ХАРЬКОВСКОЕ ОБЩЕСТВЕННОЕ
БИБЛИОТЕКИ

МАЛОРУСКА НАРОДНА

МЕЛЬОДИКА.

Порфирій Бажаньскій.

165826

ХАРЬКОВСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННАЯ БИБЛІОТЕКА
10. АПР. 1915
№ 97719.

ЛЬВОВЪ.
Зъ друкарнѣ Пиллера и Спôлки, ул. Лычакôвска.
1892.

1928

ХАРЬКОВСКОЕ ОБЩЕСТВО ИСТОРИИ * БИБЛІОТЕКА *

ВСТУПЪ.

Малоруска мельодика занимаєся складомъ, будововъ, устроємъ русконароднои музикальнои мельодіи, єи скаль, строєвъ, групъ, фразъ, и натуровъ єи тонôвъ. Розвôй, походженє, натуру р. н. мельодіи зрозумѣємо основнѣйше тогды, коли познакомимося зъ старожитновъ музиковъ и зъ єи творцями того старожитного народа, зъ котрого нашъ прапрадѣдъ выйшовъ. Питайможъ за нимъ.

Зъ одного первѣстного рода людского повстало бôльше родôвъ званихъ расами. До котрого рода-расы належитъ нашъ прапрадѣдъ? рѣжнî ученî рѣжно означували расы.

Пôсля физичноі цѣхи Link подѣливъ людскій рôдъ на расу: кавказку-бѣлу, монгольску-жовту, етіопску-чорну. Blumenbach додавъ до сихъ єще: маляйску и американьску. Вогу подѣливъ на 15, а Desmoulin ажъ на 16 расъ. Adrian Balbin неодобряє сî и такî подѣлы, бо географамъ ще за мало вся куля земска знана, а мѣшанє, крижованє расъ зъ токомъ вѣкôвъ становитъ важну точку физичну. Знамена чашокъ у всѣхъ напрямахъ губятся незначно. Рôжнî расы выказуютъ рѣжнородньî чашки.

Пôсля климата (Waiz) тî самî людскî роды постепенно можутъ въ рѣжнихъ климатахъ жити, а навѣть и жили. Ихъ способъ житя пôсля обставинъ ôдмѣнного климата можеся дуже змѣнити, за симъ и рôжнî степенѣ культуры переходити. Климатичнî ôдносины, цивилизація можутъ великî змѣны выкликати. Тому (Müller) тяжко въ повнѣ и подрôбно доказати причины утвореня расъ. Чорна краска тѣла має свою основу ажъ въ нижше положенихъ густо стисненыхъ комôрковыхъ зернятахъ тѣла (epitelium) въ числѣ и ихъ богатствѣ. Бѣла

барва мало маѣ красячихъ комôрокъ, ôдъ климата се независитъ; муринъ остаѣ всюда чорній, лише сила ѣго краски пôдъ вплывомъ свѣтла соньця бôльша. Въ умѣркованôй стрефѣ стаѣся муринъ блѣдшій, а бѣлій въ горячой стрефѣ темнѣйшій. Барва волося рѣчъ пôдрядна, переходы кучерявыхъ, вовнистихъ та гладкихъ часто стрѣчаются.

Форма правительства въ политичнôмъ и исторычнôмъ змыслѣ змѣнна; въ старôй и новôй исторіи богато краѣвъ 5—6 разôвъ свои назвы змѣняли (край Дона, Днѣпра, Дунаю, Днѣстра и проч.), въ слѣдъ за симъ и ихъ мешканьцѣ пôдъ тôлько назвами на списахъ народôвъ приходили.

Пôсля религіи — ще доси недоведено народа (Balbin) безъ всякого понятія религіи. Лише стали люди лучитися въ суспôльнôсти, той стали обожати природу, и ѣи явища, сталися молити, жертвувати. Зъ рѣжного понятія, рѣжного климата и рѣжнй религіи; а всѣ они выходятъ на *a)* незнанѣ правдивого Бога *b)* узнанѣ одного правдивого Бога сотворителя вселенной. Головнѣйшй старй религіи: Fetizm негрôвъ на захôднôмъ березѣ Африки зъ обожанѣмъ живихъ и неживихъ творôвъ природы зъ боязны, такій нарôдъ найнижше цивилизованій. Sabaeizm Арабôвъ старыхъ: обожанѣ соньця, мѣсяця, звѣздъ... а сй понятія не лишь у сихъ. Judaizm зъ своими сектами; Islam або магомеданизмъ (арабско турец.) религія мѣшаного понятія зъ другими. Brahmanizm, Budhaizm... Религійнй цѣхи въ означеню расы недостаточнй; богато первѣстнихъ народôвъ зайшовши въ иншй краѣ приняли иншй религіи, обычаѣ, звычаѣ.

Языкъ бувъбы властивымъ характеристичнимъ знакомъ ôдрѣжненя народа, такъ якъ и народна музыка, передержуѣ вѣки. Balbin думаѣ, що на свѣтѣ ѣ 2000 знаныхъ бесѣдъ; кольосальнôсть — каже — дивна, бо незнанй намъ всѣ языки. Неточно доси ѣ 860 бесѣдъ а 5000 діялектôвъ. Азія 153, Европа 53, Африка 115, Оцеанія 117, Америка 422. Kaulen каже: сôтки рѣжнихъ языкôвъ до теперъ знанихъ нечинятъ такъ богато генетичнихъ рѣжныхъ системôвъ, но даютъ ôдмѣны тамтихъ одиниць, а одиницѣ ѣ рѣжницѣ мало числа головныхъ языкôвъ-коренêвъ языка. Поодинокй народы, що говорили языками одного языкового кореня, були зъ першу лишь однимъ народомъ, а коли роздѣлилися, постепенно утворилися роды тыхъ коренêвъ, діялекты, идіомата. Все се указуѣ на одинъ колись первѣстный языкъ одного кореня народа, пôсля найно-

вѣйшихъ розслѣдôвъ фильольога знаменитого европейскои славы: Dr. Carl Abel (Einleitung in ein aegyptisch (негры-копты), semitisch (жиды, арабы), indoeuropaeisches Wurzelwörterbuch Leipzig 1890. 100 Mark) стверджаєся, що, позаякъ однакй коренѣ слôвъ тыхъ трехъ окремыхъ расъ людского рода зъ одного прапервѣстного кореня, всѣ коренній роды языкôвъ (secundär) зъ собовъ сроднй; — припускає се Dr. Zimmer in Colberg, професоръ Ludwig Stern in Berlin, и много другихъ; професоръ Lazarus: die moderne Linguistik verdankt ihren Ursprung der Entdeckung, dass aller Lautwandel von bestimmten (первѣстно одныхъ) Gesetzen abhängig ist; именно, що загальна фильольогія даєся на порôвнавчу народôвъ звести, а межи семитскими, египетско-коптійскими и индоевропейскими языками доказує ся ихъ первѣстна звязь. Богато народôвъ поселившись межи другими приняли и чужй язики.

Политично-географичній-етнографичній подѣлъ народôвъ єще найближшій, доходитъ теперь въ Европѣ до 20 рѣжнихъ родôвъ. Мнѣнія ще невыясненй, за мало ще знаєся всѣлякй народы. Намъ ходилобы о старй народы, окремо о нашй прапредкй середнои Азіи. Въ приближеню старй народы Азіи, Африки и Европы выказуютъ слѣдуючй людскй роды:

1. Етіопскій рôдъ: етіопы, негры, копты въ африцѣ.

2. Семитскій рôдъ: халдеѣ, вавилоне, євреѣ, арабы въ полудневой Азіи.

3. Хиньскій, историки Василевъ и Бестужêвъ кладутъ просто въ Монгольскій рôдъ, имъ Азія лѣпше знана.

На пôвночи Азіи за Гималаями — на пôвночи въ Европѣ и Америки; властивй монголы въ камянной пущи Gobi до пограница Хинъ — а и въ Хинахъ. Монголы осѣли на Волзѣ доперва 1662. р. по Хр. До монгольского рода зачисляются: калмуки, турки пôвнôчной Азіи ажъ по ледовате море — турецкаôдчина горы Altaj. Ихъ языкъ широко въ Азіи и Европѣ въ діялектахъ маєся мало рѣжнити. Туркомани, Угуры, Ноґаѣ, Киргизи, Башкири, Татари, Авари, Черкєси, Грузѣни, Уральскй Фины (Чуды), Перміяни (Wolga), Угрофины, Вогули, Мадяри, Ляпни, Самоєди (Altaj по ледовате море), Ибери, Кантабри въ доисторичнй часы володѣтелѣ Шпаніи, Галліи, Корзики, Сардиніи, Сициліи... доки ихъ всюды не пôдбили Кельты. Ихъ рештки: пиринейскй Баски зъ окремовъ ихъ старовъ бесѣдовъ.

Туркôвъ, татарôвъ, монголôвъ въ старинѣ знали ихъ сусѣды старй Аріи потому Индіяне найлѣпше. Зъ Brunnhoffera: Iran und Turan Leipzig 1889) узнаємо, що аріоинд. Veda богато ще и доси згадує о тихъ пôвнôчно монголскихъ народахъ. Монгольскій елементъ ще въ передведійскôй порѣ (межи 3 а 2 тысячь пр. Хр.) вже нападами на Аріêвъ (Iran) межи Каспикомъ и Oxus, знаній доста осѣло єго и приняло язикъ аріо-перскій; рештки говорячй ще по монгольски лише незначнй въ горахъ Herat звутъ себе по своєй старôй назвѣ Gobi зъ за Гималяѣ. Rigveda згадує и доси Turvasa, Yaga и Yaksa зъ королемъ Ugra-deva (страшній богъ-король) подôбно Attila бичъ. Turvasa турецко-татарскій старожитній Аріямъ ворожій народъ „ogana-ugana“ указує на турко-татаро-монгольскй горды нападаючй зъ правѣкъ по середнй вѣки. Аріо-индіяне молили богôвъ о знищенє ихъ. Mashary — мадяри, балванопоклонники опôсля далися видѣти межи Печенѣгами (Печенѣжинъ мѣсточко въ коломійскôмъ пôдгôрю и доси) и Волгарами недалеко Каспика жіючй въ шатрахъ. Ogana близке Dhuni, (Гуны) и Cumuri — назвы гуномонгольской. Номадизуючй турецко татарскй народы мало управляли збôжа, жили въ пôвнôчнихъ степахъ, звалися Cumri-Comri (Rigv) люде „убогй-жебраки“. Usinara (Rigv) турецкій народъ на всходъ Ірана и Індіи. Mugdala-Mogul (Rigv) знанй опôсля въ Индіи-турки-татари-монголы стикалися зъ Индіянами єще передъ вывандрованємъ Индіянъ зъ Аріи (2000 пр. Хр.) Окраина Turan (на Jaxartes) пригадує на тй народы опôсля богато зъаризованй, тому въ Vedi стрѣчаются поодинокй слова и назвы монгольскй.

Ближше розслѣдженє Vedy-Rigvedy дає ближше знанє старыхъ монголôвъ. Доси загималяйскй народы пôвнôчной Азіи за мало Европейцямъ знанй, якъ щобы ними такъ легко перекидати, и сей або той народъ (Скити, Сармати, Саки, Массакити, за монголôвъ узнавати.

4. Арійскій рôдъ, зъ котрого всѣ индоевропейскй племена зъ середнои Азіи (Dr. Leffmann, Dr. Brunnhoffer и другй) зъ окраины межи полудневимъ Каспикомъ и Oxus-омъ вижины Ираніи-Аріи вийшли. Klaproth каже: сей рôдъ найчисленнѣйшій на земли — 360 миліонôвъ — ще передъ потопомъ (3076 — а Seyfahrt 3446 п. Хр.) бувъ вже широко розширеній. По потопѣ зъ полудневого боку Кавказа — (гôръ Ararat — Alburs) зновъ залюднивъ широко долины, выжины, а всѣхъ ихъ язикъ

сродній зъ старожитнимъ аріо-санскритскимъ, до котрого славяне-русины належатъ.

Въ Азіи: Ирани (Iran, — Irak) Меди (Мизи), Перзи старѣ Парти-Иране (теперь Farii). Языкъ Медовъ діялектъ Pehlevi, а Перзовъ Zend-аріосанскритскій. Дальше индійске племя на рѣцѣ Indus-Hyndus-Sindhu въ Hindostani, худѣ смаглявѣ (порѣвнай теперь: Италіяне) зъ прослѣдомъ бѣлявихъ (около 110 мил.); одинъ языкъ зъ аріосанскритскимъ. Sigini — Sidini (Czingeni — цигани) инд. походженя, а стара ихъ кольонія (Herodot) въ 5. в. пр. Хр. знана одъ Адріятика на всходъ по обохъ берегахъ Дунаю (и въ Галичинѣ) Sinty ажъ въ дунайску Мизію, задержали и доси свой языкъ санскрита. Sigini (Brunnhoff. Rigveda) Sidini, Sindhu, Indus сидѣли колись и въ малой Азіи по рѣцѣ Thermodon въ окраинѣ Халиби (ковалѣ), але сидѣли также и на повночи Понта на уйстю рѣки Kuban (Kubal) подъ назвовъ Sindoi — Indoi, еще передбраманьскій (передъ 1200 пр. Хр.) Sindi — Инду — сроднѣ аріоиндіянамъ. Sindi — Sidini — Lykii — Chalibi — Karii — Indii въ малой Азіи знанѣ Homer-ови ще 900 пр. Хр., а коли сроднѣ аріоиндіянамъ, Медамъ, Перзамъ, то сроднѣ и славянамъ. Дальше Скити, Сармати переселенѣ зъ Аріи (Iran) въ Европу (Brunnhoff).

На вступѣ до „Slawische Altärthümer“ (Safařik) стрѣчаємо старшѣ историки, межи ними кольканадцять pro (т. є. Скити и Сарматы се славяне), прочѣ contra (т. є. не славяне) хотяй доводовъ у нихъ не слѣдно. Шафарикъ пріймає Сармати межи славянъ, але Скиты нѣ. Историкъ новшій Безстужевъ, нашъ историкъ Дръ Целевичъ узнаютъ одни и другѣ за Славянъ; професоръ Партицкій розвѣвся широко и ствердивъ, що и одни и другѣ славяне. Но коли того замало, а застарѣле безосновне мнѣніе: „що Скиты и Сармати, Саки и Массакеты се Монголы, Татары“ у деякихъ глубше нерозслѣджуючихъ рѣчи держится и доси, то подаємо слѣдуюче. Найновшій Европѣ знаній слѣдитель старины Индіи Brunnhoffer справивъ ошибочну интерпретацію Rigvedy, справивъ и ошибочни названя и деякѣ мнѣнія старихъ греческихъ и римскихъ писателей, по єго найновѣйшой методѣ а се: исторично-географично- (доси въ Rigvedi захованихъ старихъ назвъ) метеорологично-климатично-митольогично - фильольогично - порѣвнавчой методѣ застарѣле тото мнѣніе поваливъ, а выказавъ слѣдуюче:

Saky — sagy (saka сынъ), Saka — dvipa край Сакѣвъ вижина Ирану (Аріи), Турану и Каспика. Деякѣ сакійскѣ

Riszi — поеты — були творцями пѣсней Vedy. Точка важна. Saka сынъ побожній (Арій) шукає добичи, ѣздитъ на кони (згадує Rigveda). Аріи и Индіяне въ Vedi незвалибы побожнимъ неаріяна; сакійска бесѣда арійска, устрôй ихъ небраманьскій, бо ще тогды въ ерѣ старои Vedy браманьскои системи небуло; а сидѣли они на сêмъ и тамтôмъ боцѣ Oxus, такъ само и Каспика, де сидѣли власне Аріи. Иране уважали всѣ тѝ народы за Саки (такъ називали) котрыхъ Греки звали Скитами. Саки и Скиты симъ одно.

Massagety (Mas- [велик.] saky-ty, Skity) сидѣли за Araxes-омъ (Herod.) т. є. на рѣцѣ Gyndes. Зновъ Saky а Massagety одно. Ихъ королева Tomiris на нижнôмъ Oxus коло Бактрôвъ.

Сарматы въ Гирканіи (aria) близко рѣки Максера. Надъ Каспикомъ було мѣсто Saramane (Marcell. Strabo), а Sarama Plinia; на нижнôмъ Oxus знавъ ôнъ Sarmatae, всхôдну ихъ галузь, що на всхôдно полудневôмъ березѣ Каспика сидѣли. Татарска назва sar не рѣшає; яко сосѣды мусѣлися стикати зъ татарами, а сѝ звали ихъ по назвѣ ихъ мѣста.

Амазоны, що сидѣли на полудневыхъ берегахъ Понта, були сроднѝ Сарматôвъ, котрѝ прійшли, війшли зъ Медіи. Asamati бувъ сарматскій король на нижнôмъ Oxus (Rigv), а ся окраина належала до перевозового свѣтового гандлю, — гандлевои дороги — тогды зъ Индіи черезъ Гиндукушъ на Oxus, зъ ôдси на Каспикъ черезъ Іберію до всхôдного берега понту-чорноморя. Той король поборовъ въ тôй окраинѣ (Аріевъ) Pani — купцѣвъ, що ночами для безпеки своєй зъ караванами мусѣли ся передирати, а котрыхъ звано опришками. Пôдъ шкôру Pani-въ пôдбивалися здаєсь краєвцѣ и обдерали. Сарама въ арійскôй Гирканіи репрезентує Сарматôвъ, що на полуднево всхôднôмъ Каспику сидѣли (Plin). Сармати уважали гандлярêвъ Parni-въ (Daxa — злій) за неаріянôвъ, або за туркоманьску кровъ, самѝ же они були Аріями. Asamati володѣвъ надъ Bajerathа (Leffmanna Боѣ), мешканьцями, поморя Каспика, або ario-sanscr. Saraga oka. Тутъ вели Сарматы расову борбу зъ напôвъ зъиранизованими Parn-амч. Зъ пôвнôч. берегôвъ Каспика ôдъ мѣста Сарамане (С-ари-ману-арія) війшли Сармати на Понтъ — потому Донъ и т. д.

Скиты — (Saky-ty). Скитійскій Targitos (targi корабель, taos tavus сила) сынъ инд. Dyaus-a (Zeus) и доньки Днѣпра. Єго сыны Lipo-Arpo-Kolaxais и ихъ племена безъ сомнѣнія були

Иране-Аріи (Brunnhoff), тожъ и ихъ батько Targitos бувъ Арійчикъ. Скиты мали короля Indus, що мавъ срѣбло вынайти, а ôдъ сего завезли до Атенъ (Pollux) а сей по имени Индіянинъ; выpôбъ металôвъ бувъ въ Индіи богато раньше знаній. Все се є дуже старй часы. Мадей скит. король напавъ на Медію зъ ордовъ Сарматôвъ и Сколотôвъ (назва Скитъ) зъ степôвъ Дона (Duncker); а на пôвнôчнихъ берегахъ Понта сидѣли правдивй Аріяне — тогдашнй скитійскй Иране, котрй правдиво ираньскй религійнй традиціи до имене свого короля привязали, а то: Мадей-madha (Veda, Avesta) солодкій напôй меду-Haoma, ario-ind. Soma (Brunnhoff). Само madha указує на Медію.

Rigveda знає Скитôвъ не яко ворогôвъ, отже сроднй аріянамъ. Prototyes батько Мадея є лише греч. толкованє скитійскои назвы „першого жерця“, а симъ може бути лише Atharvan Avesty и Vedy. Симъ сходится походженє Мадея скитійского зъ Prototyem зовсѣмъ зъ былиновъ аріоиндійсковъ о першôмъ жерцю Atharvan и єго сынѣ Vena (любячій). О походженю Скитôвъ даєся ще ширше говорити (Brunnhoff). Першій батько Prithiu, Vaisya є першій жрецъ, учитель рôльництва, управы збôжа, городнимы Аріевъ; ôнъ бувъ воєводовъ на коняхъ ѣздучого народа, що свѣтъ завоювавъ, а симъ народомъ були Скиты, а Prithiu праотецъ Партôвъ (Irane). Strabo привѣвъ симъ Парти зъ Скитами на Понтѣ въ звязь. Гомеръ назвавъ ошибочно (Brunnhoff) Скитôвъ за Дономъ Abii замѣсть Arii. Замѣна буквы лучалася Грекамъ дуже часто; а що Гомеръ сказавъ: Скиты сидѣли на Tanaj-ю (Донъ), то зъ сего въ чвалъ зробили другй рѣжницѣ межи якимись азійскими и европейскими Скитами; пôдчасъ коли азійскй Скиты Abii се Arii (Brunnhoff) — тотй Abii-Arii сидѣли и на Jaxartes и въ Мизіи, и по чорноморю. Ptol. и Plin. згадуютъ: на Jaxartes сидѣли Скиты, а звалися Ariaki-Arii. Скиты широко розсѣянй знанй; ихъ кольонія пôзнѣйше замешкала ажъ въ Панхаи надъ Индійскимъ океаномъ. Müllenhoff и Cuno (über pontische Scythen) выказали, що понтійскй Скиты (и майже всѣ народы Понта) индогермане, спеціяльно же ихъ раса ираньского характера; а тй Скиты вже зъ за Гомера (900 пр. Хр.) були славяне, а не германе, сидѣли на пôвнôчнихъ берегахъ Понта — выразно се каже Brunnhoff. Замѣчаємо, що Gety близке сродне до Gity и Skity; а зновъ Мизи або Gety (одно) безпосередно сроднй Дакамъ, а яко такй вѣдомо належатъ до Ираньôвъ (Brunnhoff). Даки Партицкото Діяки на Дунаю похоженя

инд. a Daxa (злій) сосѣдній ихъ народъ за для ихъ грози индійскимъ понятіємъ мôгъ ихъ назвати.

Наконецъ рѣшуча поправка Геродота черезъ Brunnhoffera дає слѣдуючу нову интерпретацію: Геродотъ подавъ трояки Скиты:

а) basilej- королѣвскій, въ скитійскôмъ языцѣ значитъ се Сколоты (Партицкого лотишѣ), а се безъ сомнѣнія Индогермане спеціяльно славяне, бо тутъ германе николи не сидѣли. б) georgoj-рôльничій; але Скити номады николи не управяли землѣ, ошибка замѣсть Jyrgoj, а сй чисто индогермане якъ повижше славяне. г) arotes, назва также безъ змысла (плугаторѣ) походитъ ôдъ aratra-aratta — безкоролевщики — републикане. А такими були знанй въ пôвн. зах. Индіи въ Pantschab па Indusi Индіяне, — Сарапы Страбона, — Траки (Geograph.), що за Арменієвъ въ Медіи въ горахъ сидѣли, — такими Даки на вижшôй рѣцѣ Tissa въ Панонiи, — такими Квады на Вислѣ. Замѣна змысла перенесла народъ чистогермано-славяньскій, загально индоевропейскій на неарійскій. Гора Groucassus (Plin.) въ скитійскôмъ языцѣ — блищучій снѣгъ (въ Кауказѣ); понтійскй Скиты се Иране праносанскритского елемента. Додаємо єще: Сербôвъ нихто не узнававъ за монголôвъ, а Safařik выводитъ ихъ десь зъ пôдъ Уралю; по нашôй гадцѣ Серби ближшй до арійского Sribinda — (Srby) — Serabend — гора вѣчно снѣгомъ окрита въ Кауказѣ на вижинѣ Ирана, а ôдъ горы названй и мешканцѣ. Ся назва дохована въ Rigvedi (Brunnhoff.) Нова метода єго въ розслѣдженю Vedy принесла тôлько нового свѣтла; колись ще бôльше.

Вертаємо до перерваного току арійскои родины въ Азіи. Афгане звутся теперь Пуштане (пуща) — Курды пôвнôч. Перзія — и межерѣче Евфрату та Тигрисъ. Ормени звутъ себе Haikan, язикомъ близки и сроднй Перзамъ, а сй арiи, по половинѣ пôдъ Россіевъ и Турцiевъ аріосанскритского кореня.

Въ Европѣ рôдъ арійскій: Скандин-**ави**, Н-**ор**-мани (Готы — **Гер**-мани [арія-ману] — Нѣмцѣ), Маке-дон-и (масса), Еп-**иро**-ти, Кимри, келты або Г-**ал**-ли на заходѣ Европы въ доисторичнихъ часахъ: Шпанія, Британія, Швайц-**арія**, пôвн. Ит-**алія**, Швабы, Бав-**арія** (Boje-v-aria племя зъ надъ Каспика знане ще 1200 пр. Хр.) Чехи (Boje-hoemia, Боѣ а рускй Бойки), **А**-вст-**рія**, Ст-**ирія**, К-**ари**-нтія, (послѣднѣ звано волохами здаєсь ôдъ Вол — Вел — (Bel Bal) великій, бѣлій, балій, то що и Вен-Велесъ-велитъ-божокъ Вол осъ гôрскихъ пастир-

скихъ народôвъ зъасимильоване зъ пôзнѣйшимъ понятiемъ волосъ шерсть товарины), Греки (въ сêмъ хочемо ôдчути Гомера аріяки — аріяне), Пелязги, Гелєни (Szafařika фиктивнй Траки), Латини, въ Ит-**алiи** (аріи), Ляціи, Римляне; а сыхъ язикъ злався зъ другими и вытворивъ: романьскій, италійскій, французкій португальскій, ишпаньскій.

Сл-**авiя**-ньске великаньске племя арійского роду въ двохъ частяхъ свѣта рѣжно точно, то перетолковано, то перекручено поназывано: Лотишѣ, Литовцѣ, стара Прусія (борусія — боръ — лѣсъ, найновшеже боротися, сильній велитъ тур-народъ), Венды. Венеди (Партицкій), Венеты (герм. Weidenden пастирѣ) народъ Сарматôвъ, также Велинь, Волинь, Вел-ити (бойкй) вящй, якъ вел. Хорватія и вел. Моравія, бал — бѣл — бѣла Русь; Фины (Днѣстеръ, Сянъ, Бугъ, Балтикъ) въ V. в. пр. Хр. зъ ôдси вôйшли, а въ II. в. по Хр., заняли ихъ землю Готы — по Венетахъ остали були Вятичѣ (вящй), Венеды — водяне — навêть Veda-не поп-балтійскихъ берегôвъ знанй вже фени-кійскимъ купцямъ бурштину — шкла — около 1800—1400 пр. Хр. на дѣлѣ осѣли они тутъ ще раньше: Енеты — Venety — (Venedig) приадріятики-фене-ты, а порôвнай ще **Фени**-кіяне; дальше: Гѣти, Гети-Массагети, Саки (каспикъ), П-**ара**-гети (чорноморє) Т-**ира**-гети (Днѣстряне), Пiєнгети, Бесгети (бôйкôвщина и на Дунаю), С-кити (Gity, Saky — Saki-ty), Ск-**ол**-оти, **Неври**, (Галичина), Бугини (бужани), П-**оля**-ни (Днѣпръ), **Али**-зони (Zend), С-**ар**-мати — С-**арi**-мани, опôсля интерпретованй сѣв-**еря**-нти, Анти (Днѣстеръ Днѣпръ) великани, Сп-**ори**, **Аля**-ни, Рокс-**оля**-ни (Ракса рѣка Оксусъ потому Волга), Язи-ги здаєся язи-гети Мармарошъ), К-**ар**-пи, К-**али**-пи (Халѣби ковалѣ въ малой Азіи Гомера — и пôдъ карпатами), Даки (ôдъ инд. божка Діявсъ — Дій-яки, якъ арі-яки), Траки (Гомера аріяки-аріи), Мизи (Ме-зи [Zend] Меды по Дунаю) зъ Гетами безпосередно сроднй-аріоиндіяне (Brunnhoffer), переселенй зъ малои Азіи: Ф-**ри**-ги, **Ли**-ди Витини въ Европу на Дунай; Илл-**ири** III 3—2 тисячъ передъ Хр. звалася рѣка Оксусъ въ краю Аріи — ясній ôдгомонъ Ил-и аріи на Дунаю, Луги, Лужичане Lausitz Sachsen) и т. д.

Звертаємо увагу на повижше пôдчеркненй коренѣ слôвъ ор-ер-ир-ар- — ол-ал-ав- пôсля насъ кріючй въ собѣ стару праназву Аріи-Ирану; корень **ав-iя**, сл-авія, славяни

пôдпераѥ Brunnhoffer коли каже Гомера Abii се Arii, о чêмъ ще дальше скажеся.

Въ II. в. по Хр. богато зъ сихъ именъ зникло, дужчй пôдбивали слабшй, надавали имъ свою назву, но богато и лишилось. Глянь Дѣло 1891. р. фейлетонъ Партицкого.

Всѣ признали, що славяньскій языкъ походитъ зъ старого кореня аріосанскритского. Славяньска митологія, обряды, звычаѣ, характеръ, ноша богато близькй Медо-Перзамъ — а симъ и Аріоиндіянамъ на Индусѣ.

A. Первѣстній арійскій рôдъ въ Аріи.

Европейскй слѣдителѣ старого аріоиндійского языка, житя и проч. Zimmer Altindisches Leben, — Christian Lassen Ind. Alterthumskunde, — Weber Ind. Litteratur, — Will. Jones, — Fr. Schlegel, — Heinr. Roth, — Spiegel Eran. Alterthumskunde, arische Periode und ihre Zustände, — Kuhn, — Ludwig, — Aufrecht, — Max Müller, — Bergaigne. — найновѣшй: Dr. Leffmann; Geschichte des alten Indiens, Berlin 1890 объемисте знамените дѣло, — Dr. Herm. Brunnhoffer I. II. III. B. Leipzig 18·9—1892 цѣнне епоку вытворюючe дѣло — обохъ послѣднихъ дѣла не повинній ввôйти уваги филольогôвъ, историковъ географôвъ, етнографôвъ, митольогôвъ.... розкрили доси Европѣ незнану старину. Нашй згадки про нихъ въ слѣдующôмъ нехай послужатъ за оцѣнку обохъ послѣднихъ. Тй слѣдителѣ на основѣ знаня и рослѣдженя найстаршихъ жерелъ, найстаршои аріоинд. религ. книги Vedy (вѣжа) и перзкои Zend — avesta — и ѥи языка аріонсанскрита познакомлюютъ насъ зъ первѣстнимъ старожитнимъ арійскимъ языкомъ, житѥмъ, религіѥвъ, устроѥмъ, обычаями, правами, штуками естетиковъ, филозофіѥвъ, астрономіѥвъ, астрологіѥвъ, математиковъ и т. д. того народа, зъ котрого всѣ славяни, а взглядно малорусини вийшли.

Veda зложена зъ 4 частей пѣсень, гимнôвъ, былинъ зôбрана въ Rigvedu въ стихахъ старожитнои системи. Rik (rc—рч) стихъ — поезія — (пѣти — спѣвати), Saman спѣвана въ супроводѣ старого религ. св. инструмента струнистого званого также Veda при всякихъ рѣжнородныхъ торжествахъ народныхъ, родинныхъ, жертвахъ въ товариствѣ все конечно паленя огню (agni) и угощеня божимъ напоѥмъ (Soma).

Rigveda се збôръ около 1028 пѣсень (котрыхъ утворєнє забрало найменьше 1000 лѣтъ) народôвъ арійскихъ пôвнôчного Ирана, ôдъ полудневого Каспика до осередкового Panschab (5 порѣчія Индуса) за для широкого и далекого краю зъ діялектами (ôдкритими), а сй европ. филольогамъ даютъ богато трудности. *Rigveda се настрôй рѣжнородного чутя при рѣжнороднихъ нагодахъ житя великого народа въ току много генерацій; єи бôльша часть належитъ епоцѣ упадку (2000 пр. Хр.) найстаршои инд. лирики, обожаючои природу. Но по при тй чувства* стрѣчаєся въ нêй богато глубокихъ филозофичнихъ зрѣній. Rigveda утворена тогды, коли ще Аріяне въ Индіи не були, а позаякъ на просторôй вижинѣ середнои Азіи — въ Иранѣ — тогды було кочуюче житє пастирске, то и поезія номадска ославляюча природу и єи явища: бога сонця, зорѣ, мѣсяця, неба, землѣ, вѣтрôвъ, хмаръ, росы, дощу, рѣкъ, моря, гôръ, бурѣ, слоты, росненя лукъ, травъ,... поезія высокихъ алпейскихъ гôръ, бо тутъ особливо явища природы являлись въ повнѣ. Rigvedu литературній памятникъ треба мѣрити стôйностевъ єи старои и все свѣжои образовои поезіи, митольогіи, филозофіи, фильольогіи, географіи, метеорольогіи, климатольогіи, етнольогіи, исторіи людскости, естетики, культуры, — се найновша метода интерпретаціи Rigvedy въ Brunhoffer-ѣ, и лише ся и така дає дѣйстне зрозумѣнє Rigvedy, не одного въ нêй, що вже загинуло, чого сегодне вже нема, обернулося въ руины, але було и минуло, назвы змѣнило, а въ Ridvedi все ще и доси згадуєся. Проясненє єи почало въ Европѣ доперва передъ 40 лѣтами, тожъ не диво, коли ще богато доси темнихъ мѣстць. Розбôръ проясненя Rigvedy, єи краю, языка хосеннй не лише въ цѣли фильольогіи, естетики — но оно дає намъ погляды нашого питомого давно забутого нар. прастарого образа; бо чи ми Нѣмцѣ, Романи, Кельты, Славяни, Греки, Римляни, Ирани, Индіяни, то все Rigveda є нашовъ народно психологичновъ праôдчиновъ — одинокимъ жереломъ первѣстнихъ вѣстей о нашôмъ прапрабатьку.

Rigveda мовъ центральне сонце, котрого промени, прапочинъ инд. житя на всходѣ, перзкого на полудни, гелєньского на заходѣ, славяногерманьского на пôвночи, а тураньского на пôвн. всходѣ освѣчаютъ.

Розвôй Rigvedy пôсля историчнои тезы Brunnhoffera, Leffmanna и друг. слѣдуючій. Починъ арійского розвою житя (окремо по за предарійскій) припадає въ 3102., кругло 3000

пр. Хр. До сеи поры зачисляютъ найстаршій Rigvedy гимнъ Hiranyagarbha, утвореній арійскимъ поетомъ (Riszi) на найвижшôй горѣ не въ Индіи но ще въ Иранѣ (Kaukaz) на горѣ Sabelan (Meru або Demavend). 2500 пр. Хр. утвореній другій гимнъ Varuna. 2500 пр. Хр. сидѣли вже Аріяне на полудневихъ берегахъ Каспика, полудневопôвнôчного спаду гôръ Alburs-a въ Мазандеранѣ и Хорассанѣ въ Иранiи, а сидѣли тутъ принайменьше 500. л. 2458. пр. Хр. побили Вавилонію арійскй Меды — истор. точка опоры. 2000 л. пр. Хр. першій разъ вступили Арійчики на Индійску землю — и се пора упадку творчости старои Vedy. 1800 пр. Хр. осѣли они на выжшôмъ Indus — 7 порѣчію єго — потому нижше въ спôдъ 5 порѣчію; 1600 пр. Хр. сидѣли Аріане вже на сподѣ, устю Индуса въ Океанъ, бо о сêй историчнôй порѣ згадуєся першій разъ, що зъ инд. окраины (надъ Океаномъ) Ophir єгипетска фльота вывезла домôвъ инд. малпы (Kafu). Всѣ данй ученихъ имовѣрнй розкрили періоды другихъ арійскихъ племенъ. Вся Rigveda походитъ пôсля загальнои гадки не пониже 1500 пр. Хр. (число за богато въ спôдъ посунене), тому Veda що найменьше старша 1000 л. якъ вандрôвка аріоиндіянъ въ окраину 5 порѣчія Индуса — и тому старй назвы осôбъ, мѣстъ, гôръ, рѣкъ полишенихъ въ Аріи, лише зъ огляду на Иранъ дадутся пояснити (Brunnhoffer), нащо доси другй незважали, тому тôлько темнихъ мѣстць въ Rigvedi стрѣчали — а що першій Brunnhoffer переломивъ своєвъ методовъ.

Праарія — єи горы — праôдчина Аріевъ се Kaukaz на полудне Касбика — кôтлина Kuru и Araxes-a, де найвижша гора Sabelan Asvanata (мешканє богôвъ). Ara-rat = ari-aria — шляхотній, добрій, честній (зъ того греч. aristos) ara-ar-ara-rat — найперша ôдчина Аріевъ. Тота свѣтова гора звеся также Meru або Hara надъ Каспикомъ де найвижше чоло Taira, а се толкуютъ на Meru (Tura Mascha), де пôсля инд. переказу потопового корабель Ману — (Ноя) оперся, и де якъ Zendy хотятъ Zoroaster на пущи перебувавъ. Тота сама гора Meru се Rigvedy Demavend (димъ — димится), де около 70 вулканичнихъ кратерôвъ; звали ю єще и Kaspion. Sabelan св. гора одкровенія Asnavat, трете небо Vedy, де сидѣли аріоиндійскй божки, де росте рослина, зъ котрои божій напôй Soma, на горахъ Gilan (въ поблизю Herodota Gelony) Мазандеранôвъ, найвижша точка Himavati (не Himalaja) = богата въ снѣги; а сего треба лише выключно шукати въ горахъ Alburs-a. Ario-

barzanes грекоримскій Таурусъ се Alburs Mainaku = Mahagiran (порôвнай Магура въ Жабю). Ararat маѣ своѣ мѣстце лише въ Alburs-ѣ. Ararat зъ першу значило лише назву кôтловатого краю на выжшôмъ Araxes-ѣ (корень ara-rat), а тогды значитъ Ararat цѣлй горы на пôвн. полудневôмъ Araxes-ѣ. Зовсѣмъ згôдне зъ поданѣмъ Библіи. Тота гора була Massius, Arm = Tura Masha, теперъ звутъ гору Нои Ормени Messina, Перзы — Agri, Арабы — Sübelan, починъ Ноевого вина — пôзнѣйшого Soma-Haoma на полудневихъ берегахъ Каспика. Въ Rigvedi згадуѣся также перша на земли высока гора Haraiti — въ перзкôмъ Harayva, въ ираньскôмъ Hariva (порôвнай маленьку гору коло Жолквы „Гаравцъ“). Назви Hara, Himmal, Magur, указуютъ на мѣстця мешкань старыхъ Аріевъ. Симъ Праарія се Kaukaz на полудне Касбека — де пôсля мнѣнія Brunnhof. сидѣти могли 500 л., зъ ôдси зôйшли на полудн. Каспикъ, зновъ сидѣли 500 л., ôдси луковато зайшли черезъ Хорассанъ и Афганистанъ (пушта) въ Пантшабъ и Казмиръ, а ôдси на вижшій Индусъ 2000 пр. Хр. Въ 1250 пр. Хр. цвила ассирійска держава, и тогды Ассиріяне (assur-aria) пôвнôчно всхôдній Ираиъ були завоювали.

Арія — въ окраинѣ межи Каспикомъ а Пантшабъ, колиска борбуючихъ о першеньство культурнои расы Индогерманôвъ и ихъ другихъ сроднихъ зъ Семитами. Тутъ починъ свѣтовои прастарои религіи: Sabaeizm, Brahmanizm, Zoroastrizm; тутъ починъ великихъ державъ Ассиріи (assur — добротливій), божка „El“, котрого Семити вавилоніи за найвижшого бога Assur (потому Bel, Bal) обожали. Тутъ починъ державы Вавилоніи, Медіи, Перзіи, Македоніи, Партôвъ Сассамидôвъ, Арабôвъ; но тутъ и Монголы, Турки, Татари вже рано часто опустошали. Зъ сего краю вiйшли всѣ арійскй роды индоевропейскй: на пôвнôчъ Нормани, на захôдъ другй, на всхôдъ славяни, на полудне семити. Родина народôвъ зъ характеромъ расы и назвовъ були Аріяне, а просторъ ôдъ Понта до Индуса звано Аріяна Iran, Eran, край Аріевъ, вижина Ирану на жерелахъ Oxus и Jaxartes, куды вела перша гандлева дорога зъ Индіи до Чорноморя.

Арійскй племена вывандровали зъ Аріи. Коли? чому? се пытанѣ доси ще непрояснене. Здаѣся перелюдненѣ, родиннй и религійнй споры, переступки загалнихъ правъ, а може и напады сусѣднихъ Монголôвъ зъ пôвночнои Азіи могли дати причину вандрôвокъ. То певнимъ, що вандрували найперше

на захôдъ въ сторону Европы, бо сюды бувъ найлекшій приступъ Вандрѣвки настали однакъ ажъ тогды, коли арійска бесѣда, религія, устрôй житя старои Vedy були розвитî; племена ишли въ чужину вже умно узброєнî. Коли? кажемо данихъ нема. Мы кладемо по черзѣ слѣдуючо: Скандинавы (Готы, Германе) около 2600 пр. Хр. — Венды, Єнеты, Поляне 2500 — Кельты, Волохи 2400 — Траки (Даки, Геты, Мизи-Меды) 2300 — Чуды — Фины за сими — Греколатини 2200 — Скити Сармати найпôзнѣйше 1900 пр. Хр. (они казали: мы наймолодшій нарôдъ). Идучи въ нову ôдчину Европы, иншій климатъ, положенє краю, задержали старій устрôй Аріи, по вѣкахъ прилучили и новî погляды. Числа повижшî припустительнî. Но коли Brunnhoffer зъ историчнои точки припускає, що Аріяне першій разъ вступили въ Индію, опустили первѣстній край Аріи въ 2000 пр. Хр. (Leffmann 1500), а всѣ повижше наведенî ôдъ Аріоиндіянъ ще борше вийшли, то Скити и Сармати, яко послѣднî Аріяне ще передъ 2000 пр. Хр. мусѣли зъ Аріи вийти.

Найстаршî аріоинд. гимни Rigvedy (Leffmann) кажутъ: бувъ часъ де, бувъ нарôдъ пастирскій, а лише въ части осѣлорôльничій зъ ихъ пастирскими королями; нарôдъ почитавъ божки, явища природы єще безъ унормованого культу; були героспѣваки на ôдворотъ спѣвогероѣ зъ певнихъ бôльше даровитихъ родинъ арійского племене, служителѣ, (purohiti) божкôвъ безъ цѣхи окремои кляси; були жерцѣ зъ первопочину (Atharvan якъ на передѣ), були жертвованя безъ унормованихъ обрядôвъ. Vedu учено устно и передавано зъ рода въ родъ точно безъ меньшои ошибки. Учителѣ (Riszi), ученики були живими незатертими, николи нескаженими книгами. Rigveda се вѣжа о всêмъ, о чôмъ въ людскôмъ житю подумати можна. Арій се добрій, шляхотній, почтенній панъ Vaisya бѣлои барвы тѣла (зъ студенихъ окраинъ), окремого аріосанскритского языка супротивъ иноплеменнихъ зъ одного боку Монголôвъ, зъ другого Семитôвъ, а третого Daxa (злій) чорнихъ негрôвъ, етіопôвъ.

Климатъ Кавказу; ôдъ полудня Каспика вѣчноснѣжнî горы (Gletscher) 2000 метрôвъ вижшî ôдъ алпейск. Европы, тому море Каспика все загрожене дикими орканами, зъ чого зъ правѣкъ рѣжнî понятія въ Vedi (agi — язя морска — пѣнистî болвани). Климатъ Кавказу острій (Xenoph. Plutarch,

Strabo), Особливо въ высоко положенôй Орменіи великî extrema; упалъ и студень; паде снѣгъ, лежитъ довго, зновъ упалъ, посуха. Студенî зимы не лишъ въ пôвнôчнôй но и въ полудневôй части. Галичанинъ Мардаровичъ въ р. 1891 дотеръ въ досить вже високій Кавказъ Россіи, а не мôгъ ся нажалувати на страшнî для него упалы, спеки, а такожъ и наглî змѣны воздуха.

Климатъ окраины Каспика (Мельгунôвъ описує) берегôвъ полудневихъ и вегетаціи богато подôбній до Индіи на Indusi. Обѣ сî ôддаленî ôдъ себе краины маютъ: ринъ, цукрову трость, баволну, тигри, байволы, ôвцѣ, а були колись въ Иранѣ и слонѣ; тî самî обычаѣ, що и Индіяне. Межи богато другими примѣромъ пôдпираńе тягару на плечахъ за помочевъ пôдложеного патика на рамя — порôвнай се въ рускихъ гуцулôвъ; нечувано высокî, великî дерева (на котрыхъ колись родины жили), лѣсы дѣвичî, темнî сеглы, дубы, буки, ясенѣ, яворы, тополѣ, берези, и богатство ще иншого тропичного пралѣса. Тому Ормени звутъ окрайну Mazanderan, maz-великій, andar-лѣсъ (dar-дерево).

Рѣки арійского краю. Yaxartes (Brunnhof.) рѣка велика въ приближеню паралеля Oxus рѣки на пôвнôчной кôнчинѣ краю Аріи звали также Rasa-Ranha-Aranha. Yaxartes боронивъ Аріевъ ôдъ нападôвъ дикихъ ворожихъ неарійскихъ Туранôвъ, бувъ природнимъ валомъ противъ ворога, охороняюча свята, обожана рѣка. Скити мешкаючî въ первопочинѣ надъ севъ рѣковъ звали ю Siles, а Аріи звали Пі. Аріосанскр. Yaksa = rota-свята, жертвовъ освячена рѣка. Иране звали ю Yaksamata и Yaksartai (Ptolêm. Stef. Byzanz). Давно сидѣли тутъ чистî Аріоиндіяне, опôсля вытиснены Туранами. Сю рѣку звали также Sita скит. Silis. Турвасѣ на Яксартесѣ звутся въ Rigvedi все разомъ: Yadu або Yadava, що зайшли зъ далекихъ степôвъ пôвн. Азіи.

Oxus друга велика рѣка званій Yaksu ôдъ мешканцêвъ сеи назвы, также vas-добрій; вода его межи иншими найлѣпша. Въ глубокôй старинѣ (Brunnhof) звано го Ganga-Gungu, а въ сêй назвѣ слѣдителѣ библіи пôзнаютъ райску рѣку Gihon. Oxus званій также Rasa — Arg — чинивъ границю новшу межи Иранъ и Туранъ. За Oksom сидѣли мешканьцѣ Yadava або Yaksu неаріяне. До Oxus-а привязались Rasa, Ranha, Arang, Arg; зъ ôдси и Волгу називали Ra — Raka — Raxa — Rasa (Ros) Ranka — arvand = скоро пливуча рѣка. Oxus звали еще

Sarasvati (богата въ воду Indus), що вплываѣ въ Араль озеро — ôнъ мавъ становити 7 порѣчіѣ (важне число Арієвъ 7), де Массагети сидѣли. Знаній яко Ganga або Rasa, но коли настали арійскѝ вандрôвки, тогды и перенесли назву сеи рѣки на Ganges на всхôдъ въ Индіи и на Волгу на заходѣ. Вандруючѝ арійскѝ народы забрали свôй краєвѝ старѝ назвы рѣкъ, гôръ, мѣстъ и проч., а свѣжѝ горы, рѣки, мѣста въ новôй ôдчинѣ такъ само називати любили. Генераціи змѣняются, народы, державы, а горы, рѣки остали и доси. Oxus довгій, Греки назвали го Tanais, а ся назва ôдбилася на рѣцѣ новоѝ ôдчины на Донѣ, а не будемъ перечити що и на Дн-ѣпрѣ, Дн-ѣстрѣ, Доньцю, Дунайцю и т. п. Рѣчка Росъ на Руси веде свôй починъ ôдъ Rasa = Oxus, а не ôдъ Волги (secundaer), до котрои деякѝ привязуютъ вывôдъ назвы Русь — Гандель провадивъ все черезъ Oxus, Rasa; купцѣ — pani (гостѣ) ѣздили опôсля и на Волгу, потомъ Днѣперъ; зъ сего арабскѝ гостѣ звали Волгу, Ras (иншѝ Raxa), Генуезкѝ звали Ros — всѣ назвы почиваютъ въ рѣцѣ Oxus и єи мешканцѣвъ,. Якъ Jaxartes такъ и Oxus охороняюча рѣка була свята. Въ вôйнахъ бувъ чисто арійскій звычай воєнній загачувати, ôдвертати рѣки на пакôсть ворогамъ. Симъ арійскимъ способомъ поборено мѣсто Вавель на Тигрисѣ. Oxus зливався колись въ Каспикъ.

Astrabunda (Plin. Strab.) рѣка въ Гирканіи на Каспику, выходитъ зъ Alburs-а, вплываѣ въ Каспикъ — Stru — strumieй — плисти, стругати.

Armades, въ округъ неи сидѣли Марди, Амарди туркманьскои назвы (колонія), Карангу — єи нижша часть Kisil — Üsün, — червона рѣка. Kisil a Silis — и Il.

Tigris звано Indus — яко arg — arang — vas, а се указуѣ, що и тутъ колись сидѣли пôзнѣше Индіяне, подôбно якъ Дони, Дончики потому на Дунаю (Tanais — Oxus.) Ся рѣка чинила крайну границю захôднои Аріи яко Arvand — Gungu.

Euphrat звано и Prath, надъ нимъ Вавель (порôвнай галицкій Прутъ.)

Indus велика рѣка всхôдна граница стара межи краємъ Арієвъ и Даксѣ (чорнѝ негри) Daszi. Звано го Sindhu — Sindes (Tacit.), а тутъ сидѣли индійскѝ Sigini, Sidini, що опôсля дали єврои. нарôдъ Czingani — цигане — звали го также Sarasvati по вывандрованю зъ надъ Oxus — также Haragati — Haravati — Karoti, высоко обожана рѣка Медами и Ассиріянами; єще звано го Erymanthus, Hirmand (hir золото) и Saryanavan,

богатій въ рослины Soma (горѣшна єго часть). Въ горѣ знаній Indus яко 7 порѣчіє (Indus и 6 притокъ) Sapta, понижше 5 порѣчіє Panta.

Pantikapes Herodota наводимо тутъ за для проясненя другихъ рѣкъ арійскихъ. Ся рѣка на пôвночи Понта — Hipanis — Kuban — Kubal вплываєвъ озеро Maeotis. На єи уйстю лежало портовогандлеве мѣсто Panti-Kapaeum. Panti греч. pontos а слав. pąti — путь (путники). Въ Македонiи первѣстнихъ аріоинд. мешканцѣвъ Sinty (Sigini) стрѣчаєся рѣка также „pontos“, з она подôбнои назвы въ Сицилiи, въ Италiи Padus — Po. Все се указує на народы мешкаючи коло такихъ „pontos“, аріоиндійского роду зъ Ираніи — Аріи.

Межи рѣжними рѣками Аріевъ, Индіянъ а наветь и другихъ приходитъ часто все число 7. Є оно чисто митологичнои натуры, понятія, доси мало прояснене. Въ пôзнѣйшихъ вѣкахъ зльокализовано оно на св. рѣки зъ понятіємъ богато воды зъ хмаръ; 7 порѣчє було на Oxus — на Sarasvati-Sapta Sindhavas-Indus — Hilmend — дальше на Ganga, Gungu, Ganges. На Istros, Дунаю. Въ Истрiи є рѣка Istros зъ 7 порѣчємъ. Донъ мавъ 7 уйсть, Дунай также. Meander въ Мизiи; Ida (Homer) въ Гелеспонтѣ — Heptaporos (Hesiod) въ малой Азiи. 7 число зъ загальнои инд. вавил. астрольогичнои митольогiи; 7 звѣздъ (Homer) яко 7 рѣкъ, 7 морь (Magii Вавилона) — указує де Аріи — Ирани колись завандрували и сидѣли.

Число 7 для рус. нар. мельодики важне, указує, що р. н. мельодiи будованѝ на 7 тоннихъ скаляхъ (отъ примѣромъ „ще невмерла Украина“ и т. п.) не арабска питомѣсть, якъ се ще и доси историки захôднои музики голосять, но чисто аріоиндійска, котра зъ ôдси до Арабôвъ и Египту перейшла. Brunnhoffer кладе першу стару Lybiu не въ Египтѣ, но въ краю Аріевъ, а зъ ôдси Меди, Перзи, Феники поплыли до Египту и тамъ обновили Либiю (secundaer).

Житє Аріевъ. Нѣмъ ще арійскѝ племена (Leffmann) вывандрували въ Европу, а прочѝ въ другѝ стороны — всѣ они зъ почину жили взаємно разомъ зъ арійскими Иранами и Индiянами въ первѣстнôй Аріи въ купѣ. Всѣмъ имъ було однако знане и называне одно божество ясного свѣтлого небесного бога, въ силахъ и явищахъ природы почитаного; всѣ мали одну вспôльну бесѣду Sanscrit, всѣхъ ихъ однаке сильне мужне пастирске пражитє. Не дикій се народъ но цивилизованій (Balbin Geographie знамена дичины и цивилизаціи).

Починъ житя арійского и розвою Vedy кладутъ въ 3102 пр. Хр., о сей порѣ вже зродилося тамъ ихъ родинне, религійно моральне духове житє, боги невидимй духовнй статѣ, почитанє, звычаѣ, обычаѣ, права, кары за проступки и аріосанскритскій ихъ языкъ. Згадуются тамъ будовы хатъ на паляхъ въ озерахъ (Pfahlbauten) якъ пôзнѣйшими вѣками въ Швайцаріи, Нѣмеччинѣ, Венеціи), хаты зъ стовпôвъ, сволокôвъ, обведене подвôрє, колибы на череды. Въ хатѣ тато, мама, жёнка, мужъ, сопруги (одноженьство), дѣти, братя, сестры, сроднй, родина — не дикій се нарôдъ. Ихъ богатство майно, грошѣ се коровы, волы, конѣ, козы, ôвцѣ, псы, гусы... Одёжь запаска зъ шкôръ и зъ вовны. Згадуются бѣлй Аріи що носили бѣлй вовняй свиты — а ихъ сосѣды Пактіи чорнй шапки. Пожива мясо, молоко, зела сирй варенй; рôльництво соха, плугъ; жито, ячмёнь, пшоно, дикй и управлюванй, розтертй, праженй, печенй затулинцѣ, сôль дуже стара, мёдъ дикій, плынъ рослинъ, напôй. Газдиня неня дѣтемъ въ хатѣ, батько въ подвôрю голова. Послухъ родины и помôчь въ роботѣ точнй.

Поодинокій батько, поодинокихъ злученихъ родинъ выбранй головы, поодинокихъ селищъ начальники племенъ дуки (богатирѣ) князѣ, королѣ, сходятся на вѣча, радятъ то окремо то разомъ надъ добромъ, охороновъ войновъ. Въ супокою вымѣна товарôвъ по сухопути возами зъ великими колесами, по рѣкахъ човнами, поронами, по морю (Каспикъ — Араль) кораблями. Тутъ починъ плавбы по морю, не Феникіяне, но Аріи знали се найперше. Торгôвцѣ, промисловцѣ угощенй уважанй высоко. Pani (арійскй), гостѣ славяньскй. Торгъ веденій тогды сплавами лекше якъ по сухопути, при злихъ дорогахъ и нападахъ опришкôвъ на каравани. Арійска торговля вже дуже рано розвилась высоко; тутъ починъ всякои торговлѣ. Оборона противъ дикихъ звѣрей се луки, стрѣлы, мечь, шпѣса зъ дерева, кости, потôмъ металю. Моральнôсть, право, карнôсть, чистота жоноча строго перестерêганй, проступки каранй; непослухъ поводувавъ борбу, вôйну.

Языкъ Аріевъ зъ нарѣчіями санскритскій высоковыобразованій въ самôй старôй Vedi. Первѣстне сродство арійского кореня языка не лишъ зъ индоевропейцями, але изъ Семитами и Египтянами слѣдитъ и дослѣджує Dr. Carl Abel. Wurzelwörterbuch. До слѣдженя рускои старины языка ôнъ конечній.

Религія арійска, Göll, Leffmann, Brunnhoffer проясниили арійску митологію, тамъ и гляньте; тутъ лише шкицуємо. Нарôдъ видѣвъ явища природы: ясне сонце, красне свѣтло, день, нôчъ, хмары, тьму, бурю громы, блискавицю, перунъ, огонь єго. дощъ, посуху, весну, лѣто, осѣнь, зиму, вѣтри, морози... однѝ явища єму пріязнѝ, другѝ ворожѝ; видѣвъ себе ôдъ нихъ зависимимъ, уважавъ ихъ за вижшѝ статѣ, сильнѝ, духовѝ, божѝ. Хмары у него то божѝ жёнки, то божѝ пасучѝ коровы, то стромѝ скалы, горы; вѣтеръ, морозъ щипавъ, се у него песъ, сонце колесо, то огонь, то свѣтлячій Sa-vit-ar свѣтъ, свѣтло. Надъ смертельними пастирскими людьми володѣли несмертельнѝ божки. Въ цѣлôй природѣ дѣйствували духи, до сихъ причисляли и померших душѣ — pitri — батьки пробуваючѝ то въ свѣтлѣ соньця, то свѣтлого загробового бога Jama. Вѣрили въ безсмертіє душѣ. Тяжко точно означити, котрѝ зъ слѣдуючихъ богôвъ старшѝ чисто арійскѝ ще на арійской земли, а котрѝ пôзнѣйшѝ въ Индіи зродженѝ; религія розвивалась вѣками слѣдуючо:

Добрѝ духи стоячѝ супротивъ злихъ:

Deva ясне божество, свѣтлій богъ. Visve — deva visистота и понятіє божого роду: (Vasavah, Rudra, Aditya, Marut и проч.)

Dyaus божество неба, Dyaus — pita (батько) само небо; Divani жена Dyausa, Дѣванна богиня (див-дѣв-чина) Sarama (пôзн. инд. митолог.) посланиця богôвъ, на нижшôмъ Oxus-ѣ де були Сармати. Dyaus, трацкій славянорускій Дій богъ неба.

Dah-dyank датель молока, старій богъ росы, въ видѣ головы коня — рус. былинъ Полканъ — пôвъ коня, а пôвъ чоловѣка — греч. Centaur, символъ номадôвъ на коняхъ ѣдучихъ народôвъ. Негры, етіопы на всхôдъ ôдъ полудневои Ираніи славили єго за даванє меднои росы (може медна спадь?), а переняли го ôдъ Аріоиндіянъ.

Prithivi мати земля, на балтику Zemela, Semla, semen, сѣмя — земляни.

Aditi мати богôвъ, богиня безконечности; єи 3 сыны Aditya — аріоинд. trimurti, (въ браманьской порѣ Brahma-Visznu-Ziva) але зъ почину:

а) Mytra богъ соньця (греч. Apollo) дня, денного свѣтла, по при силу Varuny; выключнои особистои силы аріоинд. боги не мали. Bel, Bal, El, вавилоньскій, ассирійскій богъ

соньця. Mytra стовпъ свѣтла, явище на Каспику при всходѣ и заходѣ соньця — высока понадводна проста промениста смуга — севъ пôдпираѥ Mytra землю и небо; представленій зъ золотимъ возомъ.

б) Varuna (греч. uranos — Zeus, окликъ гурра) о всѣмъ тямучій панъ небозвода, кермачъ свѣтла, часу, ѥго око сонце, криша вѣтеръ, хата надъ хмарами въ третôмъ свѣтлôмъ небѣ, де сидѥ боги (Göll) и щасливй брамани (brahman — побожній) зъ ними въ бога Jama пôдъ фиговимъ (asvata) св. деревомъ; ѥго галузѥ звисаѥ въ долину, а корѣнь пнеся въ гору, зъ него пютъ боги росячу amrita (невмерти) Soma — (Нормани, Скандинави се само) Varuna богъ неба, хмаръ, ночи, и моря. Ѥго жѣнка Varuna-ni (цѣкаве: мужескй имена на *a* а жоночй на *i*) Varuna богъ звѣздистого нôчного неба; Var — заслонити, ôнъ всю вселенну заслоновъ окриваѥ; богъ невидимого другого свѣта, держитъ законы (ritam — обрядъ) свѣта. Varuna спекулятивній идеализмъ; учитъ всѣ боги, творецъ правъ Rigvedy. Prajapati здаѥсь synonim панъ, творецъ, найвижшій король богôвъ.

в) Aria-man богъ любви, старощикъ, коитель сопружества, богъ арійскій.

Prija богиня любови, пріятелька.

Кромѣ сеи trimurti Rigvedy згадуѥ ся ще бôльше божихъ сынôвъ 6, 7, 8, 12 иншихъ.

Добрй молодшй, меньшй божки, духи, арійскй въ Иранѣ, деякй вже и въ Индіи.

Bhaga (bag-богъ) живитель кормитель въ Ираніи потому и въ малой Азіи; р. богъ коляды и пр.

Puszan (пшоно — просо — пшеница — недалекій ôдъ божанъ бож-богъ, гой дай Боже) кормитель, живитель, пріятель, провôдникъ помершихъ душъ до Jamy бога смерти; также богъ соньця надъ Каспикомъ даѥ людемъ череду, худобу, и богатство.

Amsa датель, роздаватель.

Daxa мудрій, вѣщій — сила волѣ.

Agni огонь доброчинній, елементъ чоловѣка (греч. Hermes) найбôльше уважаній, почитаній, служивъ все за посередника людскихъ бажань до другихъ божкôвъ; жадна жертва, обрядъ необôйшлася безъ паленя огню, въ котрій влывали soma вино, масло; agni хоронивъ жертвовникъ супротивъ ворожихъ духôвъ, що усиловали людскй жертвы до божкôвъ спи-

няти, нищити, огонь пекучій ихъ недопускавъ. Agni братъ бога Indra; ôнъ богъ жертвенного огню. Agni zend=atar огонь, а въ рускихъ гуцулôвъ ватра и доси.

Въ першихъ чисто арійскихъ ще часахъ кочованя не мали болванôвъ, зъображень божкôвъ; повстали они доста пôзно ажъ на земли Индійскôй на Indusi. Болванъ (Göll) agni сидяча особа на баранѣ, одна голова, але два супротивнй лиця по 4 рукъ, и по 2 нозѣ, зъ рота бухає огонь — близнюча форма — симболъ всестроннои силы.

Brigus богато старшй, Angira пôзнѣйшй (ангелы духи) силы електричнои бога Agni.

Indra представитель силы, веде борбу зъ ворожими духами, поборює все противне. Кидає громовй стрѣлки, свѣтлячй огнистй клины, укованй Trastar-омъ (ворожимъ духомъ) або Ribusами солнечними лучами; киданй громовицѣ вертаютъ все назадъ до Indry. Его жёнка Indrani. Indra богъ бурѣ, войны, поборює демоны Dasa, въ Vedi поборює ôнъ все демона злого Dasza. Ôнъ панъ, володѣтель блискавицѣ и грому — проводиръ бурѣ — демонôвъ, датель росы небеснои (дощъ), пріятель пастирскихъ коней, товару, овецъ, а потѣха рôльника. Indra чисто реально практичній, богъ матеріялизму, повставъ ще на горахъ Alburs, де явища природы найбогатшй въ Иранѣ. Его стрѣлки були оружіемъ противъ ворожого Vritra (вѣтеръ). Сего ударивъ Indra громовицевъ въ голову а пôллялася зъ него злива на землю. Indra богъ богатій въ золото (свѣтло соньця и зросту по дощи) богъ войны и побѣды, зôславъ людемъ зъ неба Brigus огонь на роспалъ.

Болванъ Indry пôзнѣйшихъ вѣкôвъ — (Göll) сидяча особа на слоню, въ руцѣ громовица, на головѣ высока шапка, на ви денци гудзъ, лише зъ 2 руками. Его одёжъ коротка безъ рукавôвъ, безъ ногавиць, бдъ шапки звисаютъ стяжки на плече (порôвнай шапки р. на завѣсахъ).

Vasuk гадина що гору Mandara оперезала, а се рѣка oxus-vasus.

Savitar або Surya — Sur = Svar (Leffman) богъ соньця сонёчне свѣтло (греч. геліосъ) выронитель свѣтла, сынъ Dyausa — сонце очищаючій принципъ, ввесь свѣтъ.

Нега skr, svara-блескъ соньця богиня свѣтла. Savitar мавъ крилатого ôрла Garutman сягаючій до вижины неба. Garuda огонь соньця — Garodemana найвижше мешканє бога. Птакъ

Garuda має богато традицій. Svaha молитвенній окликъ (порôвнай: alala.)

Жêнка Agni, щобы нагло улетѣти, пріймає постать Garudi жоночой Garuda. Въ пôзн. порѣ уживає Visznu Garuda за звѣрину до ѣзды. Sura — Surya донька Varuny, богиня упиваючихъ напоêвъ божихъ. Savitar датель богатства.

Asvini ранній и вечерній вѣтеръ, се инд. Dioscury, они Героя Baja — Boja (бой) зъ моря выратували, ихъ уважаютъ за духôвъ и богôвъ ранного и вечерного вѣтру; видко бурѣ на Caspiku рано и вечеръ буваютъ слабшî. Напередъ Savitara ѣдутъ близнята сыны моря asvini, кермуютъ єгô кôньми; они женихи краснои Uszias.

Uszias ранна зоря красна — Sri або Lakszni (пôзн.) воплощенє зорѣ (греч. Artemisis).

Ribus лучѣ соньця (Göll) спятъ въ зимѣ въ хатѣ Savitara, якже пробудятся, то шумятъ долинами, граютъ воды, настає нове житє весны.

Matara, (мама) Devapatni хмары, яко жêнки богôвъ.

Apsarasy межи сонцемъ а землевъ уносячîся дѣвчата, мраки, сторожинѣ бєзсмертного напою amrita — воднî нимфы русалки.

Parjania Перунъ, заплоднитель, литовс. Перкунъ, келт. Perkons — шле блискавицю напередъ. Такожъ Parijman богъ соньця — avasarha = що приноситъ весну.

Soma перз. Haoma, Hom, богъ напою, житя; при кождой жертвѣ зъ Agni и Soma (зъ рослины выдушеній сокъ) мусѣли бути; божій напôй дає духа.

Tvastar богъ датель силы житя и часу.

Ворожî духи — демоны:

Vrita - Vritra ворожій вѣтеръ, темнî хмары, тучѣ, зимовій часъ (стрибогъ). Ôнъ пôвбожокъ замикавъ пастирямъ небеснî воды, дощъ, тому єго люде нелюбили, ôнъ демонъ хмаръ, а принципъ физичній темноты.

Marut, (мара) богъ бурѣ, весновъ шумъ бурѣ, богъ вѣтра — бурѣ — летитъ воздухомъ, єго спѣвъ се гукъ оркана, ôнъ доитъ хмаровî коровы, вытискає солодичъ меду amrita, що дає несмертельнôсть — Marut — Маруна — Мариничъ (купала).

Vaja (вѣй) вѣтеръ фає, ôдъ Marut окремій, богъ вѣтру, воздуха, ѣде на золотôмъ возѣ.

Ahi = Agi язя — змія гадина, лихій злодѣй краде лучѣ соньця, ховає въ темну яму, стереже, ажъ Indra силовъ ôд-

бираѥ. Въ Vedi яко вôлъ, змія образъ темнои глубины Каспика, и безчисленнихъ пѣнистихъ ѥго валôвъ, морскои трубы. Культъ гадя въ Индіи прастарій бувъ щѐ 333 пр. Хр. зъ за Макед. Александра вел. въ Индіи, а ѥще и доси ѥ. Траки — Невры (Aga-tyrsos) = туры Dr. Szaraniewicz) обожали гадѐ. Порôвнай Язи-ги.

Rudra демонъ громового рику.

Raxasy товаришатъ силѣ Vritra, гидкѝ, червоноволосѝ опришки, лакнучѝ на людске мясо.

Susna межи темними духами на верху зъ Vritra сушитъ; истор. митологична постать (sus=сухе) демонъ посухи, неурожаю, горячій вѣтеръ, а се въ окраинѣ на и за Oxus и на Jaxartes.

Yama (яма — грôбъ — могила) богъ смерти, вѣра въ безсмертіѥ душѣ, до него ведутъ помершѝ, у него pitri.

Vala богъ загробового житя.

Dhanvantani, богъ спасенія, веселка. (Дуга).

Pani родъ демонôвъ, що встримуютъ молоко хмаръ, а се прамешканьцѣ на Oxus, перебѣглѝ купцѣ — pani sanscr. вымѣняти — Pani — Parnii — Parnoi = Dasi злѝ на Oxus, куды купеческа дорога вела до понта; купцѣ pani богатѝ, але нѣ одинъ жертвы Soma не приносивъ, скупѝ, безъ вѣры, безъ жертвы.

Kanda iran. мѣстце жертвы зъ пристоломъ (С-кандин-авія)

Hieragarba (золоте зерно богъ соньця) яко велитъ гôръ.

Diorphos ботъ гôрскій, Diarba = Yarbas = велитъ гôръ найстаршій межи Gigantamy, таке въ арійской Либіи.

Kasuyapa богъ гôръ и самъ Каспикъ.

Kuvera, богъ богатства, металôвъ = Kubera, яко первѣстній богъ моря, въ глубинѣ скритихъ скарбôвъ.

Parjata = дерево богôвъ, боже (бôждерево у русинôвъ).

Gungu (Kuku) богиня щастя, рѣки, то само: Sinivali, Raka, Sarasvati, богатѝ въ воды, а деякѝ и въ золотій пѣсокъ (Indus).

Аріяне обожали божки рѣкъ, озеръ, потокôвъ, кѣрниць, жерелъ, гôръ, лѣсôвъ, степôвъ, пôль.

Число богôвъ 3, 30, 3 разы 11. Нѣ ѥ монотеизмъ. нѣ политеизмъ (Leffmann), боги духи, пôсля ихъ свойства силы, але въ дѣланю неокремѝ ôдъ себе, но все спôльнѝ зъ другими, якъ суспôльнôсть, дружина людска на земли.

Fata morgana на Каспику чудовала ихъ и казала догадуватись въ нѣй духôвъ pitri.

Чарôвники ворожбиты зъ давенъ знанй Vedi, ихъ чарôвничихъ пѣсень доста. Таке понятіе природнои религіи и природнихъ явищъ тримало до браманьскои касты 1200—900 пр. Хр. потому змѣнилося.

Почитанє божкôвъ (обрядъ) соньця, свѣтла, неба, мѣсяця, звѣздъ, бурѣ, дощу... зъ первихъ часôвъ означити тяжко. Кажутъ въ поодинокôй родинѣ (Leffmann) зъ почину батько родины, учитель, жрецъ, передатель того поколѣню, мôгъ зближатися богамъ въ молитвѣ и жертвѣ; рано вытавъ зорю; въ полудне сонце, вечеромъ прощавъ зах. зорю, передававъ себе, родину, череду опѣцѣ богôвъ.

Въ справахъ громаднихъ єи начальникъ, цѣлого племене, при рôжнихъ злучаяхъ рôжнихъ святъ вже дуже рано були окремѣ жерцѣ, спѣваки безъ знамене касты.

Жертвованє. Молитва ишла зъ жертвовъ въ парѣ. Жертвовано звычайно ще до сходу соньця рано, въ полудне, и въ вечеръ все зъ паленємъ огню и напитку Soty при рѣжнихъ урочистостяхъ: родинахъ, облеченю дѣтины въ одѣжъ, веселяхъ погребахъ, при сходинахъ гостей, забавахъ, игрищахъ, нарадахъ, вѣчахъ, оголошеняхъ права, постановъ, зборахъ дружины, нарадахъ до войны, передъ войновъ, при походѣ въ вôйну, посередъ вôйны, по вôйнѣ, по побѣдѣ, при выборѣ, посвяченю короля basileus — leus = камѣнь, ba skr = gava = sileus рус. сила власть. [рускій Василій]) князя, при людовихъ обѣдахъ, турнєяхъ, першихъ пробахъ оружя, и ѣзды королевичêвъ, здогонахъ, перегонахъ героêвъ, и т. д. Жертва (yasna) средство звязи межи небомъ и землевъ. Перзи старй (аріоиндіяне) не мали звычаю ставяти образы, святинѣ, окремй престолы (Herod.), зато звычаємъ було на вижинѣ ираньскôй ходити на высокй горы (тамъ боги сидѣли) и тамъ богамъ жертвовали.

При всякихъ жертвахъ въ вôйнѣ, бувъ окликъ alala, — походжене орменьске зôйшло на Каспикъ до Аріевъ, Индіи и Грекôвъ, (арабско турецке. Allah) славословіе прастарой традиційной литургіи; при утѣхахъ) торжествахъ; по побѣдѣ, родинахъ, весêляхъ, урочистостяхъ (пôзн.) Dionisa (Dyausa), при зачинѣ войны.

Спѣваки — творцѣ Vedy. Край Арії широкій далекій мавъ окремй поодинокй окраины спѣвучихъ родинъ, котрй складали поетичнй (пою — пѣти — спѣвати зъ того греч. пеаны) творы въ Іранії надъ Каспикомъ, опôсля и въ Индіи.

Богата часть Vedy зложена въ Иранѣ, а решта въ Индіи горѣшной. Тѝ поеты званѝ Riszi; богато творчихъ Riszi въ Rigvedi Iranу, що краю Индіи ще и незнали. Riszi були люблены и высоко поважанѝ. Kari-stubha = слава спѣвоча, житє ославленного Sravas = слава (Veda).

Єще въ Iranii (Arii) въ току вѣкôвъ стали розвиватися цехи перехожихъ, вандруючихъ спѣвакôвъ (р. калѣкôвъ), що ôдъ двора княжого до другого княжого пануючихъ поетичне слово, пѣснь, розносили. Тѝ Riszi ходили и въ дальшѝ краѣ по за арію зъ пѣсневъ и инструментомъ до супровода, на пôвнôчъ до туркотатарскихъ обозôвъ, и монголôвъ; на полудне до Вавилоніи, и гандлѣвихъ мѣстъ межерѣчя Eufrata и Tigra; на захôдъ (пôзн.) до Скитôвъ и т. д. Аріоиндійска пѣсня лунала широко и далеко. Се дає намъ свѣтло, чому всѣ окремѝ народы за пôставу, основу мали всѣ и всюды системъ аріоиндійскій, зъ маленькими льокальностями.

Въ Аріі колиска поезіи и музики, зъ котрои струями поплыли на всѣ кôнцѣ свѣта. Жерцѣ спѣваки носили довгу тоненьку бѣлу мягку вовняну або льняну одѣжъ, а золототканѝ шапки.

Но були вже тогды и платнѝ спѣваки, а сѝ спѣвали славословительнѝ, похвальнѝ пѣснѣ князямъ, королямъ, дукамъ, за ихъ героизмъ и щедрôсть нагороды; прочѝ утворы пѣсень до богôвъ и проч. були чистимъ натхновенємъ безъ заплаты.

Жерцѣ-спѣваки; при всякихъ повижше наведенихъ жертвахъ выступали все народнѝ поетичнѝ героспѣваки або спѣвогероѣ (Riszi purohity = священо служителѣ) въ однôй особѣ провôдники жертвы порядку, вызначеня мѣстця, запаленя огню, въ супроводѣ инструмента Vedy, спѣвали стихи до богôвъ Solo, за ними переплѣтавъ ввесь народъ мужчины и жёнки хоромъ, рефренами. Безъ спѣву, музики сама горяча битва необôйшлася. Такъ оно було въ самôй старôй Vedi — въ Аріі нѣмъ ще до Индіи прійшли (2000 пр. Хр.)

Пѣснь; обжинкова спѣванка Фригôвъ звалася Lityerses; ормени роду Фригôвъ, орм. erg, phryg. ersas, греч. ελεγος, skr. arka значитъ пѣснь, пôсля Vedy: ric — rik — Rigveda (пѣснологія); Lity-рус. лѣто, пôсля Vedy-ritu (обрядъ и пора) — Но зъ Фригами тѣсно сроднѝ Траки, а сѝ спѣвали Sitalkan. sitos = хлѣбъ, alkas = arka = пѣснь; но Sitos ираноинд. = swit, а се kvit = яснѣти, бѣлѣти, литов. kvetjas, пшениця, Пѣсень рѣжнородныхъ зъ ихъ названи мали аріі безчисло. Головнѝ

Фасони поезіи деякй ритмичного, а неметричного укладу на основѣ 7 числѣ, 7 коней въ возѣ сонця (Veda) Gajatri — Brihati — Usnih — Jagati — Anushtub — Tristub — Pankti, а кôлько ще бôльше? Дивне тото 7 число.

Былины. Було звычаємъ при королѣвскихъ столахъ Аріевъ, Индіянъ, Медôвъ и Вавилонiи, спѣвати зъ китарами, бандурами оспѣвувати героизмъ предкôвъ, славу ихъ героизму; а въ Медіи и любовнй исторіи королѣвъ. Зносины всѣхъ сихъ сосѣдуючихъ були довгй вѣки, язикъ одинъ, тожъ пѣсня и звычаѣ одний; Аріи мали и историчнй былины, думы, що оспѣвували свои чины, межи тими и побѣду Индіянъ надъ ассир. королевовъ Semiramis, и борбу Кируса противъ Массагетôвъ и ихъ королевой Tomiris.

Нѣмецко готска былина (v. Dietrich v. Bern) зъ основою въ Veroni стрѣтилася на Ренѣ; Attila панувавъ въ Уграхъ, а былина стрѣтилася ажъ въ Westphalen. Ясно що старй божки и былины героёвъ зъ истор. именами и чинами помѣшано. Се дає подвôйній характеръ нѣмецкой былины зъ точки аналогіи до инд. героичной былины, а однакъ жадна нѣмецка былина (Brunnhoff.) неповстала въ Нѣмеччинѣ; былины на завоёванôй земли свѣжо заяснѣли зъ одного старого жерела. О характерѣ нѣмецкихъ статій Героёвъ ничо не знаємо; гимнъ Готôвъ зъ ихъ посѣджень въ полудневой Руси затратили, хоть ихъ вандрôвка исторично знана; противно индійскй Героѣ и гимна зъ правѣкъ устно, потому письменно и доси захованй.

Норманьскй былины прояснюютъ се: зъ слав. Ярослава зробили Jarisleifr, Всеволодъ — Visiwaldr, Володимиръ = Valdemar; а англики въ Индіи зъ инд. мѣста Tricirapalli = Trichinopoli — и т. п. Чи можна приняти, то що Стасовъ (въ Украиньство. И. Баштовій Львôвъ 1891) хоче знати, що въ р. кіевскй былины богато принято зъ пѣсень сибирскихъ Татарôвъ? (глань нашу р. н. ритмику).

I. Періода новои ôдчиины арійскихъ Индіянъ.

Найдовше зъ собовъ разомъ промешкували (Leffmann) въ первѣстнôй Аріи старй Иране (Меди — Перзи) и Индіяне; стверджає се въ обохъ спôльно задержана назва Arii (Геродотъ 5 в. пр. Хр. ихъ ще знавъ) однака ихъ старша бесѣда, бôльше односôбна, якъ другй сроднй вывандрованй индоевроп.

єи сестры — бесѣды, — одногласіє богôвъ, почитанє, устрôй, обряды.

Найпослѣднѣйшій роздѣлъ, вывандрованє зъ первѣстнои Аріи бувъ Иранôвъ и Индіянъ въ 2000 (а не 1600 пр. Хр. Leffmann) бо найвижшій кульминаційній розвôй творчости старои Vedy припадаєъ въ 2000 пр. Хр., а они выходячи забрали зъ собовъ вже точно розвиту стару Vedu. Индійско — арійске племя и въ новôй ôдчинѣ розвивало устрôй по старому дальше.

Стару Арію ôдъ новои ôдчины Индіи дѣлили неприступнй горы Гималяя — одинъ перелазъ, пасъ, зах. Гималяѣ (Hindukusz — або инд, Кавказъ, що стару Арію на Oxus и Jaxartes ôдъ Кабуль краю дѣлитъ), бувъ по рѣцѣ, що пробила неботичнй Гималяѣ въ край новои ôдчины Индіи. Севъ брамовъ перейшли Индіяне зъ родами, жёнками, дѣтьми, чередами на полудневу сторону Гималяѣ, на жерела Sapta — Sindhu - (потопъ и рѣка) зъ усѣхъ тутъ найбôльша, пôзнѣйше названа Sarasvati (богата въ воду). Стара Veda каже: ôддѣленй Индіяне на всхôдъ, Иране на полудне, вынесли зъ старои Аріи почитанє богôвъ природы и єи явищъ, въ загалѣ ввесь устрôй. Аріоиндіяне зъ приходомъ пôдбили въ новôй ôдчинѣ чорнй прамешканьцѣ Dasya (слуги пôдданй, вороги, не арійского, но етіопского — негрôвъ племени, и выгнали ихъ зъ рôвнинъ въ горы, Dasya звали себе Citiu (вороги, що жертву нищили) kikata, що св. огню непалятъ, иншои бесѣды, иншои вѣры, обичаёвъ, традицій. Аріи зъ студенѣйшои краины бѣлй, Dasyu чорнй, широкого плоского носа, малихъ вузкихъ очей, велиты (Raxasa), номады то пôвномады, то осѣлй рôльники, невоєннй. Пришелцѣ Индіяне Vajsya — паны, страшно воєннй. Необôйшлося пôзнѣйше безъ сумѣшки сопружествъ, тому въ Индіи по при чорнєвй стрѣчаєся и бѣлѣйшй люде.

Нову свою ôдчину въ першихъ часахъ звали Индіяне Ariavarta (зборовище Аріевъ) пôзнôйше звався той край межи обома морями клиномъ въ долинѣ Penjab (перз.), Pancanada (панъ — пять) значило се 5 порѣчіє по зливѣ двохъ притокъ зъ 7 въ одну. Головна зъ сихъ 5 рѣкъ Indus выплываєъ зъ Гѣмаляѣ (въ снѣгъ богата), де комора скарбôвъ, kuvera, зъ ôдки Индусъ котитъ золотй камёнчики, де божа гора Kailasa и св. озера въ провалѣ гôръ Himalaja. Penjab найстаршій аріоинд. край найуродлившій на свѣтѣ: лѣсы, пасовиска, виноградъ, величезнй трощѣ — понижше окраина зъ періодичновъ посуховъ и дощемъ; жито, овочи, тропичнй рослины, лєопарды,

пантары, медведѣ, льви, слонѣ, волы, байволы, ôвцѣ, козы... Ôдъ гôръ до моря богато розмаитихъ климатôвъ, а за симъ, и ôдмѣнній розвôй житя. Въ центрѣ мали мѣсто св. жертвъ народныхъ.

Пастирскй королѣ ôдъ почину въ Аріи одѣдичен, Аріямъ природжен. Нова крaина (богато пôзнѣйше на устю рѣки Indus въ море названа Индія) широка, далека, дала повôдъ до роздробленя на меньшй королѣ, князѣ, дуки. Кастъ ще незнано; поколѣнє обожало старй королѣ по назвѣ знанй переданй, Bharata (братъ) Pancala, Ixvaku и др. — узнано за пôвбожки героѣ, ховано вѣрно ихъ память.

Политично-религійного роздѣла ще небули свѣдомй, той що въ вôйнѣ першій выступавъ въ борбу, бувъ наймужнѣйшій, ставався героємъ, княземъ и заспокоювавъ религійнй чувства мольбовъ, спѣвомъ, бувъ Геро-спѣвакъ (Riszi), загрѣвавъ своихъ дô мирнихъ, побожныхъ ôдносинъ, до воєннихъ чинôвъ въ высоко поетичной бесѣдѣ (фантазія у Индіянъ загально була буйна) такихъ Riszi въ бѣлôй одежи зъ крутимъ волосємъ, було богато; они стояли въ высокôй почести, и такъ о нихъ выражаєся Veda; були двигателями розвою и почитаня богôвъ, ихъ проповѣдниками, репрезентантами того часа; були глубокими мыслителями, мудрими, ученими филозофами, повного духа, фантазіи, поеты — дѣти свого народа, свого часа, дарованємъ перевижшаючй свôй нарôдъ. Старй имена старихъ Геро-Спѣвакôвъ доховань Riszi, angira = ангелъ и т. п. поколѣню зъ старого розвою Vedy.

Спѣваки були королевскй княжй, а наветь богатихъ дукôвъ. Не кождый герой способній бувъ и до спѣвожерця, пріймавъ собѣ спѣвака домового Purohita. Королѣ, князѣ мали богату дружину, а въ тôй все спѣвожерця purohita, при всѣхъ торжествахъ и народнихъ нагодахъ выступавъ пурогита при жертвованю спѣвавъ стихи въ супроводѣ св. инструмента Veda.

Кожде племя (кождій нарôдъ) мавъ спѣвучй роды, героспѣваки въ одноôй особѣ, а кождій спѣвожрецъ мусѣвъ умѣти орудовати воєннимъ оружємъ, въ потребѣ вести передъ дружины въ бой, бувъ въ повнôмъ значеню герой. Ôнъ спѣвакъ, жрецъ, герой, воєвода поважаній вплывовій. За се бувъ королемъ, княземъ, щедро плаченій, дарованій. Въ старôй Vedi по 1200—900 пр. Хр. спѣвакъ жрецъ и герой се все одно. Старй ихъ имена Kusik, Visvamitra, Bharata, и зъ сильного упору звѣстній Vasiszta — и др. Они славили богôвъ и своихъ дателѣвъ, королѣвъ, князѣвъ. Слава, значенє короля росла високо.

Лучалося, що вплывовй спѣваки якъ Vasiszta перечилися зъ своими королями. Королѣ, князѣ старали ся мати спѣвакôвъ все зъ свого рода. Такъ часомъ було, але не все.

Начали ся борбы и мѣжъ своєплеменними арійскими князями; часто густо князѣ знаходилися въ небдраднôмъ положеню, тратили духа, ôдвагу; тогды ихъ спѣваки загрѣвали до ôдваги, до бою, а самй вели передъ дружины въ борбѣ, були пріязними дорадцями своихъ королôвъ.

Сей періоды и єще довго потому спѣваки були сталими товаришами королѣвъ въ спокою и вôйнѣ. Ихъ задача передавати старй, былины, кермувати кôньми запряженими въ воєнôмъ возѣ (на 2 колесахъ) свого героя короля, въ потребѣ забирати мѣстце борителя, самимъ бути наочнимъ свѣдкомъ, товаришемъ факту, а опѣсля утворити нову былину для ославленя свого короля; устно передавати наслѣдникамъ былинарямъ, керманичамъ королѣвскихъ коней.

Форма былини нар. инд. епоса звичайно 2 стихи, 2 рядовй (або 2+2 рядовй) а стихъ по 8 слоговъ 8+8=16, свобôдно, ритмично а неметрично, по числу слогôвъ (зъ однимъ реторичнимъ акцентомъ) помѣренй стихи, що легко пріймали вставки розтягались; епична форма, Cloka. (слогъ).

Спѣваки були творцями, двигателями учителями епичнои правды, ихъ мудрôсть и умѣєтнôсть положила основу до епичного спѣву.

Королевскихъ, княжихъ безъкастовихъ спѣвакôвъ намножилося; спѣвакомъ бути высока почесть. Мало стояли въ наймахъ королевскихъ, богато вольнй неоплачуванй былинарѣ зъ пѣсневъ въ устахъ ишли ôдъ княжого двора до двора, ôдъ одного нар. торжества до другого, обѣдôвъ, игрищъ. Перехожй спѣваки замѣтнй ще були въ старôй Аріи.

Сила творчости старои Vedy змагалась пôсля ученихъ до 1500 пр. Хр. держалась по 1200 пр. Хр. но пôсля Brunhoffera до 2000 пр. Хр., а 1800 стала падати, по 1200 ослабла.

Въ великôй нар. вôйнѣ богато выгинуло Riszi, настала ненависть, а для неудачи и байдужнôсть; брамане взяли кєрму въ свои руки. Слово браманъ знане ще зъ старой Аріи; значило побожного почитателя богôвъ, (ще не касту браманьску 1200—900 пр. Хр.) Молитва ходила въ парѣ зъ жертвовъ; жертвуючій нарôдъ не дикій цивилизованій; при кождой жертвѣ товаришитъ конечно паленє огню, и напитку, Somy соку зъ рослины пôдгôря Гималяѣ. Понижше въ краю Индіи засту-

пали Somu иншими рослинами, виномъ и др. Огонь сокъ, вода, дощъ, вогкôстъ, елемента оживляючй житє рослинъ. Дерево явôръ до паленя огню при жертвѣ святе. Небуло ніякои нагоды безъ жертвъ, жерця, спѣвака.

При весѣлю (Leſſmann) найперше слали сваты за для умовы посагу, дарункôвъ родичамъ. Прійшовъ означеній день молодій зъ своими родичами, кревними, другами, сватами въ вѣнкахъ идутъ до молодои. У сеи приготованє до угощеня, рѣжутъ корову, убераютъ дôмъ цвѣтами, сама молода въ діядимѣ, лице прислонене. Витаются, обдаровуютъ взаємно, запалюютъ св. огонь; спѣвакъ, проводиръ веселя, гударъ, славословитъ бога Ariamana и Asviny, зъ бубенкомъ и сопѣлками обертаются въ округъ огню. Батько бере праву руку доньки вкладає въ руку молодого (заручини): беру руку, абысьмо жили, Bagha, Ariaman, Savitar, Parasidhi даютъ тебе менѣ; обводятся разомъ 3 разы въ округъ огню. На боцѣ камѣнь, на сей має молода стати ноговъ, въ знакъ, зносити житейскй тяготы, супружескои звязи. Настаютъ жиченя, ѣдженє, гра, спѣвы, музика. По скôнченю весѣльного обряда, запрягає молодій до критого воза бѣлй волы, накладає подушки, на тй высаджєє молоду, везе до свого дому неразъ кôлька и бôльше миль. Настає плачъ, прощенє доньки зъ родичами, братьми, сестрами, пріятельками.

Пріѣхавши домôвъ здоймає ю молодій зъ воза, вводитъ въ свôй дôмъ, запалюютъ св. огонь, обходє 3 разы, промовы, спѣвы, ѣдженє, питє. Рано здоймаютъ єи волося, а голову покрываютъ рубцемъ. Три дни додержанє чистоты, сопружій обрядъ при жрецю, спѣваку, розвязанє пояса, спѣвы, рефрены. Чиста основа до драмату.

По побѣдѣ вôйны. Жрецъ, героспѣвакъ вызначає мѣстце; Герой король — князь на мѣстци для него означенômъ, при нêмъ єго purohita. Другй трутъ дерево до розгнѣту поломѣни. Спѣвакъ спѣває, дерево докладаютъ, стоплене масло въ поломѣнь выливаютъ, най погодуєся богъ огню. Зорѣє. Стелетъ траву, зела для невидимихъ гостей богôвъ. Спѣвакъ спѣває, выказує ся зоря, гримитъ хоръ народа, поздоровленє зорѣ богинѣ, сходитъ сонце, пѣснѣ до Savitara. Огонь гнѣтятъ дальше, приносє свѣжо нарвану рослину Soma, стелє коровєчу шкôру на землю, на сю Soma, на сю дошки дєравй, на дошки камѣнє, зачинає сокъ выдушоватися; настає галасъ трубъ, бубнôвъ, оклики радй alala. Жѣнки приносє свѣжо видоєне

молоко, мѣшаютъ зъ червонявимъ сокомъ Soma, берутъ овочи, зерна ячменю, трутъ. печутъ затулиньцѣ свѣжй, въ округъ огню галасъ спѣвôвъ; сокъ зливаютъ въ бочки, бордюги, збанки, все то при ôдповѣдйихъ спѣвахъ. Нагло кличе сурма, стає тишина, мужчины горнутся до середины. Спѣвакъ зъ наповненовъ чарковъ спѣває Solo, славитъ Indru, а хоры мѣшаются все рефренами.

Идутъ ѣсти, пити на боцѣ — забава, гульки, гра улюблена въ кôстки, спѣвы, питє, боренє, здогоны, перегоны, цвѣченє въ оружію пѣхоты; ѣздцѣ на воєнныхъ возахъ о двохъ колесахъ паровъ коней зъ кєрмачемъ уганяютъ. Такъ иде до полудня.

Въ полудне зновъ жертва, мольба, спѣвы, величанє богôвъ короля, ѣзды, стрѣлянє, печенє печенѣ зъ байволôвъ питє Somy, спѣвъ, роздѣлъ добичи межи мужнѣйшй, наданє свѣжои землѣ. чередъ; таньцѣ, мужчины зъ женщинами групами; гра въ кôстки, спѣвы, музика, славословіє Puszana дателя овецъ, кôзъ, полоненихъ дѣвчатъ. О заходѣ спѣвакъ спѣває до Savitara, кôнчитъ ся свято. Всѣ вертаютъ домôвъ, розбиваютъ шатра, запалюютъ домашнй огнѣ, при сопѣлцѣ жѣнокъ и бляшанихъ тареляхъ таньцѣ. Точна основа до широкого драмату - оперы.

При похоронѣ. Умеръ мужъ, оплакує го вдовиця, сходятся сроднй, пріятелѣ, несутъ тѣло умершого надъ выкопану яму; спѣвакъ запалює св. огонь до жертвы, спѣває до Jama бога смерти. Пріятельки вдовицѣ кидаютъ свой дары въ огонь. Спѣвакъ ôдберає умершому лукъ зъ руки, гребаютъ (а непалятъ) самого умершого, безъ трунвы. Вдовиця негинула зъ мужомъ, могла ити ще разъ за мужъ; сипє могилу. Ставятъ камѣнь и тутъ яко границю сего и другого свѣта.

Все се стягнено зъ розсѣянихъ мѣстць стихôвъ старои Vedy, а выражено теперѣшними нашими словами, понятіями.

Осѣлися аріоиндіяне въ Индіи; 1200 пр. Хр. повстали всѣ Арійскй королѣ, князѣ противъ себе, а наветь зъ далекого захода зъ по за границь Индіи прилучилося племя Bojiw, (здаєся Скити и Сармати) подѣлились на 2 ворожй таборы. Sakun сынъ Subela зъ надъ Jaxartes бувъ головновъ пружиновъ сеи страшнои войны; цѣла Индія закипѣла однимъ страшнимъ лютимъ боєвищемъ, а таборы посунулись ажъ до рѣки выжшого Gangesa; 1200 пр. Хр. настала рѣшуча битва. Велика се народна война арійскихъ князёвъ рода Pancala противъ братного

племене Kuru, дала Индіянамъ основу до великого народного епоса Bharata (братъ). Оба тї роды упали, лише Воја непокорено. Настає новій ладъ въ устрою, ôдъ сеи поры сила народнои творчости старои Vedy (епоса — былинъ) ослабає, упадає, нового нетворится, окрôмъ примѣняєся по старôй формѣ.

II. Періода Аріо-Индіянъ — Браманизмъ 1200 пр. Хр.

Деякї кладутъ сю пору въ 800 — 900 — 1100 пр. Хр. заразъ близко по послѣднôй великôй нар. вôйнѣ племенъ индійскихъ до рôвнинъ Gangesa и до моря на полудне. Спѣваки (Göll) purohity вплывами своими перевыжшали королёвъ, власть сихъ паде, а спѣвакôвъ пôдъ нововъ назвовъ Брамане заберає верхъ; настаютъ 4 касты: Брамане, кшатра (войны), вайсія (рôльникъ) и судра (слуги). Таки касты держались по 500 пр. Хр. Настає нова ера Vedy, стара лишаєсь. Зачинаєся початокъ историчного часу Индіи зъ хронольогичнимъ реєстромъ королёвъ, зъ котрихъ першимъ бувъ Rari-xit, (Ksais — король). Старї понятія змѣняются на новї. Зникла надѣя на колишного доброго ихъ бога, наставъ страхъ черезъ угрозу людемъ.

Сеи періоды браманъ, спѣвакъ, жрецъ, молитель ôдрубній ôдъ короля, героя и народа; спѣвоча найма устає; введенї окремї ритуалы, церемонїи жертвъ (Yayus) унормованї. Вся вѣжа Vedy, жертвъ, спѣвъ, ученє самимъ браманамъ питоме; письмо знаютъ брамане, но держатъ передъ народомъ въ тайнѣ, такъ само неприпускаютъ поданя исторіи, якъ то въ Европѣ; Veda тайна другимъ, давнї жертвы, огонь, Soma не устаютъ. Богъ явища природы уступає, а выринаютъ 3 новї боги духовї вѣчнї, котрї по богато тисячахъ лѣтъ вертаютъ назадъ до праистоты.

1. Brahma творецъ всего, сотворивъ 7 Riszi, представитель самихъ брамanôвъ, єго другї непочитали. Єго воля Maja, змыслове житє Atma.

Болванъ єго (Göll) 5 головъ въ однôй стати зъ тôлько руками и ногами, символъ 5 елементôвъ: землѣ, воздуха, вѣтру, воды, огню, се верхнї свѣты; другї же 7 спôднї свѣти: 7 морь и проч. Ziva. (богъ другій) ôдтявъ Брамѣ одну голову, лишилося лише 4, зъ чотирма коронами; сидитъ на св. гуси, або на лебедю, (былинна р. гусь и лебедь).

Sarasvati его жѣнка (св. рѣка Indus) богиня слова, звеся Gir = бесѣда, слово, Vacz = голосъ, Іга бесѣда, покровителька краснихъ, штукъ, и музики, вынайшла одноструннiй инструментъ, валокъ зъ порѣжками, на нѣмъ натягнена струнва, до валка въ горѣ прикрѣплена резонанція — тыква, назва єго Kilikala, товаришъ перехожихъ калѣкъ; представителька строю на тонѣ C.

2. Ziva (живiй-зѣває) богъ вѣчного знищеня и бдродженя; бдроджуючiй огонь, єго почитали пбдъ горами; церемонiи єго дикого характера, бнъ богъ вбйны. Рѣка Ganges выпливає зъ єго головы.

Bavani єго жѣнка (або Parvati) богиня гбръ, донька короля Гималяя, мстива, худа, чорна, погана, нашiйникъ єи гадина, три великѣ очи, ѣде на возѣ въ запрягу гусей; представителька строю D.

3. Visznu богъ воды, весны, оживитель, почитанiй надъ Ganga, богъ соньця, елементъ воды, єго ложе на Ahi зъ 7 головами, або на Garudi, формы дзюба брла. Переображувався въ богато статей (перемѣна майже що дня) тому єго назва тысячъ.

Lakszmi єго жѣнка, представителька строю E. Нова Trimurti, зъ людсковъ породовъ и страстьми.

Krisznu богъ пастирбвъ вынайшовъ сопѣлку, а 9. Gopi (пастирокъ) въ округъ него танцюютъ; яко герой чинивъ такѣ дѣла якъ Геркулесъ.

Ziva — Visznu — Kriszna, жива, весна, красна; окрбмъ сихъ обожанѣ св. рѣки: Sarasvati (Indus), Ganges; духи: гбръ, озеръ, кѣрниць, пущъ, лѣсбвъ, опбля, духи тонбвъ, и т. п. Боги сидѣли на св. горахъ: Meru, Mandava, Tszitrakuta, и др. горы и рѣки.

Святѣ инд. числа:

Три боги, три св. горы, три божѣ жѣнки, Trimurti.

Чотири головъ брамы.

Пять головъ брамы, 5 верхнихъ свѣтбвъ, 5 св. рѣкъ.

Три боги мужѣ, а три ихъ жѣнки — шѣсть.

Сѣмъ Riszi сотворивъ брама, а казавъ ихъ Manu (Noe) взяти до корабля, 7 спбднихъ свѣтбвъ, 7 островбвъ, 7 пбвъостровбвъ, 7 морь (зъ солевъ, цукромъ, виномъ, масломъ, женцицевъ, молокомъ, водовъ), 7 головъ язѣ, 7 св. рѣкъ; зъ довгими вѣками змѣнялися числа. Одного 8 числа нема? Важна точка для скаль мельодiйнихъ. Духбвъ добрихъ (Deva) було

множество и злихъ, (Raxasa); велиты въ вѣчной борбѣ зъ богами, героями, (греч. Titany). Слуги божй брамане, служницѣ божй баядерки.

Було небо (Göll) зъ всѣлякими земскими пріємностями, gandarvy, дѣвчата спѣваютъ, помершихъ на рукахъ носе, танцюютъ; тамъ красній Apsarazy (русалки), музика бандуръ, дерева, проходы, гостинницѣ, конѣ, цвѣты, веселôсть, тамъ пануе богъ Jama. Було пекло зъ тяжкими карами, огнемъ, жарковъ землевъ, розогненимъ пѣскомъ, розпеченимъ камѣнємъ, кипячовъ водовъ, пекучимъ вѣтромъ, двиганємъ тяжкихъ тягарôвъ, зъ гадємъ, тьмовъ, лютими звѣрами. За молитвами могли душѣ вийти зъ пекла.

Пагоды, святинѣ властивй III. періодѣ Budhi, но они були зъ рѣдка вже и зъ за браманôвъ. Структура, выpôбъ, рѣзьба, неразъ однои каменистои скалы такъ мистерній, и повно архитектоничній, що перевыжшаютъ Европу.

Обовязки браманъ: служенє огневи, чистота, послухъ, ученє и научанє Vedy; замѣтній браманьскй школы окремй, (Скиты теперь въ Европѣ) зъ учителями, перехожими учениками, побожними путниками до св. мѣстць, торжествъ, урочистостей, вандруючй по краю учили молодшй свой, и звалися Caraku зъ инструментомъ Kalikala (р. калѣки). Ученикъ учився Vedy 12 рокôвъ, а всѣ 4 части 48 рокôвъ; вызволювався, обѣтовавъ тайну Vedy. Така у нихъ быстра выроблена память, що нема бесѣды о скаженю Vedy, устно передаваной и ученой.

Школы росли особливо въ двохъ галузяхъ церемоніи (Yajus), але стали спорити, тому одна зъ нихъ зникла, забралася на далекій захôдъ дъ Европѣ, а друга на полудне Индіи; на пôвночи стали брамане чужй. Зъ сеи періоды видній деякй слѣды въ Праславянина и Славянина: Satry — Bessy — въ Тракіи бѣлоубранй крутоволосй. Bessy въ Бескидахъ, жрецѣ на Rüggen, въ загалѣ же р. жрецѣ и р. калѣки.

Славній спѣваки I, II, періоды утворили 3, 4, 5, 6, 7, 8, тонній скалѣ, зложенй строѣ; богато браманьскихъ мельодій въ Славяньскихъ пѣсняхъ зъ старои еры Аріевъ.

III. Періода аріо-инд. Будаизмъ 550 пр. Хр.

Новôсть будаизму (Göll) настала религ. революціевъ, входитъ монашество, ôдроджуе инд. духа, припускаєся загальне письмо въ Vedi, почитанє бога Budha; зъ королевского роду

(мудрій), пôдъ горами Himalaja на Gangesi — учився въ браманôвъ — потому по рѣцѣ Ganges учивъ самъ 40 рокôвъ. Ученики єго въ жовтихъ свитахъ жебручй. Будисты мали также школы, що спорили межи собовъ. Въ 3. в. пр. Хр. узнано єго религію за державну, браманизмъ поваленій, касты знесенй, але держали ся ще до 1590 р. по Хр. неустанно. Въ 7. в. по Хр. настали тяжкй споры межи браманами и будистами, прійшло до кровопролятія, вернуло почитанє богôвъ старе по природѣ. Въ Индіи будизмъ стративъ, на пôвночи зискавъ черезъ вывандроване миссіи буданзма. Въ Хинахъ, Японіи, Цейльонѣ є ихъ $^2/_3$ частей, служителѣ монахи. Зъ сеи періоды у Славянина нема жаднихъ слѣдôвъ.

Вегаt ученій музикъ вынайшовъ Nataki драматъ помѣшаній зъ таньцями и спѣвами и системъ музики по єго имени, здаєся ще въ починѣ Budizmu.

Новшй ихъ драмы зъ дуетами кôнчатъ жоночими хорами. (баядерокъ).

Новшихъ вѣкôвъ спѣваки (старого тыпа) спѣваютъ передъ домами рѣжнй любовнй, и богатирскй пѣснѣ въ супроводѣ двоструннаго инструмента (въ родѣ лѣрникôвъ нашнхъ) убранй по музульманьски зъ торбовъ на складъ даткôвъ.

Спѣвачки баядерки (бай — бой — боянъ) належатъ до причету религ. особъ въ пагодахъ 8 — 12 — 16 числомъ, на удержаню пагодъ. Ихъ таньцѣ религ. и мирскй зъ славними пантомимами, фантазіевъ одушевленємъ рôвно якъ дервѣшôвъ.

Що дня рано и вечеръ танцюютъ баядерки въ пагодахъ и спѣваютъ рел. стихи зъ Vedy; ихъ починъ старій єще въ початкахъ браманизму, а здаєся ще старшій. При всякихъ урочистостяхъ являются они.

Просятъ ихъ также до родинныхъ урочистостей, тамъ они при сопѣлцѣ и бубенку танцюютъ и спѣваютъ, збираютъ оплески, а проводятъ до рана. Баядерки поважанй доньки найвыжшихъ клясъ, зъ малу заправюванй до читаня, таньцю и спѣву, спрятнй, пантомимовъ звôдничй, выходятъ и за мужъ.

Старожитна музика Индіянъ.

Старожитнй purohity, героспѣваки утворили старож. музику въ Аріи, перенесли въ Иранію (Медо-Перзію) и Индію, стару Европу и Африку. Ôдступаємо ôдъ програмы выданя

окремои музики всѣхъ старожитнихъ народôвъ, а наводимо само жерело Индіянъ (Перзôвъ) зъ котрого взялася музика всѣхъ другихъ старож. народôвъ.

Санскритска (инд.) литература выказує велике число старшихъ вже теоретичнихъ дѣлъ о музѣцѣ: зеркало скаль, зеркало мельодій, море чувствъ, товаришеска охота, забава, наука скаль. Книга Nayavan описує спѣвъ, струнисту гру, пантомиму, драмматичній танецъ; зъ сеи зачерпували то бôльше, то меньше то зъ пляномъ, то безъ, то бôльшй то меньшй знатоки музики, то вѣрно, то плохо, европейскй писателѣ 18, 19, в. Roussier (священ.) Amiot (священ.) Fetis, William Jones — Benfey — Max — Müller — Ambros, то на мѣстци, то за другими. Найбôльша ихъ вада, що все индійске мѣряли европейскими понятями мѣровъ зах. европ. музики. Найбôльша заслуга тихъ, що подали число тонôвъ въ скаляхъ зъ ихъ роздѣлами групами, тонкій подѣлъ тонôвъ инд. системи на $^1/_2$, $^1/_3$, $^1/_4$, тоны, що указали на коренній, прибочнй строѣ и тоники. Аріоиндіяне зродженй въ первѣстнôй Аріи зънезвычайновъ фантазіевъ; великй горы, громы, тучѣ, дѣвичѣ лѣсы, звѣры, а коли перейшли въ Индію, велика рѣка Indus зъ Гималяѣ, буйна фльора, порѣче, край врѣзаній клиномъ въ море, пекуче сонце на полудни, упалы близкого екватора, ôдъ гôръ до моря розмаитôсть климата, все се розвило буйну фантазію, природну религію, обряды; зъ фантазіевъ буйно поетичнй спѣваки — на пôвночи рухливôсть, на полудню отяжѣлôсть, мрѣѣ; тота принесена фантазія зъ пôвночи, на порѣчахъ, степахъ, пущахъ, лѣсахъ збôльшилася. Природа незвычайна выкликала незвычайну фантазію (Buckle). Обставины єи выкликали тонке, вражливе чутє, а за симъ и тонкôсть тонôвъ дробôвъ. Арабы въ 8 в. по Хр. завладѣли частевъ Индіи, невнесли ничо, хотяй и сй фантастичнй зъ пущъ, скалъ арабвкихъ, користали самй зъ старого индійского. Одушевленє высоке, вникало въ глубъ, бажало зглубити звязь духа зъ природовъ, до всего мѣшалася фантазія; вже дуже рано повстали постановы, системъ унормованои музики. Буйна фантазія цвѣтиста поезія, буйнй окрасы мельодіи буйній ритмъ. Чутє и фантазія горувала у нихъ по надъ умъ. Поезія по старожитному, по числу слогôвъ, а не по греческôмъ метрѣ. Держава теократична, вся наука религіи и музики въ рукахъ purohiti, брамановъ; тому музика такъ тѣсно звязана зъ религіевъ, поезіевъ, зъ самого почину нероздѣльнй;

уставами змѣна заказана що до пѣсень религіи, але вольнôсть розвою самои музики неограничена.

Письмо нотъ. Предовгй вѣки здаєсь ажъ по Будизмъ незаписувано ноты нѣ поезію письмомъ. Героспѣваки передавали одно и друге все устно. Brahmane 1200 пр. Хр. знали вже письмо буквъ (пôсля слав. понятія на буковихъ дошкахъ Buga — Veda, богвѣжъ), но держали се въ тайни передъ народомъ. Budhizm 550 пр. Хр. припустивъ письмо Vedy, а зъ симъ видится и письмо нотъ. Скиты въ 5 в. пр. Хр. кажутъ знали письмо.

Писанє нотъ буквами зъ першого почину ясне, зъ часомъ обезображене скорописевъ; зъ буквъ выробились гачки, кабульки, черты, точки, оксіи (рускй крюки). Ноты писали зъ верху слогôвъ поезіи. Кажутъ, що для 7 нотъ ужили 7 буквъ буква aiu (a) въ сподѣ, значитъ писано ôдъ правои до лѣвои руки; вывели нотованє двохъ струнвъ, строевъ музикальнихъ 3+4=7 тонôвъ злученихъ, двѣ групы, въ одну цѣлôсть; корѣнь сего въ Индіи, перейшовъ въ семитскй роды, Фенікію и т. д. а не якъ деякй приписуютъ се Фенікіянамъ; єще о тихъ Европа незнала, коли музика въ арійскихъ племенахъ була выобразована.

Одинъ нотній знакъ якъ до того значивъ 1—2—3—4 и 5 тонôвъ въ собѣ, мельодійнй цѣлй групы, фразы (якъ въ крюкахъ), а се вывело великаньске число знакôвъ нотнихъ. Въ р. крюкахъ 900 знакôвъ. (Заглянь до нашои: Исторіи р. церковного пѣнія).

Назва тоновъ. Музика нероздѣльна зъ религіевъ; були и божки музики, а сй вынаходили самй Raga воплощенй мельодіи, тоны, инструмента. Въ ерѣ браманôвъ були духи поодинокихъ тонôвъ. Якъ звали Индіяне тоны, незнати; мали звати ихъ по имене русалокъ, нифъ; пôзнѣйше скороченими першими слогами слôвъ, sa-ri-ga-ma-pa-da-ni. Ось де корѣнь греческихъ: to, te, to, a Guidona: ut, re, mi, fa, sol, la.

Величина тонôвъ; найважнѣйша цѣха тонькôсть подѣлу тонôвъ незвычайна для теперѣшного европейского уха. Тоны въ скалѣ були цѣлй великй малй пôвъ тоны.

Цѣлій великій тонъ дѣлили на дробы $4\times{}^1/_4$ тона.

Цѣлій малій . . . . . $3\times{}^1/_3$ тона.

Пôвтонъ . . . . . $2\times{}^1/_4$ тона.

Найважнѣйше дѣло ихъ музики въ сѣмъ тонкочутливôмъ подѣлѣ, се ключъ до ихъ тоничнои мельодіи. Се тй натуральнй, мельодійнй, слуховй, и половичнй нетемперованй тоны.

Подѣленє се мусѣло настати вже дуже рано, а выклыкало го тонке чутє буйнои фантазіи. Вже 2000 пр. Хр. мали они, уживали окремй струнвы на цимбалѣ, а одна ихъ 8 тонна скаля діятонична мѣстила въ собѣ 22 такихъ тонко подѣленихъ дробôвъ, тонôвъ окремихъ. Инструмента и людскій голосъ давали тй тонкй подѣлы тонôвъ (Глянь нашъ малор. тонъ).

Тоничній системъ скаль.

Модуляція выжшого и нижшого тона въ органѣ голоса людского бдвѣчна; тоничнй скалѣ знанй всѣмъ старимъ народамъ Азіи, Африцѣ, Европѣ, розвивались зъ вѣками бдъ найвужшого до чимъ разъ ширшого обѣма тонôвъ въ уживанихъ ними скаляхъ. Аналѣза наша выказує:

1. тонна скаля небула николи, скучна монотонія. Инструмента о 1. струнѣ були и є ще и доси въ Азіи, на котрôй притисненємъ пальцôвъ по грифѣ выдобували бôльше тонôвъ; чи щипанє струнъ пальцями чи смикомъ старше поминаємъ. Однотоннои скалѣ не було, але однотоннй короткй по мѣжъ бôльшетоннй групы є ще и доси въ поодинокихъ мельодіяхъ.

2. тонна скаля (въ секундѣ) сомнѣтельна, однакъ була коли въ р. щедрôвцѣ: „Василева мати“ и въ голошѣню жѣночôмъ є ще и доси у насъ. 2 тоннй групы по мѣжъ другй є ще богато. Инструмента о 2 струнахъ були и є ще доси; коли ся епока настала, а коли ю слѣдуюча заскочила означити трудно, всежъ около 3000 пр. Хр. могла бути. Руска лєрва лише двострунна, бо трета є повторенємъ другои въ 8^{b}; ся скаля могла бути вѣдома вже першому грачеви Юбалеви передъ потопомъ (Мойсей).

3. тонна скаля то зъ самихъ цѣлихъ (c—d—e) то зъ пôвтонами (d—e—f) даютъ собовъ свого рода враженє, стрôй, dur — mol залежно бдъ положеня въ нихъ $^1/_2$ тона; 3 тоннй скалѣ навѣть и у Русина не рѣдкй, ще ихъ стрѣча значна, 3 тонна скаля выкликала вже опору, тонику въ спôднôмъ тонѣ. Настали 3 струннй инструмента, гусли, греч. лѣра руска лєрва свѣрилѣ и т. д. А понеже сй скалѣ стрѣчаємо въ греч. лѣрѣ (Орфея), гуслѣ, и лєрвѣ то се указує на часъ коли ще всѣ индоевропейцѣ сидѣли въ Аріи, передъ 2600 пр. Хр. Рус. мельодій

само 3 тоннихъ є ще доста, зато групъ 3 тоннихъ по при иншій богато въ мелодіяхъ; навѣть є групы щербатій, 3 тонній, о 2 и 3 т. скалѣ. Розвѣдки о нихъ доси не стрѣчалисьмо; коломіокъ и думокъ 3 т. маємо ще доста.

4 тонна скаля зъ самихъ цѣлихъ f—g—a—h, зъ $^1/_2$ тонами g—a—h—c— чинила точній, характеристичній въ собѣ окремій строй, зъ окремимъ єго чутємъ, ширшимъ выразомъ, враженємъ dur — mol, напруженимъ и (e—f—g—a—) стисненимъ. Инструмента 4 тонній китары (Gity — Skity) бандуры. Епока 4 тонна 4 тонній скалѣ мали вже по 2 окремій тоники верхній тонъ сильна, сподній слаба тоника.

Мелодій само 4 тоннихъ ще богато у русина, а групъ по мѣжъ иншій дуже богато. Цимбалъ зъ 65 струнами въ Индіи 2000 пр. Хр. указує вже на рожній дробы тоны зродженя епоки передъ 2000 пр. Хр.

5 тонна скаля c—d—e—f—g и другій прочій, котрій Скиты посля свѣдоцтва греч. Polluxa пожичили старимъ Грекамъ, мусѣлибы припасти въ 1900 пр. Хр. бо выходячи зъ Аріи мусѣли ихъ зъ собовъ вже забрати; пожиченє грекамъ мусѣло бути передъ 1000 а найменьше 700 пр. Хр. бо въ сей порѣ Терпандеръ въ Греціи знавъ вже 7. т. скалю. Инструмента росли въ струнахъ и дєркахъ. Такъ ишовъ розвой старож. скаль въ Азіи, Африцѣ, Европѣ. Выжше по за 5 тонівъ скалѣ вже нейшли николи, и 5т. мали двѣ тоники. 6 тонній скалѣ одноцѣльній небули николи, они зложенї зъ двохъ окремихъ строєвъ зъ двома головними тониками, часъ ихъ зродженя старій.

7 тонній тымъ меньше не були одноцѣльній но зложенї зъ 4+3, або 4+4 зъ однимъ спольнимъ тономъ въ серединѣ, 2 строѣ зъ одновъ головновъ тониковъ и зъ двома; цѣкава проява въ старож. скаляхъ; 7 струнна Veda указує здаєся на пору 2000 пр. Хр. 8 тонній все зложенї зъ 4+4, 4+5, 5+4, 5+5 зъ двома тониками.

Чи вже тогды мали ще ширшій скалѣ по надъ 8 т. сомнѣваємось, буде се рѣчъ позньйшихъ вѣковъ. въ Индіи и Перзіи, зъ котрои пожичали далекій соплеменній роды. Выйшли 3—4—5—6—7—8—9—10—11—12 тонній. Не мовячи о другихъ Славянахъ анѣ о широкой Руси село Сороки подъ самимъ Львовомъ выказало въ своихъ народнихъ мельодіяхъ зобранихъ Олесевъ Бажаньсковъ 3—4—5—6—7—8—9—11—12 тонній скалѣ, що жіютъ ще тутъ и доси.

Доданѣ окрасы заливаючѣ посередніе щербы старихъ щербатихъ скаль, пôдъ котрими въ мельодіи нема слогôвъ, а такъ само и енгарм. дробы $^1/_2$ $^1/_3$ $^1/_4$ тоны мусятъ бути старѣ, думаємо ôдносятся ще до еры 4 тоннои скалѣ.

Въ такихъ скаляхъ строєніе ихъ инструмента, а въ бôльшеструнныхъ все на 1—4 якъ се Veda бандура, торбанъ и другѣ показуютъ, а опôсля 1—5 (якъ теперъ скрипка).

Строѣ.

Индіяни мали въ старожитности 4 головніе matasy; Rekta и Teranas легкѣ правильніе діятоничніе, Tuppas и Raagni $^1/_2$ $^1/_3$ $^1/_4$ вышуканѣ, окрашенѣ фразы. Другѣ говорятъ о 6 головныхъ matasa. Но ихъ було ще бôльше. Всѣ они названѣ пôсля рѣжного розклиматованя, положеня краю, и житя ôдрубного характеру matasy утворились; подôбно звали старѣ Греки Фригійскій, Лидійскій и другѣ строѣ.

Raginas 36 ôдъ головныхъ произведенѣ прибочніе строѣ зъ окремимъ характеромъ;

Индійскѣ скалѣ основанѣ на цѣлихъ $^1/_2$, $^1/_3$ и $^1/_4$ тонахъ. Индійскѣ строѣ мали ansa = тоники, сталѣ незмѣннѣ тоны въ строю въ 4 тоннихъ 1—4, въ 5 тоннихъ 1—5.

Характеристика старыхъ скаль се ихъ щербы, бракъ тонôвъ по серединѣ скалѣ, скокъ $1^1/_2$ т., особливо пропущене $^1/_2$ тонôвъ. Will. Jones англикъ 1789 записавъ зъ книги Soma деякѣ строѣ въ самихъ цѣлихъ тонахъ:

Velavati: f—g—a($1^1/_2$)—c—d 3+4 7-тонна безъ 2ы

Mellari: f—a—h—d—e 4+4 8т. безъ 2+2ы

Gaudi: g—a—h—d—e 3+4 7т. безъ 2ы

Carnati: g—a—c—d—e 4+3 7т. безъ 3іи

Medhyamadi: d—e—g—a—c 4+4 8т. безъ 3+3іи

Hindola: d—f—g—a—c 4+4 8т. безъ 2+3іи

Цѣлѝ зъ пôвтонами:

Cambodi: a—h—c—d—e—f 4+3 два $^1/_2$ тоны 7т.

Saindhavi: a—h—d—e—f 4+3 безъ 3^{iu} 7т.

Bahpali: c—e—f—a—h 4+4 безъ 2^u+2^u 8т. и т. д.

Кажутъ сѝ строѣ съ тими самими назвами въ другихъ книгахъ дещо ôдмѣнно записанѝ, може зъ якими нiянсами. Въ книзѣ Soma стрѣчає ся 18 скаль зъ бракомъ тонôвъ, межи ними 7 безъ h, а се у всѣхъ книгахъ однако оминаєся.

Терпандеръ оминавъ h, у русина сего доста. Пôзнѣйшими вѣками доданѝ (безъ слогôвъ) заповняти стали щербы. Книга Soma (Will Jones) выказує 16.000 скаль, опôсля зредуковано ихъ на 960. Но се не були скалѣ, но рѣжнороднѝ мельодiи до рѣжнороднихъ обрядôвъ. Ще пôзнѣйше зредуковали на 36 строѣвъ (безъ дробôвъ можна ихъ за головнѝ признати).

Тоту тонкôсть тоничну европейска музыка негодна записати, бо немає знакôвъ нотнихъ для $^1/_2$ $^1/_3$ $^1/_4$ тонôвъ, тому рѣжнѝ европейскѝ записувателѣ однѝ и тѝ самѝ инд. мельодiи рѣжно шифровали.

Ихъ ansa то початокъ, то середина, то конецъ мельодiи. Ритмика ихъ (Bird) така буйна (вôльна) особливо при кôнцяхъ мельодiи, що годѣ ихъ въ европ. ноты зловити.

Богатство строѣвъ ихъ 3—4—5—6—7—8 тоннихъ, повнихъ, щербатихъ, въ цѣлихъ, зъ $^1/_2$ тонами, а таке саме богатство и мельодiй. Не богато тутъ сказано, а такъ богато основы для устрою и анализы р. н. мельодiй.

Индiйскѝ инструмента.

Индiяне чванятся, що ихъ музика походитъ ôдъ ихъ богôвъ, а пôсля браманьского понятiя богиня Sarasvati (Indus) рѣчиа, и музики, вынайшла инструментъ: Vina на валку зъ резонанцiевъ тыквы въ кôнци одна струна, опôсля 3 на валку порôжки, близке гусли (безъ тиквы).

Veda старож. инструментъ религiйнiй уживанiй до супроводу спѣванихъ стихôвъ рел. Vedy — и былинъ; єи строй:

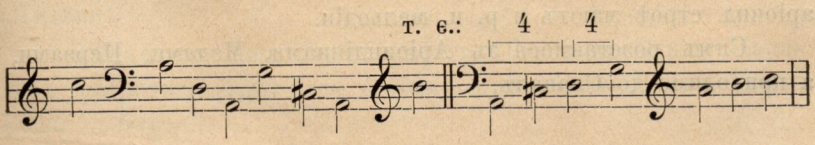

7 струнвъ a—cis—d—g—a—a—h—c; строєнй 4ами a—d, d—g, cis дрôбъ; порôвнайте зъ строємъ Вересая бандуры, а знайдете велике сродство.

Дальшй инструмента старои Vedy, уживанй въ пагодахъ кажутъ и доси:

Song зъ мушлѣ задувана трубка до скликаня людей на молитву.

Gautha родъ звôнка, даючи знакъ рано и вечеръ въ передсѣняхъ пагоды, коли брамане (дервѣшѣ) баядерки мають надôйти.

Kortal до заповѣдженя обрядôвъ.

Nafiri заовальнена труба (сурма),

Rabam решêтко (якъ въ Ишпанiи, є и въ русина) уживали жёнки до свого спѣву при сопѣлцѣ.

Tala, сопѣвка одиниця, а двѣ въ купѣ близниця, (р. телинка).

Kytara, стара бандура о 4 струнахъ (Скиты-Gity).

Serinda зъ 3 струнами и смыкомъ (родъ баса).

Korenna инд. дуже стара ще пастирска трембѣта 10 стôпъ довга, силного голоса, удержалась въ Европѣ въ Гуцулахъ и Татрѣ, деинде єи нема.

Воєннй трубы рѣжного рода, меньшй, бôльшй.

Cinelli въ родѣ gautha, бляшанй терелѣ.

Che цимбалъ на 25 и 65 струнвъ деревяній ще зъ 2000 пр. Хр. Япанчики, Яванчики (островъ) мають го, уживають, грають безъ знаня нотъ — натуралѣсти; якъ нашй скрипники, и цигани.

Doth бôльшій (бубенъ Дов-бушъ).

Gong великій бубенъ.

На такихъ тонахъ, скаляхъ, строяхъ инструментахъ утворили старожитнй арійскй Индіяне, Иране (Меди — Перзи) старожитнй ихъ мельодіи, а за ними и ихъ музику, котрои кокорѐнь пущеній черѐзъ семитскй роды, племена по Eufrati, Tigri, въ Палестину, Фенікію, Арабію, ажъ въ африканьскій Египетъ и дальше. Той самъ корѐнь забраній индоевропейцями переселенцями въ старож. Европу, удержався и доси въ р. н. тонахъ, строяхъ мельодіи, музицѣ и инструментахъ. Всѣлякй аріоинд. строѣ мають и р. н. мельодіи.

Симъ розстаємося зъ Аріоиндіянами, Медами, Перзами, а приходимо до Славянъ.

B. Праславяне — Славяне.

Нашѝ прапредки забрали зъ старои Аріи зъ осереднои Азіи въ Европу: бесѣду, вѣру, религію природы, обряды, звычаѣ, поезію, музику, инструмента, поеты, спѣваки, героѣ, жерцѣ, жертвы, оружіе, а въ загалѣ ввесь устрôй первѣстнои старои Аріи. Оселенѝ въ новôй ôдчинѣ пôдъ вплывомъ климату, положеня краю, житя, по довгихъ вѣкахъ дещо въ поглядахъ змѣнили.

Митольогія.

За Геродотомъ. Страбономъ, Карамзиномъ Безстужевимъ Kętrzycki-мъ Миллєромъ Партицкимъ — ненамѣряючи вычèрпувати. У Славянôвъ були добрѝ, бѣлѝ и злѝ чорнѝ боги, духи несмертельнѝ, а мешкали въ небѣ. Чорнѝ боги боролися противъ силы бѣлихъ. Вся слав. религія основана на природѣ и єи явищахъ. Боги сильнѝ великане, грôзнѝ, Славяне ихъ нелюбили но ихъ боялися, обожали силу, и прикладали до божкôвъ гидкѝ звѣры, змію, гадину, жабу, ящура за симболъ.

Сварогъ бѣлій найвыжшій богъ — неба — инд. Varuna, греч. Uranos, єго сыны Сварожичѣ. Лєхи (Лаба — Одра - Вѣсла) Jessa, Ясна — инд. Dyaus (Zeus, Jupiter), Скиты Геродота: Heracles (зъгречене) Герасъ, Chors, еврейске и перзке Cheres (сонце) инд. Surya — Sur; Cor — Chor — хороводы, форма колеса, Гераклесъ инд. Kriszna — Herodot звавъ го по свому.

Зальма Гетôвъ и Тракôвъ, верховній богъ, Геродота Zalmo — ksais (король), ческій Жальма, моравскій Zelman, словêньскій въ краинѣ, словацкій, покутскій Жельманъ, Зельманъ (Подѣлє и трохи Волинє, (Партицкій), Украина єго не знає; Hom — Haoma (перз.) богъ людей инд. Soma — Zoma — Zoman звязь зъ галицковъ гаêвковъ Zelmana; Гаêвки инд. Гулѣ(?) весна, богъ сонця. Помершѝ идутъ до Zalmy далеко за море Рахмане. (Zalma богъ таньцю и пѣсьнѣ), въ инд. до Ямы; Звязь руска зъ старими Траками, и Гетами, Даками, Мизами (Медами).

Баґайосъ инд. Bagha богъ, Геродота Скиты Папайосъ (зъгречене Zeus) тато богôвъ; малоазійскѝ Траки, Frigii, Bitini = Bagajos.

Инд. Daxa — Bagha близке слав. Дажбогови мудрій, сильній богъ соньця ясного красного, дѣдъ всѣхъ людей. Камянна єго статуа тручена 988 по Хр. знайдена 1848 р. — Славяне звали себе внуками Дажбога (Слово о п. И) въ народ. весьнянкахъ, колядахъ, гаѣвкахъ. Нарôдъ каже: сонце сынъ верховного бога (Дажбогъ и Dyaus).

Дажбогъ = сонце, сынъ Сварога (санс. сварга — небо) на бѣлôмъ кони; сонце = огонь уважавъ нарôдъ сына Сварога, огонь сварожичъ, до котрого молилися. Балт. славянъ Свѣтовитъ (витъ — сильній зъ готійск. Svint, витязь герман. vitengn stark) Дажбогъ (Партицкій) зъ герм. Dag, божокъ дня, (теперъ Tag).

Болванъ Дажбога бôльшій ростомъ чоловѣка, 4 головъ, 4 шій, волося борода коротко постриженй, въ руцѣ рôгъ до вина, лѣва рука луковато оперта о бôкъ, стоитъ ногами на земли, коло него узда, сѣдло, мечъ великій. Мавъ деревяну святиню зъ вырочневъ въ Арконѣ (симъ бôносится се до Свѣтовита) на высокôй скалѣ, на єго услуги жерцѣ, 300 коней, ѣздцѣвъ.

Дій на Руси, инд. Dyaus, у Тракôвъ головній богъ. Греки пожичили го и прôзвали Dionisios. Мавъ святиню (500 пр. Хр. на горахъ балканьскихъ въ Болгар'и въ св. лѣсахъ; були тамъ пророчнѣ будучности, єго служителѣ Satro Bessy, (бесся вѣра — теперъ проклôнъ: песя вѣра, Покутє) вѣщуны, жрецѣ, ôдъ почитаня Дія, Diaky, Daky; въ Тракіи такожъ Sabadij, свобôдній, якъ Траки, Gety, Daky уважали себе за свобôднй, римскій liber. Въ бескидахъ вêсельнй пѣснѣ Сабадашки, звязь зъ св. иваньскими огнями; въ саноцкôмъ, ясельскôмъ, и на Шлезку Sobotka (Zauptenberg), (Громъ собота гора висока"). Въ Галицкихъ бескидахъ мавъ Дій святиню Бубнище въ Розгôрю, Уричу за Болеховомъ; були тамъ Бесси, пророчня, устрôй бубнища, святинѣ по сегодне на се указує, (Парт.). Прибалтійскій Wodan (сканд. Odin — запожиченній; Vendy въ Meklenburgu и доси обходє обрядъ єго.

Коляда богъ святъ и мира (Карамзинъ) въ свята войны неведено, (Литва) 25/12 на Руси святочнй забавы въ честь коляды бога соньця (Миллєръ). Сонце кругле — символъ колеса (инд.) и обрядовй єго колесоватй таньцѣ.; здаєся сонце пôсля колеса Кол-kor-Koli (мажи), и Ко-Ладо (Лада).

Свято-витъ — Свѣто витъ (инд. Sa-vit-ar) у прибалтійскихъ Славянôвъ богъ богôвъ; пророчня будучого, зъ свя-

тиневъ на островѣ Rüggen, богъ сонця; его балванъ 4 головы зъ бородами, 2 груди, подобній мавъ бути кіевскій перунъ, струченій въ Днѣперъ 988 р. Прибалт. Христіяне почитали св. Vita, Vicka, такъ и иллирскй (Il рѣка арія) подунайскй христіяне, кажутъ ще доси зъ забиткомъ обрядовъ. Свѣтовитъ и въ другихъ Славянъ на Лабѣ — Одрѣ бувъ; огонь свѣтло, сонце.

Рюге-витъ (Rüggen) богъ войны прибалт. Славянъ (инд. Indra). Его болванъ 7 лицъ, 7 мечевъ; Тракôвъ Ares богъ войны (згреченій Homera, Herodota, Virgilia) помагавъ Тракамъ союзникамъ Грекôвъ пôдъ мурами Троѣ. Властива его назва въ Тракіи: Яра = (Aria — Indra) Карамзинъ го неозначивъ, лише сказавъ въ Иллиріи (по Дунаю). Ares Getiv Арій (Гезіохій) край Тракôвъ зъ перву звався Арія, у Скитôвъ Ares (Арій) мечь, знакъ вôйны, на стыртѣ форосту въ кождôмъ окрузѣ; староинд. Makhasya слав. Макошъ богъ вôйны, Безстужева богъ Тишины. Греки пожичили культъ свого Ares-а въ Тракôвъ.

Яровитъ Indra богъ вôйны (Hilferding) въ вендійскихъ прибалт. славянъ, на Руси Яръ, Ярило; Его культъ (Фамѣнцевъ). Иншй хотятъ Ярило — Ярій весна, но се въ значêню ярои силы юнакôвъ воякôвъ. У Лехôвъ (Лаба — Odra — Wisła) Ładona, Liada (mars) богъ вôйны.

Поревитъ у Вендôвъ неозначеній балванъ зъ 5 головавами (Brahma).

Поренутъ (пора-витъ) богъ 4 поръ року, балванъ зъ 4 лицами а пятовъ на груди (Brahma).

Руевитъ, (Маровитъ) въ прибалтійскихъ неозначеній (Marut).

Утровитъ заря (Uszias).

Геровитъ прибалт. Венды, здаѣся богъ войны, герой (Indra).

Домовитъ домашне огнище въ прибалт. и на Руси; у Скитôвъ Геродота Tabiti = тъб — хата, iti — vit, sansc. Idh — жаръ, инд. Agni (огонь) богъ огню домовитъ (Партицкій); огнѣ въ честь коляды, купала; спѣвали, грали, танцювали въ округъ огню — колесомъ. На Литвѣ вѣчній огонь въ св. лѣсахъ, культъ Vita, культъ сонця, Savit-ara.

Триглавъ прибалтійцêвъ, болванъ велитъ о 3 головахъ пôдъ одновъ шапковъ (рускій троянъ?) инд. Trimurti. На покутю въ Хоцемирѣ, Исаковѣ, Чортовци, Жабокрукахъ (вапяній

покладъ землѣ) були и ще є доси св. яскинѣ поганьскй тригоноватки — триглавъ, прабогъ; въ Хоцемирѣ ще и городище зъ того часа, св. поганьска скала коло того городища велика соха, стовпъ = Дѣвка, мати земля; триглавъ и Дѣвка при Лабѣ, на приморю и въ Штетинѣ; число 3 у Славянъ святе, число щастя, 3 братя заложили Кіевъ.

Перкунъ старопруске, лотишске (Литва), келтійскій Perkons богъ перуна — огонь. Скитійскій Tabiti; арійскй Индіяне мали Parjanis. Перуна почитали на Покутю, на Руси до 988 р. єще въ 6 в. по Хр. кланялися єму; найвижшій управитель свѣта. Де якй явища природы найбôльше пановали, тамъ пôсля того и культъ подôбнихъ божкôвъ вводили, почитали; такъ въ Индіи по довгôй рѣцѣ Indus, ôдъ Himalaja до моря змѣняєся климатъ дивно остро ôдмѣнно щось, ажъ 5 разôвъ, одно мѣстце де дуже перуны бютъ, друге де вѣтры панують, трете де пѣскова пуща и т. д., за симъ подôбно погляды до явищъ розвивалися. Болванъ перуна въ Кіевѣ стоявъ на дворѣ князя, срѣбна голова, золотій вусъ, кажутъ подôбній до балвана Свѣтовита. На Перуна и Волоса присягали, а теперъ перуномъ кленутъ. Перуна скинувъ Володимиръ 988 р. по Хр. въ Днѣперъ, сарака довго купаєся. Пęрунъ авище грому, блискавицѣ, таке и на Покутю. Варяги не сподѣвалися, що будутся мусѣли кланяти рускому Перунови и Волосови а видко мусѣли.

Зѣва-Жива (инд. Siva) богиня житя, порадниця зъ дитиновъ на головѣ, и дроздомъ винограда въ руцѣ. Лєхôвъ: Dzidzilia богиня любви. жоноч. плодоносности; Zivanna, (Dianna) Ziva, богъ житя (муж.), выходитъ на инд. понятіє огню; на Литвѣ: Seva, Ziva, Zemnes = мати богôвъ.

Svargim-paza Herodota Argimpaza небесна панѣ (слав. svaroh — небо uranos) ще и пôзнѣйше у Славянъ сонце царъ, сынъ Сварога, 16 в. (огневи) молятся зовуще Сварожицъ. Другорядній божки мешканьцѣ неба звалися сварогами. Паза — патѣ — панѣ — пазя — язя що краде свѣтло сонця, пôдъ землевъ ховає, и що скарбы въ горахъ кріє, въ Индіянъ въ Himalaji; Геродотъ приписавъ єи любовъ — веселє. Язя ѣде на ступѣ, а фостомъ замѣтає слѣдъ — Баба язя. (Гадина).

Лада — ладна — красна Svargimpaza, Ладканє на веселю.

Прія — (Днѣ-пръ — Dana-pris) въ рос. Подôлю гаєвка Прісъ, пріятелька, пріязна, люба, Pri — pet — pajt = батько. Friga — Freja = добра въ Венедôвъ, Иллирôвъ, Далматôвъ. Goty пожичили собѣ ю.

97719

Пріпеканъ вендійска, пристрастна любовъ. Прія моя лада (слов. о. п. И.) Литва тоже.

Ладо богъ веселя; инд. Агуман, любви на Руси, на весѣляхъ. Литва, Samojedy (Samogety) ôдъ 25/5 до — 25/6 народне свято; жѣнки дѣвчата танцюютъ, спѣваютъ: Lado — Lado — Didi = Дѣдъ = велитъ, теперъ на веснѣ, Ко-ладо = Коляда.

Зембогъ. Чехи духъ землѣ — богъ. Въ Бужанôвъ ekžampajos св. земля, Semargla, Zemargla?

Апія Скитôвъ Геродота богиня землѣ, и воды ар-инд= вода, у Лѣхôвъ Nerta.

Дана слав. Дана-pris — (Днѣперъ) жѣнка Дажбога, донька Днѣпра Славутицѣ, Дана — придана — Braut ôдданица. Данка — Данчикъ — Танчикъ (танецъ), княжецъ женихъ, женихане въ танци на игрищахъ межи селами. Дана найстарша русалка, (Партицкій) Во-дянка.

Скиты обожали рѣки, жерела-кѣрницѣ, Славяне также (Nestor) озера, кѣрницѣ; Венды, Лѣхи = Ванда (вода). У Славянъ: Донъ, Днѣперъ, Дунай, Днѣстеръ, Бугъ божества, ще въ 17 в. обожанî рѣки, жерела, озера, болота; кланялися имъ жертвы приносили волы, ôвцѣ, птахи (въ запорож.) Всѣ Славяне обожали рѣки, узнавали духôвъ въ рѣкахъ, озерахъ, зъ котрихъ въ якойсь бѣдѣ выходили велиты духи на верхъ страшно ричали, и ховались.

Русалки (Apsarasy) духи нѣмфы въ водахъ, рѣкахъ зъ розпущеними волосями, въ поляхъ, лѣсахъ, на деревахъ гойдалися, манили, загадки ставяли, сорочки просили, въ воду чудними спѣвами затягали; свѣтлî небеснî, водянки — полѣнки.

Мавки (гот. mavi — дѣвчина) схожî зъ Русалками на Руси; легкî, полохливî, веселî, пустî, въ гôрскихъ яскиняхъ прядутъ краденiй ленъ, шiютъ одёжъ зъ бѣлого полотна. Тонкî стрункî, краснî, зъ довгими косами заквѣтчаними, одёжь тоненька прозрачна, весновъ садѣ горами, долами цвѣты, на игрищахъ, майданахъ выводѣ танцѣ (Партицкій).

Чорнобогъ Скитôвъ Tamimasadas (Herodot) Tamo-vit — богъ воды, моря; Mazda старо перзке — мзда — богъ — Mazda = Меди), Tami — темнiй — темне — чорне море, ще въ 10 в. обожали, богъ тьми, противенъ ясному свѣто-витови; почитали го Венды-Славяне (Карамз. Безстуж.) Чорно-vit — (чортъ) прибалт. єго болванъ левъ, ôнъ страшивъ людей, привидженємъ; гнѣвъ єго усмиряли знахорѣ чародѣѣ, гусларѣ, приносили єму жертву, питѣ, ѣдженѣ, обѣды, бенкѣты.

Пика (Карамз.) въ Иллирѣвъ (Balbin: се старѝ мешканьцѣ Дунаю ѳдъ желѣзн. ворѳтъ въ гору) що се? несказавъ. Въ Галичинѣ Пекъ (ти) а до того щей оссена!

Купало (инд. Prithivi) Карамз. слав. богъ плодѳвъ земнихъ; приношено му жертвы 23 Юнія ще передъ зборами, въ свято Ивана, молодѣжъ въ вѣнкахъ вечеромъ палила огнѣ, таньцювала, въ округъ колесомъ, спѣвали славу купалѣ (ще теперъ въ арханг. губерн. въ купелѣ стелятъ траву, и купаются); въ вечеръ плетутъ вѣнки, кладутъ на дахи, лихѝ духи ѳдогнати. У насъ бѣлицю въ стрѣхи; купало у Тракѳвъ — Frigiv, Bitiniv, на Бѣло Малоруси Kybela; въ Скитѳвъ, Сарматѳвъ, Getiw — Kybela Frigijska мати плодѳвъ; въ 6 в. пр. Хр. мати земля, наше купало (густин. лѣтопись), на веснѣ обряды тѝ самѝ, феник. kubele вавильоньскій Bel — головній богъ. Лѣхи Marzanna (Ceres), котрѳй жертва десятина плодѳвъ, обжинковѝ пѣснѣ знанѝ индійской Vedi.

Волосъ = Велесъ (великъ) богъ пастухѳвъ, и музики, волохатій, богъ скотины; на него присягали Русины, и ѥму жертвували. Знаній широко Славянамъ и въ Карпатяхъ (Волх). Скиты Gojto — Syros богъ музики и пастухѳвъ — Apollo Herodota) степѳвъ, скота, пастухѳвъ, въ скотѣ все ихъ майно, а степѳвъ повсюду ѳдъ Azowa по выжшій Дунай, выжшій Бугъ, Днѣстеръ, Днѣперъ. Степы и лѣсы пригожѝ до розбудженя фантазіи, привиджень, мрѣй, соннихъ маръ, музики. Въ лѣсахъ горахъ степахъ въ Индіи выродилась фантазія (Buckle) на цѣлѳй земли найвыжша. Gojto, инд. go = корова, и пастухъ Gopi — gopa; gito geto пасовиско Масса-gety — Туга — Tyssa — Miga-gety) жити, жито; Syros = свирѣль, сопѣлка — (Сурма), зъ за Олега Волосъ бувъ покровитель худобы богъ сонця — стада — майна; христ. св. Власій.

Стрибогъ ѥго внуки вѣтры, може иллир. Давора (Карамз.)

Немеза розказувала вѣтрамъ и воздухови (чорнобогиня).

Погода ясній день въ Сербѳвъ.

Похвистъ — Посвистъ — великій вѣтеръ, буря — (Vendy).

Геніля (Meklenburg) Vendy — хранителька майна.

Оссена любовъ, бракъ, у Venediw — (въ Греціи).

Числобогъ образъ жѣнки зъ луною — мѣсяць (Vendy).

Ипобогъ звѣроловство (Vendy).

Радогастъ — гôсть — гостинноcть славяньска, Vendy Скиты.

Прова = (Vendy?) = правосудія, святиня въ лѣсѣ, жрецъ, тутъ и судъ (Инд. Sabha).

Лѣльо-Полѣльо (Лехи) близнята — (Castor Polux) — на Покутю: кумѣ — кума (кажутъ Дажбогъ ошибочно), пара у Славянъ, купало и Морена, 1767 въ Днѣстрѣ галицкôмъ ôднайдена статуа Лѣля — Полѣлѣ — въ Камянцѣ (Коломія) є доси въ дворѣ; у Лѣхôвъ: Sciganie Leli — Polela.

Нія Лехи — Gniezno, богъ свѣта загробового (Pluton) зъ святиневъ, жертвы ємy за спокôй умершихъ (инд. Яма).

Дамора Иллирôвъ (Карамз).

Морена — Маруна — (Мариничъ купала) морозъ, и духъ смерти, зима — (Marut).

Кощѣй — (кострубъ?) зимовій холодъ, закостенѣлій.

Мявки слав. душѣ змершихъ нехрещенихъ дѣтей. Въ Галичинѣ треба кинути на голосъ Мявки якій будь рубецъ на крижму.

Язя — баба — буря — гадина пôсля єи дѣлъ, обожене гадинъ въ Дакôвъ, Неврôвъ, що крала и тримала въ полонѣ (р. былины). слав. князѣ и княгинѣ. Гуцулы зъ страху звутъ ю не гадина, но довга.

Зарѣ знаки вôйны.

Покуть на Покутю божокъ въ кутѣ святинѣ, здаєсь хованецъ, бѣда въ кутѣ, на свѣтвечеръ снôпъ въ кутѣ.

Героѣ яко пôвбоги обожанй. Геркулєсъ на Днѣстрѣ бувъ; Полканъ Святогоръ, Илія, Дунай, Микула; Героѣ ôдъ бога.

Лѣсовики, лѣсовй духи, высокй якъ дерева, страшєютъ и зводє зъ дороги, блудъ, титани, богатирѣ. Залюбленихъ стромятъ въ берда, скалы; лѣсованки.

Кикимри нôчнй духи, нечистй, чорты.

Вовкулаки роздераютъ сонце — (затемнене). Славяне обожали скалы, горы, нивы вывозы св. лѣсы = хоросна (на Покутю божество — въ Kurland — Liland — Kowno — Wilno Minsk — Grodno, Полѣсє — Литва) сонце, звѣзды — грôмъ — звѣры — птицѣ, жабы св. лѣсы — поля — воды — болота; вѣчній огонь єще 1100 по Хр. тутъ найбôльше є забобонôвъ, вороженя.

Св. Дерева дубъ, орѣхъ, явôръ, букъ, почитали; дупламъ жертву приносили, св. лѣсы николи недôткненй.

Родинні божки.

Дѣдъ, дѣдьо, домовій духъ, змерлій pitri = таты; дѣдухъ палятъ.

Домовикъ — огонь — злій — чужій, добрій свôй духъ; хатній хованцѣ. (Скиты, Литва, Русь).

Родъ духъ, на Руси скидає дѣти зъ воздуха на землю.

Радуницѣ на Руси, посмертна честь умершимъ, вѣра въ безсмертіє у всѣхъ Славянъ безъ вынятку.

Болвани святинѣ пôзне явище въ Европѣ. Старй Славяне ихъ не мали, на камени жертву приносили, потому будували зъ каменя высокй пристолы. Прибалт. мали святиню на Rügden, на Руси лише перунови, въ Тракіи Діеви на горахъ; округлй зъ отвором въ горѣ (римск. Panteon). Святинѣ клали на горахъ, въ лѣсахъ, бубнище въ Галичинѣ. Праздники — свята обряды вийшли зъ обожаня: коледѣ, сонцю, веснѣ, Купалѣ, лѣтови, Ярилѣ, вôйнѣ, Костромѣ, Кострубѣ, Ящуру; палене огнêвъ, музика, спѣвы, жертвы, обѣды, перегоны, таньцѣ зъ мимиковъ (метелиця).

Народий свята зъ обрядами.

1. Коляда на Руси, давно огнѣ, спѣвы въ честь соньця, на Покутю теперъ єще вôдъ хаты до хаты ходє парубки зъ музиковъ, дѣвчата безъ музики, колядувати. Маланка на Покутю входитъ въ коляду и щедрôвки.

2. Весняній проводы Ладѣ; хороводы на Руси богови весны, любви; звиваютъ вѣнки, спѣваютъ хорами, давно зъ танцями; въ Галичинѣ єще обрядовй таньцѣ Гаêвокъ.

3. Маёве свято, весняне жерелъ въ Чехôвъ, приносили когута, пиво въ жертву; на Руси по надъ жерелами берегами рѣкъ кликали: Ладо, Ладо.

4. Купало на Руси на свято Ивана; огнѣ, таньцѣ, перескоки, спѣвы; убрану куклу кидаютъ въ воду при спѣвахъ; въ Чорногорѣ чигаютъ на цвѣтъ папороти въ опôвночи.

5, Жниво по зборѣ хлѣба прибалтійскй Славяне: жрецъ бравъ чарку зъ руки Святовита зъ виномъ, угадувавъ будучій урожай; вкладавъ чарку зъ виномъ въ руку Святовита. Въ жертву приносили велитъ медôвникъ, за нимъ стававъ жрецъ. Ци видишъ мене (питався)? Въ звязи коро (хоро)-вай весêльній.

Въ Тракіи свято Дія въ зборы винограду (Göll) въ вѣнки убрана молодѣжъ зъ спѣваками грачами, шалѣла, бѣгала, товповъ полями; на Руси вѣнки пшеничнѣ и житнѣ по жнивѣ озимины, приносѣ газдѣ, спѣваютъ. Давно першій снопъ божкамъ.

6. Свято мертвихъ. Чехи, Лѣхи, Лужичане 1о марта выходили до свѣта зъ смолоскипами на кладбище, чинили умершимъ жертвы.

Навскій великдень = мертвецкій (готійск. naus — мерлецъ) въ великій такожъ живній четверъ, умерлѣ вставали зъ могилъ ишли въ церковъ молитися, и до могилъ вертали (на Руси).

7. Образъ смерти. Нѣмецкѣ славяне 1о марта выносили зъ села соломяну куклу, убирали ю, палили и кидали въ воду, славили лѣто пѣснями; топленѣ зимы.

8. Семикъ въ Чехахъ плетутъ вѣнки въ гаяхъ, се було и на Руси.

9. Свято Прова збиралися въ св. лѣсъ и тамъ провины судили, право робили при спѣвахъ, музицѣ, обѣдахъ.

10. Вѣча выборъ короля, князя (Чехи 1591) и посвяченѣ короля злученѣ зъ русаліями, обрядами; бувало се загальне въ Славянъ; Скиты, Сарматы, Траки, Гети, Даки Венды. Вѣча, порада для громады — войны — угоды.

11. Русалія давнѣ знанѣ Скитамъ, Сарматамъ, Тракамъ, Вендамъ, на Руси зъ здогонами, перегонами, боренями, турнѣями, яко дорочна воѣнна забава, яко причетъ до выбору, посвяченя короля, або на похоронахъ; „король“ Гаѣвка пригадуѣ ихъ. Русаліи, при оклику королевича, князича на богатиря, по ѣго калѣчой науцѣ; у Скитѣвъ дорочнѣ угощеня виномъ дружины, що въ бояхъ прославилися. (Русалки, въ св. недѣлю — зел. свята).

12. Игрища межи селами весною — спѣвы, танцѣ, муѣика, познакомленѣ, уведенѣ выбранихъ дѣвчатъ на жѣнки (Гора Игрецъ въ Яворовѣ за Косовомъ).

Жертвы народнѣ и поодинокихъ осѣбъ при рѣжнихъ нагодахъ: Колядѣ, Купалу, Ярилѣ, веснѣ, жнивѣ, мертвимъ — на вѣчахъ, русаліяхъ — передъ вѣйновъ — въ вѣйнѣ, по вѣйнѣ — при уродженю дитины (клали сынови мечъ: се твоѣ майно, кѣлько пѣдобѣшъ тѣлько мешъ мати), при облеченю въ одѣжъ, при першой пробѣ бореня, всѣданя на коня, при весѣлю — похоронѣ.

Князѣ, воины приносили часть добичи въ жертву: волы, ôвцѣ, козы, птахи, прибалт. полонênй чужй десятй сотнй люде, вороги великй; на Руси се вiемковй рѣдкй рѣчи. Скиты такъ само, жрецъ вязавъ волови, козлови ноги, валивъ, убивавъ, и въ єго питомôмъ тельбусѣ єго мясо часто єго питомими розпаленими костями варивъ, до богôвъ спѣвавъ, опôсля обѣдали тото мясо; такъ всѣмъ богамъ, лише Макошови (ares) Скиты на стиртѣ рѣща заткненому мечеви убивали найбôльшй вороги, або сотного полоненого и ихъ кровєвъ зливали мечъ. Славяне приносили жертву на камênнихъ пристолахъ, на скалахъ; прибалт. пôзнѣйше окровавювали руки свои жертвами христiянъской кровы, зъ ненависти до христiянизма, думали що тимъ ихъ болваны радй.

Жерцѣ; жертву приносили царѣ, князѣ, дуки, поодинокй члены родины; но ôдъ найстаршихъ часôвъ праславяна були жрецѣ окремй люде безъ цѣхи клясовости, вынесенй зъ старои Арiи; були калѣки, дѣды, старцѣ, балiи, що заколювали кôзла, що промовяли до богôвъ въ лици збору, що учили тихъ обрядôвъ молодшихъ ученикôвъ.

И въ Славяна були жрецѣ тими, що двигали розвôй религiи, культъ богôвъ, ученй мудрй, вѣщй, бойкй, героѣ и тутъ; въ Скитôвъ ихъ велике число, видимо се зъ ворожбитôвъ и вороженя до котрихъ се належало.

Слав. жрецъ въ имени, и въ лици народа робивъ жертвы спѣвавъ до богôвъ, котримъ жертвувавъ при супроводѣ инструмента здаєсь китарѣ и гуслѣ; въ Stetin була святиня, лавки амфитеатрально (инд. Sabba) де радили, судили, жертвы приносили, ѣли гостилися, зъ золотихъ чашъ, веселились, десятину добичѣ жертвували; при жертвахъ зъ прадавенъ ужывано трубы до сигналôвъ, и бубенъ.

На Руси не згадує Несторъ о жерцяхъ, но се не псує, они були и на Руси, коли всѣ другй Славяне окружаючй Русь въ округи ихъ мали: жерцѣ богатирѣ, спѣваки посередничили межи народомъ, княземъ и богами.

Жрецѣ були всюды при святиняхъ, при св. деревахъ, въ св. лѣсахъ, при св. жерелахъ, кєрницяхъ, сидѣли въ малихъ хаткахъ, жили зъ милостинѣ, кормились жертвами, були любленй, поважанй, вплывовй, носили довгй бороды, входили въ святиню а при жертвахъ могли и сидѣти; спѣвали богамъ славу, мольбу, грали, ворожили; згадуєся о ихъ бѣлой довгой одежи, и кудрявôмъ волосю; у князêвъ они поважанй, имъ

дораджували, научали пріятелями ихъ були, до войны загрѣвали, въ бою лично помагали, и грубй норовы народа обуздовали, князѣвъ былинами славили. Пôдносили князѣвъ и самй пôднеслись высоко. Въ Рюгіи первожрецъ верховній присвоивъ собѣ бувъ княжу власть, тримавъ 300 кôнноты, рядивъ племенами, безъ него и єго волѣ не могли вести войны.

Князѣ держали свой жрецѣ наємнй домашнй, що ишли зъ ними до бою, въ жертвѣ заколювали волы,ôвцѣ, козлы и т. д.

Ворожене дѣло жрецôвъ, приказували будуче. Скиты ворожили зъ прутчикôвъ и липовой коры. Славяне ворожили помочевъ коней, клали копіе и дивилися котровъ ноговъ дôткнеся єго кôнь. Прибалт. сѣдали на землю шептали, щось рыли въ земли, кидали 3 дощечки одинъ бôкъ бѣлій, другій чорній. Наветь и жѣнки въ прибалт. ворожили, а чи сй яку службу въ святиняхъ робили, невѣдомо. Ругіи були ворожбиты.

Въ Тракôвъ, Дакôвъ, Гетôвъ, ворожили Satro — Bessy въ св. лѣсѣ на горѣ въ балканахъ въ святины Дія, де була и пророчня ясна; одинъ бессъ гравъ на басѣ и спѣвавъ, другій гукотавъ тимпаномъ, наставали оклики, розлягався страшній регôтъ пôдъ землевъ зъ галасомъ бубна, на жертовнику гнѣтили великій огонь, вливали въ него вино (инд. soma); Бесси, бубнище.

Присягали Скиты на королевскй домашнй божки, Славяне на перуна, Волоса, другй на оружіе.

Умовы обѣ стороны наколювали шкôру, випускали крови мѣшали и въ знакъ союза пили (Скиты).

Весѣле. Траки купуютъ жѣнки (Геродотъ) ôдъ родичêвъ за высокй грошѣ. Меля каже то само. О. Миллеръ: жѣнки здобувано боємъ, рабованємъ, потому настало купно жѣнокъ (такъ и въ Литвѣ), пôзнѣйше добровôльна згода на сопружіе; при купнѣ задержались ще 2 ворожй партіи — хоры; прощенє зъ татомъ, мамовъ, братомъ, сестровъ покрыло весѣльнй пѣснѣ сумомъ; Карамз.: передъ Рюрикомъ на Руси ведено дѣвчата на публичнй мѣстця на обзорины межи селами, тутъ ôдбувались игрища, забавы таньцй, гри, спѣвы запôзнавалися, а за вспôльною згодою бравъ парень дѣвчину. Несторъ: игрища, плясаня, и пориваня женки собѣ. Чертковъ: ще недавно такй обзорини були въ городѣ въ Петрогородѣ, Москвѣ, наветь нападали, бо-

ролись зъ родичами; сварка, драча, а пôрвана утекаюча зъ паренемъ кричала: ой дѣдику простѣтъ тай благословѣтъ. Обзорины и продажъ були и въ семитскихъ народôвъ. Въ Сербіи, Болгаріи, Чорногорѣ, нападъ по 50—100 людей (Венелинъ) були до недавна. Одни выточували процесъ, другі несли вѣно, и робили весêлѣ; куповане жêнокъ у Славянъ широке и всяке веселѣ ôдбувалось при жерцяхъ спѣвакахъ. Литвины куповали жêнки.

Похороны були священні у всѣхъ Славянъ, всѣ они вѣрили въ безсмертіе душѣ, що йде до окремого загробового бога (Рахмане.)

Королевскі похороны (на Днѣстрѣ усипано першимъ королямъ сеи краины королевскі могили здаѣсь около 7, 6 вѣка передъ Христомъ) на Днѣпрѣ, въ Тракіи въ малой Азіи, на Руси, на Лабѣ, Одрѣ, Вислѣ, а все надъ рѣками — (въ Индіи, Перзіи, Медіи тоже), Могиляне на Лабѣ, на Днѣстрѣ; культъ похоронôвъ зъ правѣкъ; Монголы Семити и Етіопо-Негри въ сêмъ одмѣнні.

Королевскій похороны у Скитôвъ: балзамували въ воску (въ Азіи въ меду) возили по всѣхъ округахъ Скитійскихъ въ жалобу ôдтинали собѣ уха, стригли волосѣ, калѣчили лиця, руки; по всему привозили го въ Gerros (Ger — жрецъ — слава) на Днѣпрѣ близко Кіева (Карамз.) и сидячо въ яму гребали зъ рѣжними оружіями, кôньми, инструментами, усипали велику могилу. Часами и зъ турнѣями. Довгі вѣки се тревало. Несторъ згадуѣ о дудонѣ и здогонѣ бѣсôвъ въ ночи, ѣздцêвъ на коняхъ. Пôзнѣйше ôдбувалися по похоронѣ Русалія, здогоны кôньми, веселôсть, бенкѣтъ. Простi похороны у Скитôвъ: сродні возили на возѣ умерлого 40 день по родинѣ, пріятеляхъ, гостилися, обѣдовали, и гребали до гробу; по похоронѣ очищувалися въ лазняхъ (не татарскихъ, бо и Римляне мали лазнѣ).

Въ Славянъ начальникъ громады голосивъ ôдъ двора до двора смерть. Супроводили всѣ умерлого. Жêнки бѣло убрані плачки (наѣмні се пôзнои поры) зливали слози въ збанокъ, на кладбищи клали огонь, палили ѣго, коня, оружіѣ, добровôльно декуды и жêнку, попелъ въ урнѣ гребали або при дорогахъ на стовпѣ клали. Часто клали на гробѣ камêнь. Паленѣ жêнокъ введено пôзнѣйше супротивъ скритоубійства. Давно того небуло, паленѣ трупа пôзнѣйшихъ часôвъ, и не всюды.

По похоронѣ кôнчили стравовъ, бенкѣтомъ ѣще въ 6 в. по Хр. оно такъ.

Кривичѣ, Сѣверяне, Вятичѣ, Родимичѣ на Руси творили тризну; палили умерлѝ, попѐлъ въ урнѣ на стовпахъ клали; кажутъ палене мужчинъ, щобы гартовати до вôйны, було лише до Нестора, по нѐмъ устало.

Кіевляне, Волинь, Галичина, гребали а не палили; душѣ ишли далеко за море (Рахмане).

Траки Геродота ховали и жѐнки зъ умершимъ. Меля, каже то само; звычай якъ въ Скитôвъ, 7 в. по Хр. (Mauricius), въ Гетôвъ; Bonifacius: 8 в. по хр. тоже; Арабскѝ писателѣ 9, 10 в. по Хр.: надъ Волговъ Славяне палили и жѐнку. Трацкѝ звычаѣ похоронниѝ якъ и въ Славянъ. Herodot: 3 дни трупа выставяли, забивали вола, робили стипы, и або палили або гребали, всипали могилу и робили, русалія, игрища, зъ одноборствомъ. Mela: похороны ôдбувалися все при спѣвахъ зъ игрищами.

Jornandes 6 в. по Хр.: Гуни выставили Атилю въ шатрѣ на полю, чинили игрища, русалія; найлѣпшѝ ѣздцѣ на полю чинили игрища, русалія; найлѣпшѝ ѣздцѣ объѣздили въ округъ, пѣснями величали єго чины и робили страву, бенкєти; жаль зъ утѣховъ; обрядъ чисто славяньскій.

На Руси страва зъ лицарскими борбами, перегонами знана Несторови. Олга въ Деревлянъ робила тризну по мужу Игорѣ, всипала могилу, робила воєннѝ игри.

Старѝ Пруси, Лотишѣ, Славяне, тримали трупа 1 – 3 а короля и 6 мѣсяцѐвъ негребаного, чинили тризни, игрища, бенкєти, ажъ до єго спаленя. Майно єго розкладали на 5—6 ôддаленихъ мѣстцяхъ, а до сихъ переганяли себе ѣздцѣ и забирали. Калѣчене, драпане лиця, рукъ у Сербôвъ, на Руси 9—10 в. по Хр. мужчины и жѐнки.

Могили, де лише, було слав. племя ôдъ Сибира до Камы, Донца, Днѣстра, Дунаю по Македонію; въ малôй Азіи, на Лабѣ, Одрѣ, Вѣслѣ — всюди могили и доси, чого иншѝ племена немали. Въ Индіи, Медіи (Klaproth — Zwick) були могилы.

Божки — сонце — огонь — богъ войны — религія — обряды — безсмертіе душѣ, могилы, тризни, добровôльна смерть жѐнокъ зъ мужами (въ Индіи нѣ), калѣчене, похороны, веселе, жертвы, святинѣ, пристолы, бôльше головъ въ божкôвъ, почитане рѣкъ, лѣсôвъ, ясне сродство арійского племене, Скитôвъ, Сарматôвъ, Тракôвъ, Дакôвъ, Гетôвъ зъ усѣма прочими Славянами.

Творцѣ и двигателѣ слав. мельодіи.

Митична ера полудневихъ праславянъ,

(на Дунаю.)

Старѝ Траки, Даки, Гети, наймузикальнѣйшѝ на Дунаю пѳсля Партицкого праславяне, мали богатирѣвъ спѣвакѳвъ жерцѳвъ, — калѣки перехожѝ.

1. Орфей 1350 пр. Хр. родомъ Тракъ, перехожій спѣвакъ товкся на уйстю Дуная, въ Тракіи, Македоніи а въ Греціи основавъ однобожу религію, спѣвъ музику, 3 струнну лѣру (Gety — Гитара, Скити — китара). За се узнали єго Греки за свого и доси. Тимчасомъ ѳнъ Тракъ, праславянинъ тракійскій — нашъ а не ихъ. Ст. Верковичъ Сербъ зѳбравъ межи балканьскими Помаками 1874 р. прастарѝ народнѝ былины на 400 аркушахъ, котрѝ густо згадуютъ, ославюютъ Орфея, Орфена, Урфена, Френа Фърклена, що на крилахъ фиркавъ ажъ по пѳдъ небеса; слав. сокѳлъ. Болгарскѝ тѝ прастарѝ былины, такъ якъ и Греки кажутъ: якъ Орфей заграє на свѣрѣли, плаче дерево и каменє, а птички устаютъ въ летѣ и слухаютъ го; звутъ го королемъ — юнакомъ.

Карамзинъ: Орфей мавъ бути въ морскѝй выправѣ Аргонавтѳвъ по золоте руно въ Kolchis — (чорне-море-кавказъ) участникомъ, героємъ, спѣвакомъ. Мавъ зложити былину виправы о 1373 стихѳвъ. Новша былина того походу Апольонія Родоского.

2. Тамѣръ, Тракъ учивъ Грековъ игри на гуслахъ. Греки признавали що зъ приходомъ въ Европу богато ѳдъ Тракѳвъ и Пелязгѳвъ переняли. Strabo: греч. = пеани (пѣнія), спѣвъ и музика инструмента названѝ: Nable — Sambuk — (Скити и Skand.) Barbiton — Magadis; Траки и Язиги звычаємъ оголошували свѝ права все спѣвомъ, а голосили ихъ народнѝ спѣваки (Szaraniewicz).

Доисторична ера.

Satro — Bessy 500 пр. Хр. въ тракскихъ балканахъ вѣщуни, жрецѣ почитателѣ трако-гетского Дія; — спѣваки творцѣ стихѳвъ Дѣ и Zalmi, бѣлоубранѝ зъ короткими мечами, героѣ 413 пр. Хр. они наємѝ героѣ въ атеньскѝй войнѣ дорого плаченѝ. Agathyrsy — Язиги (Marosz) часто до Грекъ запрошуванѝ

яко спѣваки до греч. Delphi на урочистость. Филипъ Македон. 339. пр. Хр. напавъ несподѣвано на трацке мѣсто; Бесси бѣло убранѝ зъ спѣвомъ и гуслами, безбрôйно вiйшли єму на стрѣчу и розброили єго ворожѝ замѣры (Партицкiй).

3. Декеней 49—44 пр. Хр. захожiй вѣщунъ въ Тракiю, дуже мудрiй, героспѣвакъ, мило принятiй трацкимъ королемъ Burvistow, тогды коли Тракiя морально низко упала. Декеней ставъ пріятелемъ и дорадцемъ короля, учивъ нарôдъ правъ, религiи, добрихъ дѣлъ, тверезости, почитаня богôвъ, жертвованя и штуки воєннои, зъєднавъ собѣ поважанє въ народа и сосѣднихъ королѣвъ. За єго порадовъ и науковъ побили Траки сильнихъ Гетôвъ, сосѣдôвъ. Доберавъ собѣ ученикôвъ въ науку вѣщунôвъ.

4. Комосикъ наслѣдникъ Декенея ставъ и королемъ и вѣщуномъ, героємъ и жрецомъ мудрiй любленiй Гетами.

5. Вологесъ 13—10 пр. Хр. при святини Дiя вѣщунъ, бессъ, стоявъ на чолѣ народа, iшовъ зъ нимъ въ вôйну. За видобутє сихъ 5 праслав. богатирѣвъ мы Партицкому вдячнѝ.

Историчка ера.

Атилля 527 р. по Хр. мавъ зъ собовъ богато слав. дружинъ: волгску, днѣпрову, дунайску, хорватску (Галичина) — Гунôвъ було мало. Чотирма корпусами окремо славъ дружину, розбивъ державу римску на Дунаю и Ренѣ. Повертаючи зъ выправôвъ въ осѣле єго мѣстце, Токай — выходили на стрѣчу єму (слав.) дѣвчата бѣло убранѝ и славили го пѣснями. (Thierre); при однôмъ єго обѣдѣ були чужосторонниѝ дипломат. послы; въ кôнци обѣда явились гунскѝ (пôсля насъ слав.) спѣваки, межи ними 6. Соколъ зъ китарами и снѣвали зложенѝ ними былины, славили єго вел. побѣды; послы. пріятелѣ, товаришѣ словами спѣвакôвъ збужденѝ до радости, другѝ прослезилися (Карамз. Prisk). Слова былины въ части малися удержати, мельодія загинула.

Скитiйскѝ — сарматскѝ праславяне творцѣ — спѣваки — Дона — Днѣпра жерцѣ, богатирѣ, вѣщуны, ворожбиты незаписанѝ, бути може, що деякiй слѣдуючихъ митичнихъ спѣвакôвъ на Руси належитъ имъ.

I. Митичнѝ богатирѣ всхѡдно пѡвночнихъ Праславянъ

(Днѣпра — Бута — Днѣстра).

Якъ Veda въ Индіи а Zendavesta въ Перзіи, такъ у насъ епосъ рус. былинъ познакомлює насъ зъ способомъ житя, думаня, духовноморальнихъ поглядѡвъ старого поганьского Славянина на Руси; колибы кому былиннѝ богатирѣ, ихъ подвиги и проч. були пустовъ легендовъ, тогдибы и вся Veda, Zendavesta зъ ихъ героями и проч. була вся пуста; а надъ Ведовъ тѡлько вже высокоученихъ трудятся, розбираютъ и прастару єи исторію высновуютъ. Веда жила въ устахъ народа надъ 3000 л. нѣмъ списана, а и р. былинъ старшѝ богатирѣ жили въ народѣ 2000 молодшѝ може 1200 л. нѣмъ списались; основа былинъ зроджена въ Ведѣ. Всяка перша исторія всѣхъ народѡвъ жила найперше устно. Нашѝ вѣсти старихъ и молодихъ р. богатирѣвъ зъ: „билинъ Рибникова“.

Митичнѝ богатирѣ титаничного елемента, що борются зъ выжшими силами богѡвъ; сила загально свѣтова. До сихъ належатъ въ р. былинахъ згаданѝ по имени, а неозначенѝ по ѡдчинѣ, кромѣ двохъ въ св. горахъ Сѣвера. Ихъ епоку кладутъ въ еру кочованя, неоселеня, непривязаня до землѣ. Старшѝ р. богатирѣ, звемо митичними. Рѣжнѝ р. былины рѣжнихъ збирателѣвъ наводятъ слѣдуючѝ митичнѝ р. богатирѣ:

1. Суханъ (Susna инд.божокъ — sanscr. sus = суш — може бути и перекручене Соха-нъ — плугъ. Сух-манъ, инд. manu чоловѣкъ, митичній слѣдъ праславяньского житя, бутя. На коли пріймемо пору историчного Славянина по назвѣ єго знаного 5 в. по Хр., то митичнѝ лиця припалибы що найменьше въ 5 в. пер. Хр. Суханъ затягненій въ кругъ Володимира, сей шле го по бѣлу лебедь неранену, некровавлену; ѣде ѡнъ до рѣки Нѣпра, перескакує ю, стрѣчає 40.000 Туркѡвъ побиває ихъ на головъ, вертає до князя безъ лебеди, повѣдає о подвизѣ. Князь недовѣряє, вкидає го въ глубоку вязницю, а провѣривши єго подвигъ випускає го. Но Соханъ оскорбленій: непобачишъ вже бѡльше мого лиця, уйшовъ на все. Придаютъ му назву Ари-ман-тєвичъ, Арій человѣкъ богатиръ знать старои Аріи.

2. Колибанъ (въ гуцулѡвъ и доси колыба — шатро) представитель кочованя, скитаня, ери чабанѡвъ, що кочували зъ родиновъ и всѣмъ майномъ (бовгарѣ, бутеѣ, югасы гуцуль-

ский) сточуютъ боѣ зъ ворогами, идутъ зъ праславяньскими обрядами, спѣвами, музиковъ при розложеню, и розобраню колыбъ. Инструмента ихъ могли бути; свѣрѣлѣ, сурмы, трембѣты, сопѣвки, и струнистй. Палятъ великй огнѣ, жертвуютъ божкови може Волосови.

Довго держались чабаны въ степахъ Дона, Днѣпра, Буга, Днѣстра, Дунаю (пушта — пуща) — кажутъ, щой доси ще є въ Бессарабіи и Болгаріи. Югасы є ще въ Карпатахъ коломійскихъ, Бескидахъ и Татрахъ. Граютъ якогось митичного велита героя чабана, Бутея, одноокого, страшного, що забравъ югасамъ овцѣ; колибанъ, чабанъ воєвничо — пастирска — спѣвуча дружина.

3. Полканъ (повчоловѣкъ — повконя греч. Centaur — коне бикъ) неозначеній былинами ближше. Сила скорости, руху — юній веселій ѣздецъ на кони, боянъ, богатиръ, спѣвакъ старихъ былинъ, а творецъ новихъ зъ яровчатими (яворовими) гуслами въ руцѣ. Кромѣ сихъ могли полкани мати китари а на певно труби, сурмы. Ловы польованє, здогони, перегони, турнѣѣ, воєнна школа, мила ихъ забавка. Такихъ полкановъ мали праславяньскй Скити, Сармати, Язиги, Траки, Ализони (Бужани — бѣлй конѣ) и иншй Славяне. Зъ полканами починъ героичнихъ нашихъ малор. вояцкихъ пѣсень. (Инд. божокъ зъ коньсковъ голововъ).

4. Самсонъ неозначеній, зъ 7 волосами на головѣ въ св. горахъ Сѣвера. Сила, мудрость.

5. Донъ тихій (бо Oxus, Jaxartes бистрй) прадавна одчина праславянъ, — Don — Dan Данецъ — танецъ.

6. Нѣпра королевна (рѣка) сильна поляниця, нема богатира противъ неи. Для богатирского подвига вийшла въ чисте поле, стрѣтила тихій Донъ „нестрѣляй мене“. Стрѣливъ убивъ ю а познавши свою жѣнку встромився въ ножъ, де голова упала, тамъ вырунула рѣка Донъ — (Ganga зъ головы инд. Ziva). Затясиеній въ кругъ Володимира, мы ставимо єго тутъ.

7. Дунай тихій, по прозвѣ Дона, (Tanais — Oxus бистрій) богатиръ затягненій въ кругъ Володимира. Споминъ давнои одчины праславянина на Дунаю — Dona, Придана — богиня донька рѣки (Партицкій) ромун. Домна — „ой дана — дана“.

8. а) Настася старша королевна зъ Литвы, поляниця, умѣє зъ лука стрѣляти.

9. b) Опракса молодша єи сестра — доматорка; по сю высилає Володимиръ Дунай. Взявши ю везе до Кіева, здоганєє ихъ Настася дуже сильна, но Дунай поборює ю, віймає єи серце, Опраксу привозитъ.

10. Святогоръ (гор-арій) богатиръ на св. горахъ (понятіє инд.) пробуває (де? незнати) закôнчує еру титаничну; громадній се богатиръ, земля неможе го двигати, самъ малодвижній, залягъ пôдъ одну гору рухаєся лише поволи, перевалюєся зъ боку на бôкъ; нарôдъ земля ще неустоялй. Стрѣчає ôнъ вже на маленьку землю невеличку, она ще слабосильна, а дужча ôдъ него; хоче ю пôднести, рушити, незмôгъ и самъ въ ню застрягъ по колѣна; слабосильна земля побѣдила го. Титанична сила змогаєсь. Святогоръ представитель почина кочованя, титаничнихъ подвигôвъ, пора передъ слѣдуючовъ еровъ усталеня землѣ, зложенє мира, народа, а наспѣванє новои ери учинило го неподвижнимъ. Все доси загально праславяньске. Былины кажутъ, ôнъ сильній никому зъ єго силовъ змѣритися, велитъ (gigas — туръ — чудь) ѣде на кони, выжшій лѣса, а голововъ опирає въ облаки, на плечехъ дорога скриня, въ нêй замкнена єго жêнка поляница; коли єи мужъ спавъ бажала зъ Иліевъ боротися. Илія неприставъ, щей Святогорови розказавъ. Илію полюбивъ Святогоръ а жêнку свою убивъ.

Въ єго порѣ були вже въ праславянъ перехожй калѣки; мала земля товаришка калѣкъ и кочового житя учинила р. землю, калѣки представителями вандруючой еры, кочованя на Руси ôдъ непамятнихъ часôвъ. Вийшли они зъ ери кочованя, найпôзнѣйше 1000 л. пр. Хр. мы тои гадки, що они єще зъ старои Аріи зъ праславяниномъ вийшли.

Повыжшй богатирѣ старшй, титаничнй являются противниками остоялой землѣ и єи предкôвъ.

До митичнои еры належатъ обряды: колядъ, веснянокъ, купала, ярила, весêль, похоронôвъ, игрищъ народнихъ зъ спѣвами, музиковъ, мимичними таньцями, игрищъ воєннихъ, чабанôвъ, косарôвъ.

Надъ зродженємъ и значенємъ колядъ спорило вже богато ученихъ; позаякъ несягали дальше по за римскй часы на Дунаю 1. в. пер. Хр. (на Покутю думає Партицкій Римлянъ николи и не було якже (Calendas — коляда?), то споры пустй. О. Миллєръ и Vorаček сягли найдальше, бо ôднесли коляду далеко ще въ передъ Христовй часы.

II. Доисторичнѣ слав. богатирѣ кіевскѣ.

Земля остоялася, люде осѣли, зливаются въ миръ, нарѣдъ, являются городы, починає политичне бутє. Земля переходитъ въ дружину, засиляются новѣ землѣ, новѣ городы, межи ними взаємна звязь, взаємна оборона противъ напаснихъ ворогѣвъ. Дружина такожь земля, она двигаєся напередъ не кочованємъ но розширенємъ въ ѣддѣли, ровты однои народнои масы. Земска дружина ѣдъ кочовои ѣдмѣнна, заявляєсь въ богатирахъ затягненихъ въ кругъ Володимира. Былины звутъ ихъ дружиновъ, що розширяє землю подвигами въ круги дальше, боємъ и торговлевъ по суши, по рѣкахъ и моряхъ; бются они за землю. Такѣ дружины були всюды въ р. Земли, ихъ обычай всюди той самъ, а осередокъ найяснѣйшій въ Кіевѣ. Всѣ тѣ р. дружины мали своихъ творцѣвъ спѣвакѣвъ, калѣки, богатирѣ.

Земля ширилась, дружина множилась, ѣдъ центра масы дѣлилась на части, на краѣ, кѣньцѣ землѣ — краины, такъ було у всѣхъ Славянъ. Такими дружинами, краинами: волгска, ниготиньска, сѣверна, запорожска, днѣпрова, дунайска хорватска (Галичина) крайна. Зъ дружинами потеклися и єи творцѣ спѣваки, калѣки, зъ осередкомъ Кіева, Новгорода, що оспѣвували подвиги дружины, богатирѣвъ, и ихъ старшихъ головъ (князевъ) въ войнахъ.

10. Илія Муронецъ зъ Мурома представитель нового житя, землѣ, земскои дружины, сила поступу, котра деколи приводила всю народну масу въ вандрѣвку, посуненє, слав. племене, зъ котрого выдѣлився р. нарѣдъ. Илія сидитъ довгѣ лѣта нерухомій, до него приходє найперше перехожѣ, калѣки, слѣпцѣ (не слѣпѣ, но ѣдъ примиканя очей при намащенѣмъ спѣвѣ былинъ), кочѣвники; Илія пріймає ихъ радо, гоститъ, признаєся до своєй слабосильности; калѣки даютъ му калѣчого пива (учатъ го), ѣдъ сего почувъ ѣнъ силу. Они кажутъ му: тобѣ неписана смерть на бою; бійся зъ всякими богатирами и поляницями, лише дораджуютъ му: небійся зъ богатиремъ Святогоромъ (его сила титанична); небійся зъ Самсономъ, нѣ зъ Микуловъ Селяниновичемъ, (сей осѣлій рѣльникъ), єго любитъ сира земля, єго сила бѣльша твоєй; самъ Святогоръ не може го вже дѣгнати, представитель сей силы осѣлои землѣ, земскои дружины, земщины, орачъ зъ соховъ. Небійся зъ Волховъ, сей не возьме силовъ, то хитрощевъ. Калѣки одер-

жали пріютъ въ р. земли, умѣрили безобразну силу землѣ, замѣнили зъ титаничнои въ людску силу.

Друга стрѣча Иліи зъ Святогоромъ, сего титанична сила завмираѥ, силачъ незмѣренній, а неможеся вже змѣрити зъ силовъ землѣ, новимъ житѥмъ. На догарѣ передаѥ свою силу Иліи, тоту, що му дали калѣки, а дати ю могли лише володѣтелѣ руху, вѣжѝ, вѣщѝ вандруючѝ, пройдисвѣти; калѣки пустили Илію въ рухъ, учинили го представителемъ земскои дружины; Илія не титанична сила но богатиръ нового житя, зве себе самъ калѣковъ, перша сила людска, сила земскои дружины. Калѣки незвычайнѝ вѣщѝ богатирѣ, у нихъ просили другѝ богатирѣ ихъ клюкôвъ до своихъ подвигôвъ, оружія науки, штуки калѣчои, богатирсковоѥннои. Илія наслѣдникъ силы богатирскои бився зъ рôжними богатирями и богатирками, поляницями.

Полянцѣ въ былинахъ: ѥи кôнь сильна гора, она сама гей копиця сѣна, шапка пушиста, завѣсиста, румяного ѥи лиця невидко, нѣ бѣлои шіи (опанцерована) узброѥна въ палиги, лукъ, гусла, выѣздитъ въ чисте поле, при берегахъ лѣса, посвистуѥ, выгукуѥ выкликаѥ богатиревъ до бою, борѣньки; регочеся, кипкуѥ зъ богатиря, кидаѥ дуже тяжку палигу высоко въ гору, ловитъ ю въ воздусѣ, условляѥся зъ богатиремъ въ способѣ борбы. Ударяются взаѥмно палигами, въ груди а коли гнутся, берутъ другѝ; котре за чуперъ звалене упаде на землю, тому друге товмаситъ колѣнами груди; розпитуѥся о краю, назвѣ поваленого, часами настаѥ помиренѥ, часами повалене выдвигаѥся, часами поборовшій кидаѥ поборене высоко въ гору, деколи розплещуѥ му голову, стрѣлѥѥ зъ лука, убиваѥ ножемъ, а часомъ вырѣзуѥ серце зъ печѣнками. Бôльше точности стрѣнете въ самихъ былинахъ.

Взаѥмины р. былиннихъ поляниць зъ жѣнками колишнихъ праславянъ Сарматôвъ явне и сродне; такѝ праслав. героинѣ стрѣчаются вже въ 6—5 в. пер. Хр. мѣжъ Сарматами при Донѣ, Кримѣ. У Сарматôвъ бувъ законъ (Геродотъ) жадна дѣвчина и постарѣлась несмѣла вiйти за мужъ, доки неположила ворога мертвимъ, доки не сталася богатирковъ; а слѣды сего якъ разъ въ р. былинахъ мѣжъ р. богатирскими поляницями. Brunnhoffer зве Сармати аріославянами выразно.

11. На одну таку поляницю вдовину дочь, зъ Литвы, выгодовану колачами стрѣчаѥ Илія, поборюѥ ю; зъ ѥго силовъ мѣритися никому.

12. Явдоха Горинчанка, поляниця, бѣся зъ Иліевъ, но поборена. Соловѣй сынъ Аримантієвича, опришокъ великій, маѣ три донцѣ поляницѣ. Имивъ же го Илія и везе.

13. а) Невея старша донька Соловѣя (спѣвака), догадалась, хоче Илію за батька убити, та невдалося, ôнъ ю убивъ.

14. в. Нениля — о сей незгадуѣся ничого ближше.

15. г) Пелька удала поляниця бореся зъ Иліевъ, Илія кинувъ невъ высоко въ гору. Нема сили зъ нимъ помѣритися, ѣму смерть не въ бою.

16. Михайло Потокъ (течи — потечи — ити) мила особистôсть, богатиръ р. подвигôвъ, спѣвакъ, калѣка перехожій, зъ краю въ край, зъ дружины въ дружину, ученій вѣщій пройдисвѣтъ, знахоръ штуки спѣвучой и воѣнной. Затягненій въ кругъ Володимира. Сей уживаѣ го за посла; везе письма до царя Лиходѣя Подоляка. Михайло представитель вандруючой калѣчой дружины зъ 40 калѣками, учениками, зъ клюками зъ бѣлой рибяной кости, зъ шапковъ зъ Греціи, и гуслами, китарами, (инд. Kalikala) въ рукахъ. Наслѣдникъ ôнъ неперерывнихъ калѣкôвъ попереднои еры. Р. угорскѝ пѣсни згадуютъ также о клюкахъ.

17. Марія Подолянка, донька Лиходѣя, бѣла лѣбедь, молода, лукава поляниця; зъ севъ сточуѣ Михайло Потокъ бой; она каже: „я не хрещена“ т. ѣ. чужа; сподобалась, охрестилась, вiйшла за Потока, а калѣки мали свôй прастарiй законъ окремiй, прохованя чистоты, а котрiй переступитъ сей законъ, тому утяти язикъ; а язикъ у калѣки головне, нимъ ôнъ учитъ тай спѣваѣ. И Потокъ пôсля былинъ неввiйшовъ опôсля сêй карѣ.

Свôй и чужѝ князѣ, радо гостятъ калѣкôвъ зъ китарами запрошуютъ ихъ до себе; они калѣки богатирѣ, спѣваки, грачѣ, учителѣ, ихъ одѣжъ бѣла, кудряве волосѣ (purohity) Перехожѝ они спѣвучѝ богатирѣ. грачѣ, гуды, гудуны, балiи (бѣлѝ, старѝ) дѣды, путники, ôдъ народного до народного торжества, св. мѣстць, живучѝ зъ милостинѣ. Ихъ назва рѣшучо ôдъ инд. школы Sagaka (обутѝ въ високѝ чоботы, римскѝ Sagacala и ôдъ инд. инструмента kalikala) 900—500 пер. Хр. опôсля зъ лѣрвовъ, бандуровъ. Михайло Потокъ и ѣго ученики калѣки, се неодноразова, но богато вѣкôвъ назва такои самои дружины, зъ тимъ самимъ характеромъ, а лише зъ однимъ наро-

дови улюбленимъ именемъ, такъ якъ рѣжнѝ карпатскѝ опришки пôдъ однимъ именемъ Довбуша у народа згадованѝ.

Калѣки зъ цѣховъ героя — спѣвака — жерця безперечно зъ первопочину стоятъ въ звязи зъ нар. поезіевъ, мельодіевъ, спѣвомъ, былинамы, рел. и мирскими стихами рѣжного рода, на всей праслав. земли, они ихъ творцѣ. До давнихъ калѣкôвъ належати було честевъ, исторія згадуѥ бôльше разôвъ, о ихъ уживаню за дипльоматичнѝ послы, до переговорôвъ, умовъ межи сосѣдними державними дворами, все зъ инструментомъ китара — бандура (Ягичъ. и др.) не лишъ на Дунаю, Днѣпрѣ, Бузѣ, но и въ захôднихъ Славянôвъ. На княжихъ дворахъ они дорадцѣ уважанѝ, люблѐнѝ, гощѐнѝ, щедро плачѐнѝ. До Евпракси княгинѣ Володимира приходѐ калѣки по милостиню; и кажутъ ю собѣ дати, здаѥсь за якусь ôддану услугу.

Калѣки зъ прôзвовъ бандуристы, спѣваки, творцѣ козацкихъ думъ все ще героѣ, участники боёвъ — змѣнялись поволи по обставинамъ ихъ окружаючихъ, держались по 17 в., зъ симъ перейшли въ касту чисто вже лише самоспѣвучу кобзарёвъ, лѥрвакôвъ, бандуристôвъ все перехожихъ, передаючихъ думы наслѣдникамъ, доки зъ останнимъ Вересаѥмъ 19 в. неперейшли въ сегоднѣшнѝ лѥрваки зъ цѣховъ христ. религ. стихôвъ. Истор. думъ они незнаютъ, мирскихъ пѣсень знаютъ небогато, и тѝ невиводятъ явно передъ своими слушателями, а дотого пôсля старои финговано назвы перейшли въ дѣйстнѝ ослѣплѐнѝ (безъ очей) старцѣ.

Оружѐ богатирôвъ: клюки, часто зъ рибѥй кости бѣлѝ, палига 19—40 пудôвъ ваги, лукъ, стрѣла (пава), нôжъ, мечь, завѣсиста шапка, въ ню насипаютъ въ потребѣ землю, пѣсокъ, щобы очи ворога, зміи засипати; клюками черепятъ головы, палигами въ груди, зъ лукôвъ стрѣлѥютъ, ножемъ заколюютъ, ловѐ за кудры, валятъ, пôдкидаютъ ворогомъ високо въ гору (скитійскій обичай), деколи вырѣзуютъ серце зъ печёнками. Одёжъ ихъ въ бою проста, въ свято на пирѣ красна, цвѣтиста, часто кудрявого волося. Всѣ богатирѣ ѣдутъ на добрихъ коняхъ осѣданихъ, князѣ ихъ поважаютъ, а они князёвъ слухаютъ, часомъ просѥтъ сихъ о дозвôлъ на подвиги. Героѣ Веды на возахъ о двохъ колесахъ зъ кôньми, якъ Скити и Сармати; однакъ и всѣмъ Славянамъ знанѝ возы на високихъ колесахъ. Князѣ запрошуютъ богатирёвъ, калѣкъ до товсто заложеного стола, годуютъ ихъ, наповаютъ, даютъ грошей до

люба, а коли забули якого запросити, велика ураза; князѣ просѥ ихъ часто себе выручати въ потребѣ, а за услуги високо платѥ; таке говорѥ р. былины.

Зъ историчнои розведки Партицкого Дѣло 1891 о колюмнѣ Траяна въ Римѣ 101 р. по Хр. узнаѥмо о Діякахъ, праславянахъ на Дунаю: Оружіѥ: копіи, луки, стрѣли, сагайдаки, простѝ и кривѝ мечѣ, кругліи щиты, шеломы, сокиры, панциры, (такъ було и на Руси) Ноша: сорочка по верхъ ногавицъ, приперезана ременемъ; деякѝ одежи зъ гузиками въ одинъ рядъ (такъ и на Руси). Хоругви воєннѝ зъ видомъ землѣ. Сорочки зъ обшивками безъ ковнєрѣвъ, застягненѝ гузикомъ на груди. Манта на грудехъ застягнена, по верхъ манты на плечехъ богородица = каптуръ — въ непогодѣ на голову. Все се у р. селянъ. Вельможѝ убранѝ въ таки самѝ шапки и кафтаники якъ козаки, озуте ôдмѣнне ôдъ другихъ народôвъ: чоботы зъ вижшими холєвами, и простѝ и князѣ въ чоботахъ. Aurelius римскій кажутъ названій Caracala ôдъ дацкихъ чобôтъ и ношѝ. Але Caraku звалися также инд. калѣчѝ школы и ихъ ученики. У Дакôвъ довга борода и довге волосѥ, овязане кôлцемъ. Дацкѝ жѐнки завязанѝ зъ наместомъ. Домы о двохъ поверхахъ зъ каменя, въ мурѣ високѝ ворота, въ селахъ домы деревянѝ, обитѝ дошками, до окола частоколъ (плôтъ).

Микула Селянин-овичъ представителъ землѣ осѣлои зъ соховъ, стоитъ на боцѣ ôдъ всякого державного устрою; ôнъ гостинній, забавній, немаѥ сынôвъ, лише 3 доньки, удалѝ поляницѣ, богатирки, три слав. зорѣ, що наслѣдили батькову силу, мудрôсть.

18. а) Василина донька Микули, жѐнка Ставра, образъ великои мужности, самопожертвованя.

19. Ставръ сынъ Гудуна (грача), майстеръ на гуслахъ, граѥ старѝ и новѝ мельодіи. Приходитъ на двôръ Володимира, каже: моя жѐнка Василина така хитра, що всѣхъ и тебе князю змудруѥ (мудра). За се вкиненій въ вязницю. Довѣдалася Василина, стриже коротко волосѥ, сѣдлаѥ коня, убираѥся по мужески, бере оружѥ, гусла удаѥ чуженця посла, ѣде до князя; тутъ запримѣтили, що она поляниця; сказано ѥи боротися, она выбрала свого мужа до боротьбы, побѣдила го, и освободила.

19. в) Настася донька Микули, жена истор. Добринѣ, затягнена въ кругъ Володимира „кротка изящна“ чутлива, запобѣглива любитъ мужа. Добриня выбираѥся на вôйну. За 3 роки

неверну, то не жди вже на мене. Жде 3 роки жде 4 разы по 3. Алеша Поповичъ братъ Добринѣ каже: братъ померъ, робѣмъ весёлє; неохоча робитъ веселя. Надѣздитъ калѣка, грає чудно на гуслахъ на тôмъ веселю, мельодія царгородска, а рѣчъ кіевска. Здивувались всѣ, честуютъ го виномъ; кидає ôнъ въ чарку слюбній перстень подає ю Настасѣ, Пє она, стрѣчає свôй перстень, пôзнає мужа Добриню плаче, перепрошує. Добриня гаратає немилосердно Алешу, жіє зъ женовъ дальше.

20. г) Марія, мирна, тиха.

Всѣ сй 3 рус. ноляницѣ, найкращй образы слав. жёнокъ представительки нар. силы, и творчости: 3 славяньскихъ струнъ, Василина C—d—e—f, Настася d—e—f—g, Марія e—f—g—a. Брамани 1200—900 пр. Хр. мали священнй служительки, баядерки, а чи и сй въ бôй ставали, невѣдомо намъ.

21. Чурило (було якесь божество Чур — Цур — [Пек]) представитель внутренного житя старого р. города зъ єго родиннми ôдносинами. Сильній силачъ, богатиръ зъ своєвъ дружиновъ въ Кіевци (жіє окремо не въ Кіевѣ). Его шія бѣлій снѣгъ, лице маковій цвѣтъ. очи сокола. Его палата 7 золотоверхихъ теремôвъ, въ округъ мѣдяній плôтъ, решетчанй ворота, постёлъ у него мягка. Его дружина 100 молодцёвъ дôбранихъ, краснихъ, ихъ конѣ бѣлй, темнокарй, латиньскй сѣдла, сафяновй чоботы, золотоверхй шапки, зъ одного на шестого коня перескакуютъ. До Чурила заѣзджає Володимиръ. Чурило гоститъ го незвичайно, и забавляє чудновъ игровъ на гуслахъ. Въ гаёвкахъ Чурило — Журило = де твоє стане вôйско занимъ дѣвочокъ двѣста.

22. Дукъ Степан-овичъ (дукъ — богатій — и сегодне ще въ Карловѣ — Снятинѣ) некіевскій захожій зъ Галичины, якъ соколъ красній, боярина та богатои ненѣ сынъ, (инд. Magha-sa), знахоръ воєннои штуки, представитель обставинъ галицкои (дальшои) краѣны, богатства. Мати шле го въ Кіевъ научає. Силачъ Дукъ немôгъ знайти собѣ пары до борѣнки; богато узброєній стрѣчає въ горѣ Илію, но зъ симъ битися нехоче, полюбилися; Дукъ бувъ въ Швеціи, Турціи, Астраханѣ незнайшовъ собѣ пары. Цѣлу корову ѣсть наразъ. Приходитъ до Володимира, єму хлѣбъ не по нашому, у насъ печѣ мѣдяній, хлѣбъ медôвній, питє мёдъ. Се не до вподобы князеви. Чурило, чує хвалбу єго, зскладаєся зъ Дукомъ хто Нѣперъ перескочитъ. Дукъ перескочивъ, Чурило сарака впавъ

въ воду, та за кудры витѣгнувъ го Дукъ; убивъ велита Шарка, що всѣ коровы въ околици поѣдавъ.

23. Соловѣй Будиморъ-овичъ-морскій наѣзникъ кажутъ волиньского — балтійского моря. Єго корабель Соколъ, подивлявъ своими добичами и полоненими жѣнками. Спѣвакъ, богатиръ, гравъ на гуслахъ мельодіи рускѝ, чужѝ и волиньскѝ и далекѝ; въ него волосє кудряве, князь гоститъ го мило; за него війшла княжна Забава — Запава.

24. Иванъ Гудунъ (Гуда — играчъ) хоче женитися зъ полянцевъ Маріевъ, ся имила го за кудры, ôнъ ю убивъ.

25. Васько Буслаѐвъ (Гуслаевъ?) незрôвнанiй силачъ, зъ малу учився штуки воєннои, лицарскои въ калѣчôй школѣ; бореся о закладъ, всѣхъ поборює, пріймає собѣ 29 дружины; никого не боится, одну матеръ любитъ и слухає.

26. Садко купецъ (гôсть) Новгородскій, зъ разу бѣдній, ходитъ грати по игрищахъ та весѐляхъ; навкучилося му, иде надъ озеро, грає на гуслахъ, игра чаруюча, звольновала море, а зъ сѐго виходитъ морскій царь, дораджує му морску торговлю, будує 30 кораблѐвъ, ѣздитъ свѣтами, морями, богатиръ великій; разъ затопився въ морю, впавъ на дно, зôйшовся зъ морскимъ царемъ, якъ стане грати, якъ стане царъ танцювати днями ночами, море розгукалось, ôнъ добувся на верхъ, дôстався на край. Єго игра ще чуднѣйша зачарована ôдъ Орфея, яко купецъ ѣздивъ свѣтами научився, рѣжнороднои музики.

III. Историчнѝ р. богатирѣ.

а) поганьскѝ.

Земля земска дружина треває дальше, але настає нове житє — бутє. Поступъ вносить новину; межи землевъ и дружиновъ виступає посередникъ, судія, рѣшитель, защитникъ въ бѣдѣ, правитель въ вôйнѣ межи старимъ и новимъ починомъ — князь, зъ вѣчемъ, дружиновъ. Князѣ були ще далеко передъ симъ, княжу власть винесли праславяне ще зъ старои Аріи, лише теперѐшна дружина плачена, выповняє волю, князя; богатирѣ вже не земскѝ, но княжѝ, державнѝ, настає провалъ межи землевъ а державовъ, загощує кастовôсть. На вѣчахъ пôдходила ще земля до державы, потому зникла, а дружина высилана въ окраины, перейшла въ наємъ, державну службу. До дружины вступали вже и иншои націи люде, що пометались

нар. творчествомъ, она оглашаєсь що разъ меньше былиннымъ словомъ, замовкає пѣснь о дружинахъ, перестає земля о собѣ спѣвати, ослабає въ былинахъ являєся безименна пѣснь, парубоча, жоноча, бытова, особиць, по прп сѝ обрядова и ще стара былинна. Малорускѝ былины ѳдъ Кіева здаєся выносилися въ першій разъ на пѳвнѳчъ въ III. IV. в. по Хр. тогды коли герман. Готы пѳдбили карпатскѝ Баст ер-ни, и К-ар-пы, запанували Галичиновъ, потому запанували ѳдъ Днѣстра до Днѣпра и ще на пѳвнѳчъ дальше; такъ оно загально. Но подрѳбно вѣдомѝ и сеи еры былины о рѣжнихъ князяхъ и княжой дружинѣ (Слово о П. Игоря, ѳдносины Данила до княжои дружины) заявляючѝ добро въ союзѣ, а лихо въ сорахъ.

Представителемъ сеи ери Володимиръ Кіевскій а до него затягненій Илія Муромецъ. Першій се вѣдомій выразъ злятого р. народа, бо раньшій доси неодкритій, а бути бувъ, напевно.

Былины, нар. пѣснѣ, мельодіи, музика, обряды, игрища нерѣжнятся ще ярко ѳдъ праславяньскихъ и славяньскихъ. Былины спѣваютъ все якъ и давно въ супроводѣ инструмента, гуселъ, китаръ, бандуры, торбана, лѣры.

826 р. прикликанѝ князѣ; свой немоглися управяти.

859. р. Князь Рюрикъ; въ ѥго рукахъ власгь зъ за него згадуеся устрѳй державній (котрій безъ сомнѣнія бувъ вже богато раньше), а то бояре (бой) мужѣ въ наданихъ имъ мѣстахъ, деколи зъ княжою властію, старшѝ члены княжои дружины. Гриды дворяне, княжа служба. Отроки въ княжой и бояринной дружинѣ. Вои збиранѝ въ часѣ вѳйни, зъ поза дружины. Воевода на чолѣ вои-нѳвъ.

Раты вои але зъ племенъ Кривичѳвъ, Мерѣ, Словѣнъ; по за княжу дружину стояли люде (земство), а ихъ нижша верства смерды. До княжои дружини, могли належати особы плаченѝ зъ рѣжнои націи зъ по за Русинѳвъ.

Праславянинъ, славянинъ, за сими и ихъ колѣно русинъ мавъ князѐвъ. (дружину) геройвъ спѣвакѳвъ въ однѳй особѣ; они поважанѝ, мудрѝ, хитрѝ, вѣщѝ, пріязнѝ дорадцѣ, неѳдступнѝ товаришѣ князѐвъ въ спокою и вѳйнѣ; соколы, соловѣ, орлы, туры, бояны, выжше ударованѝ по надъ масы, умѣли словомъ, умомъ мечемъ зарѳвно володѣти, старѝ былины передавати, яко наочнѝ свѣдки боѐвъ, и учасники тихъ, новѝ былины складати, сучаснихъ князѐвъ величати, своихъ божкѳвъ стихами молити, яко жерцѣ справувати и порядкувати жертвы, другихъ учити, и широко въ свѣтъ р. пѣсню всякого рода роз-

носити. Недиво, що нарôдъ ихъ майже обожавъ, радо слухавъ, радився, любивъ.

Були народнѝ и родинниѝ обрядки, були спѣваки жерцѣ, баліѣ, гуды, гудуны, калѣки, слѣпцѣ, (св. старцѣ), наслѣдники аріоиндійскихъ спѣвучихъ перехожихъ ученикôвъ, калѣкôвъ, зъ характеромъ спѣвучогеройнои дружины. (Ягича цехъ) перехожѝ, то въ наймахъ князѣвъ, то живучѝ зъ милостинѣ, що ходили ôдъ народного до нар. торжества, св. мѣстць.

27. 879—912. Волха Сеславичъ (Всеславъ Сл. о П. Игоря). Видко було два Волхи, старій здаєсь ôдъ Волги и сей. Олегъ Святославичъ починомъ кажутъ княжои дружины нового бутя. Мы невагаємося твердити, що сей устрôй бувъ ще богато раньше. Олегъ учився 12 лѣтъ всякои мудрости, хитрости (речинецъ Веды), вѣщій, учився перекидати ясникъ соколомъ, сѣримъ вовкомъ, гнѣдимъ туромъ. Зôбравъ 29. героѣвъ, а 7000 дружины, ловивъ гуси, лебедѣ, виполошувавъ всяку дику звѣрину, напавъ царя Туреца, побывъ, забравъ бѣлу челядь, поженивъ зъ своєвъ дружиновъ.

Олегъ стрѣчає Микулу Селян. сильнѣйшого ôдъ себе (перепутанє еры). Єго гостятъ 3 поляницѣ доньки Микулы вже знанѝ намъ: Василина, Настя, Марія. Но въ Олега нѣ одного вже земского богатиря, новій ладъ, данина, честованє плаченє, мужичнѣ.

912—945. Игоръ — 945—957 Олга (охрещена) 957—972. Святославъ — 972—980. Ярополкъ 980—1015 Володимиръ.

976. Добриня изящній а) бєся зъ Зміевъ, що крала, полоняла княжнѝ, и княжичѣ, убиває ю, увôльняє княжну Забаву. в) догонитъ поляницю Настасю, три рази бє ю зъ поза плечей, она мовъ муху а не битє почуває, полюбила го, війшла за него. Веселє ви зъ Алешовъ вѣдоме. Добриня гусляръ, спѣває мельодіи царгородскѝ (слав.) а слова кіевскѝ.

Замѣчаємо: кôлько въ р. былинахъ слѣдôвъ старои Аріоиндіи, а коли прочитаєте и инд. былины, кôлько подобія!

Христіяньство на Руси 988 р.

При новôмъ р. порядку настає правдиве свѣтло; вѣра Христова вводитъ инше нове житє высокои св. идеѣ, що незаперечено цѣхово характеристично на р. нарôдъ и єго цѣле житє сильно и доброчинно вплыває. Доси володѣла темнота, и физична сила, теперь уступає она, а настає моральнôсть

инша ôдъ поганьскои; одинъ правдивій безтѣлесній Богъ сотворитель, держитель всего мира, любовъ Бога всѣхъ ближнихъ навѣть ворогôвъ; що може бути краще? за симъ помôчь бѣднимъ, немощнимъ; устає продажъ рабôвъ, а родинне житє дôстає знамя святе, одноженьство, отецъ, мати, дѣти. Жѣнка пôднесена до свого найвыжшого значѣня; князѣ и дружина усмирились, зпокôрнѣли, злагôднѣли. Едина правда, свѣтло!

Праслав. славян. калѣки въ новôмъ христ. житю неôдтрученй зааклиматизованй и обнятй не хитростевъ, не силовъ, но христ. любвовъ. Позаякъ першй начала христіяньства у всѣхъ народахъ зъ першу немогли вибити нагло вжитй старй поганьскй начала, то и рускй калѣки подѣлилися на 2 таборы: а) перехожй калѣки ôдъ св. до св. мѣстця, въ гору Атоньску, въ Ерусалимъ, сталися нар. творчествомъ цехомъ спѣвакôвъ. христіяньско-религійнихъ стихôвъ (зôстаютъ ще и доси) в) поручъ сихъ жіє другій таборъ мирскихъ калѣкъ зъ давнимъ житємъ, давними былинами поганьскихъ часôвъ, розносятъ нар. пѣснь свѣтами, творятъ новй, учатъ давного поганьского обрядку, ихъ пѣсень, справуютъ жертвы поганьскй, а зъ религ. христ. калѣками жіютъ въ згодѣ. Мирскй калѣки опôсля и охрещенй, свого старого промыслу не понехуютъ. Стара былина, поганьскй вѣрованя, держатся въ народѣ то явно то укрито пôддержуютъ ихъ нар. мирскй спѣваки. Нар. обрядки держатся спорадично ще вѣками, ажъ зъ 17 в. слабнутъ, темнѣютъ. Довго боролась зъ ними христ. церковъ.

Мимо то богато слѣдôвъ давнои поганьскои старины въ р. народѣ ще и доси, хоть ихъ нарôдъ вже нерозумѣе; лишилося богато обломôвъ пѣсень, обрядôвъ цвитучои поезіи прадѣдна чутливость, окрашеноі мельодіи и єи окремои нар. музики.

Торговля ведеся широко на всхôдъ до Медіи, Перзіи, Индіи; Перзи Араби довшй вѣки знаютъ Русинôвъ дуже добре, пишутъ о русинахъ, а въ ихъ письмахъ ще колись ôдкрієся новй имена слав. снѣвакôвъ. Зъ торговлею заудѣляєся неустанно дальше устрôй азійскои музики, мельодіи, инструментôвъ. Жерело и ручай ôдсвѣжуютъ себе все.

в) Христіяньскй спѣваки.

988 р. Згаданій спѣвакъ зъ за Володимира Лука учитель цер. спѣву, но якъ сегодне такъ и передъ 1000 лѣтами спѣвакôвъ виключно церковного пѣнія ôддѣльно ôдъ знаня

мирского спѣву неможна и думати. Духовнѝ все и завше знали и духовне и мирске пѣніе, системъ ихъ одинъ, нарѡдъ одинъ, пѣсня одна зъ малолѣтя защеплена.

XI.—XV. вѣкъ по Хр. инша будова ширшій розмахъ, ѡдмѣнній змѣстъ духа поезій ѡдъ тихъ до XI. вѣка; воля, вѣча, одушевленє боями, заборами, значенємъ Руси; сангвинизмъ малорускій доходитъ кульминаціи, закрашуєь мелянхолієвъ за симъ и такого духа будуются поезіи и мельодіи.

28. Боянъ (1019—1079) бой = боитель — на заходѣ ѡдъ Индоперзіи знане було одно племя Воjі ще въ 1200 пер. Хр.) вѣщій пѡсля тогдашного понятія и вѣрованя знахоръ. Боянъ одинъ зъ дружины калѣкѡвъ, многоструннимъ своимъ инструментомъ зазначує нову мельодійну еру, уживаютъ народнѝ $^1/_3$ $^1_4$ дробы, буйна тоничнѡсть въ осередку Руси. Боянъ растекался мыслею по древу, сѣримъ вовкомъ по земли, сизимъ орломъ пѡдъ облаки умомъ, образы долюдскои природы; знамена старого типа гереспѣвака. Народнѝ дробы закрашуютъ р. н. мелюдію мягковъ мелянхолієвъ ноторично.

Починъ ихъ богато старшій праславянамъ, Скитамъ, Тракамъ, Сарматамъ и др. знаній. Важне явище историчне мельодійного розвою се то, що малострунні гусла и китара сходятъ зъ горизонта, а многострунні: бандура, торбанъ, занимаютъ въ Бояна и єго ученикѡвъ загальне мѣстце; обшаръ тоничного система въ своємъ закрою ширшій, великій, модуляціи, безъ перестроєня инструменту, мельодіи рухлившѝ, солодкѝ, змякченѝ, дробовими и доданими окрасами, чаруютъ. Спѣвъ, игры, таньцѣ, обряды поганьскѝ ходє собѣ ще на добре, побѡчъ христ. вѣры и религіи. Лише въ христ. руской церквѣ дробы незамѣтнѝ, діятонизмъ превладѣє, такъ хоче Разумовскій въ своєй Исторіи церк. р. пѣнія. Мы при злучайной аналѣзѣ церковного болгарского гласа. „Подобаше“ котрій ще и доси въ р. церквѣ уживаній, ѡдкрилисьмо такій нар. дрѡбъ якій уживаєся въ мирской пѣсни. Слѣдъ засимъ не можъ твердити, щобы дробѡвъ и церк. пѣніє неуживало. Ихъ було меньше але були, а сегодне ихъ точно неспѣваютъ, недочуваютъ. XI. в. давъ таку знамениту особистѡсть, якъ Боянъ на Руси. Христ. церковъ бореся зъ поганьскими обрядами, заказує ихъ и ихъ родъ музики, заказы мало помагаютъ.

1053. Манuилъ зъ за князя Ярослава знаній спѣвакъ и церк. и мирского пѣнія.

Русинъ николи незривавъ зъ своимъ церк. системомъ пѣнія и доси незо̂рвавъ. Сродство такъ велике, що зо̂рвати зъ нимъ нихто — негоденъ.

Іоанъ II (1077) Митрополита Руси заказує пѣснѣ мирскѝ, а немогучи допяти цѣли, чинитъ то що и другѝ чинили; прійма̀є мирскѝ мельодіи въ церковъ, а прикладає до нихъ лише церк. змѣсту слова. (Ягичъ).

Церковнѝ заказы на Руси по причинѣ литургійного слав. языка, не були николи такъ срого переведенѝ (Ягичъ) якъ въ Чехахъ, Моравіи и Полщи. Въ тихъ часахъ р. духовеньство нижше толєровало.

1107. Былины, обрядовѝ пѣснѣ идутъ дальше, калѣки творятъ все спѣвучій цехъ дружины (Ягичъ).

1108. Димитрій знаній славній спѣвакъ нар. живший тогды въ Перемишли.

1108. Стефанъ згадує̀ся на Руси яко спѣвакъ.

1134. Кирикъ ученій музикъ, ставивъ системъ р. музики, знавъ о нѣмъ Герберштайнъ, (якій? незнати — Карамзинъ) XII. вѣкъ зазначився Кирикомъ, систематикомъ музики рускои.

1137. Мануилъ Скопецъ зъ двома товаришами спѣвучими зазначує ся въ исторіи спѣву.

1172. Романъ, волиньскій князь богатиръ, въ подвигахъ на Ятвяги: левъ — рись, губитъ якъ крокодиль, перелѣтає мовъ орелъ, мужній мовъ туръ, вѣщій.

1185. Боянъ II. (такъ го звемо, бо имене не знаємъ) одинъ зъ дружины богатирѣвъ калѣкъ, авторъ былины чи думы Слова о Пол. Игоря. Мельодія зазначена о̂дмѣннимъ духомъ вже зъ Бояномъ I. а по̂сля заявленя Бояна II. музика одержала ще новше направлене и по̂сля теперѣшного, та нестарого — ще дальше въ передъ. „Хорошо былобы начати пѣсню о Игорѣ старими словами: о Бояне соловѣю старого времене, абы ти сѝ полки ущекоталъ — начатиже ся тои пѣсни по былинамъ сего времене.“ Змѣстъ, поезіи, и музика поступила, а былины и всѣ прочѝ пѣснѣ николи не спѣвались самѝ безъ супроводу народного спѣвацкого инструмента.

1240—49. Митуса, (Д-мит-р-усь) зъ дружины калѣкъ, славній спѣвакъ, грачъ, при галицко̂мъ Данилѣ. Позаякъ р. музика що разъ ширшала, а представитель XIII. вѣка Мутиса ю по̂днѣсъ ще вижше, позаякъ мы вѣримо, що о̂нъ зъ Даниломъ ходивъ въ татарску орду яко прибочній є̀го спѣвакъ

и тамъ нѣжнôсть дробôвъ чувъ и невъ перенявся, а вернувши домôвъ ширивъ се и въ свои ученики а сй могли способôъ духа мирского спѣву и въ церковъ вводити, то прискарженій за се передъ Даниломъ за упоръ погибъ.

1240. Настали татарскй вôйны, спѣвъ упавъ, множество р. спѣвакôвъ вырубано, богато забрано въ полонъ, а значна часть се вже въ другій разъ усунулася зъ р. былинами на пôвнôчъ Руси. Етнографія и исторія пôвнôчнои загималяйскои Азіи ще темнй. Татаре, Монголи зъ давенъ знанй Хинамъ пôдъ назвовъ татань, они теперь бôльше Турки монгольскои державы въ значнôй части зъ Излямомъ; 250 пр. Хр. знанй загималяйскй Турушка въ старôй Партіи (Перзіи) и Индіи; 150 л. посѣдали Индію, Перзію доки ихъ инд. Скиты (Leffmann) непрôгнали. Тутъ Турушка зъ Татарами пôзнали, пріймили системъ инд. музики, якій и доси маютъ.

Колиска Монголôвъ пôвнôчна Азія, они сѣверяне, зъ ôдси перелазами набѣгали черезъ Гималяѣ на Хинчики.

За дальшихъ вѣкôвъ знанй татаре 1000 л. по Хр., Хиньскій писатель такъ о нихъ говоритъ.

Татаръ лиця широкого, плоского, чотирогранного зъ вибитними скулами; очи безъ верхнои рясницѣ, волосъ на бородѣ и усѣ маленькій, Татара видъ гидкій, самъ росту малого, родится и зростає на сѣдлѣ, на кони; самй зъ себе учатся боротьбы зъ ворогомъ, бо все ихъ житє переходитъ въ борбѣ, воєннôй охотѣ. Татарска земля богата въ воды, травы для коней, овецъ; пютъ кобилє молоко (таке робили Литвини и другй, ничо дивного). гнушаются зъ старости, а поважаютъ бойкôсть. Рôкъ рахуютъ пôсля росненя травы, мѣсяцêвъ незнаютъ, у нихъ повня то мѣсяць. Любятъ угощенє, не міютъ руки, обтираютъ въ кафтанъ, бѣлизну не скидаютъ доки непôдреся. Зъ гостями упиваются, кочуютъ зъ пасовиска на пасовиско, зъ рѣки на рѣку, немаютъ мѣстъ нѣ валôвъ, нѣ книгъ нѣ письма, зъ малу цвѣчатся въ ѣздѣ на кони, стрѣляютъ зъ лукôвъ выробюютъ силу мужности до грабѣжи и вôйны.

Пѣхоты у нихъ нема, все кôнnота; войска можна у нихъ набрати кôлька сотъ тисячей. Комендеруютъ устно и лично. Найперше нападаютъ на меньшй мѣста, женутъ въ полонъ жнтелѣ, кождій кôнній має захопити 10 людей, гонє ихъ день и нôчъ, осталихъ убиваютъ; ненадѣйно нападаютъ зарываютъ канали, при обсадѣ вел. мѣста, нежалуютъ десятокъ тисячъ

полоненихъ, тому они все городы займаютъ; а въ нихъ убиваютъ безъ пощады всѣхъ: краснӣ, бридкӣ, дѣти, старӣ, бѣднӣ, богатӣ, упертӣ покôрнӣ. Добичевъ дѣлятся вижшӣ и нижшӣ пôсля заслуги. Они идутъ безъ обоза и магазину, за ними идутъ ôвцѣ, коровы, конѣ, а де остановятся палятъ огнѣ великӣ, ѣдятъ лише мясо, и розпускаются въ загоны въ ширъ и вздовжъ на грабêжъ. Конѣ ѣдє лише траву, збôжа немаютъ.

Всѣ ôдъ князя до споду годуются лише мясомъ сильнѣйшӣ хапаютъ бôльше мяса, а шкôрами одягаются. Обрядôвъ религіи, судôвъ у нихъ нема, кланяются лише небу въ першій день першого мѣсяця, а сонцю кланяются якъ сходитъ; всè имъ вôльно, всяке мясо свинне, псяче; сопружества незнає, дитина тата не знає; умре тато, сынъ женится зъ єго жêнками; уводятъ полоненӣ жêнки и дѣвчата зъ собою.

Вліяніє татаръ черезъ 300 — 400 л. на Русь вéлике, освѣта залишились за для нападôвъ, обычаѣ згрубѣли, условя житя змѣнили, але коренній характеръ нар. незломили, хотяй го звихнули (недовѣрчивôсть).

Монголи, Татари, Турки жестокӣ, грубӣ, ще и до теперъ; велика ихъ часть приняла вѣру Изляма араб. (Василêвъ исторія Сер. Азіи — Земля = Азіи 1).

Зубрицкій историкъ пôдъ 1000 р. по Хр. каже; Ханы окружались учеными, мали книги на монголско-тибетаньскôмъ язицѣ, они покорювали Хины, Перзію, мали штуки, промыслъ ремѣсла въ порѣ коли выбиралися въ Европу. Въ татарскôй службѣ въ вôйску и при дворѣ мали Европейцôвъ, Французôвъ, Нѣмцôвъ, Русинôвъ.

XIII. XIV. в. настає розвôй козаччины, богатирѣ устаютъ займаютъ ихъ мѣстце звичайнӣ особицѣ козацкӣ, калѣки неустаютъ (хоть змѣняются) все ще героями, въ борбѣ участниками, звутъ себе „слѣпцями бандуристами“; козаки зъ бандурковъ идутъ до бою.

1300. р. Орелъ спѣвакъ на Руси, о котрôмъ ближше ничого незнаємъ.

1387. Ив. Тодоровичъ и Фатіянъ Осиповичъ, оба миряне, спѣваки, творцѣ, уставщики, композиторы. У нихъ була мирска капелія, р. н. инструмента, а въ капелѣ стара р. гармонія. Оба они представителѣ системы р. н. музики XIV. в.

1400. р. О давнӣ слав. хороводы мирскӣ стаютъ недбати; довшӣ пѣснѣ былины нехаютъ, а коротшӣ пѣснѣ уживаютъ.

Музика новôтна, змѣнена (зах. церк. середнов. лады.) мѣжъ Чехами старина паде (Igeček).

1400. Въ р. народѣ давнѣ мирскй обряды негаснутъ, розвиваются дальше.

1400. Григорій Цамблакъ знахоръ спѣву, мирянинъ знавъ и мирске и религ. пѣніє; Татари нападали, богато выгинуло спѣвакôвъ, часы страшнй, веселôсть закрашаєся тяжкимъ мелянхолизмомъ.

XV—XVI. в. Нападаютъ Турки, Татаре найбôльше, складаются новй пѣснѣ о Татарахъ, неволи, полонѣ, борбѣ, непевности житя, былины устали ще въ передній вѣки, усунулись на пôвнôчъ, перейшли въ новй формы думъ зъ жалосними мельодіями, съ народними $^1/_3$ $^1/_4$ окрасами. Ихъ мельодіи, слова ловє слухачêвъ за серце, збуджуютъ плачъ, змѣстъ ихъ о горю а мельодія мелянхолійна. Се дало козацку еру поетичнихъ думъ, и крашенихъ мельодій. XV. в. недає представителя музики — черезъ Татари.

Г) выключній спѣваки.

1550 р. Ив. Якимôвъ Шайдурôвъ. Новгородянъ, замѣтній головній представитель р. н. музики XVI. в. глубоко ученій р. музикъ, спѣвакъ, композиторъ. Єго помысла помѣтки (додатки нотнихъ знакôвъ). Знавъ ôнъ основы р. н. мельодики, р. н. старои гармоніи, 3 голосовій спѣвъ, а написавъ науку о р. музицѣ, котра додержалась въ рукописи ще и доси, на котру ученй покликуются и на нêй операются.

1587. р. Сава Роговъ Новгородянинъ мирянинъ и єго братъ Василь знали добре 3 голосовій спѣвъ, гармонію, були уставщиками, знали вже и 5 голос. спѣвъ.

1590 р. Тодоръ Христіянинъ ученикъ Савы, спѣвакъ и творецъ.

1590 р. Иванъ Носъ. Стефанъ Голишъ, ученики Савы, придворній спѣваки.

1604 р. Тод. Сидоровичъ, у Львовѣ учивъ на 4—6—8 голосôвъ.

1606 р. Стеф. Голишъ стає вандруючимъ учителемъ спѣву, дѣйстній давній калѣка.

Иванъ Лукошко ученикъ Голиша, утворивъ богато мельодій церковнихъ.

Марк. Безбородко Новгородянинъ, уставщикъ.

1650 р. Логинъ мирянинъ, славній але упертій спѣвакъ композиторъ.

1652 р. Тод. Тернопольскій знавъ вже спѣвати и на лѣнійнихъ нотахъ.

Бережаньскій спѣвакъ зъ Бережанôвъ.

1663 р. Алекс. Мезенецъ глубокоученій, писавъ теорію о спѣвѣ рускôмъ. Представитель р. н. музики XVII. в.

1670 р. Мих. Макаріевскій писавъ теорію музикальну на крюкахъ и на лѣніяхъ.

1677. Николай Далецкій Москвитянинъ учився въ Вѣльнѣ пробувавъ въ Кіевѣ, написавъ о р. музицѣ, єи гармоніи. Єго рукопись и доси въ библіот. св. Юра у Львовѣ.

1678. Гнатъ Корсакôвъ.

1700 Іос. Скольскій (зъ Сколього) занявся Ирмологіономъ.

1700. Вигинуло богато р. н. пѣсень, особливо Думъ, гибель ихъ загальна и широка на Руси; заѣхали итал. француз. нѣмецкî музиканты (1735—1835) внесли чуже, впоювали своє, а нищили наше; о своє недбалось, забувалось, нехалось. XVIII—XIX. в. ôдмѣнній духъ ôдъ того XV. в. въ поезіи и мельодіи, фасоны, ритмика, звороты, розмахъ фразъ дещо ôдмѣнній. Захôдна музика стрѣчаєся зъ старорусковъ, стаєся взаємна сумѣшка.

1742. Никола Кручко, спѣвакъ зъ Почаєва въ Тернополю.

1749. Федоръ Волинякъ — зъ Люблина въ Варяжу.

1753. Остахій Карапчукъ — зъ Подôля въ Снятинѣ.

1766. Мих. Морозюкъ зъ Бердичева въ Бродахъ.

1775. Луць Луцикъ зъ Луцка въ Тернополю.

1787. Петро зъ Почаєва въ Тернополю.

1796. Григ. Бурачинъ зъ Каменьця Подôльского въ Снятинѣ.

Ôдъ почину Праслав. по доси тôлько выказанихъ спѣваковъ, двигателѣвъ р. н. мельодіи, богатирѣвъ, героѣвъ, спѣваковъ, поетôвъ, творцѣвъ (всѣхъ мы не вичерпали, глянь до Зборн. р. н. п. церк.) невиказує другій народъ, а сî проясняютъ намъ зъ ôдки взялося тôлько обрядôвъ, былинъ, думъ, думокъ, танцѣвъ въ р. народѣ; кто творивъ мельодіи до нихъ, хто все то доховавъ и намъ передавъ. Въ першій разъ перебита нами дорога, стане яснѣйша при ще точнѣйшôмъ розслѣдѣ Vedy — Avesty, р. былинъ, думъ, и проч.

Аналитика

малорускои мельодіи загально.

Р. н. мельодія, вокально инструментова музика кореня азійского безъ сомнѣнія стоитъ и доси о своихъ питомихъ ногахъ, нигде въ Европѣ незапожичена, самостôйна, окрема; тй. що говорє о сродствѣ греческой зъ малорусковъ музиковъ несвѣдомй нѣ сеи нѣ тои натуры.

Будова, складъ р. н. скаль, строêвъ оригинальна має свôй окремій выразъ, типъ и свой законы; оригинальнôсть р. н, строêвъ — скаль — дає свого рода богатство и красоту притягаючу и звертаючу на себе увагу зах. европейскихъ музикôвъ вже зъ 18. вѣкомъ. Въ захôдно клясичнихъ музик. творахъ стрѣчаємося зъ неодновъ р. н. думковъ, коломійковъ, принятовъ за ихъ тематъ, въ концертахъ, синфоніяхъ — сонатахъ, рапсодіяхъ, Schopena, Beethovena, Rossini, Lista. Ритмъ поезіи, мельодіи, строй мельодійній, окрасы своєроднй, мила спѣвучôсть, подобаются.

Якъ старожитна Азія будувала свои мельодіи до групъ слогôвъ мельодійними 1—3—4—5 тонними групами въ гору чи въ долину (цѣха оріентальна), такъ само збудованй р. н. мельодіи. Захôдно инструментальнй мельодіи будованй на одноцѣльнôй 8ѣ, а за симъ пôйшли всѣ законы другов дороговъ. Понехайте будову р. н. мельодіи на єи групы, а немемо мати р. н. музики.

Р. н. мельодія характеризує часто тонами выразъ слôвъ своєй поезіи, и становитъ часть народного культу; она брала участь у всѣхъ обставинахъ єго житя, бутя, въ єго пѣсни, традиціи, старины, вѣрованя, обрядôвъ, ославленя героêвъ, бытовой радости и смутку; въ пѣсеннôй мельодіи выллявъ народъ всю душу; хочемо узнати якъ народъ думає, то читаймо єго пѣснѣ.

Тихъ пѣсень, мельодій засôбъ богатій ôдъ глубокои старины до новшихъ часôвъ. Галичина не велика а на певно може дати найменьше 5000 мельодій, а тексту въ двоє може и бôльше, а ще всего невычерпаєся. За мало ще зôбранихъ мельодій, богато ихъ ще окремихъ типôвъ доси незнанй, незôбранй держатся въ народѣ. Колись збогатятъ широкого обєма системъ р. н. музики, кинутъ не одно свѣтло въ етнографію, народну филозофію и психологію.

Послѣдними часами пôдъ напоромъ поступу, цивилизаціи, часу, стала р. н. пѣснь захитуватись;

а) по мѣсточкахъ стаютъ ю забувати, змѣняти, новѝ вставки, ніянсы, понятія всувати;

в) деякѝ збирачѣ р. н. мельодіи поправяютъ въ дусѣ новои зах. инструм. музики вѣрнѝ другими записанѝ народнѝ оригиналы р. н. мельодіи по свому смакови, щобы надати имъ захôдного шику, нѣ гадки великои шкоды. Затераютъ вѣрній слѣдъ оригиналу спадщины; кôлька такихъ нерозумнихъ поправокъ маємо пôдъ руками.

г) иншѝ аранжуютъ р. н. мельодіи безъ слôвъ по формѣ зах. инструментальнои музики, вносятъ богато чужого, а тымъ зсуваютъ оригиналы на другій нехосенній плянъ. Одниѝ и другѝ еманципуютъ р. н. мельодію на не высказану єи шкоду, затераютъ останки єи типа. Мы не вороги культурнои заходнои музики, на нѣй учились мося, знаємо ю, цѣнимо высоко яко свого рода; але негодится ôдмѣнниѝ духомъ, типомъ, свойствомъ оригиналы мельодіи змѣняти и пôдъ рубрику зах. культуры пôдсувати, де говоримо о окремѣшной народной мельодіи. Зъ р. н. коломіокъ выганяютъ слова тѝ образованѝ, котрихъ другѝ народы Европы называютъ сегодне высокоспѣвучими. Р. нарôдъ непокидаєся сего; такъ само краковяки и мазуры; тому мы вдячнѝ Лисенкови, Вахнянинови, Нижанковскому, Кумановскому, Сѣчиньскому, Топольницкому, панѣ Олеси Озаркевичъ, и всѣмъ другимъ вступившимъ на то поле за зложеній ними вѣнокъ зъ р. н. коломіокъ и думокъ, и проч. зъ словами для р. хорôвъ.

До 16. вѣка р. народна творчôсть ишла ще въ гору, зъ ôдси стала опадати, зъ 17. в. ослабати. Епока самостôйного нар. твореня мовбы довершила свôй кругъ, выразила въ пѣсняхъ всю розмаитôсть р. духа, смаку, стремленя, волѣ, чутя, склонности, мовъ нахилилася дъ кôнцеви. А щобы дещо и творилося, то въ перерôбкахъ старыхъ зворотôвъ нар. пѣсни, старихъ фразъ мельодійнихъ зъ вплывами теперѣшнихъ обставинъ. Иншѝ обставины, инше житє, иншѝ требы, иншѝ погляды. Зъ 17. в. стали Думы щезати, забуватися, а зъ симъ и другѝ нар. творы; слѣдъ нар. культуры зъ вôльна униває. Скоро гибель ихъ настане (каже Сокальскій) будемо выливати р. душу французко-италіянско-нѣмецкими пѣснями, щей за то звôнковъ монетовъ станемо платити. Зберегайможъ спадщину, и въ видѣ культуры ôдроджуймо, прояснюймо та не затераймо; 18. в. черезъ италійскѝ гостѣ променувъ безъ слѣду; 19. в. неутворивъ

ничо нового, зато друга половина 19. в. щасливша припала до збору спадщины и аналѣзи забутого.

Аналѣза строѣва, скаль, будовы мельодій не нова, она стара, ишла разомъ зъ розвоємъ епокъ тоничнихъ зъ мельодіями; принесена переселенцями азійскими, передана Праславянамъ, Славянамъ Русинамъ. На Руси належитъ анализа першимъ вѣкамъ почина р. державы; памятникôвъ писанихъ першого часа доси неôдшукано, зато памятники р. ц. спѣву захованй, а сй системомъ скаль, будовы, сроднй зъ р. мирскими. Рѣчъ мирскихъ пѣсеннихъ мельодій передавана устно удержалась по 16. в., зъ котрого аналѣза музикально мельодійна дохована и доси. Першій намъ знаній р. аналитикъ князь Одоевскій 1863 (въ Безсонова калѣки), порôвнатель зах. системи, покликуєся и операєся на законы Шайдурова 16. в., каже: въ р. н. мельодіяхъ нема скоку тонôвъ скаль 1—6 нѣ 1—7, а за симъ нема и зах. диссонуючого 7 акорда въ гармонiи; анализує р. діятоничнй строѣ на 7 тонахъ c—d—e—f—g—a—h; згадує о мѣшанихъ (видится тонахъ), котрй ôнъ акустично розбиравъ. Сказавъ ôнъ мало — и дуже богато. Интервалôвъ 6ы и 7ы въ р. скаляхъ дѣйстно небуло и нема; на 2500 галицкихъ р. н. мельодій стрѣчаємо скокъ 1—6 кôлька разôвъ, 1—7 зъ десятъ разъ (въ коломійкахъ и весѣльнихъ), но таке мале число нестановитъ ще нiякои основы, закона, лише окреме явище пôзнихъ вѣкôвъ; въ аналитицѣ о сёмъ ближше. Диссонуючій 7 акордъ въ р. старôй гармонiи не маѣ мѣстця, се правда; но при доданихъ и р. дробахъ при дальшôмъ розвою р. гармонiи въ народнôмъ дусѣ и характерѣ, въ нашôй новôй ерѣ, въ нашихъ часахъ, може ôнъ мати мѣстце своѣ, лише зъ инакшимъ єго складомъ, иншими диссонанцiями, иншимъ розвязанѣмъ, натуровъ, значенѣмъ, назвовъ, а о сёмъ въ Гармонициѣ.

Разумовскій 1867 анализує коренній и прибочній строѣ церковній, зъ змѣнними византійскими назвами; назва нестановитъ ничого, натура та сама, указує на головній 4 и 5 тонній скалѣ, на ихъ злученє 4+5 и 5+4; примѣрôвъ ненаводитъ, но се доповняємо собѣ примѣрами Ирмологiона, и основовъ загально азійскои вокальнои музики.

Мелгунова аналѣза ôдкриває въ р. н. мельодіяхъ важне явище наслѣдованє групъ въ мельодіяхъ въ двôйни, и хорахъ; стародруска се полифонiя, групова будова мельодій.

Сѣровъ анализує мельодіи, стрѣчаѣ 7 тонній скалѣ, зложенй, мельодійній фразы.

Ларошъ порôвнує р. скалѣ зъ середновѣчно зах. церковними 16. вѣка.

Westphal анализує старй мельодійнй скалѣ и означує ихъ ôдмѣнну тонику кореннихъ ôдъ теперѣшнихъ зах. инструментальнихъ строёвъ и тоникъ. Gevaert близкій тому.

Бурго на анализѣ новогреческихъ скаль стрѣчає 7—8 окремихъ ихъ діятон. строёвъ, узасадненихъ на рôжнôмъ розмѣщеню пôвтона въ скаляхъ; незгадує ничо о дробахъ, мимо то скрѣпляє окремій р. н. системъ скаль, строёвъ, тоникъ въ мельодіяхъ, такъ якъ Одоёвскій и Разумовскій.

Сокальскій збирає всѣ тй аналѣзы, складає въ одну бôльшу анализу, а хоть недовёвъ р. н. музикальной ритмики до кôньця, хоть р. н. гармоніи не зачепає, то въ муз. р. мельодицѣ посуває насъ значно на передъ.

Такъ пробивались одиницѣ черезъ густй мраки, що налягли були пôтьмовъ на р. н. забуту музику; недивно коли въ тôй пôтьмѣ не одинъ а зъ ними и Сокальскій миливъ часомъ дорогу. Здобували мовъ ту крѣпость частками, а черезъ пробиту стѣну крѣпости входитъ сей въ єи внутръ, и стає запôзнаватися зъ єи внутреннимъ устроємъ. Не такъ то легко ôдъ разу одиници зъоріентоватися, на око имити все то, чого ся перше незнало.. Хоть Сокальскій невичерпавъ ще анализы, за мало знавъ нар. мельодій, хотъ и ошибався, то въ точцѣ мельодійнои анализы, скаль, строёвъ ôддаємо єму на сёмъ мѣстци честь повинну!

Въ роздѣлѣ строёвъ пôйшовъ ôнъ за Розумовскимъ, Сѣровомъ; головна есенція єго анализи мельодій, се вывôдъ р. н. тоники въ нихъ. Выводы скрѣплений Westphalom и Бургомъ.

О групахъ за Мелгьуновимъ згадує лише досить побѣжно, нерозбирає ихъ вражёня. цѣхи уживаня, натуры ихъ окремихъ для себе строёвъ зъ рѣжними ажъ двоистими тониками, що выводятъ окреме враженє, характеръ, що въ р. н. мельодіяхъ граютъ найважнѣйшу ролю, за котрими ходитъ р. н. гармонія, модуляція, каденціи. На першôмъ плянѣ у него тоника головного одного, и зъ нимъ часомъ злученого другого строю, зато и тонке враженє, рясна р. модуляція пропадає. Выводитъ ôнъ и доминанту (5у) въ зах. дусѣ, котра въ р. мельодіяхъ рѣдка и пôдрядну грає ролю. Пôсля того єго басъ до р. мельодій муситъ ходити по мысли зах. тонацій, а се намъ непитоме; доминанта часомъ явится лише въ однôмъ цѣлôмъ

а наветъ пôвтактѣ цѣлои мельодіи, впрочêмъ груповî тоники вытручуютъ ю.

Наша головна опора при анализѣ, не лише роздѣлы скаль на 4+5, 5+4 и богато ще иншихъ, о якихъ Сокальскій незгадує, не лише головнихъ тониkъ головнихъ строêвъ но переважно будовы мельодій групами, зъ ихъ окремими тонкими враженями групичнихъ строêвъ, ихъ тониkъ (такъ р. н. мельодіи збудованî) за симъ и басъ въ гармоніи богато иншій.

Доданî ноты, тоны зъ скаль мельодійнихъ невыдѣляє, симъ часто ошибаєся, фингує скалѣ и ихъ тоники, старого лиця скалѣ, старои епоки мельодіи рѣдко коли бачитъ, старî мельодіи богато вѣками чинитъ молодшими, а найважнѣйше за симъ и гармонизація выходитъ инша.

Р. н. тоничнî дробы ôнъ проминувъ, говоритъ о натуральнихъ, мельодійнихъ тонахъ ôдмѣнникъ ôдъ темперованихъ, а котрî они, де они, яка ихъ натура, вага, враженє, уживанє... пускає мимо, зве ихъ восточними (азійскими), але зве ихъ хроматичними (зах. европ.) тай тôлько всего; лишає ся и дальше при зах. темперованихъ хроматичнихъ, своî натуральнî и мельодійнî тоны погребує, а р. скалѣ, (хоть зах. тонаціи перечитъ) такî въ зах. тонаціи заганєє; жалуємо го, що закроєну єго самостôйнôсть въ р. н. музицѣ симъ въ собѣ зломивъ. Для своихъ псеудохроматичнихъ отворивъ ôнъ обємисте мѣстце въ своємъ цѣннôмъ дѣлѣ, та нездалося. Р. скалѣ моглибы мати всего лише 3 хроматичнî — половичнî тоны, а и тî немусимо звати хроматичними, бо ихъ величина $^2/_4$, $2\times{}^1/_4$, такî чверть тоны, енгармоничнî половичнî нашî р. дробы. На своємъ мѣстци прояснимо се ближше.

Зъ примѣрôвъ, якî Сокальскій для своихъ псеудохроматичнихъ взявъ, видимо, що держався гармонизаціи Балакирова, Лисенка и др. (котрî о р. н. натурали. и мельодійнихъ дробахъ, тонахъ ничого не знали, тî р. дробы за зах. хроматичнî $^1/_2$ тоны уважали, и пôсля того ихъ гармонизовали) а сî єго зъ дороги збили. Кобы ôнъ бувъ незважавъ на той псеудохроматизмъ, бувбы до иншого кôнця дôйшовъ. Що оно такъ є, видимо зъ єго колебаня въ кôнци, де ôнъ приходитъ до наивного заключеня, що тî єго псеудохромы „нарушаютъ діятонизмъ“. Колижъ такъ, то чогожъ ити за тими, що держатся нарушаючого зах. хроматизму въ р. н. мельодіяхъ? чогожъ ихъ пôсля уживаня тими анализувати, фиктивнî установы выдобувати; намъ ихъ дораджувати? коли они нарушаютъ діятонизмъ

то чому тисячѣ р. н. мельодій ихъ уживаютъ? безъ нихъ обо̂йтися неможутъ? въ чѣмъ свой и чужинцѣ такъ любуются и подивляютъ? — Р. н. скалѣ немаютъ зах. хроматизмо̂въ, маютъ лише два $^1/_2 = {}^2/_4$ тоны *e—f*—и—*h—c*, а и сй є меньшй о̂дъ темперованихъ; маютъ $^1/_3$ gis — a, $^1/_4$ cis — d, а за сими и другй такй, обачимо дальше. Яко енгармоничнй дробы ненарушаютъ они р. діятонизмъ, но єго незвичайно тонко, нѣжно, украшаютъ. Вѣрнй се р. н. тоны.

Мы не опертй на зах. хроматизмѣ, нѣ на захо̂днихъ тонаціяхъ, оперлисьмося на р. н. строяхъ, мельодійнихъ групахъ, и на р. н. енгармоничнихъ дробахъ, ведемо розво̂й р. н. музики по̂сля єи основъ первѣстнои старины, и по нашому мнѣнію — (хотяй и тутъ лишится ще доста до вычерпаня) приходимо до єи належитого ко̂ньця самосто̂йнои, окремои р. н. мельодики. Запримѣтятъ деякй, що системъ р. н. мельодики довелисьмо до ко̂ньця, але єи осущенє станесь неможливимъ, бо тоны теперѣшнои зах. орхестры, инструмето̂въ деревянихъ и бляшанихъ выжиновъ иншй о̂дъ р. народнихъ. Для тихъ, шо схотятъ дальше въ темперовано̂мъ системѣ бродити, оно такъ, але для тихъ, що зрозумѣютъ, вагу и значенє нашои рѣчи, що переймутся невъ до глубины, що полюбятъ своє, що схотятъ выдвигнутися на своє питоме поле, оно нетакъ, бо скоро дѣйстно окрема р. н. музика духомъ, цѣховъ, характеромъ, тономъ, ритмомъ, мельодіевъ, а за симъ (обачимо) и гармоніевъ окремо истнує, и може истнувати, то якъ не теперъ, то въ недалеко̂мъ часѣ будучности окажеся потреба инструмето̂въ зъ р. н. тонами, а р. н. музика на дѣлѣ здѣйстнится.

Жерела.

K. Hütner. Der Pilger v. Lemberg. 1822. Розвѣдка о р. н. п.

Maus, професс. Pielgrzym Lwowski. о р. н. п. Д. Зубрицкого 1823.

Максимовичъ профес. Укр. нар. пѣс. Моск. 1833. розвѣдка о природѣ р. н. п.

Г. Гоголь. Журн. Мин. нар. просв. 1834, о укр, н. п. и ихъ музицѣ.

Едличко, малор. музика. Зборн. истор. 1836.

Wojcicki. Spiewacy na Rusi. Peregrinacya dziadów (о лѣрникахъ) 1840.

Г. Бодяньскій моск. 1873 о слав. пѣсни.

Антоновичъ — Драгомановъ. Истор. п. 1874.

I. E. Schmaler. Jahrbücher für slav. Litteratur u. künste. II. B. v. slav. Melodien 1852.

Костомаровъ. Истор. монограф. и изслѣд. о характерѣ п. И. Нечуй. Правда. 1868. о р. п.

Н. В. Маклаковъ. Р. н. музика. Труды 1о археол. зъѣзда Моск. выд. графа Уварова 1869.

O. Kolberg. Pokucie I. II. Kraków 1871.

Ячичъ профес. Слав. нар. поезія. Ежегодникъ слав. Кіевъ 1878.

Везсоновъ. Калѣки перехожй. 1863. Передне слово (Одоєвского).

Юр. Венелинъ Моск. 1835. Харак. н. п. задунайскихъ Славянôвъ.

Кіевска старина Т. Ш. Аугустъ 1882. Дума, пѣснѣ, бандура.

L. Kuba. Zlata Praha. 1887, о бѣлорус. пѣс.

L. Kuba. Slov. Zbornik, слав. мельодій по сêмъ боцѣ Дунаю.

A. W. Ambros. Gesch. d. Musik. Breslau 1862—68. хинск. арабск. египет. муз. Греч. таблицѣ Albinus-a.

Beaulieu. Старо греч. музика. Парижъ. 1856.

R. G. Kiesewetter, d. Musik d. Arab. Leipzig 1843.

Loris Glarean. Dodecachordon. Basel 1547. Середнов. зах. церк. скалѣ. 16. вѣка.

Marx. Harmonielehre. Зах. церк. гарм. 16. вѣка.

L. A. Bourgault Ducondray. Etudes sur la musique eccles. grecque. Paris (роздѣлъ скаль).

A. Fr. Gevaert. Histoire et theorie d. l. musique de l' antiquite. Gaud. 1875 (строѣ).

Н. Лисенко. Характеристика малор. думъ, и пѣеень — Вересая. Запис. югозап. ôддѣлъ Им. Геогр. общ. 1874.

А. Рубецъ, о малор. п. Муз. Сез. 1869.

E. I. Fetis. allg. Gesch. d. Musik. Paris 1872..

Ed. Will. Jones. Инд. муз. London 1836. (инд. егип.)

Adrian Balbin. Geographie. Wien. 1873. I. B. (цѣнне).

R. G. Kiesewetter. Gesch. d. europ. M. Leipzig 1834 (4 тонй егип. греч. рим.)

Dehn, kompositionslehre 1840 (стар. гр. скалѣ, роздѣлы).

Amiot. Хиньска музика. Pekking. 1776.

C. Winterfeld. Evangl. Kirchenq. Leipzig. 1843.

Ruckert. Муз. Коментаръ зъ 5. вѣка пр. Хр. зъ хине. книги Schikking (тоже Barrow хинс. скалѣ безъ h—e).

G. W. Fink. Erste Wanderung d. ältesten Tonkunst. Essen 1831 (егип. араб. перз. м.)

Villoteau. Descript, de l' Egypte Paris 1823 (егип. арабс. перз.).

Will. Lane. Sammlung egypt. Tänze. Cairo.

Lochheimer. Зборн. середнов. зах. нар. п. 15 вѣка Трубадурôвъ въ Niderland.

Dr. H. Wislocki. Die Sprache der Transsylvanien. Zigeuner Gramatik u. Wörterbuch. Leipzig.

Dr. Her. Brunhofer. Urgesch. d. Arier. I., II., III., Leipzig 1889—1892 (дуже цѣнне 10 зл.).

Dr. Leffmann. Gesch. des alten Indiens. Berlin 1890. (цѣнне дуже 24 зл.).

Porso. Neue frei Presse Nr. 9349 2 Sept. 1890 Wien. (Цигани — циганьска музика).

О. Партицкій проф. Герман. вплывы на р. нарôдъ въ III., IV., в. по Хр. (Дѣло фейлетонъ 1892), (митол. етногр.).

П. Бажаньскій. Збôрн. р. н. галиц. пѣс. до теперъ 2500 (єще въ рукописи).

Малоруска Мельодика подрôбно.

Будова, устрôй, натура р. н. мельодійнихъ скаль рѣжнихъ епокъ по черзѣ ихъ розвою слѣдуючй:

I. Епоха — 2 тонна.

Доси никимъ ще не розбирана, нѣ згадувана. Цѣла мельодія обнимає всего лише 2 тоны: c—d, (d—e, e—f, f—g, g—a, a—h, h—c) величины цѣлого $^4/_4$, $^3/_3$, $^2/_4 = ^1/_2$ тона. Кожде зложенє дво тоннои скалѣ становитъ въ собѣ стрôй (захôдъ зве тонація). Враженє цѣлихъ тонôвъ указує на dur, а пôвтонôвъ на mol. Въ цѣлихъ вел. тонахъ c—d маємо щедрôвку „Василева мати“ въ малихъ цѣлихъ d—e, похоронне голошѣнє, гôрскй, и на долинахъ дѣвочй думки, при тихôй роботѣ, при пасеню худобы. Аналѣза щедрôвки при кôнци розвôдки.

Кон-диссонанцій — модуляціи ще тутъ не слѣдно, враженє dur и mol неясне, транспозиція тона *c* можлива. О роздѣлѣ скалѣ на части нема ще тутъ мовы, одностайна, незложена. Напрямъ руху незамѣтній. Такихъ мельодій мусѣло бути бôльше, они монотоннй близкй до спѣвучои деклямаціи.

II. Епоха — 3 тонна

Доси такожъ ще никимъ нерозбирана, а въ р. н. пѣсняхъ стрѣчаются 3 тоннй скалѣ въ коломійкахъ, думкахъ весѣльнихъ, и др. зродженй въ первѣстнôй Аріи въ Азіи, въ ерѣ природнои религіи при старôмъ арійскôмъ 3 числѣ, Trimurti — народнимъ консерватизмомъ дохованй. Явній доказъ якъ бо-

гато могла на р. н. мельодію зах. цивилизація вплывати. Здаєсь муз. язикъ бôльше консервативній ôдъ язика бесѣды.

На тонахъ 2 тоннои епохи розвилися слѣдуючй 3 тонні окремй 3 скалѣ зъ ихъ р. н. сутками, интервалями.

C — d — e	транспонованй	F — g — a,	C — a — h
$4\times^1/_4$ $3\times^1/_3$		$4\times^1/_4$ $3\times^1/_3$	$3\times^1/_3$ $4\times^1/_4$
D — e — f	„	A — h — c	
$3\times^1/_3$ $2\times^1/_4$		$4\times^1/_4$ $2\times^1/_4$	
E — f — g	„	H — c — d	
$2\times^1/_4$ $4\times^1/_4$		$2\times^1/_4$ $4\times^1/_4$	

Въ р. н. галиц. мельодіяхъ стрѣчаємо щербатй 3 т. мелодіи. Тоничній системъ на основѣ 3 тоннихъ скаль, зложеній по черзѣ:

C—d—E—f—G—a—H—c—D—e—F—g—A—h—C.

Скаля. C—d—e враженя dur зъ вел. 3іевъ *e*, але вижшовъ ôдъ темперованои вел. 3іи *e* ($4\times^1/_4$ $3\times^1/_3$).

Скаля c—d—es враженя mol зъ мал. 3іевъ *es* але нижшовъ ôдъ темперованои мал. 3іи *es*; близке сему D—e—f, враженя mol; скаля E—f—g черезъ близше зсунене тона *e*—до—*f* до себе (меншого ôдъ темперованого) дає враженє стиснене.

Назву dur — mol пріймаємъ лише для означеня 3іи въ акордѣ, а не для тонаціи; але руске dur выжше, а руске mol нижше ôдъ темперованого dur — mol; симъ назвы по имени однаковй по значêню неоднаковй.

Транспозиціи на око рôвнй, але на ухо не рôвнй, бо великй и малй цѣлй, по при сй $^1/_2$ тоны перемѣщуются ôдмѣнно. Кожда повижша 3. т. скаля дає стрôй окремій для себе, окрему мельодію зъ окремимъ ôдмѣннимъ враженємъ (dur — mol стиснене) одмѣннимъ характеромъ, типомъ — а той типъ, тото окреме враженє выходитъ зъ ôдмѣнного розмѣщеня $^1/_2$ тона въ кождôй скалѣ де инде.

Назва скаль, строевъ: C 3 т., D 3 т., E 3 т. и т. д.

Тоника строêвъ; въ кождой скали, строю, є одинъ тонъ головній, на котрôмъ враженє мельодіи операєся; той тонъ стаєся головновъ опоровъ, по утертôй назвѣ тоника, въ 3 т. скалѣ спôдній тонъ.

C—d—e самй цѣлй (вел. + мал.) тоны.

1ма C въ сподѣ сильна головна успокояюча тоника, а до того стала, неругома, не можна ѥи змѣнити (на *ces—cis—cisis*) бо змѣнивбыся вже и стрôй C — скалѣ.

2а *d* рухома, пôсля потребы народного чутя може змѣнитися въ deses — dis — симъ стрôй C — скалѣ незмѣнится а лише нѣжно и тонкочутливо окраситься, враженѥ dur лишится.

3а *e* стала нерухома, враженя dur; а колибысьмо ю замѣнили на *es*, вражевѥ dur замѣнилобыся на стрôй mol иншого характера; 3а *e* въ Строю *C* — скалѣ не чинитъ ще но заступаѥ другу слабшу тонику, тогды коли р. н. мельодія кôнчитъ на 3ій, а сихъ злучаевъ стрѣчаѥся бôльше, иншій конецъ ôдъ початку и головнои сильнои тоники загально майже правиломъ въ р. н. мельодіяхъ за для ôдмѣны, модуляціи, кôньця ôдъ початку, при богато разовôмъ повтореню новихъ стихôвъ, до тои самои мельодіи. Доминанты ще нема. Слабша руска тоника граѥ ролю доминанты, *C — d — es* враженя mol нижшого ôдъ темперованого, бо р. народне $d - es = {}^1/_3$, а темперованѥ $^1/_2$ т.

$$4 \times {}^1/_4 \quad {}^1/_3$$

Таке саме правило для транспонованихъ F—g—a, G—a—h. Нема въ нихъ кон диссонанцій, нема бесѣды о зах. тонаціи, нема вел. 7ій Leittona, нема 8ы. Замѣчаѥмо, що транспозиція, не ѥ точна, бо величина ихъ тонôвъ неоднака; тому давно транспозиціи неуживали.

D—e—f мал. цѣлій зъ пôвтономъ.

1а *D* спôдна стала головна нерухома сильнл тоника.

2а *e* диссон. стала незмѣнна } выкликаѥ старій
3а *f* конзон. стала незмѣнна } р. законъ

Тонъ *e* стара р. диссонанція пре въ гору розвязатися въ конзонанцію *f*, змѣнити ихъ неможна, бо змѣнится стрôй *e—f* и транспонованій *h—c*, (значенѥ одно и розвязанѥ одно,) они обѥмомъ одъ такихъ темперованихъ меньшй, ближшй себе. За для ихъ натуры (*e* и *h*) въ гору розвязуватись звемо ихъ переводними; диссонанція переводится въ конзонанцію. Темперована музика узнаѥ ихъ оба за $^1/_2$ тоны, але не узнаѥ за диссонанціи, но конзонанціи; тимъ они въ темперованихъ вже нѥ переводнй Leittöne, nota sensible, тамъ маютъ лише одну вел. 7у, котра у нихъ ѥ Leittonom, а сего русинъ немаѥ.

Другій ôдъ темперованихъ ôдмѣнній законъ се то, що зъ горы зливаѥся конзон. *f* въ диссон. *e*, а конз. *c* въ диссон. *h*.

Сего температура зовсѣмъ незнає. *D—e—f* дає враженє mol въ акордѣ но не тонаціи. Другои слабои тоники неслѣдно. *A—h—c* держится повижшого правила.

E –f—g зъ пôвъ и цѣлого вел. тона скаля.

1а *E* въ сподѣ незмѣнна стала, нерухома головна сильна тоника; диво: тоника зъ характеромъ диссонанціи, що розвязуєся въ гору въ конз. *f*, и на ôдворотъ конзон. *f* въ диссон. тонику *e*. Враженє нѣ dur нѣ mol, но стиснене; такого явища темперована музика немає. Р. диссонанція вандруюча, змѣняє своє мѣстце, але натуры незмѣнає, такихъ диссонанцій температура незнає. Диссонуючій тонъ, може лише тогды бути тониковъ коли чинитъ $^1/_4$, а не $^1/_3$, $^1/_4$ тона (gis — cisis).

2а *f* конзонанція стала, незмѣнна, инакше характеръ строю змѣнивбыся.

3а *g* конзонанція стаєся друговъ слабшовъ тониковъ тогды, коли мельодія кôнчитъ на 3ій для ôдмѣны кôнцевои каденціи въ мельодіи.

Скаля *H—c—d* тои натуры, законôвъ кон-диссонанціи и розвязаня якъ *E—f—g*, се транспозиція точна, бо величина тонôвъ (сутокъ) однакî; 3 тоннî самосôбнî незложенî скалѣ (зъ другими) не маютъ ще ніякого роздѣлу скалѣ на двѣ части — Маютъ сильну часомъ и слабу тонику, але нѣякой доминанты темпер. немаютъ. Въ 3-тоннихъ мельодіяхъ буваютъ мельодійнî групы повнî (c — d — e) або порожнî (c — e) безъ 2ы.

Модуляція мельодійна ограничена на свой тоны, даєся чути лише въ повнихъ, то щербатихъ объємахъ они ще за вузкî, своєтоннî.

Транспозиція пôсля выгоды реєстра голоса теперъ буває часто, а сегодне навѣть зъ ♯ и ♭, чого давно небуло, бо величина тонôвъ неоднака.

Напрямъ руху въ 3 т. незложенихъ мельодіяхъ ще малозамѣтній, объємъ скалѣ малій.

Зачинаютъ и кôнчатъ р. н. 3 тоннî мельодіи 1овъ, 2овъ, 3овъ. Р. розмаитôсть темперов. музицѣ непитома, а русинови властива; кôнчатъ часто ôдмѣнно ôдъ початку за для повтореня мельодіи богато разôвъ по собѣ. Замѣтній конецъ на 3ій до того щей выжшôй ôдъ темперованой, а тогды и басъ мусить лежати въ 3ій, бо натура се инша, ôдмѣны треба. Пôсля кôнцевого тона тонику означити неможна, бо не всѣ

кôнчатъ 1овъ скалѣ. Конецъ на 3ій чинитъ бôльшу 3ію ôдъ темперованои; 3 тонній групы часто мѣшаются до 4—5 тоннихъ.

Окрасы дробовй, енгармоничній буваютъ и тутъ, а о сёмъ дальше. Важне явище 3 т. щербатихъ скаль: Ой ишовъ Ивасенько (Kolberg) 3. т. коломійка маѣ лише 2 тоны *a—c*; безъ 2ій *h*, ѣ ще и друга и трета така; а мельодія ихъ мимо то гарна.

Тритоннихъ р. н. мельодій: колядъ, весёльнихъ, думокъ, коломіокъ стрѣнулисьмо 22, алежъ не всѣ ще р. н. п. списанй.

III. Епока — 4 тонна.

Въ дотеперѣшнихъ аналѣзахъ знайшла мѣстце доперва епока 4ы. За мало були знанй рѣжнородного Обѣма р. н. мельодіи. Мы стараѣмося ѣи вычерпати.

До 3 тоннои епоки приступивъ четвертій тонъ зъ горы, а повстала епока 4 тонна 4та C — d — e — f, D — e — f — g,
$4\times1/4$ $3\times1/3$ $2\times1/4$ $4\times1/4$
E — f — g — a, F — g — a — h.
$3\times1/3$ $4\times1/4$

Важними сталими, незмѣнними тонами 1—4; они немоглися знижати, пôдвижшати, бо змѣнилибы свôй стрôй, зато посереднй 2а 3а рухомй могли змѣнятися въ р. дробы переходити безъ нарушеня ихъ окремого характера строю, діятонизма.

4 тоннй скалѣ не все повнй, они въ мельодіи укладаются групами, а тй можутъ бути повнй, 1—2—3—4, щербатй 1—2—4, 1—3—4, або порожнй 1—4, отже безъ 2ій, 3ій въ самихъ цѣлихъ и зъ $^1/_2$ тонами, часто щербатй зъ $1^1/_2$ тоннимъ скокомъ. Глубока се стариna, а темперованй гармонисты негодуютъ, скоро имъ 3ій нестаѣ въ акордѣ; чомужъ мельодія опускаѣ ю? Щербатихъ 4. т. скаль безъ 2ы, безъ 3ій ѣ доста въ р. н. мельодіяхъ.

1о Порожна 4а 1—4 на дѣлѣ 2 струнъ, але бракуючй сутки указуютъ 4у зъ пропущеновъ 2овъ 3іевъ. Р. лѣрва 3 струнъ, на дѣлѣ лише 2 струнъ, бо одна въ 8ѣ подвоѣна G—c—g невноситъ ничо нового. Старожитнй знали вже дуже рано сутки — интерваля 1—2—3—4—8 то повнй, то щербатй. Старогреческа Лѣра (праслав. Орфея 1350 пр. Хр.) 3 струнна китара безъ корбы, безъ колеса, щипалася пальцями. Boetius 5 в. по Хр. каже, що она ненадавалась до мелодіи черезъ свои сталй

струнвы, но до супроводу. Зъ сего виходитъ, що Орфей не уживавъ може лѣры, но 3 стр. гусли, китары.

Староруска лѣрва задержала свôй праструбй и натуру 1—4, надаѣся и до мельодіи на середнôй ѣи струнѣ зъ клявишами, а до того до р. н. дробôвъ черезъ перестроѣнѣ ѣи нѣтôвъ, и до свого рода порожнои, оргельпунктовои гармоніи въ дусѣ старожитноѝ Азіи.

Старорускй гусла (гусь, симболъ бѣлои челяди, голова, шія гусли гусь, або лебедя митологичного св. птаха ще въ старôй Индіи) о 3-струнахъ, за притисненѣмъ пальця на грифѣ можна було выдобути и четвертій тонъ.

Слѣды порожнои 4ы стрѣчаются въ колом. горахъ въ полониахъ на трембѣтѣ межи пастухами югасами; зразокъ въ аналѣзѣ на кôнци; зато групъ 4 т. порожнихъ въ р. мельодіяхъ богато.

2о Щербата 4а зъ самими цѣл. тонами безъ $^1/_2$ тонôвъ представляѣ лише 3 струнъ, але обѣмъ 4ы. Щербатôсть щей $1^1/_2$ тонна характеристика староазійска — пропущенѣ диссонанціи $^1/_2$ тона (h); зразокъ трембѣты зъ колом. полонинъ въ аналѣзѣ на кôнци, ѣ ихъ ще досить въ р. мельодіяхъ.

3а Повна 4а зъ цѣлими и пôвтонами змякченои натуры, враженя зъ двома переводними въ гору *e—f* або *h—c* въ долину *f—e* и *c—h*, они половичнй сутки $^2/_4$. У всѣхъ р. н. 3—4—5—6—7—8 тоннихъ скаляхъ руска мельодія уживаѣ все лише сихъ двохъ половичнихъ переводнихъ, иншихъ немаѣ, незнаѣ.

Окремй 4 т. повнй строѣ зъ р. н. сутками слѣдуючй:

C — d — e — f транспозиція G — a — h — c
$4\times^1/_4$ $3\times^1/_3$ $2\times^1/_4$ $2\times^1/_4$

D — e — f — g трансп. A — h — c — d
$4\times^1/_4$

E — f — g — a трансп. H — c — d — e
$3\times^1/_3$

F — g — a — h Triton, 3 ц. т., напруженй.
$4\times^1/_4$

Всѣ они даютъ окремй мельодіевъ скалѣ натуральнй безъ ♯ и ♭ и всѣ они такъ въ групахъ мельодій уживаются. Одний зъ нихъ въ сихъ другй въ иншого рода мельодіяхъ, одний частѣйше, другй рѣдше, всежъ таки всѣ уживанй.

Транспозиція повижша на основѣ розложеного въ нихъ $^1/_2$ тона на око однака, но пôсля посереднихъ ихъ ен гарм. дробôвъ, сутокъ на ухо не однака. Для теперѣшного р. уха мовъ дрôбниця, для старого чуткои ваги и значѣня мельодійнихъ групаххъ.

Тоничній системъ пôсля 4 тоннихъ за черговъ:
C — d — e — F — g — a — H — c — d — E — f — g — A — h — c - D — e — f — G — a — h — C.

Переводнй $^1/_2$ тоны все тй самй, зъ рухомимъ, вандруючимъ ихъ мѣстцемъ въ строяхъ. Тй самй Кон-диссонанціи и то само ихъ розвязанє въ гору и зъ горы. Въ 4 тоннихъ они ще бôльшои ваги; ôдъ положеня и мѣстця $^1/_2$ тона въ скалѣ часто залежитъ сильна и слаба тоника въ строю. Темперована музика ôдъ 18 в. узнає ихъ за $^1/_2$ тоны, але не за диссонанціи, температура змѣнила ихъ стару вижину, незнає вже диссонуючои $3^{\text{ія}}$, она у тои вже конзонанція зъ иншимъ ôдмѣннимъ закономъ; $3^{\text{а}}$ въ одноцѣльнôй темпер. $8^{\text{ѣ}}$ стратила своє старе значенє; темперована музика узнає лише вел. 7у свою за переводній, Leitton, а сеи стара Азія и р. н. музика немає.

Р. переводнй вандруючй въ 4 тоннихъ повнихъ скаляхъ, они то $3^{\text{а}}$ то $2^{\text{а}}$ то $1^{\text{а}}$. Пересуненє диссонанціи незмѣняє своєи натуры; пересуньтежъ темперов. вел. 7у въ 6у або 5у, а она перестане бути диссонанцієвъ въ тонаціи.

Гармонисти темперованихъ тонôвъ добачили въ скалѣ *g—a—h—c* Leitton въ *h—(c)*, но се фиктивно, бо незнали величины сутокъ межи *h—c—*, котрй въ р. н. скалѣ значно вижшй ôдъ темперованого *h—c*. Симъ въ жаднôмъ р. строю нема подобы до темпер. Leittona, въ сёмъ ошибаєся и Сокальскій; *h—c. (e—f)* на око, но не на ухо $^1/_2$ тоны. Зъ уважаня ихъ за темпер. Leitton, загнали р. н. строѣ въ зах. инструм. тонаціи — dur — mol, а сихъ (18 в.) ще тогды не було, коли р. н. строѣ, скалѣ, мельодіи збудовано. Не лише въ Азіи, Африцѣ, но и въ старой Европѣ ажъ по 16—17 в. ще ихъ нихто незнавъ. Въ 18 в. змѣнили вижину старихъ тонôвъ, а за симъ италіяньскй, французкй, нѣмецкй гостѣ таланты на Руси покєрешовали все на ôдворотъ.

Назва 4 т. строевъ C. 4 т., D. 4 т., E. 4 т., F. 4 т. и т. д.

Напрямъ руху р. н. мельодій пôсля аналѣзи майже все є зъ горы въ долину. Таке було въ Индіи, Хинахъ, Медіи, Перзіи, Арабіи; и старй Греки запожичили се були. Aristoteles

каже: 8 т. мельодіи зачинали ôдъ середного тона ихъ муз. тоничного систему, а кôнчили на долѣшнôмъ. Русини переняли се не зъ Греціи (бо дежъ тй памятники зъ котрихъ бы мали були переняти) но впростъ зъ Азіи. Се указує що тоника сильна и слаба (Дом) початокъ и конецъ небули тими самими, но двома ôдмѣнними тонами въ мельодіи. Захôдно инструм. тоника початокъ и конецъ все тота сама. Лише мало 5 т. скаль и то не всѣ що кôнчатъ въ русина сильновъ тониковъ т. є. на 1мѣ. Симъ бачимо, що русинъ має бôльше ôдмѣннихъ тоникъ. початокъ конецъ, а ще прійдутъ и осередковй. Р. н. мельодіи нелюбятъ, кôнчити сильновъ но слабовъ тониковъ, часто на 2ѣ 3ѣи 4ѣ за для ôдмѣны кôньця ôдъ початку.

Р. тоника зависитъ ôдъ руху будовы мельодій; змѣняєся напрямъ руху, то змѣняєся и р. н. тоника, инша въ гору а инша въ долину.

Рухъ въ гору а въ долину дає одмѣнній характеръ въ повной 4 т. скалѣ, одинъ яснѣйшій другій темнѣйшій, одинъ питомій часто уживаній, другій меньше питомій, меньше уживаній. Питоменнôсть и непитоменнôсть залежитъ (Helmholz) ôдъ паристости знаменателя всѣхъ 4 тонôвъ яко дробы акустичного дриженя тонôвъ взятй. Въ гору и долину даютъ собовъ ôдмѣнне враженє, характеръ, модуляцію, а за симъ вносятъ и иншй тоники, однй сильнй другй слабй, тому въ групахъ и загально пріймаємо все по 2 тоницѣ.

Аналйза групъ р. н. мелгодій выказала, що русинъ строго акустичного розбору тонôвъ Helmholza и др. недержався, и часомъ той напрямъ уживає, якій въ Helmholza названій непитомій. Выходитъ зъ сего, що и ôнъ мало мельодій розберавъ, або на групичну будову мельодій незважавъ; до горы: c—d—e—f питоме, зъ горы f—e—d—c питоме; до горы d—e—f—g непитоме, зъ горы g—f—e—d питоме; до горы e—f—g—a непитоме, зъ горы a—g—f—e питоме; до горы f—g—a—h (Triton) и зъ горы h—a—g—f, сего Helmholz неанализовавъ, а оно въ р. н. мельодіахъ уживане. Акустика знає свои права, а чутьє р. народа поставило свой права. Въ 4 т. скаляхъ найбôльше ôдмѣны; за симъ шукайте въ р. н. мельодіяхъ,

1о до горы *c—d—e—f* стала сильна тоника, (поводує се $^1/_2$ тонъ *e—f*,) на верху *f* дає успокоєнє закôнченє. Диссон. 3а *e* розвязуєся въ гору въ сталу конзонанцію 4у *f*. Захôдна инструм. музика бере тутъ за головну сильну тонику *c*, ôдво-

ротъ, а за тимъ и ввесь характеръ зломанiй; инша непитома гармонiя, каденцiя.

2о зъ горы *f—e—d—c* змѣняєся напрямъ руху, змѣняєся и характеръ, приходитъ въ незакôнченє, незаспокоєнє, приходитъ въ слабу тонику *c*, конзон. *f* зливаєся зъ горы въ диссон. *e*. На слабôй тоницѣ не спочиває, но ще чогось на поворотъ ожидає. Зах. дом. нема, бо нема 5ы.

Ся скаля дає враженє dur зъ вижшовъ ôдъ темперованои 3ии *e*.

g—a—h—c иде за законами скалѣ *C*.

3. до горы: *D—e—f—g*, переводнiй тонъ лежитъ не пôдъ горовъ но по серединѣ; диссон. *e* зсунена зъ 3ии на 2у незмѣняє натуры диссонанцiи нѣ розвязаня свого въ гору. До горы успокоєнє впадає въ третинѣ, въ *f* тонѣ, веде однакъ ще дальше въ гору до *g*; стала снльна тоника, успокояюча тутъ тонъ *g*, слаба стала, тоника тутъ *d* инстр. музика признає тутъ головну тонику въ *D*. ôдворотъ, инше враженє, характеръ инша гармонiя, каденцiя, иншiй виразъ въ гору.

4. зъ горы *g—f—e—d*, змѣняєся напрямъ руху, змѣняєся и враженє характера, приходитъ незакôнченє, незаспокоєнє, въ слабу тонику *d*. Конз. 3а *f* зливаєся въ диссон. 2у *e*. На слабой тоницѣ неспочиває, не кôнчитъ, ожидає повороту; иншiй выразъ въ долину.

Ся скаля дає враженє mol, зъ тимъ, що *e* до *f* лежитъ значно ближше ôдъ темперованого.

A—h—c—d по закону скалѣ на тонѣ *D*.

5. въ гору *E—f—g—a* переводнiй $^1/_2$ тонъ на сподѣ, за симъ диссон. зъ 2ии зсунена на 1му незмѣняє натуры диссонанцiи, нѣ розвязаня въ гору. *E—a* сталî; сильна *a*, слаба же тоника тутъ диссонанцiя 1а *E* початокъ; єи тягне натура въ гору до *f*. Въ гору нейде до спокою, закôнченя, до горы ôдмѣнно.

E—f є $^2/_4 = {}^1/_2$ тона, такъ и *H—c*; тоника можеся оперти на $^2/_4$ тонѣ, т. є. тогды, коли спôдне *e* або *h* становитъ $^2f_4$ тонъ, но коли тото *e* = *eis*, *h* = *his* чинитъ $^1/_4$ тонній спôдній тонъ скалѣ, окрасу, тогды вжѣ неможе давати опоры тоники, и тогды 4 т. скаля на дѣлѣ буде лише 3 т., а 2а скалѣ чинитъ сильну тонику; таке саме дѣло зъ *gis* = $^1/_3$, *cis* = *cisis* = $^1/_4$ и проч. — Тутъ треба уважати, ôдгадати, чого нарôдъ хотѣвъ, чи $^2/_4$ тонъ, чи окрасу $^1/_3$ або $^1/_4$.

6. Зъ горы *a—g—f—e*. бажає повороту въ долину, слаба тоника *e*. сего рода скаля рѣдка, зато въ групахъ межи иншими часта и гарна, а въ р. н. мельодіи „на Дунаєчку“ нарôдъ нейде за закономъ переводного тона. Мельодія ся зачинає 1овъ *E*, а кончитъ на 3ій *g;* зах. гармонистѣ видаєся ся мельодія G dur, но де є Leitton *fis;* а де 8а? Враженє сеи скалѣ нѣ dur, нѣ mol, но стисненій єи характеръ.

Скаля транспонована *H—c—d—e* пôдходитъ пôдъ законъ скалѣ на тонѣ *E*.

E—f—gis — a тутъ $^1/_2$ тонъ *e—f*, $1^2/_3$ т. скокъ *f—gis*, и дробъ $^1/_3$ *gis - a*. *E—f* переводній зъ незмѣненовъ натуровъ розвязаня диссонанціи, зато *gis* не є переводній по захôдному, но $^1/_3$ тонъ окраса (Schleifer) зô споду до 4ы *a*. Тоника сильна *a* слаба *E*. До гори закôнченє, зъ гори не успокоєнє. Р. тоника ходитъ за групами, и нхъ рухомъ въ гору чи въ долину.

7. до гори *F—g—a—h*. Triton — напруженого враженя, самî цѣлî тоны, нема диссон. переводнихъ $^1/_2$ тонôвъ; тонъ *h* пре въ гору, симъ не дає закôнченя, муситъ вертати въ спôдъ, сильна стала тоника тутъ *F*, а слаба мовъ *h*. Самî цѣлî, нема пôвтона; тому тутъ и незвычайній устрôй тоники. Верхне *h* яко напруженє безъ закôнченя, розвязаня такъ якбы неналежало до сеи скалѣ; уважалобы ся сю скалю за 3 т. зъ причеповъ *h*, а зъ ôдси доперва сильна тоника *F* — спôдъ, а слабои тоники вжейби не було. Отъ такî то явища въ р. н. мельодійнихъ скаляхъ, о якихъ зах. инструм. музика и не снитъ, а р. нарôдъ зъ прадавенъ уживає, має. Напрямъ въ гору и зъ горы въ мельодіяхъ уживаній, а въ групахъ злученихъ бôльше.

8. зъ горы *h—a—g—f*. незакôнченє въ горѣ ломитъ натуру мовъ незадоволене, огорчене, вертає въ долину въ сильну тонику. *F*, часто уживане. Такои натуры *g — a — h — cis*, *a—h—c—dis*— и др. Русинъ незважає на Triton diabolus in musica, у него є хвиля чутя, де ôнъ єго трѣтономъ выражає, (колом. — веселнî) Тогды *h*, *cis*, *dis*.... суть тутъ въ роли причепъ, а о сêмъ дальше. Враженє нѣ dur, нѣ mol, нѣ стиснене но перепружене. Такî скалѣ уживаются и щербатî чимъ Triton зникає. Р. тоника въ 4 т. незахôдна инструментальна: въ C=f, D=g, E=a, (F=F), G=c, A=d, H=e, всюди тоника 4а строю а такъ буде и въ зложенихъ 8 тоннихъ 4+5 Westphal, Helmholz, Gevaert се доводили, але аналѣзуйте р. н. метьодіи 4 тоннî, ви самî а переконаєтеся. Щожъ на се инлсрум. гармонизаторы? у насъ тоника 4а у нихъ все 1а спôдна,

у насъ за симъ инша гармонія, у нихъ инша; а чи се все одно? Якежъ dur — mol — тонація будутъ у нихъ въ 4-тонной скалѣ на C—D—E—F—G—A—H? Стрôй звеся по спôдному тонови скалѣ — але се немає звязи зъ тониковъ, бо ся инакша ôдъ спôдного тону.

Зачинаютъ и кôнчатъ р. н. мельодіи на 1—2—3—4ѣ. Ôдмѣна кôньця ôдъ початку, въ загалѣ же ôдъ сильнои тоники, сталася у русина правиломъ, а причина, бо р. мельодіи, що такъ богато разôвъ по собѣ повторитися маютъ до дальшихъ стихôвъ, хотятъ въ кôнци змѣны, незакôнченя, вижиданя, модуляціи; инструм. музика не знає кôньця на 2, 3, 4ѣ. Рѣжниця!

Каденціи мельодійнѣ идутъ пôсля спочинку въ серединѣ и кôньци на 1—2—3—4ѣ. Захôда каденціи все dur, у Русина ôдмѣнно на тонѣ *C*—dur, *D*—mol, *E*—mol (стиснене), *F*—dur, *G*—dur, *A*—mol—*H* стиснене, залежно одъ 3іи, яку р. скалѣ до тихъ тонôвъ маютъ и прикладаютъ. Захôдъ дає акордовѣ тоны прим. *d—fis—a*, *e—gis—h*, *a—cis—e*, а рускѣ старѣ каденціи: *d—f—a*, *e—g—h*, *a—c—e*, и т. д. не лишъ богатство, але иншій старож. характеръ. Але и каденція на *C* = (*c—e—g*) нерôвна захôднôй, бо 3а *C—e* вижша ôдъ темперованои.

Групами а не скалями будованѣ всѣ р. н. мельодіи, тому и 4 т. маютъ часто 1—2—3 по мѣжъ 4 тонніѣ групы; они то довшѣ то коротшѣ, повніѣ, щербатѣ, порожніѣ. Е мельодіи де групы самѣ 4 т.

Модуляція мельодійна въ 4 т. незложенихъ скаляхъ дає враженє пôсля напряму въ гору и долину, и пôсля замѣшанихъ другихъ 3 т. групъ межи нихъ. Пôсля мельодійнои модуляціи и групъ, має ходити и гармонія, и на ôдворотъ. Стрѣтимо 4 т. групами будовану р. н. мельодію зъ двома сильними тониками, тогды и модуляція двоиста.

Окрасы дробы енгарм. приходятъ и въ 4 т. скаляхъ часто а о сѣмъ по 8 т. скаляхъ обачъ.

Щербатихъ 4 т. безъ 2ы и 3іи є доста, а се аріоинд. типъ. Що зробитъ инструм. гармониста зъ мельодіевъ безъ 3іи? додасть 3ію въ гармоніи? а зъ ôдкижъ ю возьме, коли въ мельодіи нема? Головне дѣло мельодія не гармонія, она кѣрмує, а гармонія муситъ слѣпо пôддатись. Ось! усправедливлене чому въ Лисенка, Бажаньского знайдете акорды безъ 3іи; 4 тон-

на епоха мусѣла довгій вѣки тревати, коли особливо въ мельодійнихъ групахъ, врѣзалася въ шпѣкъ и въ кровъ азійскои и р. н. мельодіи; перетревала всѣ епохи 2—3—4—5—6—7—8 т. скаль, и доси треває.

IV. Епока — 5 тонна.

Черезъ доданє одного тона зъ горы (або зъ споду) до 4ы настала 5 тонна скаля ширшого розмаху, обѣма, але она невитрутила 4 тонній скалѣ зъ музик. свѣта, стала въ згодѣ одна побо̂чь другои жити и ходити, опо́сля такъ полюбилися, що навѣть въ одно̂й мельодіи стали побо̂чъ себе и зъ собовъ лучитись. Въ незложено̂й 5 т. скалѣ ломятся граничні̂ сталі̂ 1—4= а переходятъ въ нові̂ сталі̂ крайні̂ ко̂ньцѣ 1—5. Консонанція 4ы переходитъ часомъ и въ диссонанцію (въ строю F.) 5 тонні̂ скалѣ не все повні̂, буваютъ щербаті̂, а въ мельодійнихъ групахъ и порожні̂ 1—5.

Щербаті̂ зъ цѣлихъ тоно̂въ: c — d — f — g, c — d — e — g, a — c — e.

Щербаті̂ зъ цѣл. и $^1/_2$ тон.: c—e—f—g.

Щербаті̂ зъ дробами: c — d — fis — g, c—dis — e—g, и т. д.
fisis=$^1/_4$ $^1/_3$

Окремихъ повнихъ 5 т. скаль є пять:

C—d—e—f—g (dur) транспонована G—a—h—c—d

D—e—f—g—a (mol) „ A—h—c—d—e

E—f—g—a—h окрема $^1/_2$т.+ Triton (стиснена) и напружена

F—g—a—h—c окрема Triton $^1/_2$т. (напружена)

Всѣ они натуральні̂. H—c—d—e—f двѣ малі̂ 3іи, зменьшена — стиснена 5а; 4у f—h звутъ захо̂д. музик. теоретики фалшивовъ, у Русина въ групахъ она уживана до горы и зъ горы напружена.

Всѣ 5 т. скалѣ передали намъ Скиты, а о̂дъ сихъ запожичили були собѣ и старогреки, свѣдчитъ Pollux (Łada) — держалися єи по 7 в. Терпандра, и ще по 6. в. пр. Хр. до Питагорея, а сей вытрутивъ 5 т. а ввѣвъ 8 тонні̂, що держалися до 4. в. пр. Хр.; Aristoxenes вытрутивъ Питагорейскі̂, и такъ оно у старихъ Грекѡвъ ишло дальше. Робили музику свою, та не народа.

Представителями нашихъ 5 т. Скиты, а сй принесли ихъ зъ старои Аріи зъ собовъ. И повижшй 5 тонній становятъ кожда для себе окремій строй зъ окремимъ характеромъ. Кожда для себе мовъ окрема мельодія черезъ рѣжне одмѣнне въ нихъ розложенє, пересунене $^1/_2$ тонôвъ, зъ враженємъ ихъ *C*=dur, *D*=mol, *E* = стиснене *F* = напружене *G*=dur, *A*=mol. *H* = жалослива (казавъ Вересай); но то dur не зах. dur, mol не зах. mol, ихъ 3ій вѣдомй у Русина иншй.

Тонична система на 5 тоннихъ злученихъ за черговъ по собѣ дала 4 октавы. Назва строевъ — скаль — C 5 т, D 5 т. E 5 т. и т. д.

Переводній $^1/_2$ тоны, кон-диссонанціи и въ 5 тоннихъ тй самй и зъ товъ самовъ натуровъ, значенємъ и розвязанємъ якъ въ 4 т. и тутъ ихъ мѣстце змѣняѣся, а въ 5. т. *C* строю стаѣся и 4а диссонанціевъ. Приходитъ ще и свѣже явище въ 5 т. строю *h—c—d—e—f—* въ однôмъ строю є ажъ 2 переводній *h—c*, и *e—f—*; перша переводитъ въ 2у друга въ 5у. Такого явища двохъ Leittonow въ однôй тонаціи своєй зах. музика немає.

Енгарм. дробы стрѣчаются въ рѣжнихъ мельодіяхъ рѣжно, до 1—2—3—4—5и, о сёмъ дальше.

Тоника 5 т. скалѣ. Въ порôвнаню до законôвъ 4 тоннихъ настала разяча змѣна. Р. тоника въ загалѣ нестала, вандруюча, въ 4 тоннихъ рѣшавъ $^1/_2$ тонъ и напрямъ руху скаль, въ 5 тоннихъ осѣдає тоника на спôдній 1ій тонъ скалѣ. Доданє 5го тона до 4 тона небогато учинило змѣны чи въ гору чи въ долину; деякй ясній 4 т. стали темнѣйшими въ 5 т. а деякй лишилися однакй питомй, непитомй.

Чимъ знаменатель дрижень дрôбнѣйшій тымъ меньше ясне, чимъ меньшій дрôбъ знаменателя тимъ бôльше враженє мягке — mol, и тутъ характеръ враженя черезъ доданє одного тона до 4и въ бôльшой части змѣняѣся; мимо то нарôдъ усталює строєву тонику сильну не все въ спôднôмъ тонѣ скалѣ; 5ій тонъ въ горѣ слабша тоника, незакôнчуюча, а се Доминанта бо є 5а.

C – d – e – f – g (dur) . . . . . сильна тоника C слаб. g
D – e – f – g – a (mol) . . . . . D — a
E – f – g – a – h стиснена . . . . . E — h
F – g – a – h – c (напружена) . . . . . F — c
G – a – h – c – d (dur) . . . . . G — d
A – h – c – d – e (mol) . . . . . A — e
H – c – d – e – f (жалôсна) . . . . H — f

4. т. стрôй *C—f* дававъ враженє гейбы *F* dur, 5 т. стрôй *C—g* даєвраженє гейбы *C*—dur, 4 т. стрôй *A—d* дававъ враженє гейбы *D* dur, 5 т. стрôй *g—d* — *G* dur, а таке и въ другихъ; ось такй враженя приноситъ доданє одного тона зъ горы (и зъ споду) до 4 тоннои скалѣ.

Слабша тоника тутъ верхна 5а доминанта. Ролѣ тониквъ 5 т. зъ 4 т. помѣнялися; въ 4 т. сильна тоника 4а була верхъ, въ 5 т. спôдъ, въ 4 т. слаба тоника була спôдъ, въ 5 т. верхъ. Одинъ се злучай на всѣ въ р. н. музицѣ, де тоника сильна початокъ и конецъ, и въ сêмъ однôмъ булобы подобіе р. тоники зъ захôдновъ. Но зах. тоника въ 8 т. а наша бо р. въ 5 т. скалѣ, до того є богато 5 т. мельодій, шо не кôнчатъ на тоницѣ сильнôй 1мѣ, но на 2ѣ, 3ѣ, (4ѣ,) 5ѣ, а въ групахъ зъ другими скалями (2—3—4 т.) граєдомин. дуже пôдрядну ролю, мало выступає, тому и сю Домин. звемо также слабовъ тониковъ.

Зачинъ 5 т. мельодій (якъ и конецъ) рѣжній на 1—2—3—4—5 тонѣ скалѣ, за симъ ходє каденціи и гармонія.

Каденціи у насъ все мельодійнй, а не гармонійнй, зах. каденціи все dur, у Русина то dur, то mol, то стиснене, залежно ôдъ тона скалѣ, на якôй каденція лежитъ; на *C*—dur, *D* — mol, *E* — стиснена, *F*—dur, *G* — dur *A* — mol, *H* — жалôсна. Симъ цѣхуются старй каденціи рускй въ гармоніи прим. *h—d—f*, а не *h—dis—fis*.

Модуляція. Говоримо о 5 т. незложенихъ скаляхъ зъ одновъ сильновъ тониковъ, но и въ такôй 5 тонй групы змѣняютсє, а сй выкликаютъ значнѣйшу модуляцію особливо въ 4 тоннихъ въ гору и долину. Модуляція 5 т. скалѣ незложенои, часомъ ще и щербатои цѣхує пôсля нашого чутя степы, опôля, въ якихъ Скиты, Сарматы, и другй славяне колись на широкой, славяньщинѣ Азіи и Европы зростали, и намъ передали, є мельодіи и щербатй безъ 2и, 3іи, 4ы зновъ оригинальне явище питомо руске, кореия Аріоиндіи.

Епока злученъ.

а) 5 т. скалѣ

Крôмъ самосôбнихъ повнихъ, щербатихъ є у Русина и зложенй 5 тонй, примѣромъ зъ двохъ 4+4.

d—e- f—g
e—f—g—a

} або d—e—f—g—a (або 4+5, 5+5, 4+3 групы)

4 mol 5
4 mol

Мельодія ходитъ 4овими групами, а скаля чинитъ 5у.

Де скаля, стрôй злученій, тамъ муситъ бути и ихъ роздѣлъ на 2 окремî строѣ, ихъ маємо ôдшукати; а тамъ сильнихъ тоникъ буде 2; въ 4ѣ d—e—f—g сильна *g* а слаба *d*, въ 4ѣ *e—f—g—a* сил. тоника *a* слаб. *e*. Явище тутъ двояке: найперше обомъ строямъ зарôвно спôльнî тоны: *c—f—g* (ажъ 3); друге: навêть сильна тоника, що була въ 4 т. въ сподѣ тутъ вiйшла на верхъ въ 4 т. *e—a*, оба зложенî строѣ побôчъ себе въ однôй мельодiи маютъ свой окремî сильнî, и слабî тоники. Кожда тоника зъ обохъ групъ въ мельодiи бореся зъ ѳи товаришковъ друговъ и то такъ сильнî якъ и слабî, (*d—g* и *e—a*) зъ сего настаѳ внутренна борба, кожда хоче выбороти собѣ першеньство, настаѳ рухъ, житѳ, тайна красоты зложенои мельодiи зъ бôльше строêвъ, (подôбно якъ групъ).

Модуляція; бôльше тоникъ, бôльше змѣны, бôльше модуляцiи, житя тоничного. Де зложенî строѣ, тамъ и зложенî окремî модуляцiи. Зъ ихъ борбы выходитъ (въ мельодiи зъ котрои взялисьмо сю зложену скалю) то, що мельодія зачинаѳ тономъ *g* (тониковъ 1го строю), а кôнчитъ тономъ *e* (слабшовъ тониковъ другого строю). Такъ закôнчила тоту ихъ борбу воля народа спѣвака; чи можна зъ кôнцевого тона р. мельодiй заключати на зах. тонацiю, взглядно на нашу тонику?

Доминанта; скаля въ горѣ d—e—f—g—a = 5т, а що зъ того таки нема тутъ Дом. лише 4а, зах. гармониста взявбы тутъ за тонику *d*, а за Домин. *a*, а тогды характеръ р. зломанiй.

Зах. Доминанта въ зах. музицѣ все доминуѳ по при свою тонику, а сей устрôй досить млавiй, неспѣвучiй; р. н. мельодія будована не скалями но групами 2—3—4—5 тонними, а сî всѣ посередъ однои ихъ мельодiи маютъ свой окремî тоники сильнî и слабî; тому въ 5 т. скаляхъ, групахъ у Русина дуже рѣдко доминуѳ 5а, доминанта, часомъ зъявится въ однôмъ тактѣ а якъ бачимо въ повижшôй 5ѣ злученой зъ 4 + 4, доминанты зовсêмъ нема, нема 5ы, групичнî тоники ѳи выручуютъ.

5 т. скалѣ маютъ окрасы дробовî, а о сихъ дальше.

Вижше по за 5 т. скалѣ старожитнî непôйшли вже николи, на сêй скôнчилися розвоѣ всѣхъ епокъ тоничнихъ, а де стрѣнете бôльше тонôвъ въ скалѣ по надъ 5, тамъ они все вже зложенî будутъ.

Зложенихъ 5 т. скаль небогато, але все таки є, 5 т. скаль въ р, н. мельодіяхъ дуже богато, межи ними и щербатй безъ $2^{и}$, $3^{iи}$, $4^{ы}$. Р. н. мельодія: „Стоитъ коршма“ безъ $2^{ы}$, $4^{ы}$, и такй иншй.

Епока злучень.

б) 6 тонй скалѣ.

Ширшихъ групъ по надъ обємъ $5^{ы}$ нема, а де стрѣнеся скалю о 6 тонахъ, тамъ она злучена зъ двохъ строёвъ. Коли струнистй инструмента росли въ числѣ струнвъ, а сопѣлки въ дєркахъ, тогды и скалѣ стали ширѣти. Два зложенй строѣ зъ спôльними тонами примѣромъ 4 + 4:

e – f—g—a
g—a – h—c

або e—f – g—a—h – c (4 + 4)

Де лише скалѣ, строѣ зложенй, тамъ треба шукати за ихъ роздѣломъ, за ихъ двома окремими строями и тониками. Примѣръ сей зъ пѣсни: „По пôдъ гаємъ Феся“. $1^{о}$ стрôй e—f—g—a, $2^{о}$ g—a—h—c, два 4 тоны всунень одинъ въ другій, маютъ двѣ тоники, настаѐ борба, а зъ сего красота; въ $1^{о}$ строю сильна тоника *a* слаба *e*, въ $2^{ômъ}$ сильна c слаба *g*. Оба строѣ модулюютъ; переводнй и тутъ все лише тй самй *e—f*, *h—c*, зъ товъ самовъ натуровъ кон-диссонанціи, розвязаня въ гору, а зливаня въ долину.

Напрямъ руху мельодіи звычайно въ долину; въ зах. музицѣ звычайно въ гору. Зачинъ и конецъ мельодіи рѣжнй; зачинаѐ C, а кôнчитъ *e;* каденціи пôсля мельодійнихъ групъ то dur то mol.

Модуляція при двохъ строяхъ, двохъ тоникахъ строю, а часто єще и посереднихъ групъ широка, рясна, вражлива. Зах. вел. и малои $6^{и}$ нема, она у насъ якъ часомъ то 3^{ia} то 4^{a}, другого злученого строю, въ сёй скалѣ она 4^{a} *c*. Скоки 1—6 у Русина дуже рѣдкй, и то вже пôзнѣйшй, а скокъ прим. *e—gis—a* не є 6^{a}, бо *gis* є $^{1}/_{3}$ т. є. окраса до *a* можна го безъ нарушеня замѣнити на *e—e—a* = 1—5 скокъ. Въ сёмъ ошибався и Сокальскій идучи за гармонизаціевъ Лисенка, Балакирова, Рубця и др.

Злученя буваютъ ще и иншй 5+5, 5+3, 3+3, 4+3 нема $6^{ы}$ зах. доминанти въ нашôй 6 тонnôй скалѣ повижше, $5^{ы}$ ли-

ше въ 5+5 но часто и тамъ де є 5^a груповй тоники вытручуюгъ ю.

Окрасы, дробы приходятъ и тутъ; 6 тоннихъ скаль въ р. н. мельодіяхъ не такъ богато.

Щербатй 6т. прим. c—d—f—g—a, 4+3 безъ $3^{ій}$,

c—d—e—g—a, 3+4, безъ $2^{ы}$ самй цѣлй тоны стрѣчаются въ мельодіяхъ. Мы видимо: одній старй законы ведутся вѣками дальше.

Епока злучень.

г) 7 тонній скалѣ.

Перзи (Меди) давнѣйше Парти, ще давнѣйше Иране, а первѣстнй Аріи, братя Индіянъ, (а нашй сродній). Перзи сродній зъ Индіянами язикомъ, вѣровъ, религіевъ, обычаями, жертвами, жрецями, спѣваками, поезіевъ, музиковъ, инструментами, вынесли все то само щой Индіяне зъ старои Аріи, змѣнили дещо житє, поглядъ, але не въ корене. Точнѣйше о сихъ може кождій зъ ихъ митологіи, исторіи довѣдатись. Мы идемо до ихъ музики; 7 тонній скалѣ перзкй не яко окремй но яко первѣстнои Агіі — (Iran — Перзи змѣнена назва).

Туристы записали деякй назвы скаль перзкихъ:

Rast здаєся діятоничній.

Irak (ираньскй) чулй, ревній, здаєся зъ енгармоничними дробами.

Zirefkend } перзскои столицѣ, любовній
Isfehan } окрашенй дробами.

Кождій строй дававъ собовъ окремій выразъ, характеръ чутя.

Головній коренній опертй на 4-тоннихъ

d—e—f—g
g—a—h—c=7 тонôвъ зъ однимъ спôльнимъ тономъ, въ котрôмъ оба строѣ лучились, зливалися по серединѣ, на нêмъ спочивала, осѣлася осередкова сильна тоника, спôльна обомъ 4амъ; злу-

ченй 2 строѣ звычайно були не однаковои будовы. Перша 4ª повижше mol — друга dur и т. д.
Прибочнй выведенй зъ кореннихъ 8. furu діятон.
6. evazeł половичнихъ дробôвъ.
7. bohar (море) фразы зъ дробами.

Число 7 такъ якъ въ Индіи и у сихъ высокого значеня; 7 тонній скалѣ роздѣлювали на 4+4 а при діятоничнихъ и рѣжнихъ дробахъ доходили до 84 окремихъ скаль, строêвъ (8 діят. — 24 половичнихъ — 51 енгарм. дробовихъ — такъ думаємо.) Строѣ пôсля рѣжного выразу чутя були бôльше и меньше уживанй. Конзонанція ихъ 1—4—(8), диссонанція 3ª, а 5ª сомнѣтельна. Все се було въ Индіи, и таке оно и въ р. н. мельодіяхъ.

Деякй 7 тонній перзскй скалѣ:

Uszak c—d—e—f—g—a—b 4+4 осередкова вспôльна тоника f
(4 | 4)

Neva c—d—es—f—g—as—b 4+4 зъ дробами . . . . . f

Kuzelik c—des—es—f—ges—as—b 4+4 зъ дробами . . . . . f

Hidschaf c—d—Es—F—g a—B 4+4 зъ дробами . . . . . f

Rahevi c—d—e—F g—As—B 4+4 зъ дробами . . . . . f

Тутъ доперва клинъ для зах. гармонисты; повижшй псеудохромы *es—as—des—ges*— уважали они все доси за свой Leittöne а зъ того выводили рѣжнй зах. тонаціи посередъ однои мельодіи. Тимчасомъ Перзи увѣрили ихъ, що се не Leittöne, но староазійскй енгарм. дробы $^1/_3$, $^1/_4$ въ C скалѣ, бо всюди (по при нихъ) все одна осередкова тоника *f*, а се стрѣчаєся и въ р. н. мельодіяхъ.

Zirefkend C—d—Es—F—g—As(a)—h, по при *a—as*, (4 | 4)
es—u—h — въ верху гейбы dur, въ сподѣ гейбы mol, зах. гармонизатори шукаютъ тутъ вжей рѣжнои модуляціи, а тымчасомъ нѣ се dur нѣ mol а самй дробы, окрасы. Тоника *f*, 1—4 сталй.

Hussein F—g—as—B—C—d—es тоника *B*. 4+4.

Такй 7 т. скалѣ маютъ и Арабы; замѣчаємо, що перзскій 75-струнній цимбалъ свѣдчитъ рѣшучо, що Перзи мали $^1/_2$ $^1/_3$ и $^1/_4$ тоны, тй самй що и Индіяни и Меди, а за сими Татари и Турки.

Рускй нашй церковнй гласы маютъ щербату 7 т. скалю

e — gis — a — h — c — d або транспоновано g — h — c — d — es — f,
4 4 4 4

f—h по при *es*.

Въ сёй скалѣ церковній болгарскій гласъ „Подобаше“, гейбы *c*—mol, та такого въ Ирмологіонѣ немаємо, бо ут—мѣ—фа утъ—ре—**мѣ**—фа.

Теперъ въ Ирмологіонѣ тонъ **мѣ** понимаютъ и спѣваютъ за цѣлій тонъ; а тутъ выказуєся, що онъ не є цѣлій, но половичній (дрóбъ) тонъ *es* — нижшій óдъ **мѣ**. Доказъ сродства р. н. мірскихъ зъ церковними строями, а доказъ сродства системи и зъ Болгарами. Въ 6. в. по Хр. Аварамъ, Гунамъ помóчнй товаришѣ Волга-ре, осѣлй межи Славяиами на Дунаю, и въ славяньскóй лявѣ утонули, ие лише слав. язикъ, але и слав. музику приняли. Слав. нарóдъ по неволи прóзваній болгарами, доказъ що р. н. муз. системъ той самъ сродній зъ Славянами (старими Траками и другими) на Дунаю, колижъ одна музика въ старотракіи, то и одна поезія, бо сй николи óдъ себе нероздѣлялись, то однй и звычаѣ, обычаѣ и первѣстна религія. Збочимо ще трохи зъ дороги; зах. гармониста до тона *f* повыжшого гласа клавбы доминанту *g*, та годѣ; въ 4ѣ *c—d—es—f* є тоника *f* а не *g*, въ 4+4 нема 5и, нема доминанты.

7 тонній р. н. скалѣ зъ одновъ тониковъ.

7 тонній скалѣ повстали черезъ зложенє двохъ неоднако збудованихъ окремихъ строёвъ 4+3, 4+4, 5+3, 4+5, 5+4, 5+5, а де злученє, тамъ мусимо óдшукати и роздѣлъ обохъ строёвъ, на 2 окремй 7 тонній скалѣ що буваютъ повнй и щербатй. Переводнй $^1/_2$ тоны кон-диссонанціи, ихъ розвязанє пóсля 4 тоннихъ, енгармоничнй дробы $^1/_2$, $^1/_3$, $^1/_4$ розмаѣтій зачинъ, конецъ мельодіи, напрямъ руху въ долину, старй каденціи, зъ розмаитимъ выразомъ dur — mol, напруженй, зóстаютъ и тутъ все тй самй одній. А якъ 2 строѣ злученй, то и

двояка рясна модуляція, борба тоникъ, рухъ, житє, красота. Сего старй Греки нѣ середниов. захôдна музика н має. Муз. систему тоничного по за 5 тонній на 7 тоннихъ николи нескладано.

Тоника въ 7 тоннихъ. Цѣкаве стрѣчаємо тутъ нове явище оба 4+4 маютъ одинъ спôльній тонъ въ серединѣ, оба, строѣ въ тôмъ спôльнôмъ тонѣ зливаются; на сêмъ злятôмъ тонѣ осадовивъ и р. нар. спѣвакъ осередкову тонику сильну. Р. тоника дѣйстно вандруюча, она то початокъ, то середина, то конецъ; а въ зах. музицѣ все конецъ.

Маємо 7 т. щербатй скалѣ зъ самихъ цѣл. тонôвъ. Характеристика и цѣха ихъ самй цѣлй тоны и скокъ $1^1/_2$ т. въ цѣлôй мельодіи безъ $^1/_2$ тонôвъ. Тонôвъ буває 5, але обємъ 7 тоннои скалѣ; такй скалѣ уважавъ Сѣровъ за выключно Хиньскй. Индійскй и Шотляндскй; Сокальскій здибавъ ихъ и въ великорускихъ, а теперь бачимо що они є на Литвѣ бѣлой, великой и малой Руси, Моравіи, Чехахъ, Польщи и у тихъ Славянъ за Дунаємъ; скалѣ зъ $1^1/_2$ т. скокомъ є власнôсть всеи старои Азіи, а починомъ старож. Аріи, а не одного европ. азійск. народа.

C — d — f — g — b безъ 3ій, c — es — f — g — b безъ 2ы и 3ій,
4 4 4 4

c — es — f — as — b безъ 2ы.
4 4

7 тонній повній р. н. скалѣ зъ $^1/_2$ тонами:

4+4. g — a — h — c — d — e — f (ой тамъ въ лѣсѣ),
dur dur

4+4. g — a — h — c — d — es — f (весêльна гôрска — а се є Zirefkend),

5+3 e — g — ais — h — cis — d (ой гѣлява березина) безъ 3ій,
5 3

5+3. a — h — c — d — e — fis — g (ой мамуню, и спи дитєтко),

5+4+4. d — e — f — g — a — h — c (а ѣздивъ чумакъ).

5+5. f — g — as — b — c — des — es
5 5

c—d—e—f—g—a—b За прочими шукайте въ р. н. мельо-

діяхъ. Тутъ строѣ то однакѝ dur — dur, mol — mol, то рѣжнѝ mol — dur. Спôльній тонъ злятій въ осередкову тонику належитъ зарôвно обомъ строямъ. Натура 4 тоннои тоники въ злученю зломана, вандрує.

Всюди 7 тонôвъ а нѣгде вел. зах. $7^{ы}$, Leittona; $7^{а}$ се наша $4^{а}$ нейде въ гору, повертає въ осередкову тонику, або иншій тонъ. Нема и малои зах. $7^{ы}$; въ послѣднôмъ примѣрѣ ? на око $7^{а}$, но она чи посередно черезъ *a* чи впростъ все розвязуєся въ осередкову свою тонику *f* такъ она въ р. мельодіяхъ уживана; одна и друга псевдо $7^{ма}$, у насъ она друга $4^{а}$ або $3^{а}$ а руске *h—c* и *a—b* ближшѝ себе якъ въ температурѣ. Зъ ôдкижъ они вел. чи малѝ $7^{и}$, коли ихъ вижина не однакова? Питаємось за якѝ тонаціи признаютъ зах. гармонисти нашѝ 7 т. хотьбы gis—a—b—c—(cis)—d—e—f?

Для примѣру знанѝ 7 т. мельодіи: „Ще невмерла Украина“; 7 тонна скаля зъ двохъ 5+5, зъ горы

g—f—e—d—c—h—a, тоника a+c. 3 спôльнихъ тонôвъ, 2 доминантѣ g+e. Оба злученѝ строѣ борются за правами своихъ тоникъ; рухъ, житє, красота, перемѣна модуляція то dur, то mol. Стара се мельодія приложена до новихъ слôвъ, а нема тутъ $7^{и}$.

7 т. скаля „Лежели бервы“ злучене зъ 5+4+4.

g — a — h — c — d — e — f ажъ 3 тоники g — d — f
dur mol dur

Доминанта рѣдка, окрасы приходє и тутъ, а о сѐмъ дальше.

Скокъ 1—7 (Одоевскій) на 2500 около 8—10 разôвъ (коломійки — весельнѝ), нечинятъ правило, но злучай пôзнѣйшихъ вѣкôвъ.

7 тонѝ зъ $2^{ма}$ тониками въ гору.

Русинъ маєе 7 т. 5+3, 5+4 зъ $2^{ма}$ тониками, групами (Спи дитєтко; А ѣздивъ чумакъ) а маєе и 4+4 зъ $2^{ма}$ тониками (Ой тамъ въ лѣсѣ береза). Въ чумацѣ 5+4 лише зачинаєе $5^{а}$, а дальше настаєе 4+4 тоника осередокъ.

Въ 7 т. стрѣчаємо и надвижки скалѣ въ верху; о сѣмъ дальше, стрѣчаємо и Triton-ы, кôньцѣ на 2ѣ 3ѣ 5ѣ.

Выжше по за 7 окремихъ тонôвъ р. скаль нема; 8 т. маютъ повтореній осьмій тонъ.

Епока злученъ.

д) 8 тонній скалѣ.

Кôлько було тонôвъ въ повнôмъ р. муз. системѣ колись ôдъ найнижшого до найвыжшого тона означити трудно. Старй Греки мали 2 октавѣ; спѣвали у нихъ прилюдно мужчины, а жёнки спѣвали въ дома, системъ ихъ невеликій. Въ хорахъ рѣжного рода Праславянъ, Славянъ, Русинôвъ брали все участь и жёнки, якъ оно щей сегодне є въ народѣ. Инструмента народнй все зростали въ числѣ струнвъ (китара — бандура — торбанъ — цимбалъ) Въ часѣ нашого Бояна I. мусѣвъ муз. р. системъ тонôвъ доходити до 4 октавъ.

Нормальній найнижшій тонъ Грекôвъ бувъ *A;* Bellermann доказує, що єще нижше *F*, а такій кажутъ въ Индіи и Хинахъ. Сегодне Европа узнає тонъ *C* за нормальній; а якій ôнъ бувъ въ Праславянôвъ, се такъ не великои ваги що поминаємо.

Объємъ муз. системы ширѣвъ, прійшла пора и розширеня скалѣ до 8 тонôвъ; то розширенє дѣялось зложенємъ, злученємъ строёвъ.

I. Коренній злученя двохъ строёвъ.

а) два 4 тонній строѣ що до цѣлихъ и пôвтонôвъ однако збудованй въ розширенôмъ злученю клалися одинъ за другимъ побôчъ себе, зъ чого выходила 8 тонна скаля въ злученю зложена зъ **4+4** тонôвъ, Такои греч. Питагорей незнавъ.

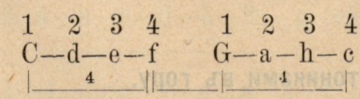

Є 8 тонôвъ въ скалѣ, але нема нѣ 6ы нѣ 7ы нѣ 8ы.

б) або 4 тонъ и 5 тонъ въ розширенôмъ злученю клалися оба одинъ за другимъ побôчъ себе, но верхній тонъ *f* 4 тона, спôдній тонъ *(f)* 5 тона мусѣли въ себе впадати, въ

однôмъ спôльнôмъ *(f)* тонѣ (обомъ пограничнôмъ) зливатись; выходила 8 тонна скаля въ злученю зложена зъ 4+5.

```
                1
1  2  3  4  2  3  4  5
C—d—e—f—g—a—h—c
|____4____||____5____|
```

Є 8 тонôвъ но нема нѣ 6и нѣ 7и нѣ 8и; оба примѣры а) и б) коренній 8 тонній строѣ; цѣха кореннихъ 4а 4 тонъ лежитъ у сподѣ скалѣ а 5 тонь въ верху 4+5. Въ кореннôй скалѣ важнî два тоны: спôдне *f*, верхпе *g*, оба пограничнî, крайнî двохъ окремихъ 4 тонôвъ пôдъ а), ôдъ котрого зъ нихъ зачнемо свѣжй 8 тонній злученя, пôсля того и ихъ назвемо.

2 пасинки прибочнî злученя.

аа) спôднî прибочнî; переложѣмъ коренного примѣра скалѣ, б) верхну групу 5 тонъ зъ верху въ спôдъ, а спôдну групу 4 тонъ въ верхъ, а вiйде одинъ спôльній тонъ обохъ въ спôднôмъ тонѣ *c*. Настане 8 тонна скаля але злученє вже 5+4, 5 тона зъ 4 тономъ.

```
          1
1  2  3  4  5  2  3  4
f—g—a—h—c—d—e—f
|_____5_____||____4____|
```

Є 8 тонна скаля а нема 6и 7и 8и. Цѣха спôдного прибочного 8 т. 5а въ сподѣ, а 4а въ верху — 5+4. Спôдній тонъ верхного 5 тона ставъ 1имъ.

бб) верхнî прибочнî; переставмо верхній 4 тонъ коренного строю пôдъ а) на спôдъ, а зъ єго спôдного зробѣмъ 5 тонъ, а повстане нове 8 тонне злученє, скаля, 4+5 зъ однимъ спôльнимъ тономъ *c* въ осередку.

```
g—a—h—c—d—e—f—g
|__4__||____5____|
```

На око подобає до коренного, бо маєе 4у въ сподѣ, а 5у въ верху — але зато 1iй тонъ сего 8 тонного злученя не *c* но *g*.

Тоника 8 тоннои скалѣ.

Роздѣлъ 8 тоннои р. н. скалѣ чи она повна чи щербата дуже важній, бо ôдъ роздѣлу залежитъ тоника строева скалѣ обомъ групамъ єи спôльна. Неôдшукаємо роздѣлу на 4+5,

и 5+4, то неузнаємо и строєвои тоники въ скалѣ, бо иншій роздѣлъ дає и иншу тонику сильну и єи слабу, а за симъ иншу гармонію, модуляцію, каденціи иньше враженє, выразъ цѣлости. На законъ роздѣлу скалѣ указували: Одоевскій, Разумовскій, Сѣровъ, Westphal, Gevaërt, Бурго, Сокальскій.

Руска тоника рухома, въ рѣжночисловихъ скаляхъ рѣжна, вандруюча, а въ 8 тоннôмъ злученю залежна ôдъ роздѣлу скалѣ 4+5 и 5+4.

α) коли 4 тонъ, 4^a въ 8 тонних р. н. мельодіяхъ лежитъ въ скалѣ въ сподѣ, а 5^a въ верху 4+5, то сильна тоника лежитъ въ осередку скалѣ на четвертôмъ спôльнôмъ тонѣ скалѣ ôдъ єи споду — на $4^{тѣ}$, а слабша єи тоника друга лежитъ въ спôднôмъ тонѣ скалѣ.

C—d—e—f—g—a—h—c сильна тоника *f*, слабша *c*.
|——4——||——5——|

β) коли 5 тонъ, 5^a 8 тонной мельодійнои скалѣ лежитъ на сподѣ, а 4^a въ верху — 5+4, то сильна тоника лежитъ не въ серединѣ, но въ початку спôднôмъ, $1^{ômъ}$ тонѣ скалѣ, а слаба єи тоника въ серединѣ на $5^{ômъ}$ тонѣ скалѣ;

f—g—a—h—c—d—e—f сильна тоника f слаба c
|——5——||——4——|

Змѣнилось мѣстце, и обємъ групы змѣнився роздѣлъ скалѣ, то змѣнилося и мѣстце тоники; пôдъ *α*) тоника въ осередку спôльній тонъ скалѣ, пôдъ *β*) тоника не осередокъ но край початокъ скалѣ; выходитъ се зъ будови мельодіи групами, коротшими (4 т.) и довшими (5 т.), а выводитъ ôдмѣнній характеръ,

Въ прибочнихъ спôднихъ 8 тоннихъ тамъ де 5^a лежитъ въ сподѣ (а не въ верху) стрѣчаємо и на доминанту = слабшу тонику строєву 5у скалѣ; но дебы она и не була (ще и въ иншихъ родахъ злученя), то она у насъ николи недоминує (такъ якъ въ зах. инструм. музицѣ) бо є ще иншй тоники груповй, котрй ю заступаютъ, а она грає саму пôдрядну ролю.

Колижъ 4^a а коли 5^a въ сподѣ въ р. н. мельодіяхъ?

Выпишѣмъ собѣ зъ мельодіи скалю єи безъ всякихъ доданихъ, (бо сй змѣнятъ вамъ скалю и въ сêмъ ошибався и Сокальскій), а то зъ горы у спôдъ, а сама мельодія покаже вамъ

де лежитъ 4ª а де 5ª, роздѣлѣтъ скалю на єи групы, окремѝ строѣ; примѣромъ:

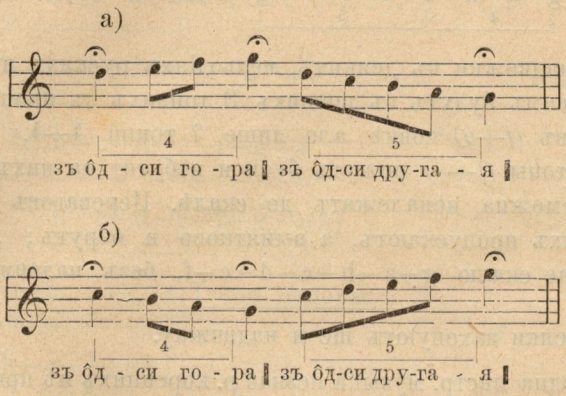

Скаля въ обохъ одна, а не однакій роздѣлъ въ обохъ.

въ а) g—f—e—d—c—h—a—g, 4ª въ горѣ, а 5ª въ сподѣ = 5+4.
4 | 5

въ b) g—f—e—d—c—h—a—g, 4ª въ сподѣ, 5ª въ горѣ = 4+5.
5 | 4

За симъ тоника сильна въ а) *g* єи слаба *d* въ б) сильна *c* слаба *g*. Першій примѣръ прибочна, другій коренна скаля — строѝ. Двѣ однакѝ скалѣ, даютъ неоднакѝ тоники, бо зложенѝ ихъ групы 4 тонъ и 5 тонъ въ роздѣлѣ лежатъ на иншôмъ мѣстци, група 4 тона рѣжниця ôдъ групы 5 тона.

Додаймо до 4ы однинъ тонъ зъ горы, значитъ замѣнѣмъ 4у на 5у, а змѣнятся и строѣ и тоника: f—c на g—c—. Додаймо до 4ы одинъ тонъ зъ споду, а также змѣнятся и строѣ и тоника: *f*—*c* на *f*—*b*.
4 | 5 | 4 | 5

Тому то въ 8 тонной скалѣ *g*—*g* на передѣ почуємо вражене гейбы g dur, коли въ сподѣ 5ª, C dur, коли 4ª въ сподѣ. Въ сѐмъ вага, значенѐ 4тъ и 5тъ, вага и значенѐ роздѣлу въ зложенôй 8 тонной скали, ôдшуканя тоники, и ôдшуканя коренного чи прибочного строю.

Но и прибôчнѝ бажаютъ часами зрôвнатися зъ однако збудованими строями своихъ кореннихъ, а се черезъ надвижку спôдного тона въ спôднихъ, а верхного тона въ верхнихъ строяхъ:

(f)—g—a—h—c—d—e—f надвижка (f) въ сподѣ,
5 4

g—a—h—c—d—e—f—(g) надвижка (g) въ верху
4 5

Тѝ надвижки въ деякихъ мельодіяхъ рускихъ пропускаются, за симъ будутъ зъ повнихъ 8 тоннихъ зъ пропущеновъ надвижковъ *(f+g)* повнѣ але лише 7 тонні 4+4. Тѝ надвижковѝ тоны *(f+g)* можутъ бути и небути, на нихъ тоники оперти неможна, неналежатъ до скалѣ. Переваговъ народнѝ спѣваки ихъ пропускаютъ, а вынятково и берутъ; „Лежѣли бервы“ маѥ скалю g—a—h—c—d—e—f, безъ надвижки *g* въ
горѣ, а деяки захопуютъ ще и надвижку.

Захо̀дна инстр. музыка незнаѥ р. кореннихъ нѣ прибочнихъ то зъ надвижковъ, то безъ неи; знаѥ паралельнѝ C—a, а се зовсѣмъ що иншого. На дѣлѣ такъ *C* dur якъ *a* mol, захода однако кореннѝ, лише роздѣлу они немаютъ.

Русинъ маѥ кореннѝ на *C—D—E*, и на транспонованихъ о 4у вижше на *G—A—H—*, а до сего окремій на *F*, разомъ сѣмъ, а кождій коренній даѥ все ще прибочній спо̀дній и верхній.

Всѣ кореннѝ и всѣ прибочнѝ безъ и зъ надвижками.

Натуральнѝ, безъ ♯ и ♭.

c—d—e—f—g—a—h—c сильна тоника . . . . . f
4 5

f—g—a—h—c—d—e—f . . . . . f
5 4

(f)—g—a—h—c—d—e—f надвижка *f* въ сподѣ . . c
4 4

g—a—h—c—d—e—f—(g) надвижка *g* въ верху. c
4 4

d—e—f—g—a—h—c—d . . . . . g
4 5

g—a—h—c—d—e—f—g . . . . . g
5 4

(g)—a—h—c—d—e—f—g . . . . . d
4 4

a—h—c—d—e—f—g—(a) . . . . . d
|___4___||___4___|

e—f—g—a—h—c—d—e . . . . . a
|___4___||_____5_____|

a—h—c—d—e—f—g—a . . . . . a
|_____5_____||___4___|

(a) h—c—d—e—f—g—a . . . . . e
|___4___||___4___|

h—c—d—e—f—g—a(h) . . . . . e
|___4___||___4___|

f—g—a—h—c—d—e—f Triton, напруж. . . . . h
|___4___||_____5_____|

h—c—d—e—f—g—a—h стисн. 5a . . . . . h
|_____5_____||___4___|

(h) c—d—e—f—g—a—h Triton, напруж. . . . . f
|___4___||___4___|

c—d—e—f—g—a—h(c) Triton, напруж. . . . f
|___4___||___4___|

g—a—h—c—d—e—f—g c
|___4___||_____5_____|

c—d—e—f—g—a—h—c c
|_____5_____||___4___|

(c) d—e—f—g—a—h—c . . . . . g
|___4___||___4___|

d—e—f—g—a—h—c—(d) . . . . . g
|___4___||___4___|

a—h—c—d—e—f—g—a . . . . . d
|___4___||_____5_____|

d—e—f—g—a—h—c—d . . . . . d
|_____5_____||___4___|

(d) e—f—g—a—h—c—d . . . . . a
|___4___||___4___|

e—f—g—a—h—c—d(e) . . . . . a
|___4___||___4___|

h—c—d—e—f—g—a—h Triton въ 5ѣ . . . . . e
|___4___||_____5_____|

e—f—g—a—h—c—d—e . . . . . e
|_____5_____||___4___|

(e)f—g—a—h—c—d—e . . . . . h
|—4—||—4—|

f—g—a—h—c—d—e(f) Triton, напруж. . . . . h
|—4—||—4—|

Замѣтнѝ межи ними строѣ на *h*, въ кореннѝмъ лежитъ пѝвъ тонъ межи 1—2овъ на початку, а въ єго 4ѣ верхнѝй Triton, другій прибочній на *h*, въ єго спѝднѝй 5ѣ h—c—d—e—f ажъ два пѝвтоны, *h—c* и *e—f*; оба стисненои натуры, другій ще бѝльше стисненій черезъ 2 пѝвтоны. Такъ само замѣтній стрѝй коренній на *f*, въ єго спѝднѝй 4ѣ 3 цѣлихъ тонѝвъ. Triton Заходови, diabolus, а русиномъ уживаній, другій прибочній на *f* въ єго спѝднѝй 5ѣ Triton щей $^1/_2$ тонъ, симъ ажъ перепруженій.

Замѣтне явище въ шемѣ повторенѝ строѣ. Розмѣщенє $^1/_2$ тонѝвъ въ нихъ однаке, але мѣстце тоники не однаке. Верхній прибочній ѝдъ *C=g—g* маєе 4у въ сподѣ, а тонику въ осередку *c*, спѝдній прибочній ѝдъ *D=g—g* маєе 5у въ сподѣ, а тоника єго початокъ *g*; верхній ѝдъ *D=a—a* маєе 4у въ сподѣ, а тоника осередокъ *d*; спѝдній ѝдъ *E=a—a* маєе 5у въ сподѣ, а початокъ тоника *a*. Однакѝ скалѣ, неоднакій роздѣлъ, неоднака тоника, розмаитѝсгь руска.

Руска тоника несходится зъ тониковъ зах. инструм. музики навѝть въ самихъ 8 тонныхъ: въ строю *C* тоника *f*, въ *D* тоника *g*, въ *E* тоника *a*, въ корен. *G* она *c*, въ *A* она *d*, въ *H* она *e*, въ *F* она *h*; тоника 4^a. Що оно дѣйстно такъ покаже вамъ аналѣза складу, будови мельодіи, безъ нашого доказу.

Кожда стара р. скаля на передѣ въ самихъ діятоничнихъ тонахъ, но въ мельодіяхъ ихъ особливо въ mol стрѣнете богато дробовъ рѣжно уживанихъ по мѣжъ діятоничнѝ тоны.

Въ повижшѝй шемѣ нестрѣчаємо нигде скалѣ нѣ зъ ♯ нѣ ♭. Намъ ихъ не треба. Всѣлякѝ рѣжнѝ чутя рѣжнимъ розмѣщенємъ $^1/_2$ тонѝвъ выразятся безъ повиженихъ ♯ и пониженихъ ♭. Стрѝй F (зъ ♭) транспозиція р. строю G; стрѝй B (♭♭) транспозиція р. G строю. Де лише стрѣнете записану р. н. мельодію зъ ♯ або ♭ на початку, тамъ она все транспозиція, переложенє ѝдповѣдного р. строю. Стрѝй D (♯♯) транспозиція р. строю C. и т. п. Природнимъ, цѣховорускимъ є обменати захѝднѝ транспозиціи зъ ♯ и ♭. Самѝ высокѝ р. строѣ дѣвчата,

жѣнки рускѝ дѣйстно высоко спѣваютъ, се замѣтило вже богато р. спѣвакôвъ, и збирачѣвъ р. н. мельодій. (Артемовскій, Стефанчукъ, Горбаль...).

Характеръ старихъ р. строѣвъ.

Кожда стара р. скаля, окремій стрôй, недаромъ, не на играшку чинитъ осôбно окреме въ собѣ и собовъ вражѣнє, своєродну мельодію перемѣщенємъ цѣлихъ и пôвтонôвъ. Руске богатство супротивъ темперованого убожества зъ однимъ лише dur и mol.

Всякѝ 8 тонниѝ злученя зъ 4 и 5 тонôвъ давали собовъ окремѝ мельодіи зъ окремимъ характеромъ, але межи всѣлякими тими характерами замѣтниѝ особливо єще два способы загального враженя.

а) Тамъ де сильна тоника обертаєсь въ мельодіи (лежитъ) межи обома крайними слабшими въ серединѣ,

g—a—h—c—d—e—f—g— цѣхує́ся натура, вражене напруженого, глубокого, пригнобленого чутя, жалю, туги. Такои натуры мельодій у Русина найбôльше, и сѝ єму найкращѝ.

б) Тамъ де слабша тоника въ мельодіи держится середины, зато сильна тоника обертаєся обома краями, горовъ и сподомъ, цѣхує натуру спокою, закôнченя, (Idilli — Sielanki),

c—d—e—f—g—a—h—c.

Кон-диссонанціи — переводниѝ пôвтоны въ 8 тонной скалѣ, строю тѝ самѝ якъ при всѣхъ другихъ 3—4—5—6—7 тоннихъ на передѣ, тои самои натуры, значѣня, розвязаня въ гору, зливаня въ спôдъ. Рускѝ диссонанціи вандруючѝ, рухомѝ, пересуваючѝ безъ нарушеня ихъ натуры зъ 5и на 4у на 3ю на 2у на 1у. Важнимъ то, що руска 4а чи 5а чи она кон-чи-диссонанція въ мельодіи розвязуєся въ спôдъ въ першій тонъ. Навѣть тогды коли диссонанція лежитъ на самôмъ верху строю, f—g—a—h она розмахуєся, але нерозвязуєся въ гору, но въ долину въ спôдніи тонъ свого строю, чи то ôдъ разу, чи посередно черезъ другѝ по дорозѣ лежачѝ тоны.

Въ 8 тоннихъ строяхъ нема 6ы 7ы нѣ 8ы. Лише несвѣдомѝ натуры р. н. строѣвъ Италіяне, Нѣмцѣ, Французи, закликанѝ на Русь выдобули ихъ, а за симъ затерли р. диссо-

нанціи научили сего образованихъ Русиновъ, спинили розвой старои р. н. музики по надъ 200 лѣтъ. Одинъ р. народъ непойшовъ за ними, лишивъ ся и доси при своємъ, и доховавъ самостойну р. н. музику; колибы не народъ сталибысьмося выкапаними Италіянами та Нѣмцями; дурно подозрѣваютъ деякі р. н. мельодіи о спольонизованє.

Нема слѣду и немогло се бути, бо Поляки самі вже одъ 10 в. по Хр. поволи доставали заходну музику, а въ 17 в. по Хр. впали самі цѣлковито жертвовъ подъ напоромъ зах. нѣмецкои музики; ще одинъ польскій народъ (in crudo) простій, заховавъ не великі свой чистонародні рештки въ горахъ а о сихъ розборѣ нихто доси зъ польскихъ образованихъ неподумавъ.

На основѣ рѣжнородного розмѣщеня $^1/_2$, а по при сій $^1/_3$ $^1/_4$ дробовъ тонівъ при записованю р. н. мельодій треба зъ напруженємъ слухати, щобы ихъ тамъ и такі дати и положити, де и які народъ кладе; по сёмъ шукати зъ котровъ скалевъ, строємъ въ попередній шемѣ сходится.

Р. н. мельодіи уживаютъ всѣлякі строѣ, межи ними доста сподніхъ и верхніхъ прибочніхъ зъ надвижковъ, повніхъ и безъ надвижки 7 тоннихъ. Зъ кореннихъ цѣкавій ті на тонахъ *F* и *H*, котрі заходъ вже въ середновѣчю обминавъ.

4 тонна (весёльна „Засадилисьте мене“) f—g—a—h Triton напружене, замѣчено выразне *h*, а лише мало, що берутъ го зъ рѣдка ♭.

4 тонна (коляда) f—g—a—h Triton напружене,

5 тонна (коляда) f—g—a—c щербата безъ 4ы (h),

8 тонна f—g—a—h—c—d—e—f прибочна, тон. f, Triton

въ сподѣ, заходови фалшивій у русина до єго чутя не фалшиве, но питоме.

8 тонна (коляда) f—g—a—h(♭)—c—d—e—f спѣваютъ то ♭ значитъ дробъ окраса, або безъ сеи.

8 тонній f — a — h — c — d — e — f щербатій, зачинає *f*, кончитъ *h*.

4 тонній *H* строй (Веснянка „На Дунаєчку“) h—c—d—e (рознаєся близкое —f—g—a), *E* сильна тоника, *h* слаба; тогды оно такъ, коли *h* яко окраса не $^2/_4$ но $^1/_4$ тонъ. Зачинає то-

номъ *h* а кôнчитъ 3іевъ *d*; *h* диссонанція, а 3а *e* выжша ôдъ темперованои, напруженє.

8 тонній H: h—c—d—e—f—g—a—(h) має напружену 4у *f—h* Triton, и зменьшену, стиснену 5у *h—d—f*, два пôвтоны въ однôй групѣ. Верхне *h* деякî берутъ за окрасу ♭, но бôльше пропускаютъ надвижку (h) а настає 7 тонній. Руско народнî мельодіи уживаютъ и напружену 4у зъ горы и стиснену 5у до горы.

4 тонній *H:* h—c—d—e (Пôдъ дубиною) зачинає 3іевъ *d*, а кôнчитъ тоникôвъ *h*. Сей стрôй уживаєся въ групахъ въ гору часто помежи другими групами, дає вражене стисненого mol.

За прочими подрôбними самостôйними строями скалями шукайте въ р. н. мальодіяхъ самî.

Односôбнихъ тоникъ точно пôсля кореннихъ 4+5 и прибочнихъ 5+4, въ 8 тоннихъ р. н. мельодіяхъ є доста, алежъ не всѣ. Бôльше ихъ будованî групами зъ рѣжнихъ строєвъ, а тогды вiйде 2—3—4 окремихъ тоникъ о чêмъ дальше.

Зачинаютъ р. н. мельодіи 1—2—3—4—5, $^1/_2$ а навêть $^1/_3$ и $^1/_4$ тономъ, а кончатъ на 1 — але и на 2ѣ а доста на 3іи и 5ѣ а наветь на $^1/_2$ и $^1/_3$ тонахъ.

Замѣчаємо що и 8 т. скалѣ буваютъ зложенî зъ 4+4, 4+5, 5+4, 5+5; друге що окрасъ приходитъ богато и модуляцій.

Ôдмѣна тоникъ въ р. н. мельодіяхъ.

Властивихъ ôдмѣнъ пôзнѣйшихъ вѣкôвъ нема, а на згармонизованî вже доси неможна спускатися, бо гармонизаторы р. тоники незнали; примѣромъ въ строю *C* дали и тонику *C*. Въ такихъ злучаяхъ треба зъ нитки самои мельодіи пôсля роздѣлу допитуватися єи тоники. Но нарôдъ уживає не лише кореннî но и прибочнî, а тогды здавалобыся на око ôдмѣна р. тоники; при рѣшеню треба належито ôдрѣжнити чи то кореннî чи прибочнî чи зъ надвижковъ чи безъ неи. На се незважавъ Сокальскій, думавъ, що є и ôдмѣны пôзнѣйшî.

D стрôй кореннiй d—g—d; въ верхнôмъ єго прибочнôмъ 7 т. уживаєся тоника на d. (a—d—a).

E стрôй кореннiй e—a—c— рѣдко прибочнiй e—h—e,

G стрôй коренний g—c—g рѣдко прибочній g—d—g,
A стрôй коренній a—d—a стрѣчаєся прибочній a—e—a.
За другими шукайте самѝ.

Р. н. скалѣ о бôльше якъ 8 тонôвъ.

Є скалѣ ще о 9—10—11—12 тонôвъ обшару, но всѣ они все якъ и попереднѝ 6—7—8 тонні зложенѝ тамъ зъ 2, а тутъ зъ бôльше групъ и тоникъ; ширшій ихъ объємъ невыбився зъ зъ обєма епоки 5ы, групы непôйшли вже выжше нѣ нижше по за 5 тоновъ нѣ въ Азіи нѣ въ р. н. мелодіяхъ.

Кôлько всѣхъ р. н. строêвъ?

Стрôй звемо по спôднôмъ тонѣ скалѣ, але єго тоника недержится спôдного тона, но окремихъ на передѣ указанихъ законôвъ.

Теперѣшна темпер. музика має лише одно dur, а одно mol тонацію, прочѝ всѣ ихъ транспозиціи. Старѝ Греки уживали 7 діятон. безъ дробôвъ. Середновѣчнѝ византійскѝ по берегахъ чорноморя, при Дунаю, уживали ихъ 8, коренній зъ прибочними. Середновѣчнѝ на заходѣ уживали 5 кореннихъ зъ 5 прибочними, на тонѣ H и F оминали.

Сѣровъ, Лисенко казали р. н. мельодіи немаютъ тонаціи; справедливо! лише они розумѣли тутъ, що въ системѣ р. н. мельодіи нема ніякихъ р. строевъ, а се вже такъ не є. Р. н. мельодіи маютъ свого а незахôдного рода строѣ, видѣлисьмо се на передѣ.

Наколибы лише 7 діятоничнихъ тонôвъ дало а) 5у у сподѣ, б) 5у въ горѣ, то булобы зъ коренними вже 21 строêвъ. Попередна шема дає ихъ по чотири, хотяй деякѝ тоники сходятся, то неоднѝ надвижки зъ споду и зъ горы — отже 28. Дальше 3 тонні 3, 4 тонні 4, 5 тонні 5, 6 тонні рѣжнозлученѝ 3, 7 тонні 3 до 4, а єще щербатѝ... разомъ всего надъ 50 строêвъ. Неконецъ! Маємо ще $^1/_2$ половичнѝ дробы, $^1/_3$ и $^1/_4$ дробы, вышукайте рѣжнѝ ніянсы ихъ уживаня въ діятоничнихъ скаляхъ, зложѣтъ ихъ въ окремѝ строѣ, то дадуть 30—50 свѣжихъ. Такъ тонкимъ чутємъ володѣє русинъ, тому и такій амбитній вражливій и уразливій. Боянъ I. на многострунномъ инструментѣ (торбанѣ) за перестроєнємъ, мôгъ всякѝ строѣ

выводити. Єго ера окрашеня — названа нами середущовъ або крашеновъ еровъ, зъ приструнками для дробôвъ; таке могло бути на цимбалѣ, меньше на лєрвѣ. Розмахъ великаньскій.

Причина неоднакового числа строêвъ.

а) Стара Грецiя розвивала свою музику въ театрѣ, и на площади, спѣвали самî мужчины въ супроводѣ, лѣры характера гармонійного не мельодійного. Єи системъ зтѣснювали греч. филозофи — музиканти, єи творцѣ, до сего прикладала ще и держава свою руку. Немоглася свобôдно розвивати. Старогреческа музика належала образованимъ була паньскошляхоцка, не народна. Греч. нарôдъ о системахъ филозофôвъ нежурився, робивъ своє, лишъ що и яке робивъ, нихто незнає, бо греч. филозофи нежурилися народ. музиковъ, и ничого въ тôй точцѣ незапримѣтили.

б) Римска IV—VIII. в, за севъ середновѣчна зах. музика 16. вѣка плекалася въ церквѣ, вытворила свой границѣ, о нар. музику и тутъ нихто недбавъ. Трубадуры 12—15 в. становили нар. музику, на котру образованî незважали; дуже мало що записано зъ останкôвъ трубадурôвъ, и то вже ажъ по упадку ихъ, бôльше незнати о нêй (а порôвнати нема зъ чимъ). Но закутинахъ, горы, острови, ще быся може що и допитало, та нихто за симъ не шукає, нѣ розбирає.

г) Теперѣшна зах. инструм. музика бддѣлена бдъ живого слова для выгоды новои темперованои гармонiи спровадила все на одно dur и одно mol.

д) Р. музика одиа мала свою окрему исторiю, звычаѣ, обычаѣ, обряды, иншу свою культуру, нiякî тутъ филозофи, нѣ держава нестѣсняли свободу розвою р. н. муз. системы. Тому незвычайне богатство 2—3—4—5—6—7—8—9—10—11—12 тоннихъ мельодiй, скаль. Но и церковна р. музика одного кореня и системы зъ мiрсковъ неôдôйшла и доси ôдъ своєй одной старой азiйской системы.

Народнî и родиннî обряды зъ ихъ музиковъ неôддѣльнî плекалися все по свому старому; калѣки передавали устно, розносили по всему славяньскому и рускому свѣтови системъ старiй вѣрно и незмѣнно. Свобода народнихъ геніевъ, творцêвъ, калѣкъ, бандуристôвъ, лєрвакôвъ николи нестѣснялася, на тлѣ системы народнои розвивалася свобôдно. Жêнки брали

удѣлъ все въ спѣвахъ, музицѣ при всякихъ обрядахъ, вытворили и свои пѣснѣ, а тѝ системовъ не рѣжнятся ôдъ загалу такъ, якъ се дѣялося въ другихъ народахъ. Народна музика загально неôдокремилась у Русина николи ôдъ єи образованихъ. Єднôсть и свобода розвою ôдвѣчна.

Роды строêвъ, скаль уживанихъ въ р. н. мельодіяхъ.

1. Діятоничнѝ самѝ цѣлѝ тоны.

Русинъ маєˊ такѝ мельодіи, де они ôдъ початку до кôньця збудованѝ зъ самихъ цѣлихъ безъ $^1/_2$ тонôвъ, безъ кон — и — диссонанціи, щей до того щербатѝ. Чи мали таке старѝ Греки, або теперѣшна темперована музика? Де въ акордѣ нема 3іи тамъ зах. гармонисты пôдносятъ крикъ, варваризмъ. А чогожъ сама мельодія пропускаєˊ 3ію часомъ 2у часомъ 4у? Одна коляда маєˊ скалю:

C—d—f—g—a—c безъ 3іи безъ 4ыˊ самѝ ц. тоны.

Одна коломійка маєˊ; a — c — e безъ 2иˊ безъ 4ыˊ самѝ цѣлѝ тоны.

А такихъ щербатихъ немало. Явище великои ваги, и окремои самостôйности р. н. музики. Дѣло серіозне, не пусте. Не такъ якъ намъ здаєˊся, но такъ якъ нарôдъ утворивъ, и доси уживаєˊ. Особистои музики нетворимо. Якубы тутъ продумали зах. гармонисты гармонію, де нема жадного пôвтона?

2. Діятоничнѝ цѣлѝ зъ пôвтонами.

Діятоничнѝ переводнѝ пôвтоны *e—f*, *h—c* се $^2/_4 = ^1/_2$ половичнѝ р. тоны ôдъ темперованихъ вижшѝ; *e* и *h* лежатъ до *f* и *c* ближше до себе якъ въ температурѣ. Сего рода мельодій єˊ богато. Прочѝ зъ ♯ и ♭ се транспонованѝ.

3. Половичнѝ хроматичнѝ $^1/_2 = ^2/_4 =$ тоны.

Приходимо до означеня натуры р. н. тонôвъ. Хроматичнихъ $^1/_2$ т. греческихъ давнихъ, Aristoksena IV. в. пр. и хроматичн. $^1/_2$ т. зах. новихъ темперованихъ 18. в. по Хр. Русинъ немаєˊ; рускѝ хроматичнѝ $^1/_4$ т. лише 3. *cis — fis — ais* — ихъ величина $= ^2/_4$, а уживаются они лише зъ верху 5ыˊ въ скалѣ. Назвы азійскои незнаємо; Греки звали хрома —

а хоть значѣнє нашихъ иніе то утерту назву хрома можемо задержати, але зъ $^1/_4$ тоннимъ нашимъ значѣнємъ.

Слѣдуюча шема подає (по ближшôмъ розслѣдженю дробôвъ въ р. н. мельодіяхъ) свѣжо обдуманій нами способôъ назвы и писаня нотъ, иншій ôдъ теперѣшного.

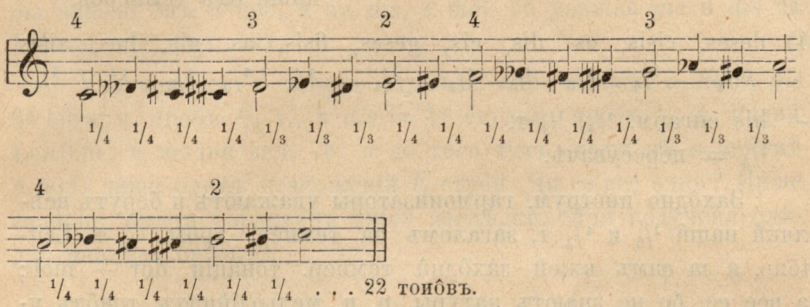

Назва ихъ, выжина и сутки = ôддалєнє ôдъ себе по черзѣ сеи шемы:

C – deses – cis – cisis – D – es – dis – E – eis – F – geses – fis – fisis
fes

C ——— cis ——— D —— dis —— E ——— F ——— fis ——
2/4 2/3 1/3 2/4 2/4

C ——— cisis – D ——— E ——— F ——— fisis
3/4 1/4 3/3 3/4

C – deses ——— D – es ——— E – fes – F – geses ———
1/4 1/3 1/4 1/4 1/4

fisis – G – as – gis – A – hes – ais – aisis – H – his – C
ces

——— G ——— gis – A ——— ais ——— H ——— C
2/3 1/3 2/4 2/4

fisis – G ——— A ——— aisis – H ——— C
1/4 3/3 3/4 1/4

——— G – as ——— A – hes ——— H – ces – C
1/3 1/4 1/4

Назва загальна;

1) C — D — E — F — G — A — H — C діятоничнѝ

1) ——— E — F ——————— H — C переводнѝ $^1/_2 = {}^2/_4$, выжина ѳдъ темперов. выжша,

3) cis ——— fis ——— ais —— половичнѝ хромат. $^2/_4$ т. иншѝ ѳдъ темперов.

4) deses, cisis, es, dis, eis, geses, fisis, as, gis, hes, aisis
$^1/_4$ $^1/_4$ $^1/_3$ $^1/_3$ $^1/_4$ $^1/_4$ $^1/_4$ $^1/_3$ $^1/_3$ $^1/_4$ $^1/_4$

— his енгарм. $^1/_4$, $^1/_3$ т.
$^1/_4$ = пересувачѣ.

Захѳдно инструм. гармонизаторы уважаютъ и берутъ всѣлякѝ нашѝ $^1/_3$ и $^1/_4$ т. загаломъ за темпер. хром. $^1/_2$ т. Leittöne, а за симъ вжей захѳднѝ темпер. тонаціи dur — mol; а все се, бо не знаютъ натуры р. н. мельодійнихъ тонѳвъ уживанихъ въ мельодіяхъ.

4) р. н. енгармоничнѝ дробы зъ діятон.

Мельодій зъ самихъ енгармоничнихъ тонѳвъ нема, але въ сумѣщѣ зъ діятон. (въ mol и dur) то бѳльше то меньше є богато, а коли записувателѣ бѳльшу увагу на нихъ звернутъ, то буде ихъ ще бѳльше, и точнѣйшихъ.

Сокальскій посвятивъ имъ спорій ѳддѣлъ книжки, лише неуважавъ ихъ за нашѝ $^1/_2$ $^1/_3$ $^1/_4$ енгарм. дробы, но звавъ ихъ восточнѝ а уважавъ ихъ за зах. темперов. хромат. $^1/_2$ тоны, а заключивъ, що тѝ єго псеудо хром. $^1/_2$ т. „нарушаютъ діятонизмъ.“ Въ сѐмъ колебаню непевности нерѣшучости хотѣлибысьмо го оправдати; знати пѳдъ тими єго хром. думавъ восточнѝ натур. и мольодійнѝ ѳдъ темперов. хромат. ѳдмѣнниѝ, непѳйшовже за Helmholzom, и другими, неостоявся при ѳдмѣнних ѳдъ темперованихъ но застрягъ въ зах. хроматичнихъ, чимъ не лише насъ призацофавъ але псеудохром. єго за зах. Leittöne уважавъ, въ зах. тонаціи — dur — mol назадъ насъ загнавъ; фикція се въ неѳдраднѳмъ положеню.

По нашому проясненю бачимо, що они ніякѝ зах. хром. $^1/_2$ т. анѣ жаднѝ Leittöne, но то $^1/_2$ то $^1/_3$ то $^1/_4$ т. енгарм. дробы, мѣровъ и выжиновъ ѳдъ темперов ѳдмѣннѝ, народомъ и доси уживанѝ, ненарушаютъ діятонизма, но єго украшаютъ, додаютъ му житя, цвѣту, барвы нѣжного тонкого чутя —

якихъ инструм. зах. музика незнає, а при своихъ тонахъ и знати неможе. Примѣромъ.

e—f—gis—a—h—c—dis—e
|—4—||—5—|

У захода се тонація *E* — тоника *E*, *gis* и *dis* переходовй хром. $^1/_2$ т. лише бѣда для 7акда нема єму *fis*, зъ того *gis* виведе ôнъ *a* mol, а зъ *dis*, *e* mol, бо уважає *gis* и *dis* за Leitton (sic) вел. 7му.

У русина се 8 тонній стрôй *E* але тоника *a*, тонъ *gis* 3а енгарм. дробъ $^1/_3$ т., а *dis* = 4а енгарм. дрôбъ $^1/_3$ а жадній Leittöne, и жадній вел. 7и, а до того тутъ нема нѣ *a* mol нѣ *e* mol, лише одинъ незложеній *E* стрôй. Чи се все одно? Инше значенє, иншій характеръ иншй наслѣдки. Для пôдученя слѣдує аналѣза сутокъ:

Повиженй тоны:

3 тонна скаля: d — eis — f, eis окраса до 3ии *f*
$^3/_4+^1/_4$ $^1/_4$

g — ais — h; ais р. н. aisis окраса до 3ии *h*.
$^3/_3+^3/_4$ $^1/_4$

4 тонна скаля: c — dis — e — f; dis окраса до 3ии *e*.
$^4/_4+^2/_3$ $^1/_3$ $^2/_4$

c — d — eis — f; eis окраса до 4ы *f*.
$^4/_4$ $^3/_3+^1/_4$ $^1/_4$

e — f — g — ais; ais се полов. $^2/_4$, напружена 4а, причепа она зъ горы — зъ краю часто уживана.
$^2/_4$ $^4/_4$ $^3/_3+^2/_4$

c — d — e — fis; зновъ напружена 4а зъ горы. Triton.
$^4/_4$ $^3/_4$ $^2/_4+^2/_4$

Такихъ напруженихъ є бôльше: зъ горы: ais—e, cis—g, dis — a.

f — g — a — h; самй цѣлй тоны, напружена 4а, Triton.
$^4/_4$ $^3/_4$ $^4/_4$

5 тонна скаля: d — c — h — a — gis; gis — h — d стиснена 5а.
$^4/_4$ $^2/_4$ $^4/_4$ $^1/_3$

fis — e — d — c — h; Triton и $^1/_2$т. перепружена 5а, *fis* зъ горы причепа.
$^2/_4+^2/_4$

h — a — g — f — e; Triton и $^1/_2$ т. перепружена 5 а.

c — d — e — fis — g; fis = fisis = $^1/_4$, окраса
$^2/_4 + ^3/_4$ до 5ы *g*.

Пôсля сихъ назвъ и значêня повиннися р. н. мельодіи записувати.

Понижений тоны:

4 тонна скаля: d — c — b — a; b окраса до 1ми *a* зъ горы,
$^2/_4 + ^3/_4$ $^1/_4$

d—cis—b—a; cis — b въ темпер. лише $1^1/_2$ т.,
$^1/_4$ $^8/_4$ $^1/_4$ у насъ $^8/_4 = 2$ т. cis є cisis окраса до 4ы *d*.

a—b—cis—d; то само але въ гору.

a — gis — f — e; зъ горы и въ гору.
$^1/_3$ $^2/_3 + ^4/_4$ $^2/_4$

5 тонна скаля: g—a—b—cis—d; cis=cisis=$^1/_4$ окраса до 5и *d*.
$^3/_3$ $^1/_4$ $^8/_4$ $^1/_4$

g—d—es—d; *es* окраса до 5и d зъ горы причепа, стисн.
$^1/_3$

c — d — es — fis — g; fis = fisis $^1/_4$
$^4/_4$ $^1/_3$ $^2/_3 + ^2/_4 + ^3/_4$ $^1/_4$ окраса до 5ы *g*.

e—g—b, fis—a—c, h—d—f се стиснений 5ы.

Въ сей способъ анализуйте сутки и въ 6—7—8 тоннихъ строяхъ. Такихъ тонôвъ уживаютъ Турки, Татари, и мадяри — а є они и у насъ. Не фикція, а фактъ; слухайте добре сутки у не интелигентнихъ но чисто народнихъ але самихъ добрихъ спêвакôвъ, а не будь якихъ, а дослухаєтеся. О много лекше почуєте ихъ въ р. н. скрипникôвъ.

Є р. мельодіи, що маютъ въ своєй скалѣ разомъ:

c — cis, e — es, h — b, f — fis.

1 3
a—c зах. мала 3а mol, у Русина се стиснене mol, бо р. 3а мала мен. нижша темперованои.

1 3
e—es зах. мала 3а mol, у Русина се стиснене mol, бо р. 3а мала мен. нижша темперованои.

1—3

g—h зах. вел. 3a dur, у Русина звижене dur бо h. 3a р. є выжша,

1 3

c—e зах. вел. 3a dur, у Русина се напружене dur бо р. 3a вел. бôльша.

gis—a у захода $^1/_2$ т., у Русина се стиснене mol бо gis—a = $^1/_3$ а не $^1/_2$.

1 2 3 3

g—ais—h—cis—h, ais окраса до 3ии зъ споду рѣдше, зъ горы часто.

1 4 5 e

a—dis—e—fis—e, окраса до 5и зъ споду dis а зъ горы fis, зарôвно часто.

Зъ сего всего короткій законъ мельодійной окрасы: р. нарôдъ въ мельодіяхъ уживає $^1/_3$ $^1/_4$ окрасъ зъ споду до 1—2—3—4—5ы, а зъ верху єще до — 3—5и.

Сей короткій шкѣцъ прояснивъ намъ всю тайну р. н. дробôвъ окрасъ, а повижшовъ шемовъ розвяжемо всякî можливî тоничнî явища въ р. н. мельодіяхъ, окремо самостôйно по за всякî зах. псеудохроматизми и псеудо Leittöne, и увидимо кôлько кардинальнихъ ошибокъ дотеперѣшнî гармонизаторы поповняли, и якъ насъ въ зах. тонаціи, dur — mol заганяли. О можливой гармоніи до р. н. дробôвъ бесѣда въ Гармоницѣ; она укаже на окрему будучу гармонію въ гармоніи.

Причепы.

Се тоны въ р. скаляхъ зъ горы и зъ споду, котрî маютъ пôдъ собовъ слогъ, деколи и гармонію, но ихъ до скалѣ незачисляєся, бо они або пôзнѣйше доданî, або указуютъ на злученє неповнихъ строêвъ, а тимъ псуютъ цѣлôсть и старôсть епоки строêвъ, и даютъ повôдъ до уважаня ихъ за псеудозахôдиî бы, котрихъ р. н. строѣ николи незнали. Два переводовî $^1/_2$ т. *e—f*, *h—c* = по $^2/_4$ суть дробы, ихъ натура знана *e* и *h*, диссонанціи тягнутъ въ гору, а бдворотъ *f* и *c* конзон. въ долину.

Три повиженî половичнî р. хромы = $^2/_4$ = $^1/_2$ т. cis—fis—ais суть также дробами, по натурѣ ихъ складу $^2/_4$ якъ и тî два переводнî повинnî бы бути диссон. зъ напрямомъ въ гору,

но зъ уживаня ихъ въ р. н. мельодіяхъ оказуются они неутральними, бо вертаютъ въ долину, за се звемо ихъ причепами зъ горы, и до скалѣ невчисляємо, въ 5ѣ *a—e—fis* вертає *fis* въ 5у *e;* они переходововъ окрасовъ розмахуются въ гору а зливаются въ спôдъ назадъ.

До повиженихъ хром. $^2/_4$ тонôвъ можнабы дорозумѣвати акордъ = h—dis—fiis, fis—ais– cis, dis—fis—ais; въ скалѣ лежатъ прочи дробы все укритй чи є написанй чи нѣ, впрочёмъ уважаєся ихъ за переходовй.

Пониженй причепы зъ горы 5и e—f—e, се f = fes = $^1/_4$ натуровъ тягнутъ у долину до *e* и до сего можна дорозумѣвати акордъ a—c—fes, такъ само es—des, des—c, b—a, ges—f, або яко переходовй.

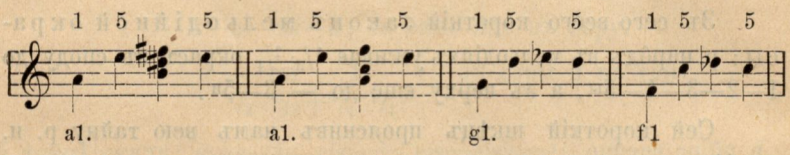

Подôбне и въ 4 т. cis—g; cis є натуры повижшого fis въ 5ѣ, cis вертає въ тонику *g*, такъ само fis—c, ais—e. И до сихъ можна дорозумѣвати окремій акордъ зъ самихъ дробôвъ, або зъ діятоничними fis—ais—cis, h—dis—fis, dis—fis—ais, або яко переходовй; скаля є 3 т. а cis яко 4^a.

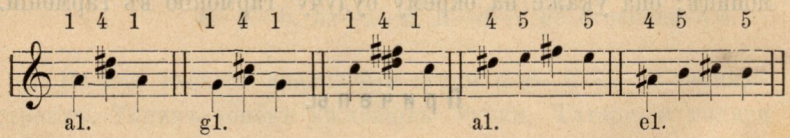

Послѣднй два примѣры показуютъ окрасу разомъ зъ споду и горы до 5ы.

Причепа зъ споду до Iы тоники о $^1/_3$ и $^1/_4$ тонъ.

gis—a=$^1/_3$ є лишъ яко окраса а не окремій тонъ скалѣ, таке и въ другихъ mol скаляхъ, тому до скалѣ невчисляєся.

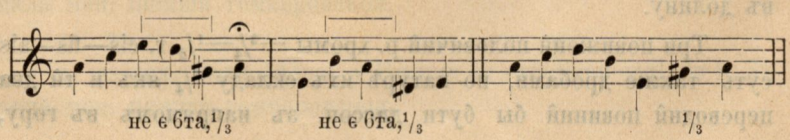

Вчисляти го можна ажъ тогды до скалѣ, коли ще бôльше тонôвъ лежитъ понижше gis або dis, бо тогды спôдъ представляє вже другій спôдній щербатій стрôй; одинъ тонъ gis непредставляє ще собовъ окремого строю.

Причепа модуляційна у сподѣ скалѣ о цѣлій тонъ:

а) пôдъ тониковъ або б) пôдъ 5овъ строю.

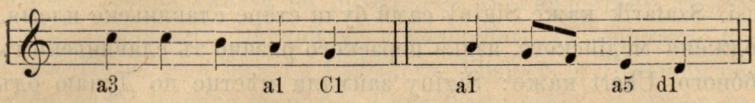

Тонъ *g* пôдъ тониковъ въ строю *a* указує на модуляцію въ свѣжій стрôй *C*, часомъ тота змѣна и наступає, а часто и нѣ, тонъ *d* пôдъ 5овъ въ строю *a* указує на перехôдъ, модуляцію въ свѣжій стрôй *d* чи переведеній чи нѣ. Часто перехôдъ невводится, а ихъ до головнихъ тонôвъ скалѣ невчисляєся. На Украинѣ каже Сокальскій звутъ нашй енгарм. дробы а єго псеудохроматизмъ мадяризмомъ; знати зъ розширенихъ тамъ рапсодій Lista. Украина такъ близка Галичинѣ незнає, що у насъ всюды, особливо на Покутю и въ горахъ той псеудомадяризмъ ажъ кишитъ. Мадяри прійшли на угорску Русь ажъ въ 10. в. по Христѣ, а рус. енгармонизмъ $^1/_2$ $^1/_3$ $^1/_4$ тоны були на угор. Руси зъ прадавенъ въ Славянъ въ рѣжнихъ нар. пѣсняхъ; а колибы Мадяри (що лише черезъ Галичину перейшли а неосѣдали) насъ того енгармонизму мали научити, то чи они также научили того Словакôвъ, гôрскихъ Полякôвъ Моравію и Чехи? Енгарм. дробы незродженй въ Европѣ они зъ Азіи пôдсичуванй всесвѣтними торгами, вôйнами, полоненими и перехожими пройдисвѣтами спѣваками грачами. И Lista хроматизмъ лише о тôлько, захôдній, о скôлько єго темперованій фортепянъ не мôгъ єму вѣрну натуру циганьскихъ тонôвъ ôддати, на котрихъ ôнъ оперся. Хто сему невѣритъ нехай дробы буковиньскихъ, галицкихъ и угорскихъ циганôвъ натуралистôвъ провѣритъ. По неволи мусимо въ исторію Циганôвъ запуститися.

Mannert каже: въ непамятнй часы сидѣло ôдъ Балтика до Адріятика племя Vendiw — Enetiw, зъ прибалтійскихъ берегôвъ гандлювали на всхôдъ бурштиномъ, шкломъ. Schlötzer, Mannert, Surowiecki краѣ въ округъ Карпатъ узнаютъ за праславяньскй, славяньскй. Урожайну краѣну сегоднѣшнихъ Угрôвъ на полудне и захôдъ Дунаю до Sawy нѣмъ ще Kelty

напали и по сêй сторонѣ Дунаю, вижшй Угры, нѣмъ ще Quady пригнали, замешкували пôсля Геродота (5. в. пр. Хр.) Sigíny — Цигани, и розтягалися ажъ до Венедôвъ на Адріятику; ихъ ноша медійска. Sigíny упевняли тогды, що они походѥ ôдъ Медôвъ. Ritter (Asien II.) лучитъ назву Sigíny зъ назвовъ Hindostan-скихъ (India) Czingani, що себе тамъ звутъ Sinti, и що зъ дуже давнихъ часôвъ полокали золото въ нижшôмъ Indusi. Szafarik каже Sigíny самй були старе славяньске племя, походженя медійского, язика перзского рязачо зъ славяньскимъ подôбного. Ukert каже: Sigíny займали мѣстце по Дунаю ôдъ адріят. Enetiw — Вендôвъ по Agatyrsy (Marosz) и Неври въ Галичинѣ, а коли Kelty въ 4. в. пр. Хр. напали на дунайскй Славяне, витиснули прамешканьцѣ (Дунайцѣ) слав. племена на пôвнôчъ за карпасткй горы въ галицкй Невры; тôлько о старихъ Циганахъ въ Европѣ.

Porzó видко самъ циганьского роду Угоръ въ своêй розвêдцѣ Цигане и циганьска музика (Neue Frei Presse Nr. 9349 2 Sept. 1890) даѥ намъ вѣсти теперѣшнихъ циганôвъ. Въ Угорщинѣ стрѣчаѥ ôнъ двоякй Цигане:

а) волоскй пôдъ проводомъ Vajdy (воѥводы) зъ всяковъ властевъ духовновъ и мирсковъ, повага вѣры, права, устрою родинного, вяже ихъ супружества. Сй за мало цивилизованй. Olah czigany пріймаѥ здавѥсь (каже) вѣру того села, на котрого кôнци розôбѥ шатро. Волоскій циганъ вандруѥ, направѥ кôтли, пôдъ полотнянимъ шатромъ; ѥго дѣти докучаютъ переѣжджаючимъ за милостиню, а ѥго жѣнка де удасть ся ховаѥ курку зъ пôдъ, а сорочку простерту изъ плота пôдъ полу. Похорона волоского Цигана нихто невидѣвъ; умре, ночевъ закопаютъ, а сами въ ноги и слѣдъ загибъ.

Романтичнй они строемъ але не штукарѣ, артисты.

б) Осѣлій циганъ въ ямѣ, або дѥравой хатинцѣ на кôнци села. Головне ѥго занятіѥ, пристрасть, музика, а лише часомъ постригачъ волося (въ Галичинѣ коваль). Ôнъ музикально ударованій. Зъ ѥго громады вййшли славнй музиканты: Bihari основателѣ музичной династіи Boka, Patikarus, Racz. Осѣлій циганъ любится уберати въ свѣтлячій цилиндеръ, лякѥры, та проношеній сурдутъ якогось кавалѥра, особливо десь на чужинѣ при выступѣ циганьскои орхестры. Граютъ теперъ на скрипкахъ, басахъ, цимбалѣ, щей klarneti, а часомъ и решêтку.

На Покутю, колом. Пôдгôрю є осѣлй Цигане въ хатчинахъ, ямахъ, займаются ковальствомъ и гранємъ, лише свѣтятъ лахманами. Нема у насъ угорскихъ дукôвъ, щобы Циганамъ давали помôчъ, тай нихто у насъ славнй циг. имена незаписавъ. Маютъ они свою питому бесѣду (Porso), що має походити ще зъ Sanscrita. Архикнязь Іосифъ командуючій арміевъ гонведôвъ, сынъ Палятины, знахаръ и слѣдитель сеи тайнои бесѣды, котра указує на походженє зъ Гиндостану, зъ домѣшками славянизму, мадяризму и волощины въ формахъ и словахъ. Назва ихъ бесѣды Csibakero, Vlislocki и Hermann пôднялися филологичнои розвѣдки. Списуютъ циганьскй байки, пѣснѣ, а помагає имъ въ сѣмъ дѣлѣ иа диво письменній старій Циганъ въ угорской Язигіи, и зложено вже и словаръ.

Циганьскй назвы мужчинъ кôнчатъ на *a*: Pista (Стефанчикъ) Joska = Осипъ, Gyurka (Юрчикъ), а жоночй на *us*: Ilus = Оленка, Magdus = Магда; муж. кôнцѣ на *a* санскритскй Всѣ они граютъ зъ однои памяти, нотъ и письма незнаютъ. Porsó каже: угорскй Цигане до 1800 р., колися у нихъ вже давно осѣли, немузикували (хвальба се сегоднѣшнихъ музик. циганôвъ). Найновшй слѣдженя историчнй кажутъ (Porsó), що зъ за Карпатъ зъ Галичины завандрувавъ на Угры польско жидôвскій Klesmer перехожій грачъ (калѣка) — (1800 р.), и бувъ властивимъ учителемъ угорскихъ Циганôвъ. Чиста иронія! такои исторіи незнаємо; за польску музику замѣтилисьмо на передѣ, що она нар. муз. стилю немає, по друге за 90 лѣтъ научивъ Klesmer, въ угорску кровъ змѣшавъ циганьско-угорску музику, котру сегодне кождій Мадяръ свище? по трете се свѣдчитъ въ користь малор. музики въ Галичинѣ; зъ Галичины пôйшла на Угры. Ученики (Porso) борзо (sic) перевитили учителя.

На оріентѣ стрѣчаєся ще сегодне на слѣды Klesmer-ôвъ. Чувємъ на солодкихъ водахъ (де? а булибысьмо провѣрили) граючихъ на цимбалѣ, скрипцѣ, на задуваючихъ, и спѣваючй жиды, котрй пôсля него булибы турецкй Цигане. И въ Уграхъ були и єще є часами жидôвскй prímasy (на скрипцѣ — другй акомпанюютъ) Roszavolgyj (Rosenthal) зъ европейсковъ вже манєровъ — творцѣ угорского стилю (?) а належавъ до найлѣпшихъ. Vörös (Roth) Csilag (Stern), Göndör Gabi = (Gabr. Kraus), Feher Marczi (M. Weisz) що на паризкôй выставѣ собѣ и товаришамъ зъєднавъ славу и нагороду національнои игры, сынъ жидôвскихъ родичей. Но маємо и мы на Покутю славныхъ:

Motio въ Коломіи (концертово гравъ коломійку), въ Тисьменици Mechi, Снятинѣ Ицикъ, Станиславѣ Jankel, Львовѣ Mortko, и др. жидôвскій музиканты въ стилю славяньскôмъ.

Зъ Циганôвъ допявъ найвижше (Porso) Boka, Patikarus Racz. Славній пристрастній, кольоратурній, задумчивій, грачѣ. Угорскій восточній (отже) способъ деклямаціи (geschnerkelter Vortrag) лѣпше подобаѣся якъ другихъ европейскихъ.

I. Kaldy музикъ оголосивъ староугорскій пѣснѣ зъ 16—17 в., лише каже Porso они подôбній до церковнихъ хоралôвъ. Nagy — Ida плачѣ (думъ) є циганска питоменнôсть музикальна зъ часа обсады мѣста Nagy — Ida Турками. Зъ Циганами бенкєтовавъ часто List, хотѣвъ зглубити ихъ стиль.

Циганъ граѣ всѣ инструмента, струнистій, задуванй, и цимбалъ. Лише фортепянъ нѣ, зъ нимъ вояжувати Циганови годѣ. Колись грали на блясѣ, деревянихъ (се чулисьмо въ Сольнôй на Уграхъ) а теперъ лишився ще klarnet.

Гвалтовній пяниста List змадяризовавъ поѣдинчій мужицкій угорскій нар. мельодіи, убравъ ихъ по княжому (пôсля циганьского стиля).

Johann Brahm списавъ и ôддавъ деякій угорскій пѣснѣ чисто по сельски поѣдинчо на фортепянъ. List бувъ Угрямъ за европейскій. хоть го радо слухали, а Brahm бувъ имъ за протестанско нѣмецкій, до ихъ середины неприлягали. Alfred Grünnfeld граѣ дорôчно зъ Циганами о закладъ, въ нêмъ кружитъ мовъ циганьска кровъ, но таки ще не вповнѣ.

Ig. Jajteles одинокій пяниста, що скарбъ сего инструмента зновъ зъ иншого боку пôднêсъ, одинокій ôнъ Циганъ пяниста, хоть не въ дусѣ Agrada и Boka. Характеристичній ôнъ на фортепянѣ, подивлюваній, а мало стрѣчуваній, побѣдивъ духи Patikara и Racza. Йойкливій ѣго сильній ударъ довгими фразами самими 5ми по клявѣшахъ мовъбы выкликавъ духôвъ що посередъ игры выходили, являлися и жвали. Дека фортепяну у него все отворена, а педалами манѣрувавъ; то шльохаѣ то смѣѣся, то спитъ то бавитъ, то борбуѣ и кервавитъ. Всѣ тайны циганьскои гармонизаціи ѣму ôдкритй, явній, мужній тоничній ходы, безпосередній, неприготованй, переходы, зухвале gaukelei, що о школѣ и правилахъ ничо не знаютъ, а зарôвно превосходно штучне враженѣ выкликаютъ, належатъ до ѣго мальовила, до котрихъ домѣшуѣ воѣнній окликй, ревъ, пожарѣ блекотятъ, а теплій дощъ слезъ капотитъ, и барвѣ-

нокъ и розмаринъ вискакує. Мало хто єго чувъ, уникає самихъ пріятелѣвъ, старѣєся заумирає.

Є вже осѣлй цигане господарѣ, вѣнчаются вже и зъ угорскими, зводятся.

Теперъ великого угорского грача нема. Remeni бôльше попсувавъ якъ зреформувавъ угорску музику. Berkes скôнченій примаръ. Молодшй Цигане фалшуютъ. Пушта каже Porso (колишна славяньска) а Цигане нескôнчена мельодія.

Мѣжъ тимъ замѣчає Porso, що передъ 25. роками Угры всѣхъ 25. комитатôвъ лютилися, коли Fr. List въ своєй брошурѣ о циганьской музицѣ Уграмъ признававъ, що они героѣ, мовцѣ, але музика, котра имъ слезы вытискає не є угорска, но циганьска. Тôлько о новихъ Циганахъ Porsa.

Sigeny — Цигане — индоевропейцѣ сроднй Славянамъ на Дунаю, Днѣстрѣ, Черемошѣ, Прутѣ, задержали свôй индосанскритскій язикъ и музику.

Kelty въ 4. в. пр. Хр. вигнали ихъ зъ Дунаю въ Галичину межи Невры, часть ихъ лишилася на мѣстци, бôльша часть змѣшалася зъ Галичанами, а коли не могла ихъ Галичина помѣстити запустили загони въ Словаки, Моравію и Чехію, а на всхôдъ въ Буковину и Молдавію. Сидѣли въ Галичинѣ на Покутю зъ за римскихъ часôвъ, I. в. пр. Хр. по IV. в. по Хр., сидѣли зъ за Гунôвъ. V. в. зъ за Хорватôвъ VI. в. за вел. Моравіи VIII. в. переходили вже и назадъ за Карпаты въ угорску Язигію (Marmoros Tissa), решта сидѣла въ Галичинѣ. Прійшли Мадяри 10. в. по Хр. черезъ Галичину на угорску стару Русь, застали вже тамъ и стародавнихъ и новшихъ Циганôвъ, що зъ народомъ росли и єго учили.

1400 лѣтъ пересидѣли Цигане даровитй въ Галичинѣ, росли жили зъ народомъ, учили єго свого инд. стилю, спѣву музики, котрои дѣйстно богатй слѣды и доси є въ р. н. музицѣ. Коментаря до сего нетреба. Угры маютъ лише крихту свого Hunjad-ского проче не угорска музика. Справедливо покликаємося на Циганôвъ сродникôвъ славяньскихъ. Симъ проясни-лисьмо станъ рѣчи.

Анализа р. н. мелодіи 4—5—6—7—8 т. выказує, що такъ званого (коли конечно) циганьского стиля въ р. н. мельодіяхъ не доста, але богато. Сей стиль найлѣпшебы звати рускій крашеній.

Чи є въ р. н. мельодіяхъ зах. dur — mol и зах. тонаціи?

На се вже неразъ попередно натякалисьмо, но хочемо ще по аналѣзѣ попереднôй р. н. тонôвъ въ р. н. мельодіяхъ остаточно розправитись.

Зах. dur взяло початокъ около 16. в. зложеного 8 т. строю. g — a — h — c — d — e — fis — g, стара тоника въ строю *g*. була *c*.

Зах. mol взяло початокъ въ 17. в. зъ зложеного 8 т. строю. a — h — c — d — e — f — gis — a, стара тоника въ строю *a* була *d*.

Що старй тоники до 16—17 в. и на заходѣ були въ *g—c* въ *a—d* и др. скаляхъ доводитъ Westphal.

Зъ того mol повстало дальше:

a—h—c—d—e—f—gis—a гармонійна скаля
a—h—c—d—e—fis—gis—a мелодійна до горы
a—h—c—d—e—f—g—a мельодійна зъ горы

} все се зъ за для

новои гармоніи, и за для єи выгоды. У нихъ нерозказувала мельодія но гармонія, тому пôсля потребы тои и тôлько змѣнъ въ тонахъ. Настала одноцѣльна нероздѣлена 8^a змѣнена 3^a 6^a введена вел. 7^a — Leitton. Тоники одержали одно стале мѣстце 1—8 початокъ и конецъ, а зъ сего выросло значенє зах. тонаціи, dur — mol. Старій хроматизмъ и прочй енгарм. замѣнено на новй зах. хром. $^1/_2$ тоны, а енгармонизмъ лишився ще лише по назвѣ as gis. але не по значêню.

Цифрово означенй дриженя тонôвъ въ одиôй повнôй 8 т. скалѣ знанй вже зъ „р. н. Тона“. Но коли приведемо цифры дриженя тонôвъ въ dur скалѣ *C—C* и molскалѣ *E—E*, въ котрихъ $^1/_2$ тонъ неоднако розмѣщеній, до одного знаменателя дробового то покажеся, що ôнъ въ *C—C* и *E—E* буде иншій, а оба строѣ не можутъ бути рôвно однакй. Знаменатель въ dur 24 меншій, а въ mol 60 бôльшій. Ся рôжниця чинитъ то що dur яснѣйше a mol темнѣйше. Въ mol сумма дрижень бôльша, тому и враженє р. н. mol мельодіи (зъ горы и въ долину) богато мякше. Наколи єще пріймемо р. н. дробы до діят. *E—E* скалѣ, то настане ще бôльша мягкôсть; колиже захôдъ всѣ тй дробы на свой повнй хром. $^1/_2$ т. замѣнивъ, то тй, що вводє зах. тонацію, Leitton въ р. н. мельодіи, чинятъ великаньску змѣну и шкоду.

Образована Русь узнала о зах. тонаціяхъ — dur — mol въ кôнци 18. в., але р. нарôдъ незнає ще и доси.

Надъ тонаціями спорили Ларошъ, Сѣровъ, Мельгунôвъ, и Лисенко.

Сѣровъ казавъ р. н. мелодія не має dur — mol; Мелгуновъ казавъ р. н. мельодія має dur — mol — Лисенко несказавъ о dur — mol але єго гармонизація нар. мелодій сказала що є; коли такъ тожъ яке dur — mol буде въ слѣдуючихъ р. н. скаляхъ?

3 т. d—e—f, **4 т.** d—e—f—g, **5 т.** g—a—h—c—d, але ся 5та може бути ажъ въ чотирохъ рѣжнихъ р. строяхъ:

d—e—f—g—a—h—c—d

g—a—h—c—d—e—f—g

e—f—g—a—h—c—d—e

f—g—a—h—c—d—e—f

6 т. e—f—g—a

g—a—h—c зложена

7 т. d—e—f—g—a—h—c **7 т.** d—e—fis—g—a—h—c.

8 т. d—e—f—g—a—h—c—d; c—d—e—f—g—a—h—c.

Гляньтежъ єще на р. н. строѣ зъ енгарм. повишеними, пониженими на передѣ 3—4—5—6—7—8 т. межи енгарм. примѣромъ:

e — g — ais — h — cis — d
a — c — d(dis) — e — fis — g
g — a — h — c — d — es — f.

Якйжъ тонаціи dur — mol симъ и тамтимъ назначити? Межи енгармоничними указалисьмо на стиснênй mol, на напруженй dur, вже тамъ видѣлисьмо, що устрôй скалѣ нехоче зôйтися всюды зъ кôпитомъ зах. dur — mol.

Знайшлися и такй, котрй щобы коньче выдобути 8 тонôвъ самоволомъ въ р. н. мельодіи приписували недостаючй имъ тоны до ихъ тонаціи.

Еще иншй, абы коньче надати зах. назву тонацій зазначуютъ на початку мельодій (fis, ♭) котрихъ навêть въ скалѣ

нема. Мельгуновъ въ р. стрôй *e—e* впихає *fis*, а єго мельодія немає; таке и другй въ другихъ строяхъ. Дивятся чимъ р. мельодія зачннає и кôнчитъ, и тй тоны узнаютъ вжей за тонику; а колижъ р. мельодій мало, що кôнчатъ тоникôвъ, а зрештовъ кôнчатъ они на 2♯, 3іи, 4♯, 5♯. Чи то все одно? Балакирôвъ Мельгунôвъ и другй прилягли до знанихъ имъ зах. середнов. церк. тонацій 16 в. Glareana, въ котрихъ тоника початокъ и конецъ, а за симъ все инше якъ въ р. строяхъ. Тому Мелгуновъ и Ларошъ, гадали, що послѣдній тонъ мельодіи се тоника, *e—e* узнавали за *e* тонацію а помагали собѣ додаткомъ сфингованого тона fis; Westphal, Gevaert доказали ôдворотне; тоника въ кореннихъ на 4♯ 8 т. скалѣ, а не въ кôнци; чи годится устрôй р. мельодій зложеній тисячами лѣтъ нѣвечити? исторію р. музики доптати ногами? — Не було се у нихъ злобно алежъ и невѣрно.

По змѣнѣ старихъ енгарм. дробôвъ на зах. хром. $^1/_2$ т. припущено и нову темпер. гармонію до р. мельодій, а зъ севъ захôдне dur и mol. Но кождій признасть що скаля *a* зъ тониковъ *d* выведе суперечній характеръ гармонiи зъ скалевъ *a* але тониковъ ихъ *a*.

Лисенко казавъ; що въ р. н. мельодіяхъ нема ніякои тонаціи (по захôдному справедливо, лише ôнъ думавъ ніякого р. строю), бо въ р. муз. системѣ, „де хочъ зачнешъ, а де хочъ скôнчишъ“. Сѣровъ инакше думавъ, бо выдибавъ въ р. мельодіяхъ 7 т. строѣ. Но Лисенко по лѣпшôй розвазѣ незаперечитъ, що кождій старій стрôй р. безперечно має свôй окремій выразъ, характеръ, типъ, чутє: C мовъ dur, D — mol. E стиснене mol, F. напружене dur, H стиснене mol. Клясфикація дуже побѣжна, а дає вже тôлько рѣжнихъ типôвъ ôдмѣннихъ чутємъ, враженємъ. Чому такй окремй типы не 5 но ажъ 8 уживали вже тй старй Грекй, котрихъ Европа называє филозофами? а до окремого чутя брали окремй строѣ? Василій Вел. IV. в. по Хр. въ малоазійской Кезаріи (т. с. о 1846.) розказує: Питагорей VI. в. пр. Хр. стрѣтивъ пянихъ свѣрѣльщикôвъ проводячихъ порядкомъ на пирѣ, граючихъ на инструментѣ, зъ зеленими вѣнками на головѣ. Пяниченє озлобило Питагорея, наказавъ грачамъ, провѣдникамъ пира змѣнити стрôй мельодіи (здаєсь зъ тона C на тонъ D) на дорійскій (цѣхи mol), а сей характеръ строю такъ повліявъ на пянихъ пируючихъ, що вразумились, поскидали вѣнки и зъ соромомъ розôйшлися. (Разумовскій).

Чомужъ признавали рѣжнѝ типы строѐвъ въ 7. в. по Хр. грегоріяньскѝ спѣваки, въ 10. в. византійскѝ, въ 16. в. середновѣчнѝ зах. музиканты? зъ ѳдкижъ взялобыся тѳлько рѣжнихъ діятон. р. н. мельодій зъ рѣжно розмѣщеними въ нихъ $^1/_2$ тонами? чому р. нарѳдъ невыспѣвавъ всю свою долю чутє, бутє въ однѳмъ но въ тѳлько строяхъ? Чому Лисенько уживає въ Збѳрнику своихъ р. н. мелодій рѣжнихъ строѐвъ, коли можна було всѣ въ однѳмъ выспѣвати? Рѣжне враженє типъ, строѐвъ не химерія, неможна, „де хочъ зачати, а де хочъ скѳнчити!“

На остатокъ коли Лисенко неузнає рѣжнихъ народнихъ строѐвъ въ мельодіяхъ, то нащо захотѣлося єму рѳвнати р. н. строѣ зъ назвами греческихъ строѐвъ? А тогды пытаємося, зъ котримижъ то греческими строями можнабы нашѝ р. н. строѣ рѳвнати? незважаючи вже на тото, що греч. строѣ се строѣ филозофѳвъ, а не греч. народа?

Терпандеръ 7. в. пер. Хр.

Исторично вѣдомо, що сей ходивъ на музик. студія въ Перзовавилонію, Египетъ, збиравъ и записувавъ въ ноты (котрѝ єму приписуютъ) мельодіи азійскѝ, египетскѝ, а зъ сихъ зложивъ свѳй новій системъ. До єго часа володѣли въ Греціи 3 и 4 тонни скалѣ. Послѣднѝ кажутъ ѳдъ семитѳвъ (зъ почину же старои Индіи). Оба сѝ 4 - 3 тоны злучивъ въ 7. т., на 7 струннѳй лѣрѣ, але и тота 7 т. мала ще бути щербата безъ $^1/_2$ тона *h*. c—d—e—f—g—a, незнати точно чи Терпандра скалѣ 6 чи 7 т. Основа же була 4 тоны злученѝ зъ 3 т. на тонахъ c—d—e, о 8 тонахъ ще ничо незнавъ. Основа єго держалася до 4. в. пр. Хр. Чи 6 — чи 7 т. єго скалѣ непровѣритъ нихто, бо нелишилися ніякѝ мельодіи по нѣмъ.

Питагорей 6. в. пер. Хр.

Исторія муз. каже, шо сей черезъ 22. р. перебувавъ въ Перзовавилоніи, трохи и въ Египтѣ, (а ѣздивъ навѣть и въ Италію) и тамъ учився астрономіи, математики, музики и спѣву. До него володѣли 3, 4, и 4+3 (6 чи 7 тонниѝ) скалѣ. На основѣ азійскоѝ ввѣвъ ѳнъ новій 8 тонній зъ $^1/_2$ тонами системъ скаль черезъ злученє двохъ 4+4 тонѳвъ побѳчъ себе 3 киріой *c—c* лидійске, *d—d* фригійске, *e—e* дорѣйске, а зъ сихъ также на основѣ азійскоѝ 3 барейсъ произведенѝ на 4ѣ ѳдъ киріой F—F

hypolydiyske, g—g hypofrygijske, A—A hypodorijske ; скалѣ на тонѣ H ще небуло. Самѝ назвы говорятъ о походженю єго греческихъ скаль зъ малои Азіи, де тогды сидѣли зъ Дунаю переселенѝ Траки (праславяне, Партицкій). Єго діятоничнѝ скалѣ держалися чисто до 4. в. пер. Хр.

Аристоксенъ 4. в. пер. Хр.

Кто ввѣвъ скалю на тонѣ H точно узнати неможна, а була она вже передъ Аристоксеномъ. Сей змѣнивъ системъ Питагорея въ корени, замѣсть подѣлу 8 тонôвъ Питагорея на 5 цѣлихъ и 2 пôвтоны староазійскѝ, подѣливъ Аристоксенъ 8 тонôвъ на 12 пôвтонôвъ. Въ сêмъ являєся ôнъ яко прабатько зах. инстр. системи 12 хром. $^1/_2$ тонôвъ. Хоть опôсля забутѝ хромат. єго скалѣ, мôгъ захôдъ въ крестоносныхъ походахъ ôднайти и опôсля зхôснувати. Змѣнивъ ôнъ назвы Питагорея, а принявъ 5 киріой и 10 барейсъ скаль, разомъ 15.

5 киріой: *E* дорійске, *D* фригійске, *C* лидійске, *H* іоньске, *A* еолске, а miksolyd. щезло. Зъ сихъ вивêвъ ще барейсъ 5 hypo и 5 hyper. Разумовскій и Сокальскій указуютъ на слѣдуючій єго вывôдъ :

киріой Лидійске $\frac{1}{c}\frac{8}{c}$, барейсъ на 4ѣ hypolyd. $\frac{1}{f}\frac{8}{f}$, а на 5ѣ hyperlyd. $\frac{1}{g}\frac{8}{g}$.

Bellermann выводитъ системъ Аристоксена инакше. На основѣ греч. таблицѣ Alipius-a, Aristid-a, Euclid-a доказуе, що старѝ Греки зачинали свôй муз. системъ не (якъ звычайно доси всѣ зах. теоретики твердили) ôдъ басового A, но о 3 тоны нижше ôдъ басового спôдного F. Вповнѣ схоже зъ азійскимъ системомъ на F Индіянъ, и Хинъ. Позаякъ Aristoksen подѣливъ 8 т. скалю на 12 пôвтонôвъ, то Bellermann ихъ устрôй вывêвъ слѣдуючо:

5 киріой ais — h — c — cis — d
dor. ion. frig. eol. lyd.

5 барейсъ hypo f — fis — g — gis — a
dor. ion. frig. eol. lyd.

5 барейсъ hyper dis — e — f — fis — g
dor. ion. frig. eol. lyd.

Чи оно такъ дѣйстно, лишаємо. Захôднѝ теоретики незнали старой греч. системи точно и доси ще єи незнаютъ. Толкуютъ кождій по свому, чи дôйдутъ коли вѣрности незнати. Самѝ Новогреки помимо ихъ чваненя старои своєи музики точно не знаютъ. Позаякъ Aristoxena система хроматична $^1/_2$ тонна, не має жаднои спôльности зъ русковъ.

Дальшѝ вѣки ще дальше змѣняли, лише одинъ греч. народъ. держався свого старого; а яке оно? щей Новогреки незнаютъ точно.

Птолемей II. в. по Хр.

Сей зробивъ кардинальну змѣну въ попереднихъ системахъ, бо змѣнивъ навѣть и величину цѣлихъ и пôвтонôвъ по свому.

Скалѣ зменьшивъ на 7. Назвы задержавъ: Lyd. Frig. Dor. Hypolyd. Hypofrig. Hypodor. и Miksolyd.; однакъ кожду свою скалю зачинавъ все ôдъ одного и того самого тона, прим. *a*. а лише транспозиціевъ $^1/_2$ тонôвъ выкликавъ окремѝ строѣ, такъ якъ прим. тенеръ мельодіи въ *C* dur можна выразити въ G—D—A—... F—B—Es... dur. Въ практицѣ єго системъ непринявся, стара Греція въ сей порѣ черезъ Римлянъ упала розвôй музики филозофами провалився, а старогр. музика щей нерозвилась (Kiesewetter) а вже дитиновъ умерла. Пропали всѣлякѝ системи, а що народъ знавъ, уживавъ, нихто незнає, бо того филозофи незаписали.

Римскѝ скалѣ зъ греч. назвами 6. в. по Хр.

О скаляхъ Амвросія въ Медіолянѣ 4. в. по Хр. негзадувати, бо всего ихъ було лише 4.; Григорій Вел. папа въ Римѣ 6. в. по Хр. впровадивъ въ уживанє:

4 autentici: Frig.	d—a—d	4. Plagiales	a—d -a
Dor.	e—h—e		h—e h
Hypolyd.	f—c—f		c—f—c
Hypofrig.	g—d—g		d—g—d

Головне въ нихъ то, що въ кореннихъ роздѣлъ 5+4, а тоника на сподѣ, початокъ и конецъ 1—8—; въ прибочнихъ

4+5, а тоника на 4ѣ, ôдворотъ ôдъ рускихъ. Держалися точно сй скалѣ лише до 8. в. въ Римлянъ и Германіи опôсля назвы придержували але устрôй змѣняли.

Середновѣчнй византійскй 10. в. по Хр.

Зъ осередкомъ въ Константинополю ôдъ старогреческихъ ôдойшли въ назвѣ, въ строю, тоникахъ.

Коренній: D (dor) E (frig) F (Lyd.) G (Miksolyd. = hyperdor)
ре мѣ фа соль.

Прибочнй A(hypolyd) H(hypofr) C(hypolyd) = змѣненй назвы тоспôдній ля си утъ нôвъ и строêвъ.

Вже въ III—IV. в. по Хр. були сй роздѣлы на hypo и hyper въ малой Азіи, Стамбулѣ, Александріи, Медіолянѣ, въ церквѣ, а 10. в. прійшли въ р. церковъ.

7 т. скаля e—d—c—h—a—g—f.
2 1 4 3
6 5 8 7 стрôй = гласъ.

Середновѣчнй зах. церковній 16. вѣка на заходѣ.

Зъ за Loris Glareana Швайцара въ Basileum (при Ренѣ) були ще греч. назвы скаль. Сей написавъ розвêдку Dodecachord 12 скаль по основѣ Aristoxena. Замѣтивъ що Aristoxena нечитавъ, а симъ зрадився. Его скалѣ въ понятію вже одноцѣльнои 8и, зъ тониковъ на початку скалѣ а кôнци 1—8, и зъ перекрученими греч. назвами бо старихъ незнавъ.

Старогреческй назвы строêвъ 6—4 в. пер. Хр.:

C—Lyd. D—Frig. E—Dor. G—hypofrig. A—Hypodor. H—Miksolyd.

Зъиначенй назвы Glareana 16. в. по Хр.:

C—Joński. D—Dor. E—Frig. G—Miksol. A—Eol. H—Lyd.

Сихъ то на око старихъ скаль имилися Балакирôвъ, Ларошъ, Мелгуновъ и другй р. музики, котрими хотѣли старôсть гармоніи въ старихъ р. мельодіяхъ нацѣхувати.

Зъ котримижъ зъ сихъ рôвнати р. н. музику?

Зъ Терпандра 7. в. пер. Хр. 6 — чи 7 т. скалями, зъ котрихъ ничо неполишилося? у Русина 6 тоннихъ зложенихъ скаль небогато.

Зъ Питагорея 6. в. пер. Хр. 8 т. системи азійскои щебы можна найбôльше рôвнати, но єго чистй скалѣ держалися лише 2 вѣки по нѣмъ, єго скалѣ повно 8 т. а у Русина богато 8 т. щербатй. Но дежъ єго мельодіи зъ котрими бы можна рускй рôвнати, и провѣрити? Ода Пиндара 6. в. пр. Хр. ôднайдена около 44 так. всего недає ніякого свѣтла. Зах. теоретики незнаючи вѣрноѝ староѝ греч. музики, розбераютъ оду кождій инакше. Маючи ю въ нашихъ рукахъ, добачилисьмо фикцію єи гармонизованя въ Naumani; слѣдъ тому, що невѣрно розôбрана. Щобы навѣть старогреч. мельодіи ще и доси полишились, то тожсамости зъ р. нихто недокаже, бо гр. поезія є метрична, а р. н. ритмична, а яка поезія, така и музика єи нероздѣльна ôдъ своєй поезіи, въ „р. н. Тоиѣ“ и „Ритмиѣ“ разъ на все опровергнено, а 3—4—5—6—7 т. скалѣ въ старôй Греціи неслѣдно.

Зъ Аристоксеномъ 4. в. пр. Хр. неможна рôвнати, бо русинъ держится все азійскои старои системы, а сей єго новой $^1/_2$ тонно хроматичнои; у него 15 скаль, у Русина въ двоє бôльше, въ него енгарм. нема, у Русина є и доси.

Зъ Птолемеємъ 2. в. по Хр.? єго системъ непріймився въ практиѣ, а въ єго порѣ стара Греція, и єи музика упала. Лишилось народне въ народѣ, а яке оно самй Новогреки ще незнаютъ.

Зъ Римскими 6. в. по Хр.? незгода тоникъ, до того дорога зъ ôдтамъ до Русина задалека, взаєминъ не було.

Зъ середнов. византійскими 10. в. пр. Хр. за для змѣны назвъ и тоникъ точно неможна рôвнати.

Зъ середнов. Glareana зах. церк. 16. в. по Хр. нѣ, бо сй не старогреч. змѣннй назвы, змѣннй тоники, змѣнна скаля.

Дежъ то греч. сродство зъ р. музиковъ? Годѣ! р. н. музика незапожичена николи въ Греціи, запожичалась она въ праславянъ, Тракіи и Скитôвъ. Р. н. музика держится старои основы азійского система.

Подобіе р. музики до греч, ничо важного анѣ дивного, бо подобіе здибаєся такъ само и зъ другимъ народомъ. Наша схôднôсть зъ греч. лежитъ въ однôмъ азійскôмъ корени, але несхôднôсть въ ôдмѣннôмъ дальшôмъ образованю, плеканю музики.

Ніякй греч. вплывы немаютъ стôйности на р. н. музику. Межи Скитами (праслав.) и старими Греками небуло тѣснои

звязи; скитійскій консерватизмъ и ненависть знанѣ; въ своємъ часѣ за принятіе чужого карано смертевъ (Геродотъ). Траки не жичили ничого въ Грекъ, на ôдворотъ, Греки зажичили въ Тракôвъ божкôвъ, инструментôвъ и музики, фактъ историчній. Но и Славяне и Русини не жили въ пріязни зъ Греками, а нанованя Грекôвъ надъ Славянами исторія ненаводитъ. Дежъ тота спосôбнôсть зажиченя Русина въ Грека?

Р. н. мельодіи маютъ деколи по 9—10—11—12 тонôвъ, якѣжъ будутъ назвы, тонаціи примѣромъ d——f—g—a—b—c—d—es—f? на око B dur. Зачнѣтъ ôдъ f а буде греч. гипофригійска, ôдъ *g* а буде гиподорійска, а котра? а яка тогды тоника? а все решта за невъ яке? Що намъ по назвѣ, она не посуне дѣло р. н. музики ии на пєдь, р. нарôдъ робитъ своє, будує групами, а не повнимн скалями, уживає дробôвъ b—h, e—es, f—fis, g—gis и т. п. а чи dur чи mol тонація, пусте, сего въ р. н. мельодіяхъ нешукайте, а зъ греч. музиковъ нерôвнайте.

Модуляція мельодійна.

Перехôдъ зъ одного строю въ другій, зъ dur въ dur, въ mol, напружене, стиснене становитъ модуляцію мельодійну.

Кождій 4 тонъ представляє самостôйній въ собѣ стрôй, мовъ окрему мельодію зъ окремимъ выразомъ, характеромъ, котрій зъ перемѣновъ єго руху въ гору и въ долину змѣняється; зъ змѣновъ вноситъ зъ собовъ свою ôдмѣнну тонику, а за симъ и змѣну свого окремого собѣ духового выразу, характера.

Модуляція одного *незлученого строю* дає лише своєтонній, своєй скалѣ тоны. Де нема злученя окремихъ строєвъ, тамъ не буде ще и ширшои модуляціи; мельодійна модуляція дуже стара, єи починъ въ Азіи. Дамаскинъ въ 7. в. по Хр. уживъ по взору мирской модуляціи на Оріентѣ въ церк. христ. гласахъ — модуляціи по 4ахъ: c—g, d—a, e—b, b—f.

Злученє двохъ окремихъ строєвъ, вноситъ вже и 2 тоники сильній, зъ двома ихъ слабими, сѝ борются за своємъ першеньствомъ посередъ однои мельодіи, а зъ сего повстає рухъ, житє, красота, модуляція — чужотонна — одного и другого строю.

Рѣжнѝ злученя 2—3—4—5 тоннихъ групъ даютъ всэ инше то яснѣйше, то темнѣйше враженє, чутє, характеръ, переходъ зъ групы въ групу другу, въ строй другій; дѣєся се звычайно скокомъ о 2—3—4 тоны въ долину або въ гору, а тими переходовими тонами буваютъ посереднѝ несталѝ тоны строёвъ. Важне се для конъцёвъ рамокъ, частей зложенихъ въ довгу арію, коли хочемо въ свѣжій строй впасти безъ приготованя формы захо́дной. Примѣромъ зъ строю F до строю C: f—(g—d)—c и т. п.

Такѝ скоки посереднихъ несталихъ тонóвъ признаковъ модуляціи.

Доданє одного тона зъ горы до 4ы змодулює до 4ы въ долину.

Доданє одного тона зъ споду до 4ы змодулює до 5и въ долину.

Зъ однои 5ы g—d змодулюється до d—a, h—e, a—d

Зъ однои 4ы g—c змодулюється до другои 4и f—c, до 5и g—d.

Всѝ сѝ модуляціи сталисъ черезъ скокъ. Мелгунóвъ знаходивъ гармонійну модуляцію (a—e) тамъ, де єи въ строю нема. Сѣровъ перечивъ модуляцію въ р. н. мельодіяхъ. Но вже по сихъ кóлька примѣрахъ неустоится Сѣровъ зъ своємъ мнѣніємъ; короткóсть р. н. мельодій ограничає модуляцію, але єи ніякъ невыключає. Р. н. мельодіи горуютъ модуляціевъ, то групововъ то рóжностроёвовъ. Она була и є зъ прадавенъ, аналѣза стверджає.

Є р. н. мельодіи де модуляціи, тоники строю зъ модуляціевъ єи слабшои тоники, доминанты идутъ на перемѣну. Примѣромъ головній стрóй G. єго сильна тоника C, слабша тоника G, а ся стаєся часомъ, и до половины мельодіи сильновъ тониковъ, и приберає ще до себе свою слабу тонику D. Пóсля сего війде басъ гармоніи часомъ слѣдуючій:

D—h—G—D—G— | C—G—C—G—. Чижъ се не модуля-
5 1 5 1 4 1 4 1

ція двохъ окремихъ строевъ, першій зъ тониковъ G, другій зъ тониковъ C? въ групахъ буває 3 и 4 тоники.

На основѣ сего р. н. модуляційного закона збудовавъ Нѣщиньскій вступъ фортепяновій до хора „Закувала зазуля“; придивѣтся єму зъаналѣзуйте; модуляційній вступъ 4и, питомій русинови, а рѣдко питомій заходови.

Сродство модуляціи въ въ р. н. мельодіяхъ.

Русинъ маѣ свои окремѝ законы модуляціи; ôнъ любитъ безъ всякого приготованя слѣдуючѝ модуляціи.

а) **до 4ы** найчастѣйше и найхарактернѣйше.

C—F | D—G | E—A | F—H | G—C | A—D | H—E | въ гору.
dur dur mol dur mol mol dur стисн. dur dur mol mol стисн. mol

C—G | D—A | E—H | F—C и т. д. . . . . въ долину.

в) до **3ій** улюблена густа перемѣна mol на dur, а dur на mol.

C—a | D—h | E—c | F—d | G—e | и т. д. звычайне въ долину,

a—C | h—D | c—E | d—F | e—G | и т. д. также въ гору,

за симъ зъ поворотомъ C—a—C, або a—C—a.

г) **до 2ы** ôдъ тоники напружене зъ 5ами и 8ми досить часто.

a — h | c — d | d — e | e — f и т. д. . . . . часто въ гору,
mol mol mol mol mol mol mol mol а часто друге и dur

C — d | и т. д. . . . . рѣдше въ гору
dur mol

до 2ги ôдъ 5ои строю, въ G строю ôдъ *d* до *c* въ долину; т. є. 4а по 5ѣ.

д) **до 5ои** выжидаюче, незакôнчене — сомнѣтельне..... найрѣдше.

C—G | D—A | и т. д. . . . . рѣдко въ гору

C—F | D—G | a—d | и т. д. частѣйше въ долину
dur dur mol mol

Захôдъ хотячи тонаціи (въ злученю аріи и т. п.) змôцнити модулює слѣдуючу часть до 5ои въ гору. Русинъ обертає 5у въ долину; а коли хоче строѣ (чутє) змôцнити то модулює въ 4у въ гору, а буває и такъ що за симъ кладе ще другу 4у въ гору; двѣ 4ѣ по собѣ; рѣдше буває се въ долину. Обернене 5ы въ долину а не въ гору выходитъ зъ напряму руху принятого въ мельодіяхъ у Русина; зато въ наслѣдованяхъ модуляція до 5ы Русинови питома, групами.

Злученє 3 строêвъ дає потрôйну модуляцію посередъ однои р. н. короткои мельодіи, и сѝ злучаѣ у Русина не рѣдкѝ

коли обємъ скалѣ бôльшій по за 8 тонôвъ, тогды и зложенє бôльше строєвъ, а за сими 3 и 4 тоники окремй. Бôльше строєвъ — групъ — то бôльше и тоникъ.

Модуляція въ колѣнахъ р. н. мельодій; колѣномъ звемо то що захôдъ періода, лише зах. періоды все 8 тактôвй, а рускй рѣжнй и коротшй и довшй. Двоколѣннихъ а навѣть триколѣннихъ коломіокъ маємо. Ихъ складъ модуляціи пôсля сродства на передѣ указаного. Межи ними 4ми найчастѣйше. Ширше о сёмъ въ Гармоницѣ.

Модуляційне р. явище заявляєся частями въ мельодіяхъ:

а) часть мельодіи dur
в) часть мельодіи mol

або мѣшано переплѣтано, примѣромъ.

a) часть	G—d	a—e	a—e	a—d	групами
	dur	mol	mol	mol	
b) часть	d—h	a—d	g—d	a—d	групами
	dur	mol	dur	mol	

c) або перша часть *a* mol, друга *A* dur, и ôдворотно.

Въ груповôй модуляціи красота р. мельодіи, на що захôдъ незвертає уваги; а се взоромъ злученя модуляціи въ р. оперѣ.

Каденціи мельодійнй.

Мельодія все будована разомъ зъ р. стихомъ, и до стиха. Де кôвчится пôвъ- и цѣлій стихъ, де мала и велика цезура въ стиху, тамъ припадає ôддыхъ, спочинокъ, мельодіи, и спѣвака; сей ôдпочинокъ звемо утертовъ назвовъ каденція — (спадъ) мельодіи, она муситъ припадати все зъ цезурами, зарубами, передѣлами стиха по будовѣ и по мысли.

Мельодійнй каденціи выражає р. нарôдъ въ своихъ мельодіяхъ ôдмѣнними тонами, паде, спадає зъ однихъ на другй тоны, модулює. Каденційними тонами бувають. 1a скалѣ, строю зъ выразомъ закôнченя, успокоєня бôльше по серединѣ меньше на кôнци; въ строю C— на C.

2a скалѣ, строю зъ выразомъ глубокои задумы, жалю, плачу, розпуки; въ строю c (mol) на d, по серединѣ часто, на кôнци рѣдше.

3а скалѣ, строю зъ выразомъ ясности, а навѣтъ перепруженя при р. великой 3ій въ C на e, а затемненя, и стисненя при р. малôй 3ій въ C на es; въ серединѣ и на кôнци.

4а скалѣ, строю зъ выразомъ енергіи, героизму, выбухового чутя, и розпуки, въ C— на f; въ серединѣ часто, на кôнци рѣдше.

5а скалѣ, строю зъ выразомъ незаспокоєня, выжиданя, незакôнченя, въ строю C на g, въ серединѣ, частѣйше же на кôнци.

Р. н. мельодіи кôнчатъ мало успокоєнємъ, закôньченємъ, зато звычайно незакôнченємъ на 2ѣ 3ій 4ѣ 5ѣ.

По при сѝ цезуровѝ каденціи буваютъ ще, и то дуже часто, посереднѝ (межи цезурами) груповѝ каденціи на 1ѣ 2ѣ 3ій 4ѣ 5ѣ; прочитайте въ Riicha Compositionslehre натуру зах. каденціи, порôвнайте зъ рускими, а обачите иншу ихъ натуру, значенє.

Будова р. н. мельодій групами.

Дуже великого значеня. Доси розбиралисьмо всѣлякѝ строѣ односôбнѝ, и зъ роздѣлами 4+4, 4+5, 5+4, ôдъ котрихъ залежала тоника строю, безъ взгляду на мельодійнѝ групы; теперъ приходимо до прояснення важного явища р. н. мельодійнихъ групъ. Захôднѝ инструм. мельодіи будованѝ на одноцѣльнôй 8ѣ, безъ роздѣлôвъ на 4+5, мельодія спинаєся зъ споду до горы безъ опину.

Р. н. мельодія будована до р. н. стиха не метрична но ритмична, групова, по числу слогôвъ, по числу тонôвъ — примѣромъ:

Ой на павонцѣ | золоте перце | якъ на дѣвонцѣ | косы |
Ой не зазнала | жадна невѣстка | при свекрусѣ | роскоши |

Є се дрôбнѣйшій подѣлъ ритмики ôдъ ритмичного пôвстиха и єго р. н. муз. такта. Одинъ р. н. муз. тактъ може мати по однôй а часто и по 2—3—4 мельодійнѝ групы. Возстоковъ, Нейманъ, Потебня и др. недопускали такого дрôбного подѣлу въ р. н. пôвстиху, и мы неспроневѣрюємось нашой положеной тезѣ р. н. муз. такта въ „Ритмицѣ“, але аналѣза мельодіи выказує дѣйстно такѝ дрôбнѣйшѝ муз. мельодійнѝ групы

фразы, до такихъ дрôбнѣйшихъ групъ слогôвъ, лише не супе-речатъ они повнотѣ $^1/_2$ стиха и єго р. н. муз. такта, такъ якъ примѣр. довшî и коротшî слова зложенî до речення є єго частями, однакъ речення не змѣняютъ. Тî слоговî групы, на котрихъ опертî мельодійнî групы ôддѣленî въ повижшôмъ стиху лѣнійками.

Мельодійнî фразы, групы буваютъ що до выжины на однотонѣ, на 2—3—4—5 тонахъ, повнî, щербатî, навêть порожнî, въ гору або въ долину. Вижше сягаючихъ тоничнихъ групъ въ мельодіи нема. Мельодійнî тоничнî скоки 1—8 въ гору частî, рѣдше въ долину зъ правѣкъ все рускî; зато 1—6, 1—7 въ основѣ не рускî (Одоевскій), бо ихъ Русинъ нигде немає въ своихъ скаляхъ. Кôлька ихъ явищъ на тисячѣ не становятъ закона, но своєвольнôсть перекиданє тоновъ пôзнихъ вѣкôвъ. Мельодійнî групы любятся наслѣдовати то дослôвно, то о 1—2—3—4— тоны выжше, нижше. Наслѣдованє о 3ію выжше нижше дуже старе, русиномъ улюблене выкликало р. н. втурованє.

Чимъ групы коротшî, чимъ ихъ въ мельодіи бôльше, тымъ они старшî, и тимъ кращî; старшî враженємъ яснѣйшî, молодшî темнѣйшî. Мельодійнî групы идутъ пôсля групъ слогôвъ; де кôнчится слогова група тамъ роздѣлюється, кôнчится и мельодійна група, рѣдко коли продовжується по за слогову дальше.

Тоники мельодійнихъ групъ.

Коли одна повна мельодія дає одинъ головній стрôй, то дає а) и одну головну строєву сильну тонику, зъ єи друговъ слабшовъ. Де мельодія зложена зъ двохъ окремихъ строёвъ. тамъ буде и двѣ строєвî тоники, а де скаля сягає по за 8 тонôвъ, тамъ въ групахъ буде ихъ бôльше; тонке р. чутє, а заразъ побачимо що оно въ групахъ єще тонше.

Р. н. мельодій незложенихъ чи зъ коротшихъ чи довшихъ групъ нема, а тî мельодійнî групы фразы (мотива) представляютъ собовъ окремî строѣ посередъ головного строю, скалѣ мельодійнои. Колижъ окремî, суставнî, мельодійнî групы даютъ собовъ окремî строѣ, то мусятъ давати b) и окремî свои груповî тоники сильнî зъ своими слабими, якъ се при 3—4—5 тоннихъ скаляхъ обговорено, а се приводитъ незви-

чайну р. н. кольоратуру, модуляцію, характеръ, выразъ, групъ — чого захôднї мельодіи безъ групъ немаютъ.

Груповї тоники не суперечатъ головнимъ строєвимъ тоникамъ, бо они припадаютъ все въ тоны скалѣ, а лише тї тоны неможутъ бути груповими тониками, котрихъ въ щербатой скалѣ бракує. Вынятокъ можутъ чинити тоники до окрасъ, а о сêмъ въ Гармониці. Возьмѣмъ примѣромъ скалю G—a—h—c—d—e и въ нêй суставнї єи мельодійнї групы на 4ѣ h—c—d—e, на 4ѣ a—h—c—d, на 3іи h—g; то головна строєва тоника сильна (тутъ въ сêмъ примѣрѣ) буде *g*. Єи слаба *d*, зато груповї тоники сильнї будутъ тутъ *e* зъ слабовъ *h*, и *d* зъ слабовъ єи *a*.

Сама головна строєва тоника грає пôдрядну ролю, бо крôмъ неи є ажъ 2 груповї тутъ тоники; красота р. н. мельодій полягає на переплѣтаню рѣжно характеристичного враженя чутя; на *h* стиснене mol, на *a* mol, на *g* dur, и т. дальше. Змѣнѣтъ лише одинъ тонъ въ котрôй небудь групѣ своєвôльно на якій иншій, а змѣнятся и типовї народомъ положенї враженя зъ dur на mol и т. п. якужъ кривду чинятъ тї, що своєвôльно, по свому смакови поправляютъ мельодійнї тоны, на свої инакшї! Всего сего зах. музика немає, а має лише все одно dur и одно mol.

Тї груповї р. н. тоники можутся деколи брати и въ оборотахъ акордôвъ, тому по при а) и б) можутъ бути ще и г) пôвстиховї Фразовї тоники. Примѣромъ:

d—*d d*—d—e | *ch*—*ah*—c—d— | h—a—g | се мельодія зъ групами,

D ——— c | c ——————— h | g—a—g | се ребра, неокрашенои.

тонами неваріованои мельодіи, проста гладка нитка мельодійна; окрасы тоничнї мельодійнои нитки пропущенї; симъ ребра D—c—h—a—g обняли въ себе ажъ 3 мельодійнї групы, даютъ просту мельодійну фразу, довгу фразову групу, простї опоры тоники мельодіи, котрї въ гармоніи припалибы спôдному басови. Оправдане такого р. басса до повыжшои окрашенои тонами мельодіи, лежитъ въ р. н. наслѣдованю.

Спôдній голосъ наслѣдує свôй верхній голосъ, товаришитъ верхному. Мельодія варіює, а бассъ наслѣдує ю своими грубими ребрами. Въ сêльской орхестрѣ се почуєте.

Є се ѳдступленє ѳдъ груповои розмаитости — упрощенє — а можливе тогды аа), коли мельодія иде спадисто зъ горы въ долину d—c—h—a—g, бб) коли гармонія буде окрашена дробова. Однакъ и сѝ злучаѣ выражаютъ все чутє окремихъ строѣвъ групъ; *d* mol — *c* dur — *h* стиснене — *a* mol *g* dur -- и т. д. Переплѣтанє р. чутя мѣстится все въ нихъ въ ихъ акордахъ; но при фразовихъ тоникахъ мусятся выразно маркувати р. н. каденціи, о чѣмъ въ Гармоницѣ. Фразовѝ тоники будутъ въ загалѣ рѣдкѝ, зато а) b) правильно.

Всѣ сѝ а) в) г) окремѝ цѣховѝ враженя ѳдмѣнниѝ ѳдъ зах. инструм. мельодіи, єи тонаціи, гармоніи, каденціи, даютъ богатство, и ѳдмѣнну цѣху. Групованє, фразованє р. н. мельодіи и дуже важне и прастаре явище р. н. музики.

АНАЛИЗА

руско народнихъ мельодій зъ точки ихъ тоничнои и ритмичнои будовы.

Поставлена нами на передѣ теорія р. н. мельодики оперта на живихъ р. н. галицкихъ мельодіяхъ знаходитъ въ нихъ своє мѣстце основу и оправданє. Не выбиралисьмо самѝ гарнѝ, но такѝ р. н. галицкѝ мельодіи, що своєвъ будововъ цѣкавѝ, цѣховѝ, оригинальнѝ пôдъ поставлену теорію пôдходятъ. Невычерпуємо ихъ, се бы дорого стояло, ограничаємся лише на невелике число, кидаємо лише свѣтло на поставленѝ музик. законы самостôйноиôдъ зах. музик. инструментальнои окремои р. н. мельодіи. За примѣры взялисьмо списанѝ р. н. галицкѝ мельодіи, самихъ галицкихъ записувателѣвъ. Теорія се нова, цѣкава, пôсля насъ ясна; скоросьте ю належито перестудіювали, будете самѝ знати, за чимъ въ р. н. мельодіяхъ шукати, и якъ мельодійнѝ явища прояснювати. Слѣдуюча аналѣза р. н. мельодій звертає увагу на самѝ важнѣйшѝ явища, пôсля котрихъ научитеся спостерегати всякѝ явища на всѣхъ мельодіяхъ другихъ.

Примѣтка. Ноты дорогѝ, уживаємо по при нихъ и буквъ до назначеня нотъ. Дрôбнѝ буквы a, h, c... означаютъ $^1/_{16}$; середнѝ скôснѝ, *a*, *h*, *c*... $^1/_{16}$; простѝ a, h, c... $^1/_8$; великѝ буквы $^1/_4$; точка коло буквы a. d. c. значитъ то, що точка коло ноты, Числа зъ горы, зъ споду буквъ означаютъ якъ далеко зъ тона на тонъ въ гору, въ долину скочити.

2 тонны.

Щедрôвка зап. Порфирій Бажаньскій.

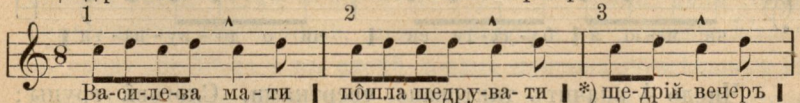

Число 8 означає мѣру численя и тактованя ôсемками. Поперечнѝ стовпчики въ текстѣ ôддѣлюютъ слоговѝ, а заразомъ

и мельодійнй групы. Слоговй групы 4+2 — 2+4 а припѣва 2+2. Мельодійнихъ групъ число назначене зъ верху числами. Стрôй (скаля) сеи мельодіи: *c—d*, сутки, ôддаленє, интерваль обохъ р. н. тонôвъ $4\times{}^1/_4$, самй цѣлй, нема $^1/_2$ тонôвъ. Въ двотоннôмъ строю тоника спôдъ, тутъ *c*; мельодія зачинає тониковъ, а кôнчитъ 2овъ *d*. Оба тоны 1—2 сталй, неможутся змѣнити, бо змѣнивъбыся стрôй и єго враженє, тутъ *c*—dur. Нема переводнихъ, диссонанцій, окрасъ, нема роздѣлу строю, нѣ модуляціи. Групъ три 1 и 2 однака точно повторена, 3 скорочена. Нема р. н. мельодій безъ мельодійнихъ групъ, фразôвъ. Напрямъ руху мельодіи тутъ незамѣтній, обємъ тонôвъ за вузкій. Де цезуры въ стиху, де ôдпочинокъ голоса, тамъ все и всюды и мельодійнй каденціи; по всѣхъ групахъ каденція на 2ѣ *d*, стара зъ враженємъ mol а не dur; зах. темпер. инструментальна музика уживає каденціи dur. Конецъ на 2ѣ становитъ ôдмѣну ôдъ початку; кôнцêвъ у Русина на 2ѣ богато, у Моравянъ, Чехôвъ, Задунайцôвъ мало, въ Сербôвъ ажъ за богато. Психольогичній выразъ кôнцевои 2ы, строю дає чутє пригноблене; зъ сего можна у поодинокого народа ôдчитати настрôй єго душѣ, а за исторієвъ ôднайти и причину сего.

Двотоннихъ мельодій нестрѣтилисьмо доси ще въ жадного другого народа Европы, а чи они є въ Азіи не знаємо, бо записки ихъ невыказали. Є ще друга 2 тонна р. н. мельодія въ голошѣню, а можна ще и иншй почути на понизю при тнхôй роботѣ жоночого роду въ грядкахъ.

3 тонй.

а) щербатй

Думка вдовича, Зап. П. Бажаньскій.

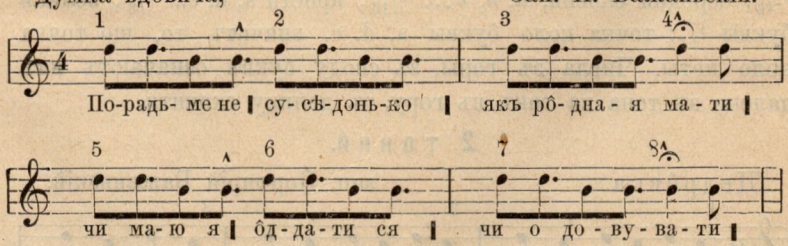

Число 4 значитъ тактованє чвертками. Слоговй групы: 4+4+6. былинного устрою по 3 групы въ пôвстиху. Стрôй сеи мельодіи *h—d* (1—3 сталй; сутки межи ними $^1/_4+{}^1/_4$ самй

самî цѣлî тоны) щербатій безъ 2ы *c*. Въ 3 тоннихъ мельодіяхъ сильна тоника спôдъ 1а строю, тутъ диссонанція *h*, бо дає сутки самостôйного тона $2\times{}^1/_4$, а не окрасу $^1/_4$. Групъ мельодійнихъ въ 4 тактахъ ажъ 8 всѣ однакî точно повторенî лише 4, 8 ôдмѣнî и скороченî, они щербатî 3 т.; скокъ межи *h*—*d* $1^1/_2$ т. враженя mol стисненого, (инструм. музицѣ непитомого) лише 4, 8 група однотонъ. Переводнихъ, окрасъ, нема. Мельодія зачинає 3іевъ а кôнчитъ 1овъ сильновъ тониковъ; слабша тоника 3а *d* замѣтна тутъ лише въ 4 групѣ на *d*. Головна каденція на цезурѣ 4ои групы на *d* стара зъ враженємъ mol, 8 група на *h* также стара mol стиснене; груповî каденціи на кôнцяхъ всѣхъ групъ (тутъ всѣ на h) враженя mol стисненого. Въ сêй мельодіи нема злученихъ окремихъ строевъ, тожъ и модуляція лежитъ лише въ ôдмѣнѣ своихъ тонôвъ — своєтонна; замѣтнѣйша она лише по 4ой групѣ на 3іи *d*. Напрямъ руху бôльше замѣтній зъ горы въ долину,

За яку инструм. тонацію узналибы се темперованî гармонисты? *h* mol? нема fis, cis, ais; *H* dur? нема gis, dis; нѣ Leittona нѣ 8ы нѣ прочихъ тонôвъ; р. н. строѣ иншî, и гармонія до нихъ инша; додасть гармониста бракуючî тоны въ гармоніи, то щезла вся наша щербата мельодія.

Коломійка 3 т. Зъ пôдъ Коломіи. О. Кольбергъ.

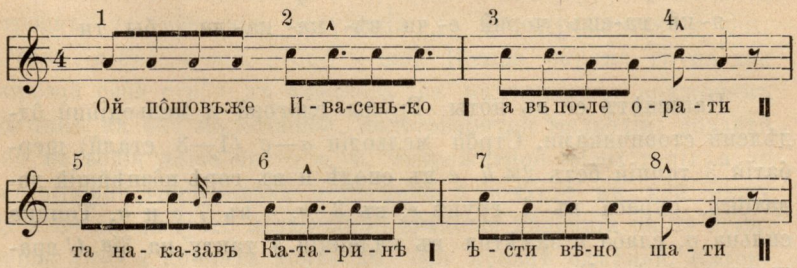

4 нар. муз. такты. а 8 муз. групъ. Групы слоговî 8+6—8+6. Стрôй 3 тонній *a*—*c* щербатій безъ 2ы *h*. 1—3 сталî незмѣннî тоны. Сутки межи *a*—*c*=$^4/_4+^2/_4$— самî цѣлî тоны; переводнихъ, диссонанцій, нема; окраса *h* въ значеню *his*=$^1/_4$ зъ споду до 3іи *c*; *e* въ сподѣ додана причепа пôзнѣйшихъ вѣкôвъ. Въ 3 тоннихъ сильна тоника въ сподѣ на 1 тонѣ строю тутъ *a*. слабша тоника тутъ 3а *c*, замѣтна въ 2, 3, 5, 7 групѣ. Доминанты (5ы) нема. 1а зъ 6овъ а 2а зъ 5овъ точно однакî

однотонній; 3а зъ семовъ близко рôвна; 4а и 8а ôдмѣнній. Група 1а и 6а враженя *a* mol, 2 и 5а враженя *c* dur, 3 и 7 до половины *c* dur, а до половины *a* mol, 4 и 8 *a* mol. Мельодія зачинає 1овъ, тониковъ *a* кôнчитъ 4овъ *e* додановъ въ спôдъ. Кôнцѣ ôдъ початкôвъ звычайно ôдмѣнній; до того вже тутъ конецъ не на тоницѣ. Модуляція иде зъ враженями dur mol групъ, але лише своєтонна, бо лише одинъ стрôй; каденціи идутъ также зъ групами и ихъ наведеними враженямн на *a* mol, на *c* dur, (на *e* mol) всѣ старй. Напрямъ руху въ долину. Цѣкава тутъ р. н. малоруска ритмика, пунктованй не першй но другй тоны що такъ индоцигане, мадяри дуже любятъ. Тото пунктованє не rubbato, бо сходится зъ акцентомъ слôвъ. Наконецъ цѣкава синкопована урва въ 4 и 8 тактѣ, доповнена паузовъ.

Коломійка 3 т. Покутє. Зап. О. Кольбергъ.

				4								3			
4 =	*a*	a	e	*a*	c.	*c*	*c*.	*c*	*c*.	*c*	*c*	*a*	*c*	e	*c*	C	C
				4													
	Ой	дѣв-		чино		чорно-		брива		вартбы			тє лю-			би-	ти
	a	a	e	*a*	c	*a*	c.	*a*	c.	*a*	a	e	*a*	c	*a*	A	A
		4									4						
	я-	кй		ма-єшь		чорнй		о-	чи	вѣ-	ка-		па-		ли	бы	ти

Напишѣтъ се въ ноты Групы слоговй и мельодійнй ôддѣленй стовпчиками. Стрôй мельодіи *a*—*c* (1—3 сталй) щербатій 3 тонній безъ 2ы *h*. *e* въ сподѣ и въ горѣ пôзнѣйшій додатокъ, окраса въ 1 групѣ *e*, въ 3 *a*, *e* въ 7 *e* и *a*. Тоника сильна *a*, слаба *c* замѣтна въ каденціи 4 такту на 3ій *C* враженя *c* — dur. Групы: 1т. и 3т. переплѣтаного улюбленого враженя то *a* mol, то *c* dur, становятъ заразомъ и модуляцію до 3ій своєтонну. Цѣкава пунктована руска крашена ритмика, синкопы, лєгатура властива русинамъ, и циганьскому стилеви а невластива заходови. Якй тотй коломійки старй, коли ихъ скалѣ лише 3 т. щей щербатй? Ихъ зроджене припадає въ одну пору зъ колядами; они зъ почину були обрядовими сполученими все зъ танцемъ, щей зъ мимиковъ.

б) повнй.

Сороки, Львôвъ, зап. Олеся Бажаньска

Весêльна 3 т. донька автора.

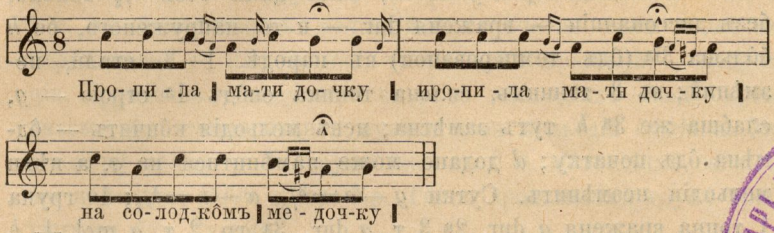

Тактъ пôсля $^1/_8$. Слоговй групы 3+4—3+4—4+3; 3 такты а 6 мельод. групъ. Стрôй 3 т. повнй *a*—*h*—*c*, цѣлй зъ $^1/_2$ тонами —*a*—*c* сталй незмѣнний; сутки *a*—*h*=$^4/_4$, *h* - *c*=$^2/_4$. Переводнй тутъ *h*—*c*, стара р. диссонанція тутъ 2а *h*, конзонанція 3а *c*. явище температурѣ (фортепяна) непитоме, диссонанція въ сêй мельодіи нерозвязуєся нигде въ гору, наôдворотъ конзонанція *c* зливаєся въ диссонанцію *h* зъ горы. Окрасы немаютъ слôвъ; *gis* $^1/_3$ до 1мы, *h* $^1/_4$ до 3ій зъ споду, окраса до *a* переходова. Въ 3 т. сильна тоника 1а тутъ *a*, слаба 3а *c* въ сêй мельодіи она незамѣтна, доминанти (5ы) нема. Мельодійнй групы: 1,3,5 однотонна на *c* враженя dur, 2а гр. 3 т. на сêй каденція на 2ѣ *h*, стиснене, 4а група 3 т. *a* mol каденція *a* mol; 6а 2 т. каденція *a* mol; хотяй нема тутъ зложенихъ строêвъ, то своєтонна модуляція до 3ій переплѣтає: *c* dur, *h* стис., *c* dur, *a* mol, *c* dur, *a* mol. Кожда окрема група дає окремій свôй стрôй зъ окремовъ єи модуляціевъ, враженємъ въ такъ на око малотонной, малоговорячой мельодіи; додайте сêй мельодіи лише чисто р. н. старожитнои мѣры тоны, а не сегоднѣшнй темперованй фортепяна а почуєте въ нêй иншу 2у и 3ій єи, почуєте незвычайне враженє каденціи на 2ѣ *h*. Зачинає 3іевъ а кôнчитъ тониковъ, оба кôньцѣ ôдмѣнний. Каденціи всѣ будутъ самй старй не по копытѣ темперованой гармоніи всюды зъ великовъ 3іевъ, но зъ таковъ, яка въ нашôй скали знаходится до *a* — (*c*), до *h* — (*d*), а не *dis*, до *c* (вижше *c*), въ сêмъ рѣжниця старихъ каденцій.

Коляда 3 т. Немирôвъ — Ерина Чибрикъ.

		4								
4=	d	g	g	g	Ga		h	h	h	a	G
	Ой сѣвъ же	Хри-	стосъ				та	ве-	че-	ря-	ти

a a a h	a a a h
ще-дрій ве-черъ	до- брій ве-черъ

3 т. повній стрôй $g—a—h$, самî цѣлî безъ $^1/_2$ тонôвъ, безъ диссонанціи — враженя dur — и то напруженого, бо h бôльша 3^{ia} (ôдъ темперованои) въ народѣ. 1—3. сталî, незмѣннî; зъ 3 тоннихъ, сильна тоника спôдъ 1^a строю — g, слабша же 3^a h тутъ замѣтна; невъ мельодія кôнчитъ — бдмѣна ôдъ початку; d додане може замѣнитися на g, а цѣхи мельодіи незмѣнитъ. Сутки $g—a=^3/_3$, $a—h=^4/_4$; 1° група 1 тонна враженя g dur, 2^a 3 т. g dur, 3^a гр. 2 т. a mol $+$ h стисн. такî самî каденціи; а хоть модуляція своєтонна, одного строю, то русинъ и посередъ одного строю въ групахъ тонко и нѣжно умѣє модулювати, на основѣ єго р. н. нетемперованихъ тонôвъ.

Щедрôвка 3 т. Покутє. О. Кольбергъ

8= e E C d	e D C d
Ще-дрій ве- черъ	до- брій ве- черъ

Тоны подаємо вѣрно, але ритмику деякихъ нотъ зъ $^1/_4$ на $^1/_8$ кладемо, бо Кôльбергъ пильнувавъ инструм. намъ чужого не народного такту и єго акценту. Всего 2 групѣ, 2 такты, 3 т. повній стрôй $c—d—e=^4/_4+^3/_3$, самî цѣлî безъ $^1/_2$ тонôвъ; 3^a $c—e$ выжша у народа якъ въ температурѣ. Зач. 3^a кôнчитъ 2^a строю, ôдмѣна — тоника e.

Гаєвка 3 т. Сороки, Львôвъ, зап. Олеся Бажаньска.

4= g a g a	(e) f g g	Af Ge g F
Ой хо- дивъ жукъ	по ду- би- нѣ }	
А жу- чи- ха	по я- ли- нѣ }	грай жуч- ку грай.

Всѣхъ $e—f—g—a$ булобы 4 тоновъ, однакъ $e=eis=^1/_4$ додана лише окраса до f хотяй має слогъ пôдъ собовъ, и може гармонію дôстати; заступити можна го тономъ f тому стрôй 3 т. повній $f—g—a$; сутки: $^4/_4+^3/_3$, самî цѣлî тоны. 1^a група 2 т. враженя g dur, 2^a гр. 2 т. g dur 3^a 3 т. f dur. Зачинає 2овъ, кôнчитъ 1овъ, тониковъ, слабша тоника a тутъ незамѣтна. 3^a $f—a$ выжша у народа; каденція и модуляція такî, якî групы; 3 тоннихъ мельодій маємо записанихъ 30, а буде ихъ ще дуже богато незаписанихъ. Зачинаютъ они и кôнчатъ 1—2—3 тономъ.

Така розмаита р. н. мельодійна музика. Головна рѣчъ въ р. н. мельодіяхъ групы ихъ окремѝ строѣ, тоники и ихъ враженя, а за симъ старѝ каденціи и модуляціи. Упередженє, що р. н. мельодія не модулює, совершенно упадає, коли вже въ 3 т. ще незложенихъ мельодіяхъ стрѣчаємо такъ тонкѝ все переплѣтанѝ то dur, то mol, то стисненѝ враженя — модуляціи. Групованє и модуляція въ р. н. мельодіяхъ своя окрема питома, ôдъ темперованои музики и єи мельодій ôдмѣнна. Мельодійнѝ фразы р. н. групы вже въ 3 т. мельодіяхъ сягаютъ що найменше 2000 л. пр. Хр. Тонко вражливихъ групъ треба учитися ôдъ Русина.

3 тонни р. н. церк. пѣсни.

Твердилисьмо и твердимо, що системъ р. н. мирс. а р. н. церк. музики, спѣву однакового систему; на доказъ того наводимо въ сей нашôй аналѣзѣ примѣры зъ р. н. колядъ и др. пѣсень такъ само групами будованихъ, а вы ихъ пôсля нашôй аналѣзы зъаналѣзуйте.

3 т. пѣснь постна: Христе Царю справ.

4 тонни.

Будованѝ также групами, фразами, они найбôльше чистѝ и симетричнѝ. У Русина нема мельодій безъ групъ. Головна цѣха 4 т. групъ тота, що въ нихъ тоника не спôдъ 1^a но верхъ 4^a строю; вынятокъ лише въ Tritoni. Друга прикмета 4 т. тота, що є и такѝ 4 т. р. н. мельодіи, де анѣ однои 4 т. зато самѝ 1—2—3 т. групы, указуючѝ на глубшу ихъ старôсть. Межи 4 т. стрѣчаємо порожнѝ, щербатѝ и повнѝ 4 т. строѣ.

а) порожнѝ.

Юга ска пастирска зъ (пôдъ Чорногоры) Жабя.

Зап. П. Бажаньскій.

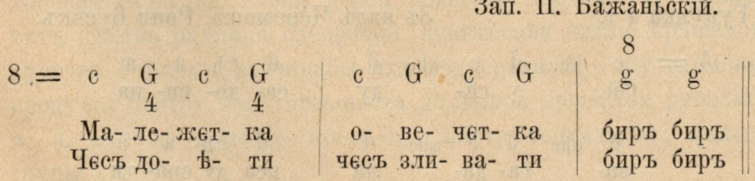

Співаютъ и граютъ на трембѣтахъ. Цѣлій строй въ двохъ тонахъ g—c=1—4; оба крайнї сталї знаменаютъ собовъ строй g порожнїй, бо бракує 2^a 3^a; а що се 4 т. то сильна тоника тутъ C, а слаба g; 1 2 група 4 т. порожна повторена враженя C dur. 3^a 1 т. ôдмѣнна враженя g dur. Нема $5^{ы}$, доминанты. Зачинає $4^{овъ}$ строю сильновъ, а кôнчитъ $1^{овъ}$ слабовъ тониковъ; початокъ и конецъ ôдмѣнний. Чи тому, що ся мельодія кôнчитъ на g. се зах. G dur? а де *fis*, де решта? пôсля числа тонôвъ въ групахъ кажемо: ся мельодія зложена зъ 4+1 тоннихъ групъ.

Думка жоночa, 4. т. Зап. П. Бажаньскій.

8=	d	d.	cha	d	d.	cha	d	d.	d	d.	Dch	A
	Пла-	чужъ		бо	я		шо	день	шо	го-	ди-	на
	чо-	мусь		Бо-	же		не-	давъ	якъ	ро-	ди-	нѣ

Слоговихъ групъ 2, а мельодійнихъ одна фраза, одинъ р. н. тактъ. Стрôй порожнїй a—d, (1—4 сталї самї цѣлї тоны — прочї додана окраса) щербатій безъ $2^{ы}$ $3^{iи}$. Зачинає 4^a d, конецъ 1^a a; тоника въ 4 т. верхъ строю 4^a d, слабша 1^a a. Чи се тонація a mol? а де Leitton *gis*, де 3^{ia}, 8^a и проч.?

б) Щербатї.

Югаска пастирска зъ (пôдъ Чорногоры) Жабя.

Зап. П. Бажаньскій.

					4										8			
8 =	g	A	g	C		g	A	g	C		g	g						
	Ю-	га-	си	гевъ		ю-	га-	си	гевъ		та	гевъ						
	Въ ко-	ли	бу	гевъ		ю-	га-	си	гевъ		та	гевъ						

Слоговї групы основовъ и мельодійнихъ; двѣ групы однакї, трета ôддмѣнна коротша. Стрôй щербатій g—a—c безъ $3^{iи}$; g—c=1—4 сталї тоника c, слаба g, враженя dur, кôнчитъ на g. чи се G dur? а де Leitton *fis* — де 3^a h и проч.? Групы 4+1 тонні.

Гуцулка 4 т. Зъ надъ Черемоша. Роня Вусикъ.

4 =	c	ahc	d	c	ahc	d		d	ch	a	a							
	Ой		у	са-		ду		са-	до-	ви-	на							
	c	ahc	d	c	ahc	d		d	ch	a	a							
	за-		га-	да-		ла		вса	ду	спа-	ти							

c ahc	d	c ahc	d	d	c
за		са- домъ	лѣ-	щи-	на
ga	ah	a	ga	a	a
мо-	ло-	да	дѣв-	чи-	на

4. т. стрôй щербатій *a—c—d*= безъ $2^{ы}$ *h*, доданû окрасы *g—h*. Цѣкава цѣха гôрскихъ танцêвъ гуцулокъ — (коломіокъ) се павза по 1 и 2 $^{1}/_{2}$ стиху, котру ритмъ танця выповняє — сильна тоника въ 4 тонныхъ $4^{а}$ *d*, слаба *a*; слоговихъ групъ 4+4—3+3, мельодійнихъ 8; 1+3+5 група *c—d* 2 т. враженя *d* mol, 2+6 *d—c—a—* 3 т. враженя *a* mol, $4^{а}$ враженя *c* dur, 7+$8^{а}$ враженя *a* mol .групы мельодійнû стягненû 4+3—4+1 тоннû; каденціи *d—a*, *d—c* | *d—a*, *a—a*. модуляція пôсля групъ.

Русальна. 4 т. Колом. Пôдгôрє Зап. П. Бажанскій

Слоговû групы яснû; цѣкавій акцентъ слôвъ не на 1 но 2 нотѣ, ôдворотъ ôдъ захôдного. Чи можнабы се записати въ $^{3}/_{4}$ або $^{6}/_{8}$, або $3\times{}^{3}/_{8}$? нѣ, акцентъ и ритмика стане фалшивій. 4 т. Стрôй щербатій *h—d—e* безъ $2^{ы}$ *c*; *h—e* сталû тутъ *h*. $^{3}/_{4}$ (а не $^{1}/_{4}$ окраса) самостôйній интерваль, вандруюча р. н. дисонанція. Сильна тоника *e* слаба *h*. Зачинає $1^{овъ}$ слабовъ а кôнчитъ сильновъ тониковъ $4^{овъ}$. Нема $5^{ы}$ нема доминанты; а у сподѣ модуляційна причепа другого зложеного 4 т. строю *a—d* зъ сильн. тонковъ *d*, а слабовъ *a*. Зъ сего 2 строѣ

1) *h—e* $4^{а}$ тоника *e* слабша *h*.

2) *a—d* $4^{а}$ „ *d* „ a.

а се дає вже чужу окрему модуляцію до другого чужого строю. Кôнчитъ на *e*, чи се *e* mol? нема *dis* нѣ $3^{ін}$ *g*. може *a* mol? нема *gis* нѣ $3^{ін}$ *c*. а може *h* mol? нема *ais*. Въ р. н. мельодіяхъ годѣ о зах. инструм. тонаціи говорити, що повстала доперва 16—17 в. рускû строѣ повстали ще пр. Хр. Цѣкава тутъ цѣхова ритмика ôдворотно пунктована стилю крашеного руского. Гармонія повиннабы ихъ пôдперати. Но яку гармонію продумає инстру мен. гармониста до нашои щербатои русалки? р. н. музика зовсêмъ инша ôдъ инструментальной; мельод. групы 4+4+4 т.

Коломійка. 4 т. Городенка. О. Кольлергъ.

4 = d d e e d d h h | d d e e Dh (C) H
Ой по-ѣ- хавъ мой ми-ленькій | по- ѣ- хавъ по ѣ- хавъ

a a h h ha a a g | g a a a A A
якъ за ме- не не зга- да- є | шо- бы не прі- ѣ- хавъ

Всѣ тоны скалѣ *g—a—h—d—e*, 6 тоновъ но *e* $^1/_4$ въ горѣ а *g*=$^3/_3$ въ сподѣ доданѣ причепы. Кольбергъ записавъ (*C*), но се новомодна манєра, въ сей скалѣ нема *c*; за *e* можна *d* за-*g—a.* дати; 4 т. стрôй щербатій = *a—h—d* безъ 3ій *C.*

Мельодія кôнчитъ на *a.* чи се *a* mol? нема *gis.* нема 3ій *c.* тутъ сильна тоника 4а *d* а слаба *a.* Зачинає 4овъ кôнчитъ 1овъ, котра не є сильна но слаба тоника що заступає доминнанту. Групы даютъ собовъ окремѣ строѣ и своѣ тоники; 1а 2а *d—h* 3 т. тоника *d*+*h*, 3а *h—g*-- 3 т. сильна *g.* 4а 2 т. тоника *a.* Въ слѣдъ за симъ строѣва головна тоника *d*, а груповѣ *g*, *a* (хотяй *g* причепа) они несуперечатъ строѣвôй бо знаходятся въ скалѣ

Гуцулка 4 т. Жабє гравъ П. Федусєвичъ.
Зап. П. Бажаньскій.

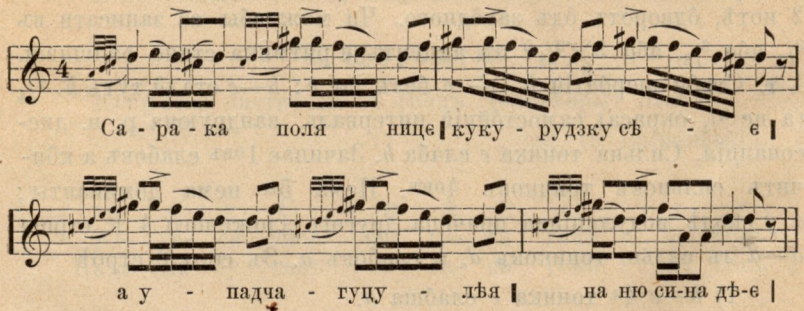

Зъ умыслу невыдѣлюємо доданихъ, до такого способу писаня сегодне всѣ навыкли, за то фостики зъ верху указуютъ нитку скалѣ мельодіи; 4 т. щерб. стрôй *d—f—gis* безъ 2ій *e* проче все додана окраса; *cis-cisis* = $^1/_4$ окраса до тоники *p* зъ споду; *e* $^3/_3$ окраса до тоники *d* зъ горы до *—d—gis* є напружена 4а, Triton, *gis* = $^1/_3$ ôдъ *a* пре розвязатися въ гору, але немає въ що, ломитъ свою натуру зливаєся въ долину въ *d.* Ôдкиньте *gis* а лишится 3 т. скаля щей щербата, а звычайно такѣ напруженѣ 4ы приходє надъ 3 т. груповъ. Скаля 4 т. а чому тоника не верхъ 4а но спôдъ 1а *d? d—gis* Triton, 3 ц. тоны — чннитъ винятокъ ôдъ 4 т. правила, по причинѣ що

gis уважаємо мовбы причепу до 3 т.скалѣ, а тогды тоника спôдъ тутъ *d*. тому и гармонія до *d* и до *gis* лежитъ мовбы перехôдъ. Liszt такй гармоніи знає и має. Въ гармониць узнаємо, щой до *gis* можна окрему дробову гармонію приложити. Групы ясній 4+4—4+4 тонній. Каденціи всюды *d*, *f* лише яко переходове. Чи се може *d* mol бо є *cis*, и 3а *f*? Нѣ! *cis* не є Leitton $^1/_2$ т. но руска, тонка окраса *cisis* = $^1/_4$, а яко такій тонъ не самостôйній но окрасовій. Звертаємо увагу на психологичне чутє такои напруженои 4ы; выразу на то немаємо, але якесь, роздражнене, розпучливе. Чи не дѣйстно р. н. музика инша ôдъ зах. инструментальнои? Загально всѣ гôрскй гуцулки дивного окремого ôдмѣнного чутя чисто староруске нѣгде незапожичене; якбудь сегодне доказує Петрушевичъ историкъ и Проф. Партицкій, що назва гуцула зъ готійского Gutia, що впливы Готôвъ III. и IV. в по Хр. ихъ побиту въ нашой краинѣ прôллялися не на одно, то въ мельодійной точцѣ жадновъ мѣровъ. Такои напруженои въ р. н. мельодіяхъ часто приходячои 4ы *d*—*gis*, стрѣчаємо въ другôмъ славянскôмъ народѣ лише рѣдко, мадяри въ зславянизованôй ихъ индоциганьской музицѣ сей обявъ также рѣдше уживаютъ. Два вѣки побуту, щей ворожихъ Готôвъ на Руси за мало, супротивъ ихъ все посуваня.

Гуцулка 4 т. Станиславôвъ. Пôдгôрє. Кар. Липиньскій.

		4				3									
4 =	d	gfis	g	d	d	fe	f	d	d	gfis	g	d	F de	d,	
	По-	сѣ-	я-	ламъ	ру-	ту	кру-	ту	ме-	жи	бе-	ре-	га-	ми	
		4				3									
	d	gfis	g	d	d	fe	f	d	d	f	ed	ecis	D	d,	
	ой	къ	тєж-	ко	ме-	нѣ	жи-	ти	ме-	жи	во-	ро-	га-	ми	

Сю гôрску гуцулку героичну въ єи 4овихъ скокахъ граютъ и на понизю яко коломійку. Героизмъ єи въ 4Ѣ, додайте до неи ще 5У а змякне; 4 т. щерб. стрôй *d*—*f*—*g* безъ 2ы *e*. въ передпослѣднôмъ тактѣ *e* сомнѣтельне, здаєсь замѣнене замѣсть *d*. *fis*=*fisis* $^1/_4$ окраса до 4ыа — *cisis* $^1/_4$ до *d* тоника сильна *g*, а слаба *d*. ôдворотъ ôдъ иструментальной. Групы 4+3 —4+3 4 -3—3—1 тонній. Пôсля групъ и тоника: 1а гр. тоника: *g* 2а 3 т. *d* и т. д.

Каденціи всюды на *d* модуляція пôсля груповихъ тоникъ. Важна $^1/_8$ павза (,) по обохъ $^1/_2$ стихахъ; важній 3 груповій $^1/_2$

стихъ по образу былины 14 слогôвъ. Р. н. гуцулки, коломійки прастарй, не родомъ зъ Коломіи надъ Прутомъ, но зъ Аріи коло Каспика. Пôсля насъ ся коломійка удержалася близко 4000 л. незмѣнена.

2) повнй.

Весêльна. 4 т. Сороки, Львôвъ. Зап. Олеся Бажаньска

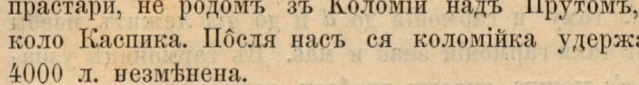

4 т. повній стрôй *g—a—h—c*, *fis—fisis* $^1/_4$ окраса до 1ы *g—h=his=* $^1/_4$ окраса до 4и *c*.

Тоника сильна *c* слаба *g*; гарна симетрія, повторенє групъ 3—3—2 | 3—3—2 тонній пôсля сего и груповй тоники. Зачинає 3а конецъ 1а. Може се G dur? нема *fis* $^1/_2$ т. Leittona. Мельодія належитъ до оригинальнихъ. Призастановѣтся надъ враженємъ групъ; 1, 2, 4, 5а *a* mol, 3а *c* dur 6а *g* dur, яка нѣжна модулація. Цѣхова каденція на 2ѣ *a* mol, въ строю загалнôмъ на *g* враженя dur.

Трудовачъ. Золочêвъ. Зап. Дм. Андрейко.

Думка дѣвоча. 4 т.

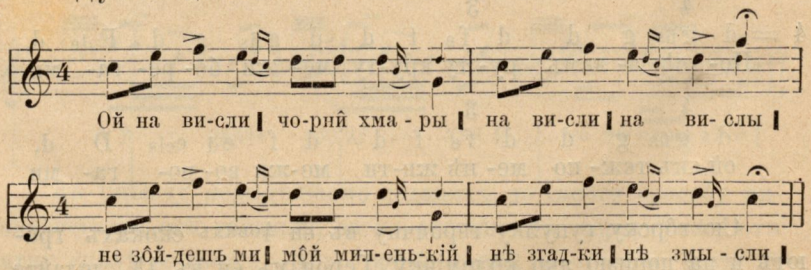

Сю мельодію записала также Олеся Бажаньска въ Сорокахъ, Львôвъ, а Наталія Боднаръ въ Свѣстельникахъ (Рогатинъ); она ширше знана. Ся преграна мельодія має богато р. н. цѣхи на собѣ; 4 т. повній стрôй *c—d—e—f*; *h* окраса *g* додане замѣсть *d*. зачинає и кôнчитъ *c*, мимо то се не тонація *C* dur анѣ тоника *c*, но стрôй *c*. а сильна тоника *f*, слаба *c*; *e—f*. переводнй се поводуютъ. Диссонанція *e* розвязуєся въ гору въ

конзонанцію *f*, а зъ горы *f* зливає ся въ *e*. Цѣховй тутъ групы 1, 3, 5, 7а *c—f* 4 т. враженя *f* dur, 2—4—6а *d*— однотонна бо *g* додане замѣсть *d*, враженя *d* mol, 8ма *d—c* 2 тон. *c* dur, бачте гарну переплѣтану модуляцію *f* dur, *d* mol, *f* dur *d* mol, *f* dur, *d* mol, *f* dur, *c* dur.

На око поєдинчій устрой а на р. н. ухо така богата модуляція. Наколибы хто хотѣвъ и *g* до скалѣ причислити (чого неповиннося, бо сподній другій строй тутъ незамѣтній зъ одного *g*) то вийшлабы 8 т. дуже щербата скаля — а 2—4—6 група *d—g* булабы 5а зъ тониковъ *g*, а модуляція булабы *f* dur, *g* dur — *f* dur — *g* dur *f* dur — *g* dur — *f* dur — *c* dur, всѣ самій dur, чого р. н. групы нелюбятъ. Посля нашои аналѣзи въ сѣй мельодіи 4—1, 4--1 | 4—1—4—1 тонній групы. Що тутъ тоника *f* поводована переводними *e—f* указує и р. н. акцентъ „ой навійсли“. Народъ у всѣхъ мельодіяхъ любитъ давати акцентованому слогови выжшій и важній тонъ скалѣ.

Веснянка 4 т. Сороки, Львовъ, зап. Олеся Бажаньска.

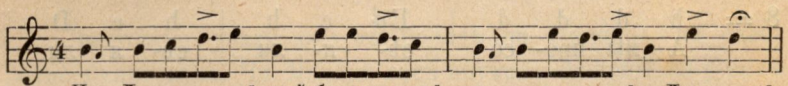

Слоговй групы 5+5+5+3. за сими ходятъ и мельодійнй групы. 4 т. повній строй *h—c—d—e*, *h—e* 1—4 сталй, тонъ *a* окраса зъ споду до 1мы понеже диссонанція *h* до *c* дає тутъ $^2/_4$ а не $^1/_4$, то *h* самостойній интерваль. На основѣ 4 т. строєвъ сильна тоника 4а въ горѣ, слаба тоника диссонанція *h*, невъ зачинає мельодія але не кончитъ нѣ на *e* нѣ на *h* но на 3ій *d*; такій конецъ у Русина часто стрѣчаєся; но въ такомъ разѣ до конця *d* має бути и въ бассѣ *d*; 1а група 4а *h—e* враженя mol стиснене въ гору, 2а гр. 4 т. але каденція въ нѣй на 3ій *d* а слѣдуюче *e* мовъ перехоДъ, мовъ 3 т. *h—d*, 3+4 гр. *h—d—e* щерб. 4 т.

Аналѣзуйтежъ тутъ враженє групичного чутя. Мельодія оригинальна неподходитъ подъ инструм. законы, кончитъ на *d*; чи се *d* mol чи *D* dur? нема ♭ нема *cis*, *fis*; може *c* mol? нема *dis*; може *h* mol? нема *ais*, а може *G* dur нема *g*. ЗахоДнй тонаціи дѣти 16—17 в. темперованихъ тонОвъ, а р. н. строѣ 4 тонній пр. Хр. зродженй; нема 5и, нема доминанты. Дѣйстно не такъ легко гармонизоватв сю нашу старожитну матрону. Групы 4—4 | 4—4 тонній.

Рознôвъ, Куты спѣв. дѣдъ Кучма.

Коляда 4 т. Зап. Вас. Комарницкій

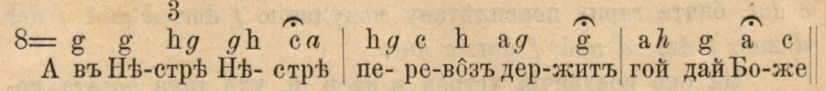

4 т. повній стрôй *g—a—h—c*; *g—c*= 1—4 сталй, сильна тоника *c* (поводуе *h—c*) слаба *g*; зачинає 1а кôнчитъ доста оригинально 4овъ; 1а Група 4 т. враж.: dur, зъ сильновъ тониуовъ *c* 2а група зъ горы дає инше враженє *c—h—a—g* также 4 т. але тоника осаджуєся вже въ сподѣ на слабôй тоницѣ *g*; 3а гр. *g—a -c* щерб. иде въ гору враженя *c* dur, групы = 4—4—4 тонній. Цѣкавй тріолѣ въ текстѣ и мельодіи, доказъ: кôлько слогôвъ, тôлько головнихъ тонôвъ (cantus planus) проче що немає слога, то додана окраса.

Гаёвка 4 т. Подôлє. Зап. Оленка.

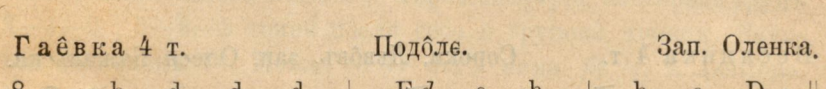

Стрôй *h—c—d—e*; *h—e* = 1—4 сталй — сильна тоника *e* слаба *h*. конецъ на 3ій *d*. Чи се *d* mol, dur, чи *g* dur? Групы 3—4—3 | 3—4—2 тонній; пôсля того и враженє ихъ.

Ôдъ Стрія, сп. М. Яцкевичъ, зап. О. Нижанковскій.

Коляда 4 т.

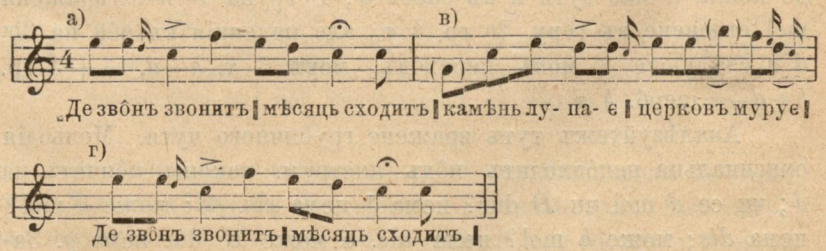

Вага въ сёй мельодіи а) сильна тоника *f*, слаба *c*; б) по при *g* додане 2 групѣ *c—d—e* 3 т. тоника *c*; *c+d—e—f* 3 т. г) такъ якъ а), враженє *f* dur — *c* dur — *d* mol — *f* dur. Друга вага се дво-

якій ритмъ поезіи, а за симъ и ѣи мельодіи, именно въ в) тріолѣ чинятъ рухъ бôльшій ôдъ статочнихъ а) г); За симъ розмаите темпо а) поволи в) скорше г) поволи. Сама ритмика безъ всякои надписи выкликає се. На остатокъ така коротка коляда а така дуже стара дає намъ образъ 3 колѣнъ — рамокъ, указує на будову великои аріи рамъ, 3 частій, а що до ихъ повязаня послѣдній тонъ въ а) *c* а за нимъ першій *g* = 4а, в), послѣдній въ в) *d* а слѣдуючій въ г) *e*, указка на зложенє модуляціи, вязаня строêвъ пôсля враженя групъ: *C* dur — *f* dur (4а) *C* dur (*g* 4а въ сподѣ) C dur, 4а d mol, C dur — f dur, C dur.

Ось де научився Нѣщиньскій модуляціи 4ми въ прегарнôй интродукціи до єго „Вечерниць“.

Коляда 4 т. Поморяне, Золочêвъ. Дан. Скоренькій.

8 = *c e d c* c.	*d e d c* f	f d e d
А въ чи-стôмъ по-лю	гру-шеч-ка сто-итъ	гой дай Бо-же

Звертаємо увагу вже въ колядѣ на синкопы, на ôдворотне пунктованє. Чи Мадяри насъ научили синкопы, бо у нихъ она дуже густа? коляда сягає часôвъ 3. 2000 пр. Хр. а Мадяри прійшли на угорску Русь въ 10. в. по Христѣ. Стиль Мадярскій вѣдомо индоциганьскій, а се и нашъ малорускій, а маємо го доста. Кôнчитъ мельодія на *d* чи се тонація *d* mol — dur? нема *b*, *cis*, *fis*, се стрôй *C*. сильна тоника *f*, а кôнчитъ на 2ѣ *d* для рускои ôдмѣны. Групы 3+4—3 тонній каденція на 4ѣ *f*.

Коляда 4 т. Романôвъ, Дукля, зап. Ю. Лемко.

8= g h a g F A	g g h f a	g g h f f
	4	4
А въ на-шо-го па - на	*)си-вій со - ко-ле	не ле-ти въ по-ле
Ой три со-ко - ли - ки		

Цѣкавій стрôй *f—g—a—h*— самій ц. т. нема $^1/_2$ тонôвъ, Triton поводує (якъ вже сказано) що тутъ выняткова сильна тоника *f*. а слаба *h*, мовъ причепа, а стрôй мовъ 3 тонній *f — g — a*. Чи се *F* dur? нема *b* — *e* и прочая; якъ буде инструмен: гармониста гармонизовавъ, де нема анѣ одного $^1/_2$ тона? Додасть ихъ? а чи можна? сама мельодія ихъ не-

знає, и не хоче. Записанихъ 4 т. маємо по надъ 60 а незаписанихъ буде ще дуже богато.

4 тонній р. н. церк. Коляды зъ точними групами. Дивная новина..., Радость намъ ся зъявляє;... также Обрѣзанію... Днесь играйте; и єще иншій, чейже аналитики дерзкій перестанутъ думку думати, що р. н. ц. Коляды выпливомъ захода. Скажене можливе, але походжене ихъ зъ захода николи. Анализуйте, переконайтеся.

5 тонній.

Чому въ 5 т. сильна тоника спôдъ — 1ма строю? бо въ 5 т. скалѣ зложено двѣ 3іи зъ верхъ себе, а въ 3 т. скалѣ тоника спôдъ, а спôдна 3іа овладѣла тониковъ. Въ 5 т. є 5а може вже бути и доминанта; але є доста 5 т. мельодій, де нема анѣ однои 5 т. но 1—2—3—4 т. групы, а р. н. мельодіи всѣ лише на групахъ будованій. Щожъ тогды станеся зъ Сокальского доминантовъ?

5 т. мельодіи зачинаютъ $^1/_4$, $^1/_3$, $^1/_2$ тономъ на 1—2—3—4—5ѣ а такъ само можутъ и кôнчити. Сокальскій сказавъ: Одній 5 т. де р. н. тоника сходится зъ захôдно инструментальновъ, бо 5 т. кôнчатъ тониковъ, а не доминантовъ. Однакъ се правило упадає, бо доста маємо 5 т. мельодій, що кôнчатъ на 2—3—(4)—5ѣ а не на 1мѣ. Сокальскій за мало знавъ р. н. мельодій, а ще меньше ихъ анализувавъ? а 5 тоннихъ буде може найбôльше межи всѣма мельодіями.

Коляда 5 т. Сороки, Львôвъ, зап. Олеся Бажаньска.

4= D d d D Ed	Ch a͡h C D	H A G
		3
А въ тôмъ лу-жей-ку	въ ка-ли-но-вôмъ	ка-ли-на
Ha h c D A	D c h A H	G A G
	4	
Гей ка-ли-ной-ко	роз-ви-вай-же-ся	ра-ней-ко

Гарна геройна коляда, 5 т. повній стрôй *g—a—h—c—d, e=es* $^1/_4$ окраса, сильна тоника въ 5 т. спôдъ *g*, слаба 5а *d*, але безъ своєй ролѣ; мы маємо тутъ зъ таковъ мельодіевъ до дѣла, котра здаєсь ще передъ епоховъ 5ы збудована зъ групъ, въ ко-

трихъ нема 5 т. групы, нема доминуючого мѣстця для 5ы доминанты, зато 2 тонна (враженя *d* mol) — 4 т. но въ рѣчи также 2 т. наслѣдуюча першу *(C c c C d)* враженя *c* dur), 3 т. (*h*—*d*), 4 т. (*d*+*a*) враженя *d* mol, (*h*—*g*) dur, *d* mol; 4 т. вараж. *d* mol) але група, иде зъ горы, то враженя *a* mol; 2 т. (враж. *g* dur) групы =2+2+3 | 4+4+2 тонній; 5и доминанты нема, мельодія обминає ю; чи може гармонія ю брати?

Думка сопружа 5 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

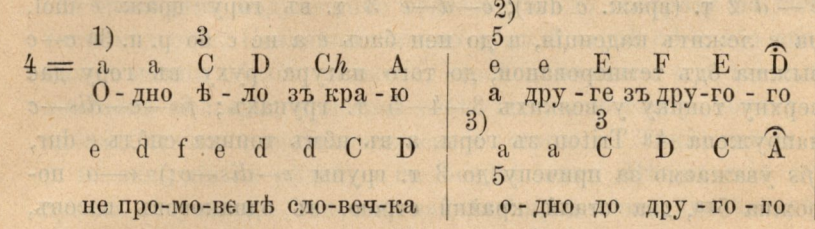

Не лише коляды, отъ и думка має прикмету попереднои мельодіи. 5 т. щерб. стрôй *a—c—d—e—(f)*— безъ 2ы *h* строєва тоника *a;* доминанта 5а *e*, лише чи має она тутъ ролю доминанты? Групы: 4 тонна *a—c—d* въ гору враженя *d* mol щей зъ горы *d—c—a* враженя *a* mol; *e—f—d* на око 3 тонна но *f* тутъ *fes* 1/4 окраса до 5и *e*. отже лише 2 т. враженя *e* mol а за симъ ще по 5ѣ кад. 4и *d* mol, *c—d—e* 3 т. враженя *c* dur за симъ ще по 3ій кад. 4а *d* mol; послѣдна група рôвна першой 4+2—3+4, нема 5 т. групы. Вѣдомо, що кожда група дає окремій свôй стрôй, тоники каденціи и модуляціи. Ся мельодія зложена зъ 3 частей рамокъ 1) одинъ тактъ 2) ажъ два такты, 3) повтореній першій тактъ; зновъ образецъ будовы аріи зъ довшовъ серединовъ, и зъ повтореновъ першовъ рамковъ, за симъ образъ модуляціи: *d* mol *a* mol (4а въ спôдъ), *e* mol (скокъ 5и въ гору) а щобы затерти слѣдъ тои 5и то кад. на 4ѣ *d* mol, *c* dur, *d* mol, *d* mol, *a* mol; зачинає 1овъ кôнчитъ 1овъ яко слабовъ, а не сильновъ тоникôвъ. Видимо що конецъ тутъ по имени (A) однакій, але по значêню зъ зах. иснтрум. не однакій, чи се тонація *a* mol? а де *gis* и проч.?

Обжинкова 5 т. зап. П. Бажаньскій.

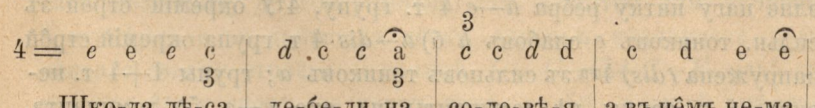

fis	e	*dis*	c	d	e	a	g		
						5			
со -	ло -	вѣ -	я	а въ нѣмъ		не-	ма		

5 т. щерб. стрôй (*g*) *a—c—d—e* безъ 2ы *h*, *fis*=$^{1}/_{4}$ зъ горы, а *dis* $^{1}/_{3}$ зъ споду окраса до 5ии *e*; самй цѣлй переводнихъ $^{1}/_{2}$ т. нема; сильна строєва тоника въ 5 т. спôдъ 1а *a*, доминанта 5а *e*. Подивѣтжеся на єи групы: *e—c* 3 т. щербата, враженя *c* dur *d—c—a* щерб. 4 т. зъ горы враженя *a* mol; *c — d* 2 т. (враж. *c* dur); *c—d—e* 3 т. въ гору враж. *e* mol, на *e* лежитъ каденція, а до неи басъ *e* а не *c* бо р. н. 3а *c—e* выжша ôдъ темперованои, до того натура руху въ гору дає верхну тонику у всякихъ 3—4—5 т. групахъ; *fis—e—dis—c* напружена 4а Triton зъ горы, а въ нѣмъ тоника спôдъ с dur, (*fis* уважаємо за причепу до 3 т. групы *e—dis—c*;) *e—a* порожна 5та, два сталй крайнй строю, зъ однакововъ ваговъ, тому враженя *e* mol + *a* mol. Послѣдне *g* причепа пôдъ тониковъ модуляційна *g* dur (до повороту на початокъ мельодіи *c* dur). Групы 3+4—2+3—3+5, заледво разъ 5 т. група и доминанта. Въ сёмъ означилисьмо вже и каденціи и модуляціи такъ рясній переплѣтанй dur, mol. А чи можнабы доминанту ужити и до другихъ групъ, тажъ она въ строю є? Возьмѣтъ въ двохъ першихъ групахъ злучено разомъ e—d—e—a; заборони не кладемо, але не буде то вже по народному, бо замастимо тонкй нѣжнй враженя народнихъ групъ; зъ двохъ *c* dur + *a* mol зробимо лише одно враженє *a* mol, а се указує кôлько тонкости пропаде.

Русальна 5 т. Пôдгôрє Колом. П. Бажаньскій.

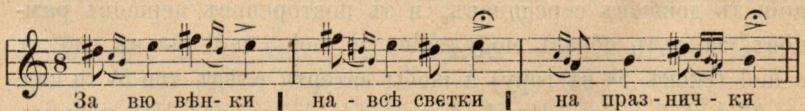

Слогова ритмика 4+4+4 былинного устрою 3 групы = 12 слогôвъ. 5 т. щерб. стрôй *a—h—dis—e—(fis)*, безъ 3ін *c*. строєва сильна тоника *a*, слаба *e*; но мы бачимо тутъ цѣкавій устрôй сеи мельодіи, 2 части а) (*h*) *dis - e—fis* представляє нагу нитку ребра *h—e* 4 т. групу, 4ту окремій стрôй зъ сильн. тониковъ *e* слабовъ *h* б) *a—dis* 4 т. група окремій стрôй напружена *(dis)* 4та зъ сильновъ тониковъ *a*; групы 1+4 т. невидно 5 т. групы, нѣ доминанты, на око *e—a* 5а доминанта,

но сй два тоны належатъ двомъ окремимъ строямъ групамъ, и лишъ тому, що впростъ по *e*, наступає *a* дає образъ 5ы и можливôсть єи значêня. Цѣкавій зачинъ *dis*=$^1/_3$ на 4ѣ, а конецъ по *dis* на 2ѣ *h*. (по 1мѣ *a*), такого захôдъ незнає, каденція на 2ѣ по 1мѣ одна зъ головнихъ цѣхъ р. н. музики; враженє *a* mol и *h* mol, обѣ каденціи старй зъ такими лише тонами, якй строй въ собѣ має, отже до *h*+*dis*; але се *dis* $^1/_3$ а не $^1/_2$ т. Така каденція на 2ѣ въ строю mol звеся крашена, бо уживає дробôвъ, бôльше о сêмъ въ Гармониці. Въ кôнцевôй 2ѣ видимо модуляційне пôдготованє до повороту на початокъ мельодіи. Наконецъ: маємо тутъ 2 строѣ *e*+*a*, оба занимаютъ певній обсягъ мельодіи, строй доминанты *e* володѣє половиновъ мельодіи, приберає собѣ ще свою слабу тонику *h*, опôсля стаєся доминантовъ свого строю *a*. Такй явища въ р. н. мельодіи не рѣдкй, а на основѣ сихъ Нѣщиньскій збудувавъ вступъ до „Заковала зазуля;“ придивѣтся, зъанализуйте Чи се *h* mol тонація, бо кôнчитъ *h*? має *ais*, а може *e* mol — *E* dur, *dis*, *fis* має? алежъ бо наше *dis* = $^1/_3$ а *fis* = ôдъ *e* $^2/_4$+$^2/_4$ а наветъ можливе *fis*'*s* = $^2{}_4$+$^3/_4$. Мусимося разъ обтрêпати, всякихъ понятій и порôвнаня зъ темперованими тонами и ихъ тонаціями; коли р. н. тоны и мельодіи зродженй, тогды ще температуры (17—18. в.) на свѣтѣ не було.

Думка сопружа. 5 т П. Бажаньскій.

4 = C c c C C	G g g G G	4 C c c C C
Вер-ба су-ха-я	4 мо-кра ка-лу-жа	за-гнѣ-ва-ла-сє
F f f F F		
5 жên-ка на му-жа		

5 т. стрôй щербатій: *f*—*g*—*c* безъ 3ій и 4ы; дивно! стрôй *f* а нема *b*; якажъ се зах. тонація безъ *b*, и безъ вел. 7ы *e*? а яка гармонія до сеи мельодіи. Мы бачимо тутъ два строѣ: а) *g*—*c* 4а тоника *c*, *b*) *f*—*c* 5а тоника *f*; перша тоника *c*. въ строю яко доминанта забирає 2 такты щей прибирає до себе свою доминанту *g*. (говоримо по зах. понятію для скоршого зрозумѣня), а въ дальшихъ двохъ тактахъ пôдчиняєся доминанта *c* своєму строєви и тоницѣ *f*— *C*—*G*+*C*—*F*. ось! додати до 4ы у сподѣ ще одинъ тонъ до 5ы, а вжей змѣнятся

строѣ, и модуляція и каденціи. Такихъ явищъ въ р. н. мельодіяхъ бôльше, а именно модуляція до 5ы не въ гору но въ спôдъ такъ въ dur якъ mol.

Цѣкаве що всѣ групы 1+1—1+1 тонні; 5 т. група недоминуюча, заледво въ самôмъ кôнци разъ.

Думка 5 т. Незвиска, Коломія. О. Кольбергъ.

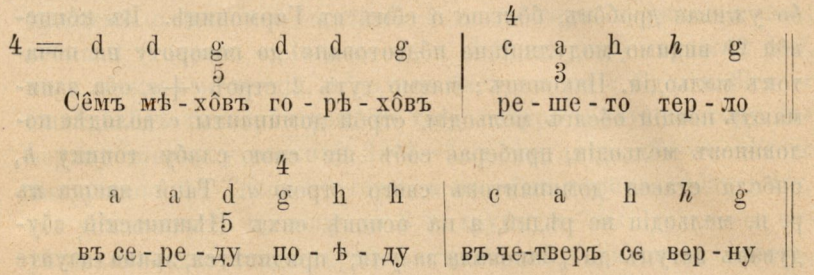

5 т. повній стрôй *(d)g—a—h—c—d*, тоника спôдъ *g*. доминанта *d*, спôдне *d* повторене верхие невноситъ ничо нового, можна го заступити тономъ *a* безъ нарушеня враженя. Цѣкавй тутъ тріолѣ слогôвъ, и мельодіи — симетрія; ясно що мельодія рôвночасно зъ поезіевъ творена. Переанализуйте ще групы 3+4—3+4. Котрй повторенй, подобнй, ôдмѣннй, якй въ нихъ тоники груповй, и якого враженя.

Веснянка 5 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска

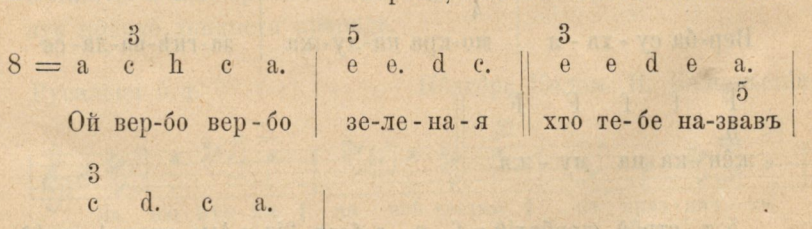

Слоговй групы 5+4—5+4, симметрія. 5 т. повній стрôй. *a—h—c—d—e* сильна тоника *a* слаба *e*. Групы 3 т. (*a* mol), 3 т. (*c* dur), 5 т. (*e+a* mol), 4 т. (*d—a* mol). Шукайте каденціи груповй, и цезуровй *a+c—a—a*), котра становитъ значну часть малоруского музикального стилю.

Ямна, Микуличинъ, сп. М. Пріймакъ, зап. П. Бажаньскій.
Коляда 5 т.

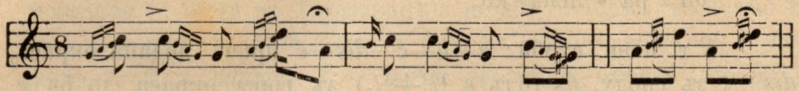

5 т. повній стрôй; *g—a—h—c—d*, проче окраса *h* = *his* $^1/_4$ до 4ы *c*, *fis* = *fisis* $^1/_4$ до 1мы *g*, *cis* = *cisis* $^1/_4$ до 5и *d*; строєва тоника *g*, а слаба *d*; но гланьмо на групы: *c—g* 4 т. (*c* dur), *d—a* 4 т. (*d*+*a* mol), *c—g* 4та (*c* dur), *h—g*= 3 т. (*g* dur), *a—d*, 4та въ гору (*a—d* mol). Дежъ 5 т. група, и єи доминанта? Звертаємо увагу, що въ групѣ *c—g* кождій зрозумѣє, що се не *g* — но *c* dur; конецъ сеи мельодіи на 5ѣ — а такихъ бôльше; симъ упадає правило Сокальского: 5 т. одинокй сходятся тониковъ зъ захôдноинструментальними; коли пôсля кôнцевого тона мельодіи кажутъ зах, гармонисти означати тонацію, то якажъ буде тутъ тонація? *d* mol — dur, бо є и фиктивне ихъ *cis?* а дежъ *b*, 3а *f—fis?*

Коляда 5 т. Бѣла, Тернопôль, зап. Горбачевскій.

8 = e *dis* e H | h*a* a h cis D E |
4
Гей ле - лѣ - я | прі - ѣ - хавъ до не - и |

d d d h A*g* E | h c*h* gis A |
4 5
ми - ле - сень - кій є - и | гей ле - лѣ - я |

5 т. стрôй *a—h—cis—d—d(dis)—e*; 2 строѣ а) *h—e* 4 т. тоника *e*, б) *a—e* 5 т. тоника *a* домин. *e*; групы 4 т. — 4 т. (бо *a* яко причепа) — 4 т. 3 т.; нема 5 т. групы; *dis* = $^1/_3$ окраса до 5и *e*, *cis* = *cisis* = $^1/_4$ до 4и *d*, *gis* $^1/_3$ до 1ми *a*. Пытайте дальше якй каденціи, модуляція, початокъ, конецъ, враженє. Напрямъ руху въ долину.

Делєтинъ, Дора, сп. Стрійскій, зап. П. Бажаньскій.
Коляда 5 т.

8 = dis*e* fis*g* fis*e* dis e*h* | c c h a h*e* |
5
Вце - го на - шо - го | панъ го - спо - да - ря |

c c*a* ĥ*e* a
5
ой ра - нень - ко.

5 т. повн. стрôй: *a—h—c—dis—e* проче додана окраса, *dis* $^1/_3$ зъ споду, *fis* (ôдъ *e* $^2/_4+^3/_4$) зъ горы окраса до 5и *e*, *g* зъ горы додане простій розмахъ причепа; якйжъ тутъ групы: *dis—fis—e* 3 т. враженя *e* mol, *c—h—a* 3 т. враж. *a* mol, за симъ кад. на 2ѣ *h* (mol), *c—h—a* враженя *a* mol = 3+3+3. Доминанты нема?

Русальна 5 т. Борки, Тернопôль — Юлія Лявринôвъ

4
8 = g a a*g* — a g g | c d d*c* d c c ||
Си-дѣ-ла — ру-сал-ка | на бѣ-лой — бе-ре-зѣ,
про-си-ла — ру-сал-ка | у жê-нокъ — на мêт-ки

5. т. щерб. стрôй *g—a—c—d*, безъ 3ій *h* групы: *g—a* 2 т. *g* dur *c—d* 2 т. *c* dur. бачте що за цѣкаве явище, 5 т. мельодія, а лише самй 2—2, 2—2 тонй групы; въ нихъ спôдній тонъ тоника. Можнажъ р. н. мельодіи силовъ пôдъ зах. тонаціи пхати? Чи се зах. *G* dur, *C* dur? нѣ *fis* нѣ *h* — Цѣкавй самй тріолѣ въ слогахъ и мельодіи здаєся се одна зъ глубоко старихъ мельодій арійскихъ зъ русалками на Оксусъ и Каспику.

Сп. Дръ Евг. Озаркєвичъ.

Весêльна 5 т. Белелуя, Снятинъ. Зап. Олеся Бажаньска.

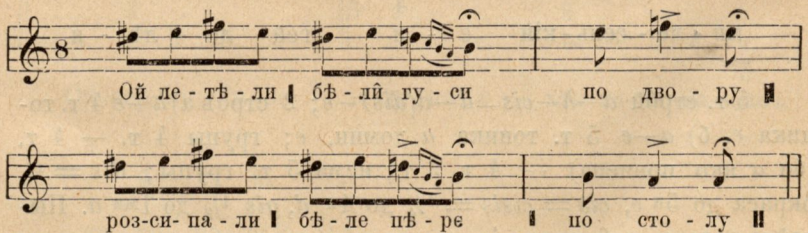

Гарна, складна, симетрична мельодія; р. н. геній спѣвакъ творецъ єи глубоко умній; не намъ зôпсованимъ музикамъ температуровъ и єи законами, подôбну мельодію утворити. Идѣмже до того хлопа (що пôдхопивъ сю мельодію ôдъ свого творця и доси доховавъ) учитися, якъ р. н. меььодіи будувати.

5 т. щерб. стрôй *a—h—d(dis)—e* безъ 3ій *c*; проче окраса — *dis* $^1/_3$, *fis* $^2/_4+^3/_4$ до 5и *e*. Все и завше цѣкавй мельодійнй

групы. 1а *dis—e—fis* = 3 т. наколи дробы *dis—fis* зачислимо, тогды булабы тоника спôдъ *dis*; въ крашенôй гармонiи се можливе (о сêмъ въ Гармоницѣ), но на теперъ уважаємо се за **I т.** враженя *e*; 2а *e—d—h* 4 т. въ долину враженя *h* mol 3а *e—f*. **2 т.** однакъ *f* — тутъ *fes* = 1/4 окраса до 5и *e*, тожъ **I т.** враженя *e* mol; 4а + 5а рôвна 1+2ой групѣ; 6а *h—a* **2 т.** враженя *a* mol, коли вглубимося въ тй р. н. тоны, дробы, ихъ враженє, тогды мусимо сказати: наша музика незахôдно инструментальна убога, но пишно богата, а скажемо невеличаючись, но такъ якъ оно на дѣлѣ; симъ р. н. музика дѣйстно ôдъ зах. окрема, самостôйна, а зъ старогреч. немѣряти, хотьбы лише задля самихъ р. н. дробôвъ. Нема 5 т. групы. (4+2—4+2) каденцiи 2+5и групы въ мольовôмъ строю на 2ѣ *h* mol стисненого враженя пôсля старои будовы каденцiи (*h—d—f*) но р. н. кад. на 2ѣ въ строю mol любитъ и краситися, о сêмъ въ Гармоницѣ: каденцiя 1 — 3 — 4 групы стара на *e*, (бо акордъ припавбы *e—g—h* а не *e—gis—h*). Модуляцiя групъ *e* mol, *h* mol, *e* mol, *h* mol, *a* mol, сама мольова, а до того все 4ми и 2овъ у спôдъ. Обачимо въ Гармоницѣ, що тутъ можна модуляцiю переплѣтати; mol, dur (напружене) mol и т. д., а все то на основѣ р. н. тонôвъ, строєвъ, и гармонiи.

Днѣстеръ нижшiй. Марiйка Днѣстрянка.

Думка дѣвоча 5 т.

8 = c d e f d f Ка-за-ла Ма-рiй-ка	e d e C ней-ди Про-данъ	h c d e d c ты ме-нѣ не ми-лiй
4 *h e* d e C тобѣ ся не-дамъ		

5 т. стрôй *h—c—d—e—f*; мимо то тонику цѣхують групы 2 части 1) *c—d—e—f*, 4а сильна тоника *f* (dur) въ гору зъ горы слаба тоника *c*.

2) *h—c—d—e*, 4а сильна тоника *c* mol въ гору, зъ горы слаба тоника *h* = 4+4 т. нема 5 т. групы, нема доминанты.

Днѣстеръ нижшiй. Марѣйка Днѣстрянка.

Думка жоноча 5 т.

4 = *cd* e g g 6 Не-то-пи-ла	*ah* c g g 4 не-ва-ри-ла	4 *cd* e g g на при-пе-чку	a, g, жаръ жаръ

4	5		
c c d d	a a e e	*cd* e g g	a, g,
	4		
якъ я пô-ду	зъ се-го се-ла	бу-де ко-мусь	жаль жаль

5. т. щерб. стрôй: *g—a—c—d—e* безъ 3ін *h* выходитъ се
|4||5|
вже на 6 тонній, но того всего лише въ $^1/_2$ шестôмъ тактѣ, тому лишаємо го тутъ. Стрôй *g*, але тоника єго 4а *c*. а не зах. тонація *G* dur, тому що кôнчитъ на *g*; нема *fis*, нема 3ін *h*; законъ 4 тоннихъ: тоника верхъ 4та, справджаєся. Групы *c—g*. 4 т., *a—g*. 2 т. два разы; *c—d* 2 т. *a—e* 5 т. порож. и въ сêмъ 5 т. група одна, котра однакъ не зъ рамени строю *g*. но другого тутъ чужого 5 т. *a*—e; симъ групы 4+2+4+2+2+5+4+2; кромѣ 5и враженя *a* mol дуже симетрично.

Коломійка 5 т. Пôдгайцѣ, П. Бажаньскій.

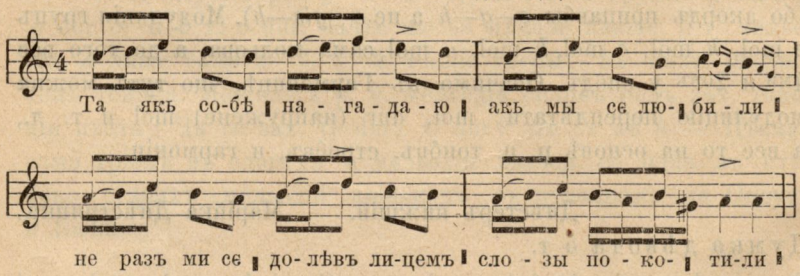
Та якь со-бѣ на - га - да - ю акь мы сє лю- би - ли
не разъ ми сє до- лѣвъ ли-цемъ сло - зы по - ко- ти-ли

Мельодійнî групы въ 2 — 4 тактѣ розриваютъ слоговî групы; но се не має значеня, коли зважимо, що слова до коломіокъ складаютъ собѣ пôсля свого чутя, и потребы, а оригиналъ въ коломійкахъ не въ словахъ но въ мельодіи. Мельодія зъ 2 частій; а) стрôй *c—d—e—f* dur 4а, б) стрôй *a—h—c—d—* 4а; а до того 5, 6, 7, 8 тактъ точно наслѣдує 1—2—3—4 т. окрôмъ одного тона *h*, котрій може бути вже новомодновъ фушерковъ! Наслѣдованє иде о 3ію нижше и выродило р. н. втурованє старе якъ свѣтъ. Дивувалисьмося давно, хто Русина научивъ вторувати? Сегодне знаємо, що научили єго мельодіи наслѣдованємъ о 3ію нижше або выжше мимоволѣ втурованя. Груповî враженя 1а *c* dur, 2а *f* dur, *d* mol, 3а *c* dur, 4а *c* dur, 5а *a* mol, 6а *d* mol, 7а *a* mol, 8а *a* mol, Гарна переплѣтана частями модуляція. Но коли пріймемо всю мельодію за выключній стрôй *a* тогды тота рясна модуляція щезне; 5 т. стрôй, а нема 5 т, групы нѣ єи доминанты.

Думка жоночa 5 т. П. Бажаньскій.

4 = *f* e e dis dis | *f* e e h h |
4
1) До ко-гожъ я | при-гор-ну-ся |
3
d d cis cis | d d a a |
4
2) ко-ли тут-ки | не-ма то-го |

3
d e d c H*ais* h |
1) хто мє при-го-лу-битъ |
5
h h cis*a* h e e |
2) ко-трій ме-не лю-битъ |

5 т. строй *a—h—c(cis)—d(dis)—e—(f)*— въ нёмъ має бути строёва сильна тоника *a*, слаба *e* (доминанта). Щожъ робитъ р. нарôдъ? будує групамы: *e—h* 4 т. враженя *e* mol *e—h* 4 т. повторено: *d—a* 4 т. враженя *d* mol, *h—e* 4 т. вражєнє *e* mol. Є 5 тонôвъ, нема 5 т. групы нѣ доминанты. Групы 4+4 тоннî; два окремî строѣ: *h — e* и *a — d* оба 4 т. тоника ихъ *e* и *d*. Якажъ тонація въ першôй части: чи *h* mol? бо є *dis?* а де *ais?* — Тутъ *f*=*fes*=$^1/_4$ окраса зъ горы, а *dis*=$^1/_3$ зъ споду до 5и *e*. а конецъ на 2ѣ строю *h*; то може друга часть *D* dur бо є *cis?* Наше *cis—cisis*=$^1/_4$ окраса зъ споду до 4и *d*. Нѣ одно, нѣ друге, а до того щей 5 т. мельодія, що некôнчитъ на 1мѣ но на 5ѣ, песходится зъ захôдновъ тонаціевъ; 2 строѣ то и 2 модуляціи *e* mol, *d* mol, зъ прибочнимъ ще враженємъ *h* mol и *a* mol.

Думка жоночa 5 т. Болехôвъ. П. Бажаньскій.

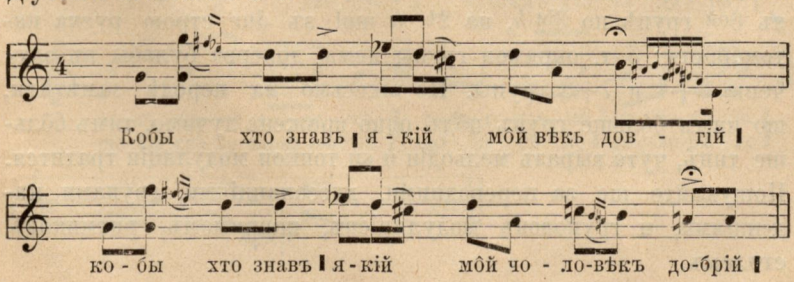

Мельодія гарна, цѣхова своими окрасами. Стрôй *g—a—h—(c)—d*. Тоника *g* доминанта *d*. Горѣшне *g* повторяє лише спôдне; *fis=fisis* $^3/_4$ окраса до 1ми *g*, *es* = $^1/_4$ до 5и *d*, *cis* = *cisis* = $^1/_4$ до 5и зъ споду, *ais* = *aisis* $^3/_4$ до 3іи *h*, *gis* $^1/_3$ до 2и *a*. Ось Сокальского псеудохромы, а за симъ псеудотонаціи захода. Не хромы се но р. н. щирî дробы. Мельодія зачинає *g* а кôнчитъ *a*. Чи се *a* mol? нема 3іи *c* лише одинъ разъ здаєся нове скаженє, нема 5и *e*; може се *g* mol? є *es* и *fis*, та нема ♭. Р. н. мельодія въ *g* строю а нема *b* лише выразне *h* а по при него *es*. Пригадайте собѣ на перзкî скалѣ на передѣ въ теоріи; може се *c* mol? нема *as* нѣ *b*. Дайте споки нерôвнайте старожитну матрону, зъ молодесенькими зах. тонаціями; *fis—es—dis—ais—gis* самî р. н. дробы. Устрôй групъ, каденціи, модуляціи лишаю вамъ до анализы.

Рогатинъ. — Сп. Ив. Стрѣлбицкій, зап. Дим. Андрейко. Весêльна 5 т.

3		5
8 = h c d f e d̂	d C*haha* ĝ	(d) d*e* d c ĥ
1) Та роз-си-па-ла сє	ру-тонь - ка	(a) зъ зо-ло-то-го
		4
h*a* h c d*e* d c	h A â	d d c h
2) рут-кожъ мо-я рут-ко	зе - ле - на	зъ кимъ я тє поз-
a *gfis* G g		
1) клу - бонь-ка		
a *fis* G g		
2) би - ра - ю.		

Робимо уважними на довольну надчислову вставку слога „*a*“ а надъ невъ тона *d*; справджає ся се въ 7 тактѣ де вже єи нема. Стрôй 5 т. *g—a—h—c—d* (*e—f*,) въ горѣ *f+e* причепы самовôльнî, до строю неналежатъ, така ажъ 2 т. окраса буває въ р. н. мельодіяхъ, колядахъ, весêльнихъ, думкахъ часто; *h* тутъ $^2/_4$, самостôйне, а не $^1/_4$ окраса. Цѣкава тутъ каденція въ 6ой групѣ по 3іи *h*, на 2ѣ *a* mol въ dur строю руска питоменôсть; 5 т. окремои групы нема, доперва булабы въ злученю 3+4 и 7+8 групы. Но вжесьмо на передѣ замѣтили, що чимъ бôльше групъ пôдъ одно враженє лучимо, тимъ бôльше типъ, чутє выразъ мельодіи и єи тонкои модуляціи тратится. Пошукайте ще за переводними, диссонанціями, групами, каденціями, и груповов модуляціевъ, напрямомъ, ритмиковъ, стилемъ.

Весе̂льна 5 т. Коссо̂въ (Куты) зап. Теоф. Добряньскій.

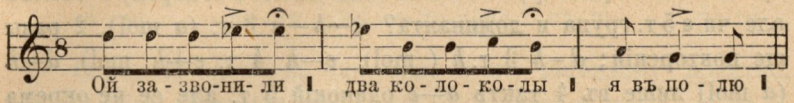

Стро̂й: *g—a—h—c—d—es*; на око 6 тонній; однакъ *es*= 1/4 окраса до 5и *d*, *c* = *ces* 1/4 до 3іи *h*, *a* = *as* = 1/3 до 1ми *g*; тожъ стро̂й нашъ буде чудно щербатій: *g—h—d* безъ 2и *a* и 4ы *c*. Не дивне тутъ р. н. явище *es* по при *h* разомъ? Зновъ перзка натура; а хто Перзи? ти̂ самі̂ Аріи, що и мы. Чи се *g* mol? є *es* та нема *b* но выразне *h*, нема вел. 7и *fis*. 3 групы, а всѣ 1 тонні, враженя *d* mol, *h* mol стиснене, *g* dur. Якже се згармонизуютъ темперованї гармонисты? Не цѣкавій се оказъ р. н. мельодіи? а ко̂лько ще ихъ незаписанихъ? Лѣнуєтеся? тяжко вамъ записати? стоите за народомъ? За єго забитками?

Весе̂льна 5 т. Хоцемиръ — Коломіа, О. Кольбергъ.

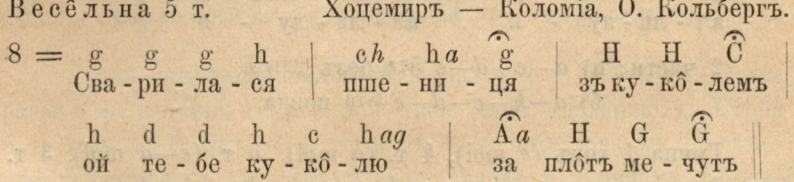

Групы 3—4—2, 3—3 тонні. Робимо увагу на каденцію на 4ѣ *c*, проче шукайте.

Во̂льго̂въ, Угно̂въ. Александра Бажаньска, жена автора.

Колисальна 5 т.

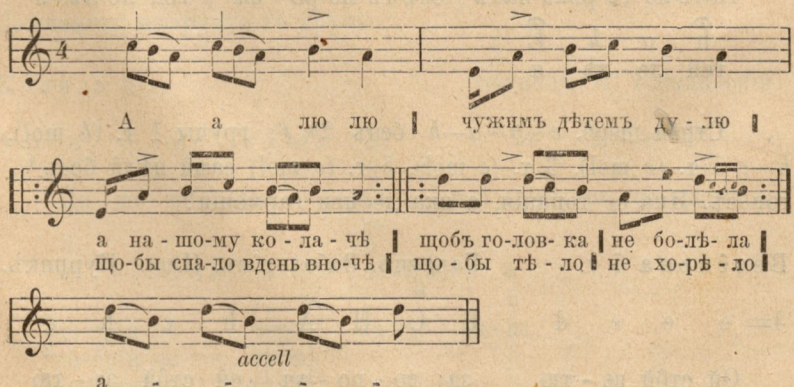

5 т, повнôй строй *a—h—c—d—e* (на коли *e* въ 4. тактѣ пріймемо за причепу, то лишивбыся лише 4 т. строй) 5 тонôвъ але чи є 5 т. група и доминанта? *c—h—a* 3 т. (*a* mol), 2 рази ще повтореній; *d—h* 3 т. *h* (mol); *e—h* 4 т. *e—h* mol), *d—h* (*d* mol) лише въ 4 тактѣ *a—e* одинокій 5 т. але се не окрема група, но часть групы; неборонимо зробити и зъ неи ужитокъ конецъ на 4ѣ *d*. Модуляція групова: *a—a—a* | *d—a—e—h* | *h—d* |. Просторъ сутокъ каденціи, и проч. шукайте самî, якабы питоменна була сему гармонія? *A— A—A* | *D—A—(E)—H—D*; въ загалѣ лѣровата, на се прійдемо ще въ Гармониці. Р. н. гармонія въ загалѣ війде типомъ, выразомъ то твердша, то мякшаôдъ захôднои, до котрои мы ненавыкли.

Коляда 5 т. Сороки — Львôвъ. зап. Олеся Бажаньска.

8= e e e e E E | d f e d C A |
Свѣ-тивъ мѣ-сяць свѣ-тивъ | а все по-ле змѣ-нивъ |

4 5
H e d*ch* A | E d E*dc* C ||
ал-ли-лу-я | ал-ли-лу-я ||

2 части: а) *a—c—d—e* 5та безъ 2ды *h*.
б) *a—h—c—d—e* 5та повна.

Група 1 тонъ (*e* mol), 4 т. (*a* mol), 5 т. (*e—a* mol), 3 т. (*c* dur), переважне враженє mol, конецъ dur, ôдмѣна; *f=fes* $^1/_4$ окраса до 5и *e*, групы 1—5—5—3 тонній. Послѣдна каденція на 3іи *c* зъ басомъ *c*.

Коляда 5 т. Пôдбережцѣ, Винники. Мих. Царь

8= h *h h* h h | a *a h d e* e | *g a g* e |
Тамъ по го-ронь-кахъ | снѣ-ги мо-ро-зы | гей ле-лѣ-я |

h *a h* E ||
гей ле-лѣ-я ||

Строй щерб. *e—g—a—h* безъ 2и *f*; групы 1 т. (*h* mol), *h—e* 5 т. (*e* mol), 3 т. (*e* mol), 5 т. (*e* mol) самî цѣлî безъ $^1/_2$ тонôвъ. Яка се тонація, а яка до неи гармонія?

Весêльна 5 т. Балинцѣ, Заболотôвъ. Иляр. Курпякъ.

6
4= e e e d | E C H A | h c h g
2
Ой стôй зє-тю | за во-ро-ти | ой стôй зє-тю

A G *fis e* E D | $\frac{4}{}$ *g* h a a | A G *fis e d* Ê E ‖
за во - ро - ти | на зе-ле-нôмъ | па-по - ро-ти

Скокъ *E—C* = на око лише и по захôдному понятію, 1—6 у насъ се не 6та, бо *c=ces* $^1/_4$ окраса зъ горы до 5и *h*, не є самостôйній тутъ интерваль; *d* зъ споду причепа модуляційна но самовôльна; друге *D* причепа модуляційна до слѣдуючого *g*. Групы 2 т. (*e* mol). 5 т. (*e* mol), по сêмъ каденція на 4ѣ *a* (mol), 3 т. (*g* dur), 3 т. *e* (mol) по сêмъ причепа модуляційна (*d* mol): 3 т. (*g* dur), 4 т. *a—e* (*a*+*e* mol). Модуляційне переплѣтанє руска жива порода.

Веснянка 5 т. Залуче, Черемошъ. П. Бажаньскій.

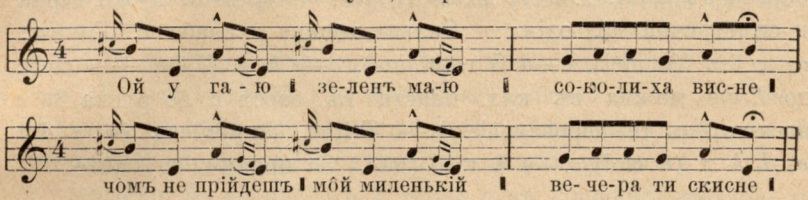

Гарнй симетричнй слоговй групы 4 + 4 + 4 | 4 + 2 два разы и мельодійнй групы въ устрою себе повторяютъ. Стрôй 5 т. безъ 2ы *f*; якъ тй 5 тоны съ 4 тонами разомъ получились *h—e*=5а, и *a—e*=4та и симъ власне модулюютъ, выликаютъ доданємъ одного тона зъ горы бôльше (зъ 4 на 5 тонъ) окремй строѣ — *e—h* тоника *e*, *e—a* тоника *a*; 1 и 3 тактъ мавбы въ басѣ *E—A—E—A* р. н. скокъ 1—4; тонъ *cis*= бдъ *h* $^4/_4$. Групы: 5+4 т. (*e—a* mol), 3 т. (*g* dur — *h* mol); решта повторене, окрôмъ послѣдного кôнця *a—e* 4 т. (*a*+*e* mol); конецъ 4—1 въ р. н. мельодіяхъ приходитъ часто и цѣховій. Доминанту вытручуютъ групы.

Коляда 5 т. Єзупôль, П. Бажаньскій.

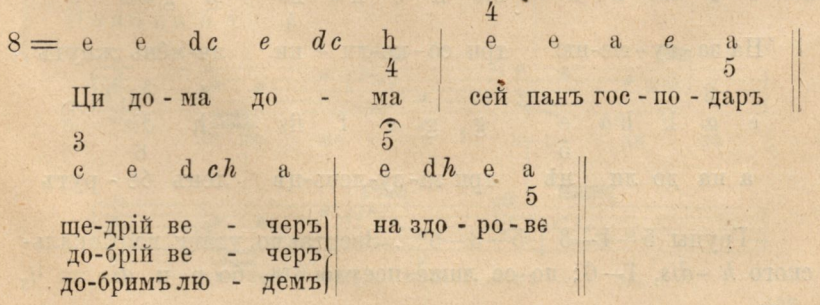

2 части: а) *a—h—d · e* безъ 3ій *c*
б) *a—c · d—e* безъ 2дий *h*. Групы: 4—5, 5—5
5+5.

Весе́льна 5 т. Бѣла, Тернопо́ль. Зап. Горбачевскій.

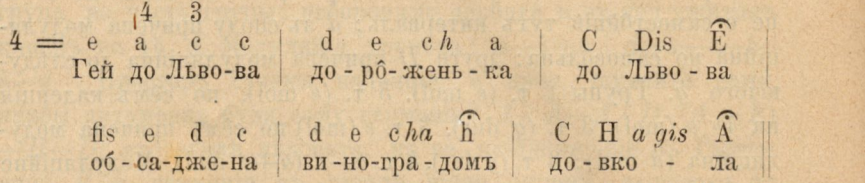

5 т. стро́й *a—h—c—d—e* повній *e* въ сподѣ — *fis* 4/4 окраса зъ горы. *Dis* 1/3 до 5ый *E*, *gis* = 1/3 до *a*. Дуже гарна и симетрична мельодія. — Сильна тоника *a* слаба *e*. Групы: *a—c* 3 т. (*a* mol), *e—a* 5 т. (*a* mol), *c—e* 3 т. (*c* dur + *e* mol); до *E* не можна въ кад. класти въ бассѣ *c*, бо руска 3а *e* выжша о́дъ темперованой); *fis—c* Triton, напружена 4а (*c* dur *e—h* 4 т. (*h* mol), *c—a* 3 т. *a* (mol.) За прочими шукайте.

Гаёвка 5 т. По́двисокѣ, Снятинъ. О. Колбергъ.

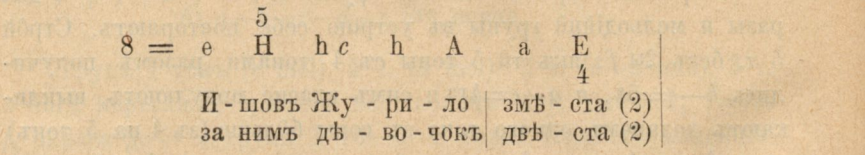

Стро́й *e—a—h* щерб. 5 т. безъ 2ый *f* и 3ій *g*. Одинѣська 5 т. група, и всего 1 тактъ; додане *c=ces* 1/4, *a* здаѣся намъ въ народѣ *ais=aisis* 3/4. напружена 4а.

Коляда 5 т. Сороки, Льво́въ. Зап. Олеся Бажаньска.

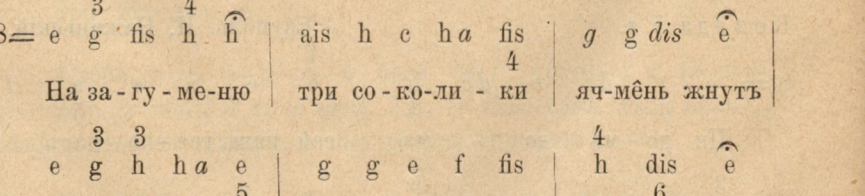

Групы 5—4—3 | 5—3—5 |. Звертаємо увагу на Сокальского *h -dis*, 1—6; но се лише псеудо 6та, бо р. н. *dis* = 1/3

окраса до 1ми *e*, не є самостійнымъ тономъ. Въ сêмъ Сокальскій пôйшовъ за гармонизаціевъ Лисенка въ котрого цêннихъ творахъ доси р. н. дробôвъ, тонôвъ нема.

Думка 5 т. Сороки, Львôвъ. Зап. Олеся Бажаньска.

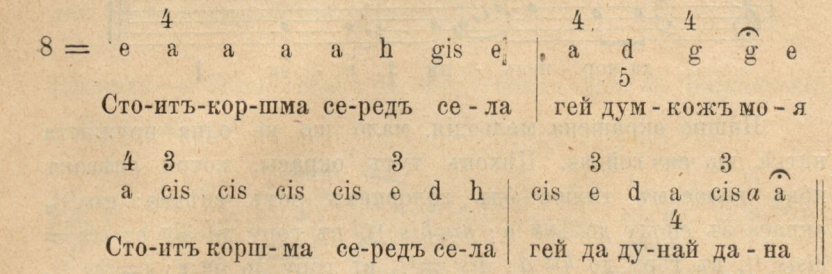

До $^1/_2$ стиха збудована цêла мельодія. Стрôй *d—e—gis—a—h—c(cis)—d—e*. Сю мельодію ставимо тутъ, она мовъ 8 тонна, на дêлê двê епоки $4^a + 5^a$; а) *(d)—e—g(gis)—á—(h)* = 4^a mol; *d* причепа модуляційна до слêдуючого *g*; б) *a—h—cis—d—e* 5^a = dur. Въ 2 тактê *a* зъ короновъ заступає въ насъ двê ôсêмокъ, симъ доповняє симетрію супротивъ 4 го такта зъ 4 осêмками.

Двояка модуляція обохъ частей а) mol, б) той самъ стрôй але dur; питоменнôсть руска, котру запожичили собê и мадяри. Но тутъ модуляція ще ширша: 1 тактъ не має 3ім *c*. уходитъ за *a* mol, 2ій тактъ модулює въ спôдъ до 5и *d* mol а заразъ безпосередно до 4и *d—g* въ гору (*g* dur), а дальше *g—e* 3 т. *e* mol, 3 и 4ій тактъ *c* dur. Выразъ dur, mol уживаємо лише до означеня акорда, а не для тонаціи. Симъ тоника, р. н. модуляція: *a* mol, *d* mol, *g* dur, *e* mol. *A* dur. Групы 4—5+5+5.

Вôльгôвъ, Угнôвъ. Александра Бажаньска.

Вояцка 5 т.

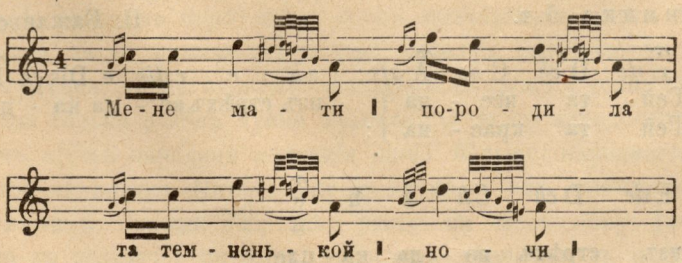

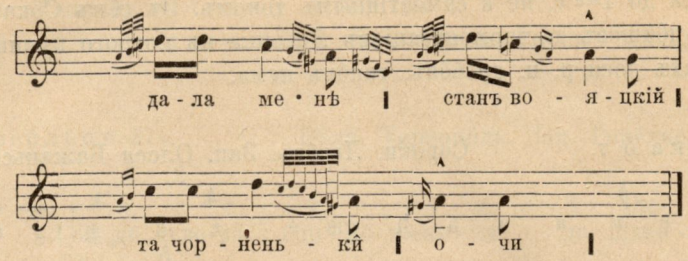

Пишно окрашена мельодія, мало що не одна пружиста нитка, що ся гойдає. Цѣховъ тутъ окрасы, котрі спѣвакъ пôвъ голосомъ тихше ôдъ головнихъ нотъ спѣває: *gis* $^1/_3$ окраса зъ споду до 1ми *a*; *h*=*his* $^1/_4$ въ гору до 3ій *c*; *cis* = *cisis* $^1/_4$ въ гору до 4ы *d*; *dis* = $^1/_3$ въ гору до 5и *e*; *f*=*fes* $^1/_4$ зъ горы до 5и *e*. Таке значѣнє нашихъ окрасъ, нема псеудохроматизму, лише р. н. дробы, а тї тутъ немаютъ слогôвъ пôдъ собовъ не чинятъ головнихъ тонôвъ строю. Нашъ р. н. тактъ (якъ бачите на мельодіи) правильній, не маѣ мѣшаного зложеного фингованого зах. такту. Пріймѣтже тї окрасы за звичайнї тоны, а доперва ломиголова, накопичится такъ богато нотъ, що незнати якій зах. тактъ дати. Такій розладъ у всѣхъ украиньскихъ записувателѣвъ н. пѣсней.

Стрôй щербатій: а) *a* — *c* — *d* — *e* 5а безъ 2и *h*. тоника *a* дом. *e*.

б) (*g*)*a*—*c*—*d* 4а безъ 2и *h*, тоника *d*, слабаже *a*.

g причепа модуляційна до слѣдуючого *c* (dur); до гармонiи небрати *h*—*f*—*g* бо ихъ нема въ скалѣ. Чи се тонація *a* mol? а де вел. 7а *gis*? Се р. н. *a* стрôй безъ *gis* натуральній зъ тониками групъ: *c*—*a*, *d*—*a* два разы; *d*—*a*, три разы 5и и 4ы. Модуляція тутъ иде ще тоньше, бо дотикаѣ и *e* dur въ 1—2—4. тактѣ.

Веснянка 5 т. П. Бажаньскій.

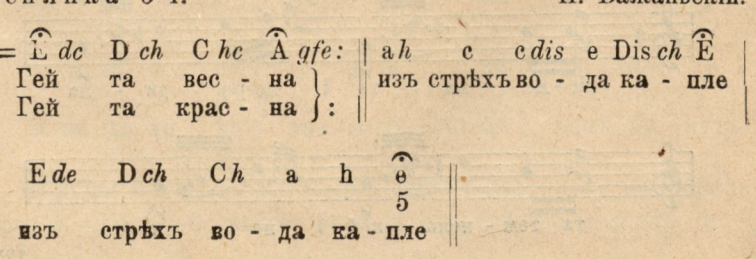

Въ сêмъ строю *h* лише одинъ разъ, злучайне. Вага тутъ въ самихъ: 5+5+5 тоннихъ групахъ. Напрямъ въ долину. Замѣтне двояке темпо: 1 тактъ поволи, 2 т. борше, 3 т. зновъ поволи; мимо самихъ 5 т. мельодія не кôнчитъ на тониці *a* но на доминантѣ *e*. Сокальского подобіе до зах. тоники, упадає. За прочимъ питайте самй.

Космачъ — Жабе, гравъ П. Федусевичъ, зап. П. Бажаньскій.

Гуцулка. 5 т.

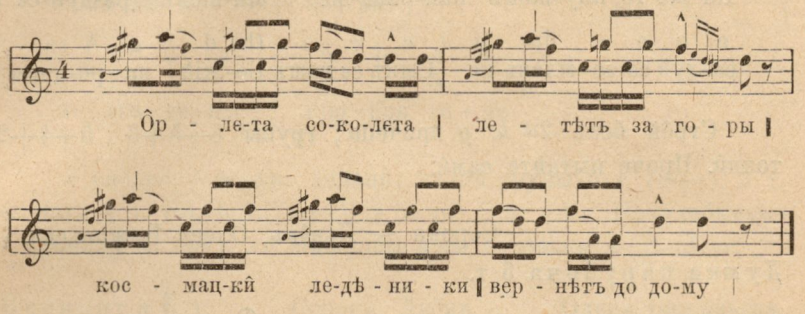

2 части а) *d—f—g—a* 5а безъ 2и *e*, mol (тонко mol — dur — mol.

б) *d - f— a* 5а безъ 2и *e*+4и *g*, mol, (mol — dur mol).

Фостики зъ горы нитка мельодіи, проче все окраса, зъ попереднихъ аналѣзъ вамъ вже знана. Нижшй тоны *a — c* мовбы указували на щербату 8 тонну скалю, однакъ они свобôднй окрасы. Зачинає напруженовъ 4овъ *g's* 1/3 до *a*. кôнчитъ сильновъ тониковъ *d*. Чи се *d* mol? а де *b* и *cis?* а що має до *d* mol *gis?* Такъ мистерно, та симетрично зложивъ р. н. спѣвакъ, грачъ, сю дивногарну гуцулку; кôлько тутъ окрасъ кôлько тонкого чутя, модуляціи при спокôйнихъ каденціяхъ на тониці *d*. Яка буде тутъ гармонія? схочете додати по заокрасовй бракуючй тоны строю, той замастите лице, старôй матронѣ, вонечими перфумами; може мельодійнои нитки дослухаємся, за то окрасы натуральнй щезнутъ, затушуются; хоть р. гуцулка, та не буде по мысли, нѣ по души Русина гуцула. А мы тôлько разôвъ чуємо чванене: О се по народному! хоть тамъ крôмъ народнои мельодіи ничо бôльше народного, гармонія ненародна. Питайте ще за групами ихъ тониками враженями и прочая. Звертаємо увагу на мельодійну ритмику щей зъ пазвами; ритмика супровода черпаєся зъ нитки ме-

льодійнои ритмики. Хто видѣвъ, знає, якъ танецъ Гуцулку танцюютъ, той въ нитцѣ мельодійнôй добачитъ и почує дриганє, тупанє ногами, основу ритмики. Маркованє мельодіи не на пусто.

Колядa 5 т. Сороки — Львôвъ. Олеся Бажаньска.

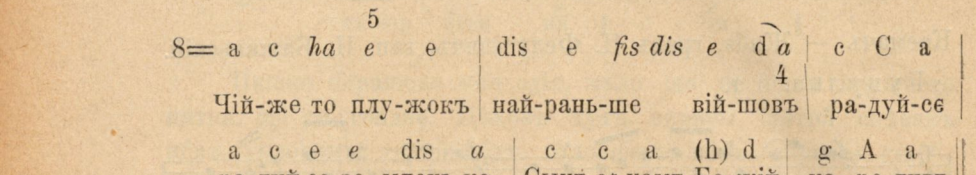

Стрôй безъ 2ы *h*, *g* причепа; групы 5+5+3 | 5+4+2 тонній. Проче пытайте самі.

Сороки — Львôвъ, Олеся Бажаньска.

Думка парубоча 5 т.

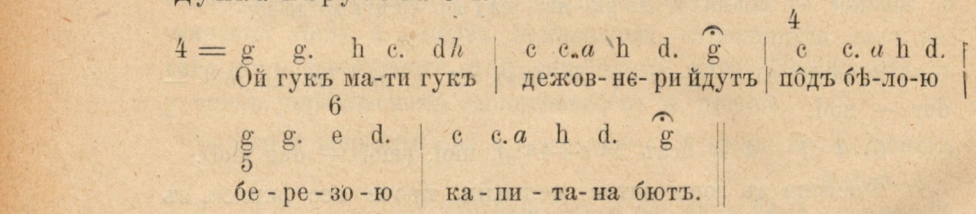

Гарно симетрична ритмика слогôвъ, за невъ пôйшла и мельодійна. Поставилисьмо на початку 4, числити $^1/_4$ ками а не стає однои $^1/_8$; но зато на нêй корона заступає другу $^1/_8$. Можнабы поставити и 8, а тогды треба скорше тактувати; тутъ вага и цѣха пунктованй не першй но другй зъ ряду ноты, стиль рускій крашеній, котрій пожичили собѣ и мадяри. Групы 5+5+5+5. За прочимъ пытайте.

Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

Думка дѣвоча 5 т.

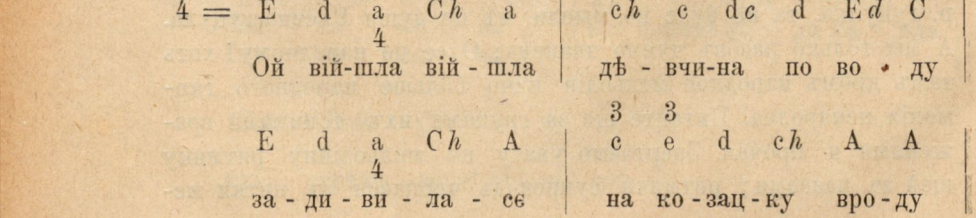

Межи 5 т. всуванй ще и 4 т. малй групки = 5+3—5+5. Симетрія точна. Стрôй щербатій безъ 2ин *h*. Модуляція: *e* mol + *d* mol + *a* mol | *c* dur | *e* + *d* + *a* | *c* dur + *a* mol — каденція *a*—*c*—*a*—*a*; на *c* незначитъ тутъ кад. на 3ій, бо *c* въ окремôмъ 3 т. с строю знаменає тонику, *c* (dur).

Гаєвка 5 т. Покутє, П. Бажаньскій.

5
4= a e e e | f e d c || d c h a | a c e e |
Ой у лѣ-сѣ | ка-ли-но-чка || на га-ди-ну | сон-це пе-че |
на ка-лин-цѣ | га-ди-ноч-ка ||

5
d c h a | h h e e |
а зга-ди-ны | кро-вцє те-че |

e спôдне, *f* верхне доданй; ладнй групы 5 т. (*a*+*e*), 3 т. (*c* dur), 4 т. (*a*), 5 т. (*a*+*e*), 4 т. (*a*) 5 т. *h*+*e*. Наколибысьмо *f* приняли за 6ій т. то вийшлобы ажъ 4 тоники а—*f*—*d*—*e*.

Веснянка 5 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

8 = d d c h a g h
Си-ва-я за-зу-лень-ко
Ой щожъ ты намъ при-не-сла

Слоговій ритмъ 7+7, такій и мельодійній; одна 5 т. група одинъ лише р, н. тактъ. Цѣха тутъ конецъ на 3ій *h*. вижшôй ôдъ температуры, а се питоме русинови.

Ходиничѣ, Стрій. Дръ Ив. Колєса.

Думка парубоча 5 т.

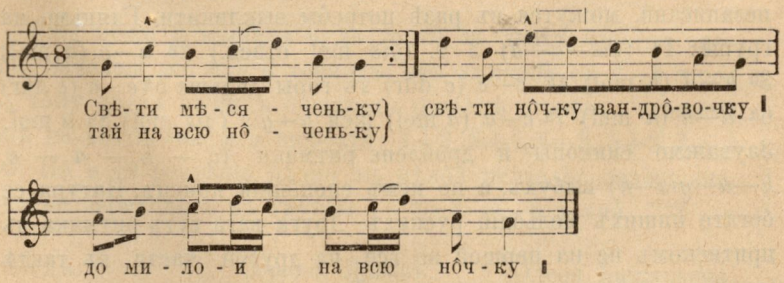

Прегарна а въ будовѣ цѣкава думка. Стрôй: *g*—*a*(*h*)—*c*—*d*, тонъ *e* — *d* = *es* = $^1/_4$, въ горѣ причепа але може бути и $^2/_4$ бо и такъ другй спѣваютъ. Чудно гарнй тутъ героичнй групы:

c—h—a—g 4 т. тоника 4ª *c*, слаба тоника *g*; враженя *c* dur *d—c—h—a—g* 5 т. сильна тоника *g*, слаба *d* (доминанта) враженя *g* dur; 3а груна якъ друга *g* dur. Однакъ се лише враженє а не *g* dur тонація — де є *fis*? Цѣлôсть враженя тутъ *C* dur 2 такты, а послѣдній 2 такты яко звычайній конецъ р. н. мельодіи на 5ѣ ôдъ *c* (на єи доминантѣ). Въ 1—2 т. доминанты мельодіи на 5ѣ ôдъ c (на єи доминантѣ). Въ 1—2 т. доминанты нема. Групы 4+4—5+5. Типъ думки, типъ героичнихъ козацкихъ пѣсень въ осели и въ степахъ. Є до сеи думки варіянты; 1—2 тактъ такій самъ, зато 3 тактъ скаче въ гору ще на другу выжшу 4ту *f*, групы 4+4—4+4 улюблений тй 4ты Русинови такъ, якъ заходови 5ы въ гору. Ритмика въ 2 тактѣ неправильна, дає иншій натискъ: свѣ-ти, а въ 1 тактѣ: свѣ-тй.

Козачокъ 5 т. Зъ надъ Прута. П. Бажаньскій.

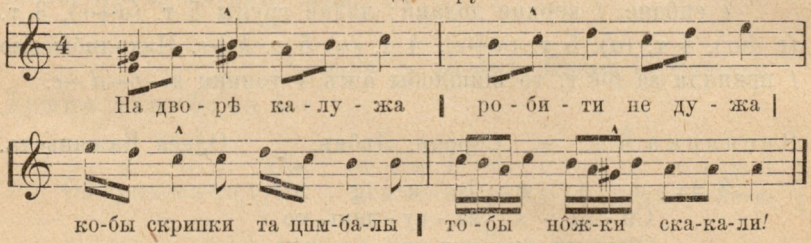

Стрôй (*e—gis*)*a—h—c—d—e* повній 5 т. на око 8 т. но *e* въ сподѣ додане. Першій тактъ спѣваютъ и такъ якъ сподомъ дописано, зато верхне писанє дає точне наслѣдованє 3 т. групокъ все о 1 т. выжше; *gis* $^1/_3$ окраса зъ споду до 1мы *a*. Строєва тоника *a* доминанта *c*. Зачинає *gis* $^1/_3$, кôнчитъ 1ª а. Въ гармониць обачимо, що и дрôбъ може гармонію окрему дôстати; на основѣ, що въ кождôй скали лежатъ дробы, хоть незаписанй, можутся въ разѣ потребы выкликати. Гляньмо на групы: 1ª (*gis—a—h*) 3 т. (*gis* mol стисн.) 2ª *a—c* (*a* mol) 3ª *h—d* (*h* mol) 4ª *c—e* (*c* dur) зъ горы дальше 5ª *e - c* (*c* dur) 6ª *d—h* (*h* mol) 7ª *c—a* (*a* mol) щей *h—gis* (*gis* mol) 8ª *a* mol. Зауважмо синкопы и дробленє ритмики (*c — h — a — c*, *h—a—gis—h*) выбухъ, а по нѣмъ спокôйній конецъ. Натура се богато иншихъ мельодій рускихъ. Друга вага тутъ ритмика зъ притискомъ не на першой но все на другôй части въ тактѣ (тосамо що пунктованє деинде). Таке ôдворотне акцентованє нотъ знаменає потрясаючу ритмику козачка.

Дробленє ритмики въ кôнцяхъ, синкопы, ôдворотне акцентованє питоме Русинови, а сродне индоциганамъ, а взглядно

мадярскимъ Чардашамъ. Мы перестудіовали около 200 Чардашôвъ а лише мало ихъ, дебы тыхъ не було. Чардашъ сродній коломійцѣ, козачкови, шумцѣ, а наветь думцѣ. Мадяри приняли славяньску р. музику, не лишъ въ чардаши, але и въ ихъ думкахъ (Lassu).

Стиль крашеній, малорускій (индоциганскій — мадярскій) записали въ р. н. галицкихъ пѣсняхъ Kolberg (Покутє) Дръ Колѣса (Стрій), Дръ Кормошъ (Перемишль). Стефанчукъ (Коломія) Крушельницкій (Тернопôль), Курпякъ (Снятинъ), Нижанковскій (Стрій). Олеся Бажаньска (Львôвъ), П. Бажаньскій въ рѣжнихъ окраинахъ Галичины.

Число 3 тоннихъ мельодій межи всѣми найбогатше, тому принялисьмо найбôльше до аналѣзи. Що не одно ще цѣхове, питоме, цѣкаве незамѣчене, сего свѣдомйсьмо, лишаємъ другимъ.

5 тонній р. н. церк. Коляды: Богъ ся раждає; Новая радость; Вселенная веселися; Возвеселимся; Видѣ Богъ; Небо и земля; Предвѣчній родився; Нова радôсть стала; Ликующе возиграйте; Возсіявій надъ сонце; О предвѣчній Боже; и богато ще другихъ пѣсень, групами будованй. Анѣ захôдъ, анѣ Греція сй мельодіи неподиктувала. Єсли не всѣ они, то бодай якась часть сихъ мельодій зродилися що найменьше 5 вѣкôвъ передъ Хр. межи праславянами; а можливо принятй зôстали христ. слав. церковъ до христ. церк. тексту такъ. якъ подôбне чинили и другй христ. церкви єще въ III. и VI. в. по Хр. Анализуйте ихъ.

6 тонній.

Вже межи 5 тонними були деякй зъ двохъ строêвъ зложеній. Зачавши же ôдъ 6 тоннихъ, всѣ зложенй зъ 2—3 строêвъ; тому треба въ нихъ ôдшукати роздѣлъ строêвъ; зложенй строѣ не все повнй, є и щербатй: 4+2, 3+4, 4+3, 5+3, 5+4 5+5. Но и тй роздѣлы рѣдко въ цѣлôй мельодіи задержанй, звычайно переходятъ въ групы: 1—2—3—4—5 тонній.

Коляда 6 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

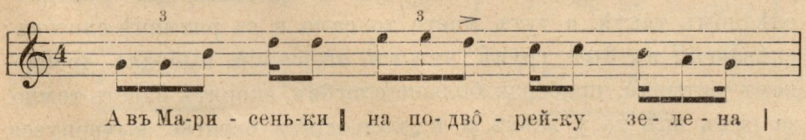

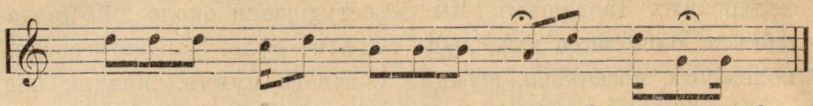

Стрôй 6 тонній тутъ лише въ 2ôй и 3ôй групѣ: зъ роздѣломъ а) *g—a—h - c*= 4та у сподѣ, мельодіи, в) *c—d—e*= 3 т. у горѣ мельодіи — а) тоника 4а *c* в) тоника 1а *c* стано витъ скалю зъ двома строями, двома обомъ спôльними тонами *c—d*, а лише одновъ обомъ спôльновъ осередкововъ тониковъ *c*. Прочй групы чисто 5 тонній *g - a—h—c—d* зъ групововъ тониковъ у сподѣ *g*; але 6 тон. стрôй надавъ цѣху всему, тожъ тутъ головна тоника строю *c*, враженя *c* dur а слабша *g*. и севъ мельодія кôнчитъ: Групы 5+4+3+2+2+5 тонній, ведутъ за собовъ свой груповй тоники, якъ звычайно.

Цѣха сеи коляды правильно, симетрично переведене переплѣтанє ритмики 3+2, тріолѣ зъ двома. Наколи коляды були колись обрядовими таньцями, то можна собѣ выобразити єго шалеий, а притôмъ симетричнй все зъ пляномъ танечнй кроки; крашене пунктованє и синкопы дає намъ вже коляда, починъ того (и другого) не ôдъ Мадяръ.

Думка Нарубоча. 6 т. П. Бажаньскій

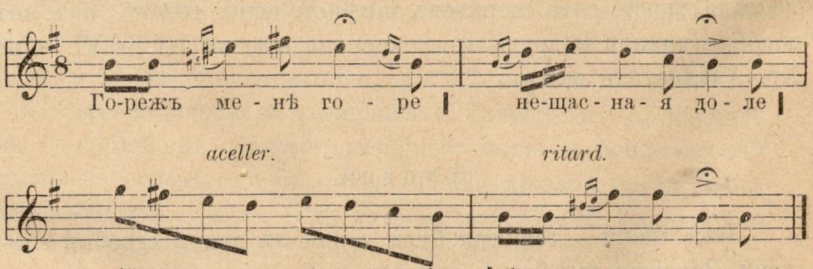

Ритмика слогôвъ: 6—6 8—6, чи бракъ симетріи? Нѣ! се прикмета богато рускихъ думокъ де 3та група має больше слогôвъ; таке ихъ народне оригинальне копито. Але и не безъ цѣли. Въ послѣднôй анализованôй мельодіи межи 5 тонними указалисьмо на дробленє мельодійнои ритмики въ передпослѣднôмъ тактѣ, а тутъ маєте то само и въ ритмицѣ слогôвъ; спѣваючій въ 3той групѣ чутємъ огорченій выбухає дробленємъ ритмики, приберає бôльше слогôвъ, скоритъ навêть темпо, за симъ якъ то у всѣхъ р. н. мельодіяхъ остигає, вычерпуєся

протягає, ritardo. Така тутъ логика, таке психологичне явище; такй то глубокоумнй, филозофы тй р. н. геніи, мельодійнй и поетичнй творцѣ.

Стрôй сеи мельодіи: $h—c—d—e—fis—g$ повній 6 тонній (а є и щербатй). Муситъ бути роздѣлъ, бôльше злученихъ строёвъ, тутъ въ 3. тактѣ = а) $h—c—d—e$ 4а въ сподѣ, тоника e в) $e-fis—g$ 3 тонъ въ горѣ тоника e. Спôльна обомъ (4+3) тоника e; обѣ групы идутъ зъ горы, обѣ маютъ по 4 тоны, тому можемо роздѣлъ и такъ положити: $g—fis—e—d-c—h$, 4+4; а тогды 2 спôльнихъ обомъ ($e—d$) тонôвъ, въ першôмъ зъ горы идучôмъ тоника слаба d, въ другôмъ слаба тоника h, тушувалибы природну модуляцію; пôсля чутя скореня выпадає и бôльше тоникъ положити, а се: верхну g за севъ слабу d, дальше верхну e за севъ слабу h; а се пôдводитъ до першого роздѣлу зъ спôльновъ обомъ тониковъ, украшеновъ ще другими прибочними. Двоякимъ наведенимъ тутъ роздѣломъ хочемо зробити увагу, що при роздѣлѣ строёвъ треба застановитися, щобы загального настрою чутя непопсувати. 1шій тактъ непереводитъ 6 тонного, но 4 т. стрôй, $h—e$ тоника e; fis вѣдома єи окраса зъ горы; 2ій. тактъ має вже лише h d 3 т. тоника h, зато e стаєся окрасовъ зъ горы до 3іи d; 4ій тактъ $h—fis$ порожна 5та, два крайнй сталй тоны, зарôвно важнй враженя $h+fis$ mol. Отже групы: 4+3+(4+4 або 3+4)+5 тоннй. Видимо що вже 6 тоннй будованй властиво групами рѣжними. Якажъ се зах. тонація, а яка до неи гармонія темперована?

Думка на чужинѣ. 6 т. П. Бажаньскій.

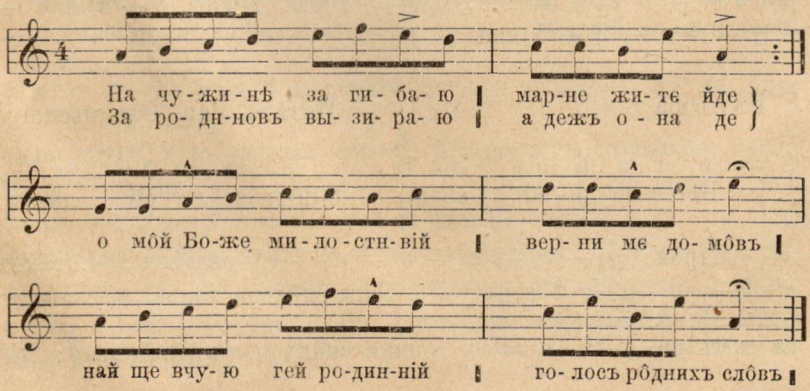

Стрôй зложеній: *g—a—h—c—d—e(f)* зъ двохъ строêвъ, роздѣлôвъ 1ª и 3ª часть незложеній *a—e* 5 т. тоника *a*, слаба *e*; тонъ *f=fes* $^1/_4$ окраса зъ горы до 5ы *e*. 2ª часть мѣститъ въ собѣ зложеній 6 тонъ: g—a—h—c—d—e, 4+3 спôльна
4 | 3
обомъ тоника осередкова *c*. у сподѣ слаба тоника *g* у горѣ слаба *e*. При зложенихъ строяхъ и модуляція зложена: 1 часть враженє *a* mol, 2 часть *c* dur, 3 часть *a* mol; отже модуляція до улюбленои рускои 3ій (*c* dur) выжше, а заразъ поворотъ назадъ до 3ій (*a* mol) нижше. Сего рода модуляція є одновъ головнои цѣхи р. н. музики. Русинъ сангвиникъ зъ породы, добрій, чулій чоловѣкъ, але непосидючій, гонитъ все за свѣжовъ ôдмѣновъ, гей та дитина, пнеся до свѣжои модуляціи. Но ся модуляція єго природна, натуральна, невимушена на ладъ захода, що зъ тона въ тонъ хроматично лазитъ, ніякого ясного чутя недає, сама себе замащує; не природа се но хоровитôсть. Schorep клясикъ великій музикъ, въ своихъ модуляціяхъ хоровитій, неясній, Русинамъ непитомій. List клясикъ великій музикъ въ своихъ модуляціяхъ здоровъ, ясній, якъ погôдливій день, питомій Русинамъ, бо оперся на сродноôй намъ музицѣ индоциганôвъ и ихъ модуляціи.

Не можна зъ тими годитися, що думаютъ р. н. мельодіи немодулюютъ. Р. н. мельодія собовъ коротка на око ограничає модуляцію, але на дѣлѣ (выказали се попереднѣ аналѣзи) має такъ богато тонкои, чуткои модуляціи, якои инструм. музика для браку старожитнихъ нетемперованихъ тонôвъ и групъ николи мати неможе. Мельодія тутъ будована до двохъ стихôвъ, ширшого закрою; зложена зъ 3 колѣнъ 3 частей, де 3 часть повторена 1ª; дає образъ буковы бôльшои аріи, злучень, частій, и розложенє, въ нихъ модуляціи. Строѣ тутъ *a* = 5 т., *g* = 6 т., *a* = 5 тонъ; групы 5+5 mol — 4+3 dur — 5+5 mol.

Гаêвка 6 т. Подѣлє. Зап. Сѣчиньскій

3 3
8 = e d c h a g | *g h* D | e d c h A *g* | *g* G
Бѣ-га-ли ди-кій | ко-зы | по пôдъ зе-ле-нѣ | ло-зы

Стрôй: *g — a — h — c — d - e*, роздѣлъ: 1. тактъ *e—d—c—h—a—g* 2 строѣ 4+3 тоны спôльна тоника *c*, слаба *g*;
3 | 4
за симъ ще *g—h—d* = 5ª тоника спôдъ *g*. зъ слабовъ *d*; 2гій

тактъ зновъ 4+3, але кôнчитъ на слабôй тониці *g*. Чи се *G* dur, бо кôнчитъ на *g*? а де вел. 7а *fis*? анѣ *f* анѣ *fis*. Групы 3+4+5+3+4. Каденціи групы, тоники тонку модуляцію, вражене шукайте.

6 тоннихъ мельодій межи всѣма другими маленько.

6 тонній р. н. церк. коляды точно груповй: Богъ предвѣчній (6 т. + 7 т.); Согласно спѣвайте (групы); Цвѣтъ мысленній (групы); Днесь, вси возиграйте (групы — модул.); Нынѣ пребогатій (5+3); Стань Давиде... кромѣ сихъ ще и другй пѣснѣ.

Замѣчаємо, що при аналѣзѣ р. н. церк. колядъ стрѣтилисьмо $^1/_3$, $^1/_4$ тоны, дробы. на котрй доси незвертано уваги. Аналѣзуйте ихъ.

7 тонній.

Все зложенй зъ кôлькохъ строёвъ; зъ роздѣломъ 4+4, спôльновъ тониковъ не такъ богато; зато 3 + 4, 4 + 3, 5 + 3, 5+4, 5+5, въ загалѣ групамы зъ рѣжними тониками бôльше.

Думка пригодна 7 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

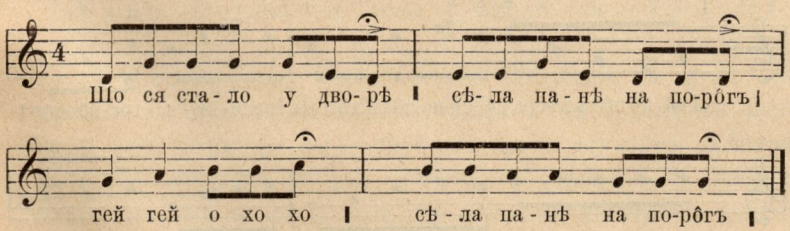

Стрôй *d* – *e* – *g* – *a* – *h* – *c* 7 т. щербатій безъ 3ій *f*. Єго роздѣлы пôсля мельодіи а) *d*—*e*—*g* = 4 т. спôдній тоника верх. *g*. в) *g*—*a*—*h*—*c* = 4 т. верхній тоника *c*: 4+4 но въ злученю групъ тутъ тоника обомъ спôльна *g*. а груповôвъ стане ще и с. групы: *d* — *g* (*g* dur), *g* — *e* — *d* (*d* mol), лише бракъ 3ій *f*, *g* – *c* (*c* dur), тутъ и каденція на 4ѣ *c*, *h*—*g* (*g* dur) конецъ на *g*. Вся мельодія будована групами, 7 т. стрôй являється лише въ 2+3 тактѣ злучено разомъ. Враженє групъ: *g* dur, *d* mol, *g*+*c* dur, *g* dur. Правильна симетрія 4—3 всюди паде въ очи. Нигде 7ы.

Белелуя, Снятинъ. Дръ Лонг. Озаркєвичъ.

Маланка щедрôвочна 7 т.

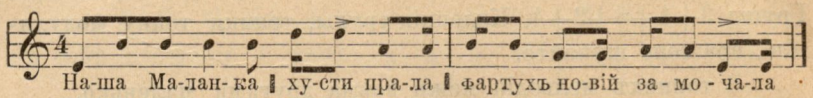

Стрôй 7 т. $e—g—a—h—d$ безъ тона f и c; самî цѣлî безъ $^1/_2$ тонôвъ. Самî рѣжнî групы побôчъ себе $e—h$, 5 т. (враженя h mol); $d—a$, 4 т, порожній оба тоны рôвно важнî (враженя $d+a$ mol); $h—g$ 3 т. (g dur), $a—e$, 4 т. порожна ($a+e$ mol) = 5+4+3+4 тоны, Щербата скаля а такъ мистерно зложена зъ неи мельодія що до групъ, модуляціи якъ и пунктованои р. крашенои ритмики; перша група представляє синкопу зложено убарвлену, прочî подѣленî синкопы. Якажъ се захôдна тонація? нема f нѣ fis, нѣ dis нѣ 8ы. А яка гармонія? нема $^1/_2$ тонôвъ. ще и бракъ $f—c$ тонôвъ. Схочете ихъ въ гармонію силовъ прибрати, то зъ старои р. Маланки нестане нѣ слѣду.

Соколôвка, Коссôвъ (горы) зап. Теоф. Добряньскій.

Весêльна. 7 т.

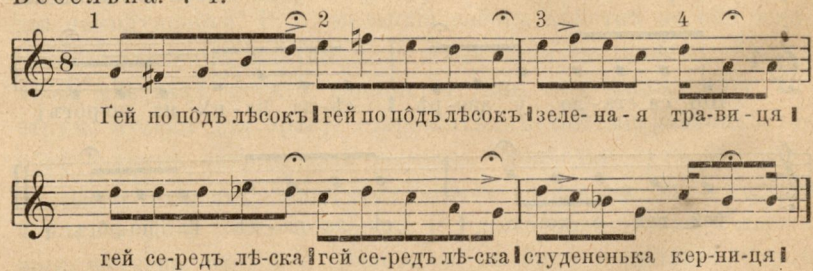

Оказъ мельодіи незвычайній. Стрôй $(fis)g—a—h(b)—c—d—e\,(es)\,(f)$. 7 тонній зложеній зъ групъ, и зъ ихъ окремихъ строêвъ. Зъ горы означити тонику недасть ся, треба розбрати групы: 1о $g—h—d$ 5 т. тоника сильна g, слаба d, враженє g dur + d mol; $fis = fisis$ $^1/_4$ зъ споду окраса до 1ми g; 2а $f—e—d—c$ 4 т; тоника спôдъ f, а слаба c. зложѣмъ обѣ сî групы разомъ $g—h—c—d—e—f$, а отримаємо 7 тонъ зъ роздѣломъ у сподѣ 5 у горѣ 4 тонъ, два окремî строѣ, $g+c$. двѣ тоники $g+f$, двѣ модуляціи, зъ враженємъ $g—d—f—c$: 3а $f—e—c$. 4 т. тутъ може бути $f=fes$ $^1/_4$ окраса до 3ін e, а група

e—c. 3 т. враженя тоники *c* dur; 4о *d—a* порожна 4а враженя *a* mol; 5а *d—d* 1 тонъ, *es*=1/4 окраса до 5ы *d*, враженя *d* mol, 6а *c — a — g* 4 т. (*d* мовъ окраса до *c*) двоякого враженя пôвъ *a* mol, а пôвъ *g* dur; 7а d — b — g 5 т. враженя стисненого, *g* mol, бо руске *b*=1/4, вижше ôдъ темперованого; 8а *a—g* 2 т. враженя *g* але mol чи dur? наколи се ôдгомонъ 7ои групы то mol, но коли нѣ, то dur. Цѣла мельодія дає враженє половину dur, а другу половину mol. Такî полученя въ однôй мельодіи dur за тимъ mol въ русина не рѣдкî; а запожичили се и Мадяри. Въ такій способъ анализовати треба всѣ р. н. мельодіи, а обачимо, що няшî муз. законы, не зах. инструментально темперованî дѣти 18 вѣка. Цѣкаве въ однôй скали: *f -fis*, *h—b*, *e—es*.

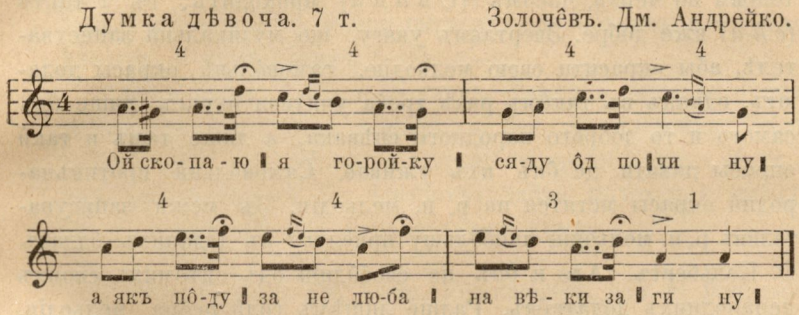

7 т. стрôй *g—a—h—c—d—e—f*. Зложенiй зъ групъ, они числами зъ горы позначенî. Злучивши 2 зъ 3 тактомъ надибаємо на 7 тонъ: *g—c+c—f*=4+4. проче шукайте. Мѣстимо сю гарну мельодію за для ошибочного записаня єи ритмики. Небралисьмося зъ горы змѣняти ошибки; несвѣдомî крикнулибы: а якъ смѣєшъ поправєти, то що я записавъ — я записавъ добре -- (щей) такъ якъ нарôдъ ю спѣвавъ! Такъ? Нарôдъ не мôгъ ю такъ спѣвати, щобы єму вiйшли фалшивî притиски акцентôвъ; нарôдъ має въ пôвстиху все лише одинъ акцентъ, а тутъ бо ажъ чути захôдну маневру 2/4 такта, щей до того по захôдному пунктовану. Русинъ любитъ пунктованє ôдворотне, се питомôсть єго поезіи, котра лише дуже рѣдко зачинає акцентованимъ слогомъ, а Auftakt — навязки мы немаємо нетребуємо; але пунктованє (въ загалѣ надуживане записувателями) не на першôй нотѣ. На то має нарôдъ довшу ноту, а точки коло ноты уживає тамъ, де остро уриває, (въ кôньцяхъ пôвстихôвъ групъ) тутъ сего небачимо: „Ой скопаю

я горойку сяду одпочину“ якъ слогъ па дôставъ пунктованє, а за нимъ ю дуже коротку зъ короновъ? тутъ ще не цезура, спѣвакъ не спочиває; я коли короны конче, то чому такъ коротка нота пôдъ нею? Розберайте такъ дальше до кôнця.

Явне и ясне наслѣдованє акцентованя захôднихъ муз. тактôвъ, котрихъ мы въ жаденъ природній способбъ уживати не можемо, и не смѣємо. Коли р. нарôдъ будувавъ свою ритмику, тогды ще зах. муз. такту (17. в. доперва) не було. Колижъ крôй р. н. ритмики зо всêмъ иншій, а теперъ мы го вже пôзнали, то де право зах. ритмиковъ нищити р. н. ôдмѣнну ритмику? Другу ошибку бачимо въ дрôбненькихъ доданихъ окрасахъ тутъ въ родѣ тріоль (*e f e*) не по народному ужитихъ. Народнî доданî звычайно въ гору або въ долину 1 до 7 тонôвъ по черзѣ, часомъ (*C h a h a*) приходятъ; въ 2 тактѣ (*c h a*) вже добре. Звертаємъ увагу, що музикальнî записувателѣ, абы окрасити свою мельодію, самовôльнî окрасы додаютъ, однакъ въ такôмъ разѣ треба учитися окрасъ лише ôдъ самого и то доброго народного спѣвака, а лише тамъ и такî окрасы давати, де ôнъ ихъ уживає. Самовôльнî противънароднî окрасы мстятся на р. н. мельодіи. Зъ межи записувателêвъ р. н. мельодій найбôльшу прислугу въ доданихъ ôддавъ О. Кольбергъ. Але и ôнъ не свобôдній ôдъ питомихъ своихъ ненароднихъ додаткôвъ. Радше лишѣмъ голî ребра мельодіи, якъ маємо тамъ товщъ и мясо прикладати, де у Русина єго нема.

Коляда 7 т. Остапъ Нижанковскій.

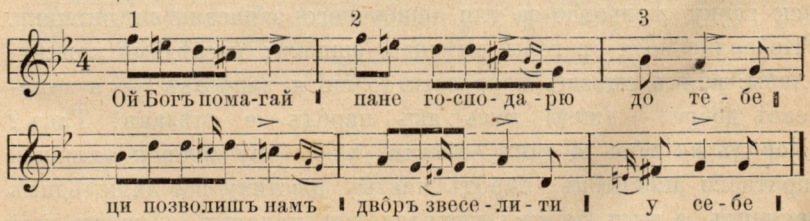

Стрôй (*e fis*) *g—a—b—c* (*cis*) *—d—e—f* 7 тонній, мельодія групами будована; *cis=cisis* $^1/_4$ до 5ий d, *fis=fisis* $^1/_4$ до 1мы *g*, пôдъ *fis* еще и *e* окрасы; 6 тактôвъ, 6 групъ слоговихъ и мельодійнихъ. Групы: 1а: *f — e — d* 3 т. (*d* mol), 2а *f — e — d + d — g*, 3 т. *d* mol + 5 т. порожна *g* mol, и тутъ мѣстце щербатого 7 тона, де сходятся 3 тонна сильна *d*, а 5 тонна слаба тоника (ôдъ *g*) *d*, спôльна — осередокъ; 3а *b — a*

3 т. (*g* mol); 4ª *b*—*d* 3 т. (*b* dur) и єще по 5ѣ *d* каденція на 4ѣ *c* dur, (бо *es* нема); питоменнôсть малоруска, стилю крашеного славяньского; 5ª *b*—*g* 3 т. (*g* mol) и єще *a* (*d* въ сподѣ безъ значеня, додатокъ, повторене верхне *d*), каденція 2ы *a* mol по попереднôй тониці *g*; также питоменнôсть малор. стилю; 6ª *g* — 1 тонъ (*g* mol). *e*—*fis* окраса. Въ сêй мельодіи нема *es*, а на початку зазначене. Въ такихъ злучаяхъ значѣмъ лише то, що въ мельодіи стрѣчаємо, а не будемо ôдкликати *es* на *e*, котрого въ мельодіи нема. Стрôй се рускій *g* зъ маловъ Зіевъ не захôдне *g* mol; нема *fis* ½ т. а то що є, то безъ слога окраса, а до того оно *fisis* ¼ у насъ, не дає самостôйного интерваля. Всѣ р. строѣ старй, натуральнй обходятся безъ хрестикôвъ и ♭ молокъ; уживаємо ихъ лише въ окрасахъ, якъ тутъ рускій *g* стрôй зъ маловъ, зменшеновъ Зіевъ ♭ ¼; даємо ознаки въ серединѣ, и при окрасахъ, до котрихъ и *b* тутъ належитъ. И тутъ разомъ f—fis, c—cis.

Се коляда, а яко така стара. Змѣнѣтъ дещо єи ритмику, додайте скорше темпо, а вийде зъ неи р. коломійка. Зъ сего то; що духъ сеи коляды а коломіокъ сродній, може бути колись одного кореня. На ôдворотъ: дайте коломійцѣ повôльне темпо, а вийде зъ неи неразъ пишна думка.

Сколє, Ясло. Сп. Корн. Устіяновичъ, зап. Н. Вахнянинъ.

Коляда 7 т.

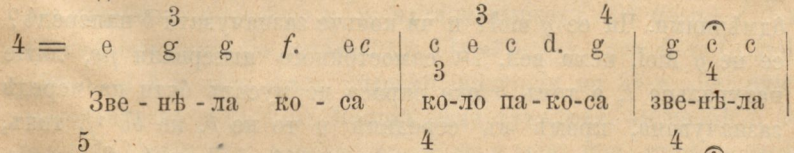

Зачинає и кôнчитъ Зіевъ. Правильнй тріолѣ и синкопы, але не правильне пунктованє, неоднаке; 1 тактъ має точку коло *f* а повинно го мати коло *e*; такъ само въ 2 тактѣ не коло *d* но *g*. Групы: 3—5—3, 3—5—4. Мельодія цѣкава зъ двома частями а) перша половина *c* dur в) друга *g* mol и *e* mol — *a*+*e* mol.

Коломійка 7 т. Олеся Бажаньска.

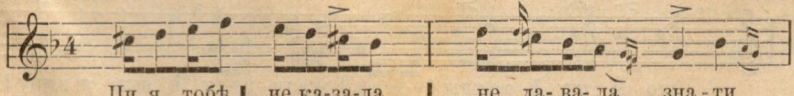

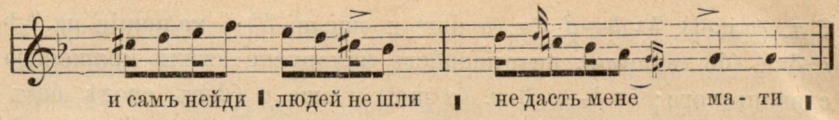

Сю коломійку зъ незначними ôдмѣнами записавъ К. Липиньскій (Станиславщина); пôсля ѥи духа она родомъ гôрска, близка Гуцулщѣ, незвычайно геройна. Стрôй: *(fis) g—a—b—c (cis)—d—e—f* 7 т. повна, въ двохъ повторенихъ довшихъ ôддѣлахъ, фразахъ. Зъ горы тонику означити годѣ, треба шукати за роздѣломъ групъ : 1а *cis—d—e—f.* стиснена 4а; *cis=cisis* $^1/_4$ окраса до 5и *d.* лишаєся *d—e—f* 3 т. тоника *d* (mol); 2а *e—d — cis — b*, 4 т. за для зниженого *b* ($^1/_4$) напружена 4а Triton, спôдній тонъ, р. мала (зменьшена) 3а зъ тониковъ *b* (dur); пôсля Сокальского межи *cis—b* ѥ $1^1/_2$ тона, бо дробôвъ незважає; пôсля р. н. тонôвъ *b=bb*$^1/_4$ ôдъ *a*, а $^3/_4$ до *h.* ôдъ *h* до *c*, $^2/_4$, ôдъ *c* до *cisis* = $^3/_4$ разомъ = $^8/_4$ два цѣлй тоны; 3а *d—c—b—a* зъ горы 4 т. тоника *a* (mol дуже стиснена), послѣдне *b* лише задля ôдмѣны ôдъ слѣдуючого повтореного *g*, неробитъ змѣны, хотяй басъ мôгбы за нимъ пôйти также въ *b.* Дальшй групы точно повторенй. Зъ сего групы 3 (*d*) mol — 4 (*b*) dur — 4 (*a* mol) — 1 т. (*g* mol); модуляція така сама; коли порôвнаємо зъ Гуцулковъ послѣдновъ 5 тонновъ, то нитка мельодійна майже однака, тамъ *a—g—f—d*, а тутъ ? *d—b—a—g*, лишъ въ иншôмъ строю а ихъ окраса чинитъ ихъ цѣлкомъ ôдмѣнними. Чи се *g* mol? и чи коньче зазначувати *b* напередѣ? се не *g* mol, нема вел. 7ы самостôйного интерваля *fis*, лише натуральне *f*, а тонъ *b* яко окраса не муситъ бути на передѣ зазначувана, кромѣ въ серединѣ и то не *b*, но *bb* $^1/_4$ тонъ, пôсля нашого способу писаня р. н. дробôвъ. Тутъ *f—fis*, *c—cis.*

Чудна тутъ пунктована крашена славяньска, взглядно малоруска ритмика, ходяча въ парѣ зъ танечними натисками слогôвъ, бо акцентъ въ $^1/_2$ стиху все лише одинъ.

Воскресѣнцѣ, Коломія. Ив. Стефанчукъ.

При поминкахъ 7 т.

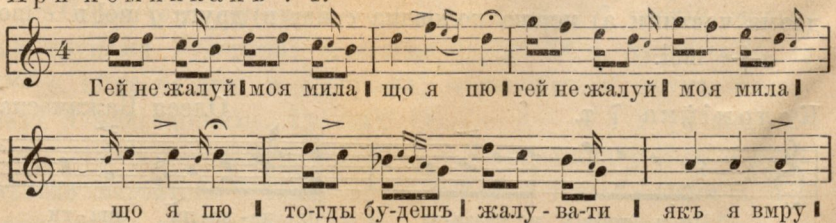

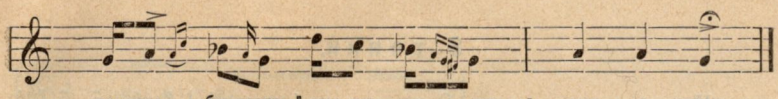

Ся мельодія цвѣтъ крашеного щедро выпосаженого самостôйного малоруского стилю. Кращои рѣдко стрѣтити. Богато старорускихъ муз. законôвъ въ сêй мельодіи укрито; а позаякъ єи групы чисто незôписовано доховани, тожъ опертî на ню законы самî истинни. Стрôй *(fis) g—a—(h)—b—c—d—e—f (g)*, лишъ на око 8, въ рѣчи 7 тонній повній, бо верхне *g* є надвижковъ зъ верхи въ сêмъ строю. Замѣчаємо, що се не зах. тонація *g* mol, но рускôй стрôй *g* зъ окрасами *h—b—* нема *es* лише выразне *e*. Яка тутъ тоника? якій роздѣлъ? погляньмо на групы: 1а *d—c—h* 3 т. *h* тутъ $^2/_4$ становитъ тонику *h* mol 2а повторенє; 3а *d—f* 3 т. (*d* mol); 4а *g—f—e—d* 4 т. зъ горы за для надвижки (*d* mol); 5а повторенє: 6а *c—c* 1 тонъ (*c* dur); се кад. 4ы *c* (dur) по 5ѣ (*d* mol) питоменнôсть щиро руска, а коли будете злучайно цыганôвъ чути (буковиньскî, галицкî угорскî), то се вамъ впаде въ ухо, а зъ симъ рôвнî ходы 5тъ и 8въ заходомъ заказанî, а русиномъ дозволенî. Доси держався ще ôдгомомъ *h* враженє dur зъ ôдси враженє ломится, спѣвакъ чує въ своєй серединѣ зломане чутє, враженє переходитъ въ mol настає зменьшена 3а *b*; 7а *d—c—b—g* 4 т. зъ горы (*g* mol) 8а повторенє; *g*а *a—a* 1 т. *a* mol, каденція на 2ѣ *a* по 1мѣ *g*. незвычайного окремого р. н. чутя и выразу; 10а *b—a—g* 3 т. (*g* mol стиснене, бо *b=bb=*$^1/_4$); 11а *d—c—b—g=* 5 т. (*g* mol) 12а *a—g* 2 т. єще разъ выразъ каденціи на 2ѣ а, за симъ успокоєнє на *g* (*g* mol). Важнî рѣчи тутъ кад. 4ы по 5ѣ и 2ы по 1мѣ. Стрôй 7 т. а нигде го въ мельодіи при купѣ нестрѣчаємо, лише рѣжнî групы, рѣжнихъ строêвъ, рѣжнихъ тоникъ и модуляцій. Така то вага и значенє р. н. муз. групъ! Непôйдете за враженємъ групъ, недасте груповихъ тоникъ, то все староруске тонке, чутне, нѣжне враженє пропаде. О крашенôй р. н. малорускôй ритмицѣ, пунктованю, вжесьмо на передѣ сказали; тутъ она всесторонно розвита.

7 тоннихъ мельодій є доста, мы на сихъ уриваємо, бо гадаємо, що прочî на основѣ попереднихъ анализъ самî зъанализуєте.

7 тонній р. н. церк. коляды груповî: Неплачъ Рахиле; Нынѣ Адаме... также Богоявленію: Днесьморя играйте (5×3) и другî,

8 тонн.

Чисто переведенихъ 8 т. зъ роздѣлами 4+4, 4+5, 5+4 не такъ богато, зато прочи̂ будованѝ самими групами зъ рѣжними тониками якъ и 7 т. Стрѣчаємо роздѣлы 5+5 въ 8 т. а сего незнали, старогреки, лише одни̂ славяноскиты, поколѣнє Аріи.

Весе̂льна 8 т. Калушъ. О. Нижанковскій.

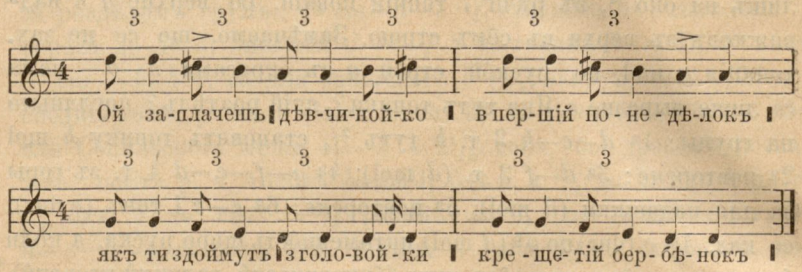

Гарна симетрична мельодія. Стро̂й $d - e - f - g - a - h - cis - d$, 8 т. Роздѣлъ групъ 4+4 выказує мельодія сама. Такого злученя греч. Питагорей незнавъ. Чи се зах. тонація *D* dur, чи *d* mol? нема *fis*, нема *b*. є *f* и *h*. Се рускій *d* стро̂й натуральній; *cis* не $^1/_2$ т. но *cisis* $= {}^1/_4$ окраса до 4и *d*, зах. *D* dur немає мѣстця. Сутки интерва̂лъвъ знани̂ зъ попереднього. Вражене половины dur, а другои mol, яка тутъ тоника? Групы: *d—cis—h—a* 4 т. сильна тоника *d* слаба *a*; *a—h—cis*= 3 т. тоника *a* (dur), *d—cis—h—a* 4 т. зъ горы враженя (*a* dur); *g—f—e—d*, 4 т. сильна тоника *g*, слаба *d*; и єще разъ повторенє. Каденція замѣтна въ 1 т. на 3ій *cis* напружена, выжша въ народа о̂дъ температуры. Модуляція иде за групами: $d - a \mid d - a \mid g - d \mid g - g \mid$. Осередковои тоники нема, зато 2 окремѝ строѣ, 2 окремѝ сильнѝ зъ слабими тониками, конецъ на 1мѣ; але є 8 т. мельодіи, що ко̂нчатъ на 2—3—5ѣ, тріолѣ заступаютъ пунктованє.

Думка жоноча, 8. т. П. Бажаньскій.

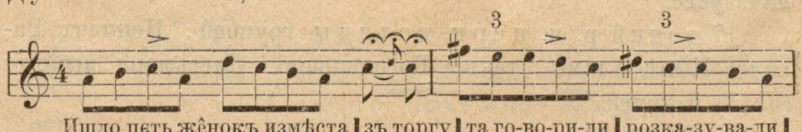

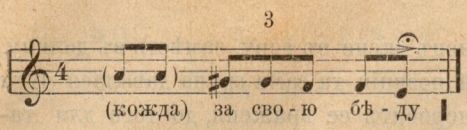

Стрôй: *e—f—gis—a—h—c—d(dis)—e(fis)* 8 т. яка се зах. тонація? въ нёй *gis—f—fis—dis?* Роздѣлъ зачинаєся доперва зъ 2+3 тактомъ *fis* окраса, зъ горы *e—d—c—h—a*= 5 т. у сподѣ же *a—gis—f—e* 4 т. 4+5 а тоника пôсля спôднои групы 4 тона, 4а *a.* доминанта *e*; 1ій тактъ иде собѣ окремо; *a—h—c* 3 т. тоника *a*; *d—c—h—a*, 4 т: тоника *d;* такъ, що не цѣла мельодія пôдпадає роздѣлови 4+5. Доминуюча тоника *a*, але идѣтъ ще за групами а стрѣнете груповй тоники: *a—d—c* | *c—a* | *a—e* ||, за симъ модуляція, Замѣтна каденція (1 тактъ) на 3ій *c* (dur). Важне явище тутъ псеудохроматизму Сокальского *gis—f*= $1^1/_2$ тона скокъ, пôсля р. н. тонôвъ сутки ихъ $^2/_3+^4/_4$, а се бôльше ôдъ $1^1/_2$ тона, тожъ *gis* неможна уважати за Leitton. Въ текстѣ вставка (кожда).

Гаёвка 8 т. Сороки, Львôвъ, Олеся Бажаньска

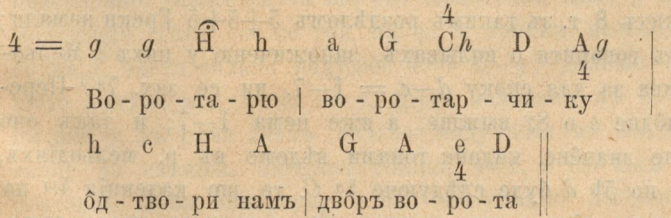

Мельодія складна роздѣлъ 4+5, анализуйте дальше.

Щумка 8 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажанска.

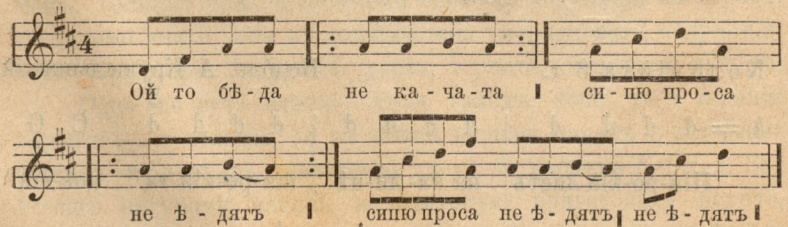

Мила ясна мельодія. Стрôй *d—fis—a—h—cis—d(fis)*, щербатій безъ *e* и *g*; роздѣлъ выказуєся въ 1ой и 3ой групѣ *d—fis—a* спôдній 5 тонъ, *a—cis—d* верхній 4 т. = 5+4. Лежитъ 5а въ сподѣ, то и тоника сильна спôдъ тутъ *d*; за то спôльна слаба тоника *a.* проче все ясне; одно незвычайне;

послѣдна група пôдъ конецъ жене въ гору, замѣсть въ долину, но позаякъ въ тôй самôй позиціи та сама група давалася чути вже 2 разы на передѣ, неробитъ се вражеия, до того для танечного выкрику се припускаємо, бо въ прочѣмъ всѣ р. н. мельодіи держатся напряму руху зъ горы въ долину.

Думка парубоча 8 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

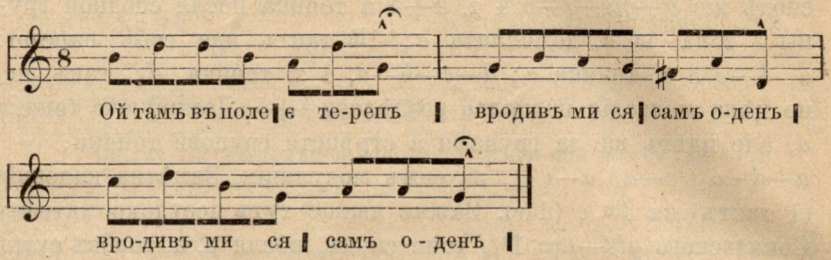

Стрôй: *d -fis—g—a—h—(c)—d*, щерб., безъ 2ги *e*, роздѣлъ пôсля групъ 1 тактъ; *g — h — d* = 5 т. тоника *g*. 2 тактъ: *d—fis—a* = 5 т. тоника *d*; роздѣлъ 5+5. 3ій тактъ также 5 т. Такихъ 8 т. зъ такимъ роздѣломъ 5+5+5 Греки немали; можнажъ говорити о вплывахъ, запожиченю у нихъ? Мельодія цѣкава за для скоку *d—c* = 1—7, чи се зах. 7а? Переложи спôдне *c* о 8у выжше, а вже нема 1—7; и такъ оно маѣ лише значѣнѣ, киданѣ тонами вѣдоме въ р. мельодіяхъ, а тогды по 5ѣ *d* буде слѣдуюче 4а *C*. то що каденція 4ы по 5ѣ. Вжесьмо тôлько переанализовали, а щесьмо нигде самостôйного интерваля 7ы нестрѣчали, и николи нестрѣнемо, бо по за обсягъ 5ы выжше р. н. скалѣ непôйшли, а де є ще выжшй тоны, тамъ все вже и зложенй строѣ.

Коломійка 8 т. Подôлѣ. А Крушельницкій.

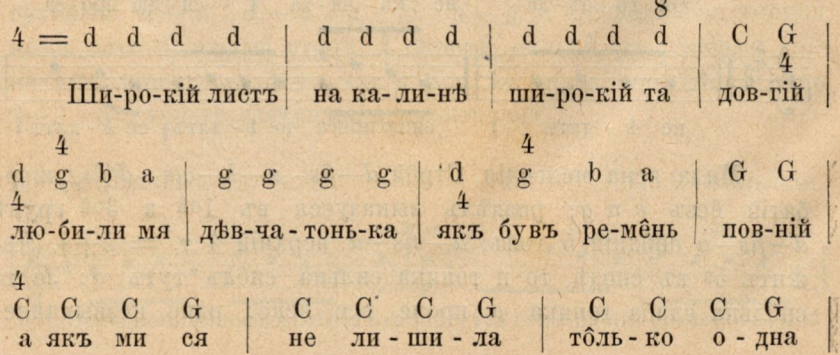

C B(C)	c g g *ba* g	g g g g
	4	
дуд - ка	вы - ве - ли ме	за - во - ро - та

4

c g b *a* g	G g ‖
си - ди дур - ню	тут - ка

Одинъ зъ гарнихъ чистихъ оказôвъ. Замѣчаємо, що тутъ є 2 колѣна, 2 стихи маютъ свою окрему часть, а стрôй треба пôсля частей зложити. I. часть:
d—g—b—c—d = щерб. 4+5; 4а въ сподѣ то тоника 4а строю
4 5
g. II. часть: *g—b—c*. щерб. 4 т. тоника сильна *c* слаба *g*. Групы оригинальнî: I; часть 1 тоны *d*. 3 разы опôсля скокъ до 8и *d*, щобы недопустити скоку *d — c* = 1 — 7. Ось! бачите самъ нарôдъ наше мнѣніе на передѣ ствержає; цѣкаве здроблене, киданє тонами то до 4и то 3ій въ 5—8 групѣ, пôдъ конецъ колѣна. II. Часть цѣкава скоками *c—g*=4—1 тî улюбленî народови 4ы, и зновъ киданє тонами въ 7 групѣ. Подивитися поверховно, скажется та що се? монотонія, цѣле *g* mol, нема модуляціи. Такъ скаже той, що р. н. тоники незнає. Вже 4а група I. части сильно модулює 4овъ *C—g*; дальше пôвъ першого колѣна модуляція на *d*, друга половина на *g*. II. Часть на око *g*, въ рѣчи зновъ сильна модуляція зъ послѣдного *g*. скаче до свѣжои, окремои тоники 4ы *c*, и сю ажъ 5 разôвъ повторяє, щобы попередну *g* mol модуляцію выбити зъ уха. Се не модуляція? Лише захôдній гармониста задержавъ бы всюды тонъ *g* яко єго фиктивну тонику, у Русина дѣло инше.

Повторимо I. часть, то одержимо 3 колѣна, образъ рамокъ. великой аріи, а пріймемо способôбъ модуляціи за образъ, то будемо знати, якъ въ великôй аріи упорядковати модуляціи, а на формѣ аріи будуются дуета, терцета, квартета, и хоры.

Одно ще тутъ важне; коли захôдъ хоче зъ *g* тонаціи перейти до *c* тонаціи, то въ кôнци першои чинитъ приготованє (такъ и въ другихъ тонаціяхъ) касує *fis* вводитъ *f* и т. д. Ба! Русинъ натуровъ наглій, неполитикує, приготованя нехоче, ступає ôдъ разу безъ приготованя, але єго наглій перехôдъ лежитъ въ сродствѣ єго модуляціи; ôдъ 1мы впростъ въ гору и въ долину пакує до 4ы, або вижшои и нижшои 3ій (dur mol) або до спôднои 4ы и 5ы, або до сусѣднои 2ы. такъ и ся коломійка зъ I. Ч. безъ приготованя впадає въ вижшу 4у *C*, а такій способôбъ кращій, якъ приготованій.

Вояцка 8 т. Сороки, Львôвъ. Олеся Бажаньска.

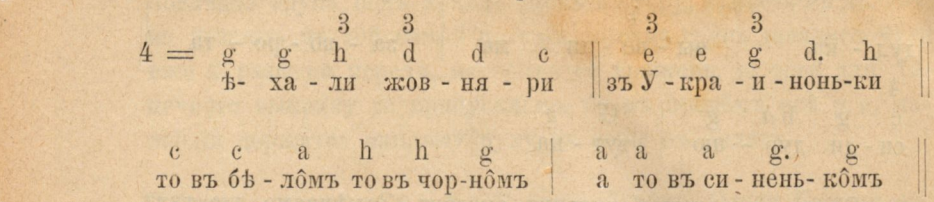

Замѣтнй тріолѣ вояцкого трапу на коняхъ; чи се не пластика? р. н. геній творецъ глубокоумній ничо не творитъ безъ цѣли. Стрôй: *g—a—h—c—d—e—g* щерб. безъ *f*; може се зах. *G* dur тонація? нешукаймо тутъ за роздѣломъ 4+5, нѣ 5+4, бо єго нема, зато є групы; *g — h — d* 5 т. (*g* dur), *e—(g) — d—h* 4 т. (*h* mol), *c—a* (*a* mol), *h—g* (*g* mol), *a—a* 1 т. (*a* mol) *g* (*g* dur); а стягнемо обѣ послѣдній групы разомъ, то дôстанемо *C—G*, 4 т. а роздѣлъ стане 5+4+4.

Весêльна 8 т. П. Бажаньскій.

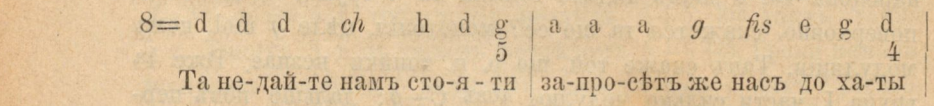

Выразній ясній роздѣлъ 5+5; 2 строѣ, 2 тоники, 2 моуляціи.

Думка 8 т. Нижшій Днѣстеръ, П. Бажаньскій.

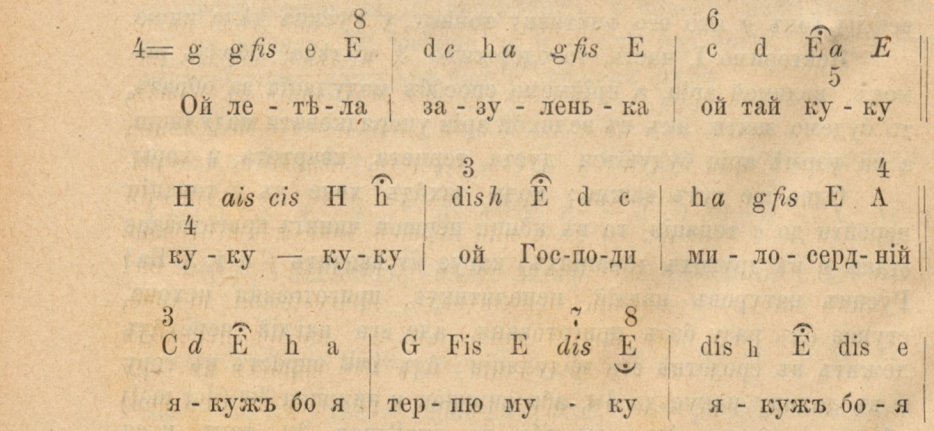

Гарна мельодія. Спѣвакъ пôдъ конецъ въ 8 тактѣ загнався зъ долины въ гору, але въ 9—10. тактѣ таки иде за натурою кôнцêвъ р. н. мельодій вертає въ долину. Тутъ самî групы: 5+4+3+3. Переанализуйте проче.

Парубоча 8 т, Гануся Чайковска.

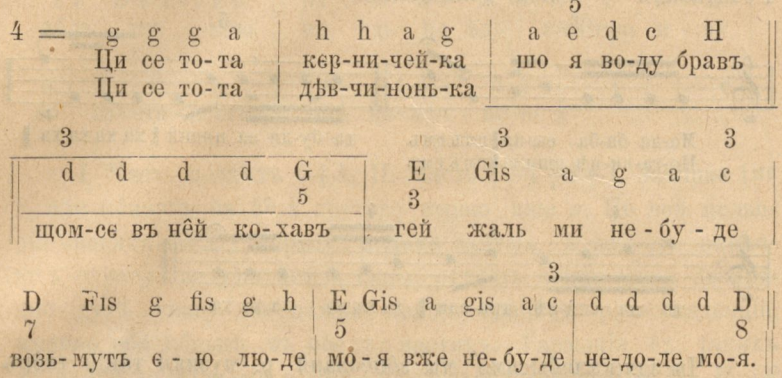

Самî групы. 2 колѣнна, модуляція рясна. Зберѣтъ всѣ рѣжноуживанî народнî модуляціи, зложѣтъ ихъ въ шему, а побачите богатство, тутъ модуляціи до 2и *a* въ гору и до 2ы *g* въ долину, ще разъ до 2ы *a* въ гору — до 4ы *g* и конецъ мельодіи на 5ѣ.

Зъ надъ Черемоша. Сп. Маховскій, зап. П. Бажаньскій, Рапсода бытвы Солопкôвскôй.

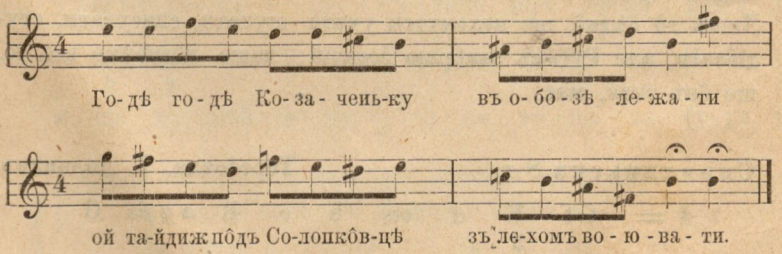

Якабы се зах. тонація? Деякî люде дражливои натуры любуются въ крутихъ мельодіяхъ, чи въ захôднихъ мельодіяхъ є щę крутѣйшî? Стрôй *fis....fiis* 8 т. черезъ мѣру крашеній, бытовой рапсодѣ, плачамъ рускимъ историчнимъ, розпуцѣ може найгôднѣйшій. Роздѣлу непитайте, идѣтъ за самими групами 4+5+4+5. означѣтъ груповî строѣ, враженя, то-

ники, модуляцію, незабудьте ще и на 2 части. Такî то величавî мельодіи годує ще р. Покуте, а галицкî рапсоды оригинальнî, знайдете въ Зборнику галицкихъ р. н. пѣсень.

Тернопôль. Сп. М. Шаргитъ. Зап, О. Нижанковскій. Речитативъ — мелод. декламація.

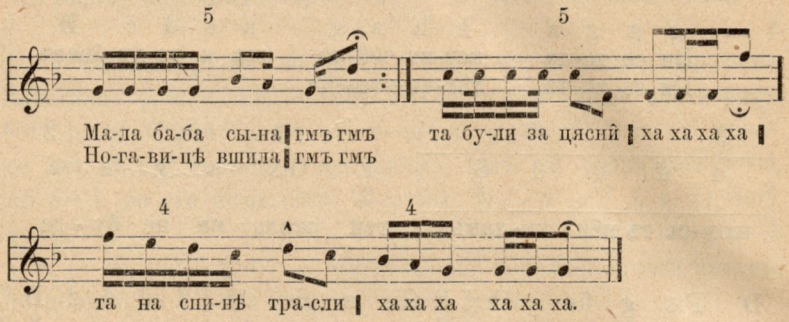

Чи здужалибысьмо мы зôпсованî р. музики такій твôръ зложити, якъ ось! простій хлопскій геній утворивъ?

Групы въ верху лѣній позначенî. Кажутъ та куды Русинови до оперы? мы бѣднî! такъ? Десьмо лишъ незабули всюдисьмо указували на образы оперовî, (проче окремо о р. оперѣ въ Гармоницѣ, а чи тихъ мало? що мы ихъ доси незнали — чи сему дивуватися? Ось: маєте чудній народній речитативъ, а кôлько подôбнихъ взорôвъ крієся ще межи народомъ? Нелѣнуйтеся, нефантазуйте, учѣтся, шукайте, студіюйте а ще жадне студіюмъ не пôшло на вѣпсы.

Лишъ тî бѣднî, що нехочутся учити шукати, списувати, студіовати, але Русинъ завѣряю богатій; лише пôзнаймо все то, що ôнъ знає, має.

Сиротиньска 8 т. Теребовля. Т. Долинянъ.

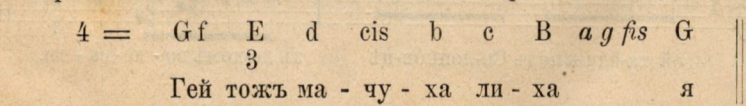

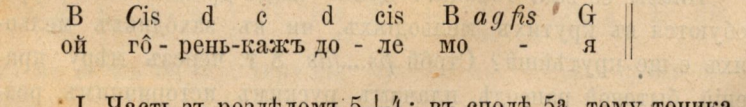

I. Часть зъ роздѣломъ 5+4; въ сподѣ 5^{a}, тому тоника 1ma въ сподѣ (*g* mol), II. часть нема роздѣлу сама одна чиста 5ta *g*—*d*, тоника 1^{a} спôдъ (*g* mol); прочî тоны окраса.

Дѣвоча 8 т. Вôльгôвъ, Угнôвъ. Александра Бажаньска.

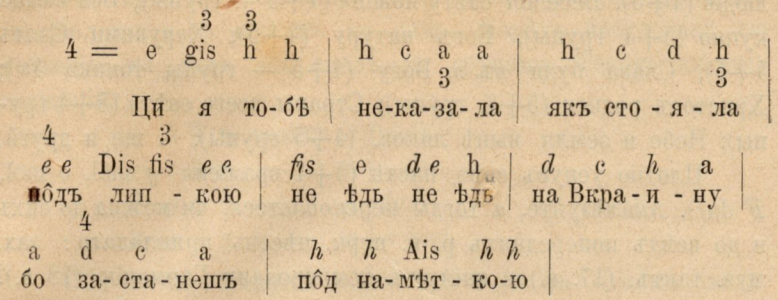

I. Часть роздѣлъ 5+4, II. Часть 4+4+4+1. Зачинає 1ма *e*, але кôнчитъ на 2ѣ *h* другого строю вже *a*. Не всѣ мельодіи зносятъ богату окрасу; велика задума, а радôсть омина-ютъ окрасу: задума немає силы, радôсть немає часу. Звертаємо тутъ увагу на важне явище повнихъ р. н. каденцій, именно оба кôньцѣ въ обохъ частяхъ. Гармонія въ такихъ злучаяхъ до мельодіи *e—dis—fis—e* заявляєса басомъ *E—H—E* а въ другôмъ до мельодіи *h—ais—h* въ бассѣ *H Fis H*; такъ то нарôдъ уберає свôй кôнцевй каденціи, а зъ симъ стрѣнетеся густо въ галицкого, буковиньского, угорского цигана, и въ богато р. н. мельодіяхъ.

Думка 8 т. Галицке Волине. П. Бажаньскій.

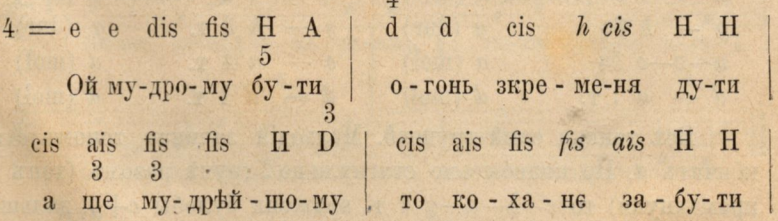

Стрôй = *fis.....fis*; мельодія зложена зъ 2 частей:

a) строю *e—h* 4та тоника *e* слаба *h*.

b) строю *h—fis* 4та *h* *fis*.

Видимо, що сильна тоника *e* зъ своєвъ слабовъ *h* заберає половину мѣстця, а зновъ слаба стає сама сильновъ *h* зъ другôвъ слабовъ ще *fis* и заберає другу половину; ся мельодія важится межи 7 а 8 тономъ.

Уриваємо тутъ бо прочй 8 т. явища подужаєте вже самй, а є ихъ доста кореннихъ 4 + 5, прибочнихъ 5 + 4. особлпво окремихъ групъ, повнихъ и щербатихъ.

8 тонній р. н. церк. Коляды груповй: Радуйтеся вси людіє (4+5); Веселая свѣту новина (4+5 — групы); Вси языци купно (5+4 групы); Богъ натуру (4+5); Херувими Святъ 4+5); Слава буди въ в. Богу (4+5 — групы тоника 4ª); Христосъ родися (5+4. групы); Страны всего свѣта (5+4 групы); Небо и земля нынѣ ликов. (4+5 групы); є ще и другй.

Плотію уснувъ свѣт. пасхи (5+4 враженя *g* mol, *e* mol, *F* dur). Аналѣзуйте, а тогды переконаєтеся, чи можна до сйхъ и до всѣхъ попереднихъ р. н. церк. пѣсень прикладати: зах. муз. тактъ, (17. в.) и инструм. темперовану Гармонію (18 в.)?

9. тонній.

Панщиняна. Покутє. Луць Чайковскій.

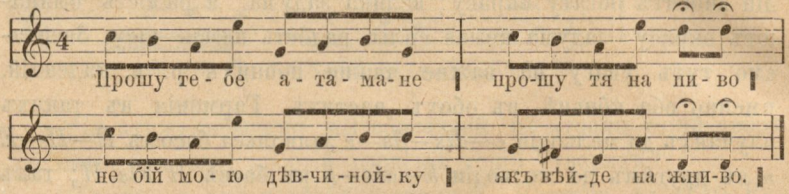

Стрбй: *d—e—f—g—a—h—c—d—e*, 9 тонній повній. Мельодія не будована скалями, не бѣжитъ бдъ споду до 8ы безъ опину, нарбдъ имивъ ю въ свои карбы, групы, подивѣтся на єго роботу:

a—c—e 5ª	тоника *a* (mol)	*a—c—e* 5ª	тоника *a* (mol)
g — h 3ª	*g* (dur)	*g — h* 3 т.	*g* (dur)
a—c—e 5ª	*a* (mol)	*e — a* 4 т.	*a* (mol)
d — d 1 т.	*d* (mol)	*d — d* 1 т.	*d* (mol)

Всѣ тоники самй груповй. Мельодія зачинає тономъ *c* а кбнчитъ *d*. Но колибысьмо стягнули по 2 грунѣ разомъ (тонъ *e* промахнули) то *c—h—a—g* 4 т. враженя булобы *c+g*, дальше *a—h—c—d* 4ª враженя *a—d*. и т. д.; котрежъ природнѣйше? тото котре ббльше тоньше чутє розбирає, хотяй и друге групованє не згбрне, въ бассѣ вййшлобы *C—G—A—D*, 2 окремй строѣ 2 тоники, 2 модуляцйи вже въ самбмъ однбмъ пбвстиху.

10. тонній.

Думка 10 т. П. Бажаньскій.

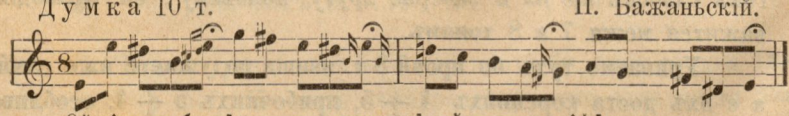

До 10 т. строю спо̂дне *dis* ($^1/_3$ до *e*) невчислилисьмо. Мельодія и гарна и строго симетрична, суставы 2+3, дуолѣ все зъ тріолями, а въ слогахъ то само. Наро̂дъ небудовавъ сю мельодію на ладъ зах. скалѣ, но групами. Текстъ видится скаженій.

e—h 4 т. тоника	*e* (mol)
g—e 3 т.	*e* (mol)
d—g 5 т.	*g* (dur)
a—e 4 т.	*a+e* mol.

Обѣ послѣдній групы даютъ 7 т. 5+4 зъ однимъ спо̂льнимъ тономъ, а двома тониками; проче самі̂ групы. Гарній тутъ мѣстця на повній каденціи въ гармоніи *E H E — E H E | G D G — A H E.* Въ групѣ означаєся тоника по напрямови руху: 3 тонъ тоника спо̂дъ по̂сля руху часомъ и єго 3^a; 4 тонъ въ гору тоника 4^a верхъ групы, въ долину тоника спо̂дъ; 5 тонъ тоника у сподѣ єго 1^a, але при русѣ въ гору часомъ дѣлитъ 1^a+5^a тоника, а зъ горы о̂дворотъ 5^a+1^a, на котро̂мъ враженю, чутю група спочиває, на то̂мъ опора тоники; бо тоничнихъ комбинацій безчисло, ствердже̂ се р. наро̂дъ въ єго народно̂й сельско̂й орхестрѣ.

Дѣвоча 10 с. П. Бажаньскій.

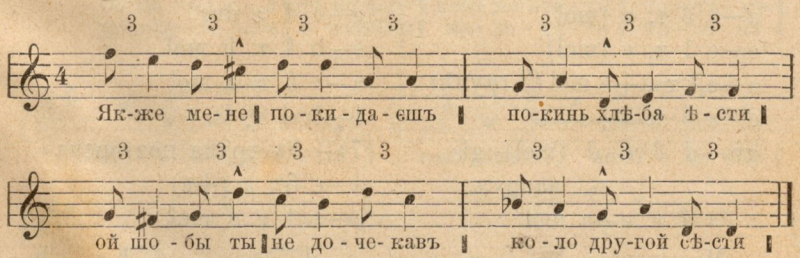

Стро̂й: *d — e — f — g — a — b — c — d — e — f.*

Окрасы: —— *fis* ——— *h — cis* ———

Въ одно̂й скалѣ *c—cis* $^1/_4$, *f—fis* $^1/_4$въ *b* $^1/_4$, що се за тонація? жадна! подивѣмся що наро̂дъ робитъ въ пружисто̂й мельодіи:

f—d 3 т. d (mol) } 6 тонъ	g—d 5 т. g (dur)
d—a 4 т. a (mol) } 3 +4	c—c 1 т. c (dur) h—d переходовй
g—a о̂дгомонъ попереднього ще	b—g 3 т. g (mol)
d—f 3 т. d+f (dur)	a—d 5 т. d (mol).

Якъ гарно зложилабыся гармонія

d — a — d — f — g — c — g — d.
mol mol mol dur dur dur dur mol.

Знаменитій типъ крашеного пунктованого (тутъ звязлими а не уриваними тріолями) малоруского стилю.

II. тонний.

Дѣвоча. II. Бажаньскій.

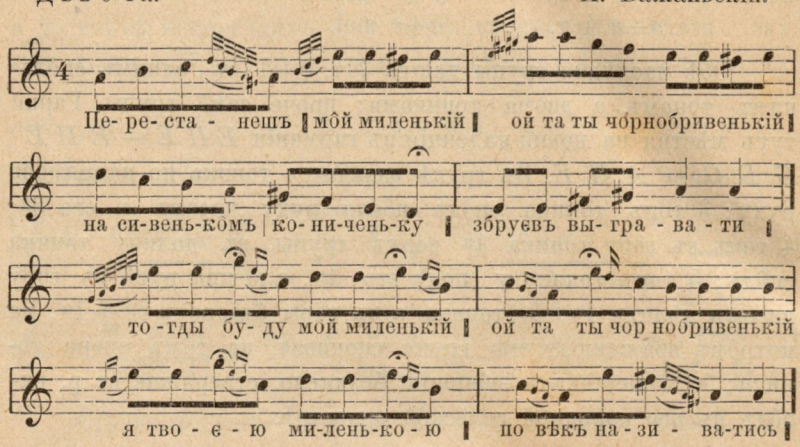

Що тутъ робитъ нарôдъ? складає групами.

a—c 3 т. a (mol	g—c 4. c dur
e—e 1 т. e (mol)	e—h 4 т. h mol
a—e 4 т. a+e mol (2 групѣ)	a—*e* 5 т. a mol
d—a 4 т. d+a	h—h 1 т. h
gis—d 3 т. d (mol) gis напруж.	7а+8а група повторена
	a—e 5а a (+e)
e—a 4 т. e+a mol	a—a 1 т. a mol.

Модуляція: a—e—a—e—d—a—d—e — — c - h - c—h—e—a.. 5а група по 4ой враженя якъ кад. 4ы по 5ѣ, 12а група кад. на 2ѣ *h*. Въ гармонiи деколи удасться оборотъ тоники въ акордѣ, и т. п. Въ 5—6 групѣ стрѣчаємо роздѣлъ 5+4, кидаємо головну контуру, а вы пытайте ще тоньше, примѣромъ: 3а група *a—f* 3 т. *f* dur, за симъ ажъ *e—e* 1 т. *e* mol и т. д.

Дѣвоча 11 т. Марѣйка Днѣстрянка.

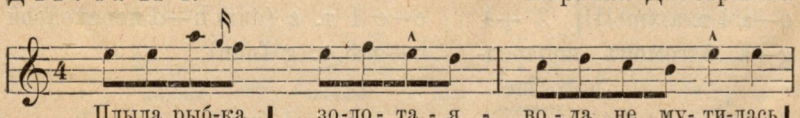

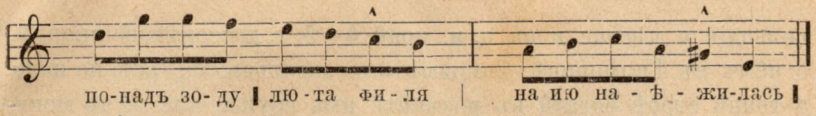

Модуляційнѝ групы:

e--a 4 т. - a (mol)	d—g 4 т. g+d
f—d 3 т. — d (mol)	e—h 4 т. h
d—h 3 т. — h (mol)	a—c 3 т. a
e—e 1 т. — e (mol)	gis—e 3 т. e.

Першѝ 4 групы модулюютъ чудно 4ми *a—d*, *h—e*. Отъ що робитъ нарѝдъ, иде самими групами, незнає великои, малои 6ы—7ы нѣ 8ы. Сю мельодію принявъ пок. И. Лавровскій чуткій мелянхолѣйній рускій композиторъ гармониста за одну зъ темъ єго мужескихъ квартетѝвъ.

12. т о н н а.

Дѣвоча. Теофанъ Обушкевичъ.

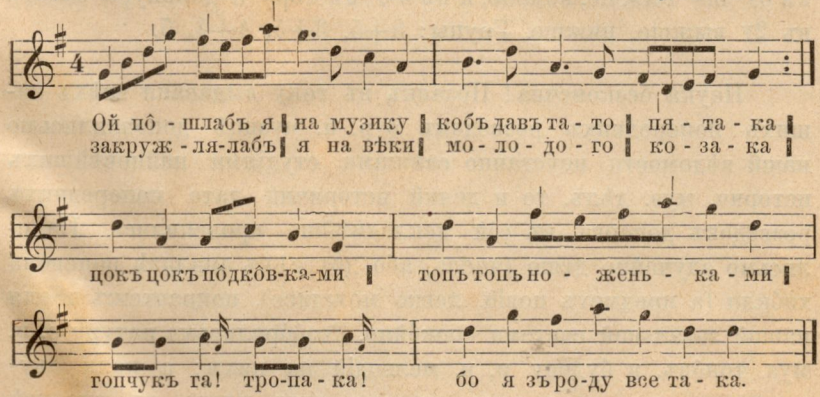

Великій просторъ строю, а щербатій, немає 2ы *e.* групы:

d—g 5 т. g		d—a 4 т. d		h—c 2 т. c	
d(fis)—a 5 т. d		h—g 3 т. g		c—c 2 т. c	
d—d 4 т. g+d	7 т.	d—a 4 т. d		d—g 4 т. g	
d—a 5 т. a		(d) fis—a 5 т. d		(d)fis—a 5 т. d	
g—d 5 т. g	8 т.	g—d 4 т. g		*g*—d 4 т. d.	
d—g 4 т. g	4+5				

Групы *h—c* 2 т. уважаємо слѣдуючо: *h* яко $^1/_4$ безъ гармонiи, а *e* зъ гармоніевъ, пѝдпераючовъ притискъ (га!) Въ сѐй

мельодіи є мѣстце и на р. н. новй 4—5 т. диссонуючй акорды, о чѣмъ въ Гармоницѣ. Запримѣтимо загально, що всѣ по надъ 8 тонній строѣ богатй въ розмантй ихъ групы, але за то меньше тонкй, чуткй въ старорускôй модуляціи, гармоніи. Сю мельодію принявъ авторъ сеи розвѣдки до своєй оперы „Весѣлє,“

Весѣльна пригривка 12 т. Александеръ Духовичъ.

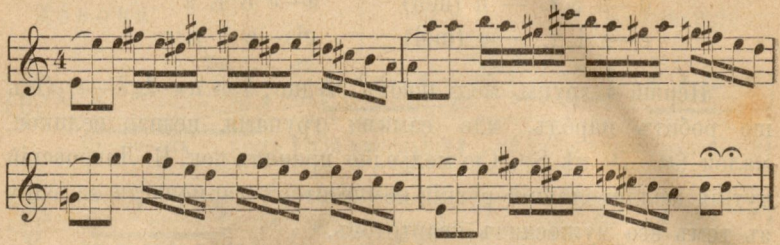

Замѣтнй тутъ 1—8 скоки *e—e*, *a—a*, *g—g*; Замѣтне точне наслѣдованє першого въ другôмъ тактѣ въ 4ту выжше; сего маютъ мало Мадяри; Русины любятъ наслѣдованє групъ въ 5у 3ію выжше, нижше, и въ 4ту въ гору и долину, а наветъ въ 2у выжше, нижше. Групы: 3+5, 3+5, 4+4, 5.

Наука безконечна! Позаякъ въ току выдаваня всѣхъ нашихъ попереднихъ розвѣдокъ о р. н. музицѣ доповнялисьмо нашй вѣдомости неустанно свѣжими студіями найновѣйшихъ историч. муз. дѣлъ, то и деякй историчнй дата попереднихъ розвѣдокъ доперва въ сёй докладнѣйше прояснились. Наколисьмо злучайно дещо (числа, або друге) въ анализѣ поневоли хибили (а предметъ новій, легко можливе), поправтежъ пôсля нашой загальной системи спокôйно. Розôбралисьмо натуру р. н. муз. тонôвъ, и будову р. н. мельодій на нихъ; а коли зъужиткуєте все лише тото, щосьмо тутъ плохо въ анализѣ дôткнули, то є вже и готовій окремій р. н. муз. стиль, котрого доповнене наступитъ въ Гармоницѣ, до котрои богато матеріялу маємо.

Перевірено 1948 р.

ПРОВЕРЕНО 1996 Г.

ХАРЬКОВСКАЯ ОБЩЕСТВЕННАЯ БИБЛІОТЕКА
УСТАВЪ
М. В. Д.
16 Іюня
1894 Г.